

TC.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÖNETİM ORGANİZASYON DOKTORA
PROGRAMI

ÖRGÜTSEL AĞ DÜZENİĞİNİN ÖRGÜTSEL
ALANDAKİ ÇEŞİTLİLİK VE DEĞİŞİME ETKİSİ:
ÇANKIRI ÖRNEĞİ

DOKTORA TEZİ

HAZIRLAYAN
ELA ÖZKAN-CANBOLAT

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. ŞÜKRÜ ÖZEN

ANKARA, 2008

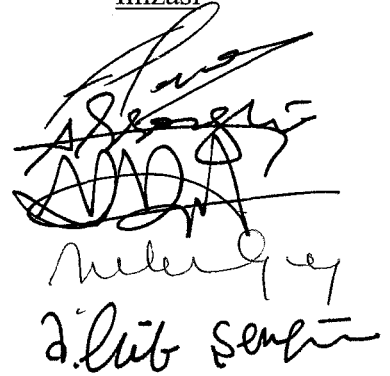
Ela Özkan-Canbolat tarafından hazırlanan Örgütsel Ağ Düzenineğinin Örgütsel Alandaki Çeşitlilik ve Değişime Etkisi: Çankırı Örneği adlı bu çalışma jürimizce Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Kabul (sınav) Tarihi: 18/07/2008

(Jüri Üyesinin Unvanı, Adı-Soyadı ve Kurumu):

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Fulya SARVAN
Jüri Üyesi : Prof. Dr. A. Kadir Vezirli
Jüri Üyesi : Prof. Dr. A. Selami Sarıgöl
Jüri Üyesi : Doç. Dr. S. Kerem Özen
Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. A. Elif Şengün

İmzası

İmza
İmza
İmza
İmza
İmza

ÖZET

Bu çalışma; büyüklük ve sektörel açıdan farklı olmalarına rağmen aynı coğrafi alanı paylaşan bir grup örgüt arasındaki ağ düzeneği yapısının çeşitli yapıları, süreçleri ve uygulamaları benimseme açısından eşbiçimlilik ve değişim düzeyine etkisini araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın teorik çerçevesi; sosyal ağ düzeneğinde yerleşik ilişkilere sahip örgütlerin bağlarının kuvveti, iç ve dış yapısal boşlukları doldurmaları, merkezi konumda bulunmaları ve güçlü (örgütsel ve politik) olmaları ile alandaki benzerlikler arasında ilişkiyi belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Yerel alanda faaliyet gösteren 39 firma yöneticisi ile yapılan mülakatlar sonucunda, ağ düzeneğinde örgütü merkezi konuma taşıyan, örgüte güç (örgütsel ve politik) sağlayan bağlara sahip örgütlerin örgütsel alanın çeşitlilik göstermesinde rol oynadığı bulunmuştur. Bu sonuçların aksine iç ve dış yapısal boşlukları dolduran örgütler, örgütsel alanda benzer yapı ve süreçlerin oluşmasına neden olmaktadır. Sosyal ağ düzeneğindeki kapalı ilişkilere sahip örgütlerin alanın eşbiçimlilik ve etkisi bulunmuş, ancak bu bağlara sahip örgütlerin diğer örgütlere benzeyip benzemediği net olarak belirlenememiştir. Bu araştırma, bir örgütün örgütsel ağ düzeneğindeki bağlarının özellikleri ve yenilikleri benimseme süreçleri arasındaki ilişkiyi anlamlı bulmuştur. Ancak bu ilişki şekli sosyal ağ düzeneğinde güçlü bağlara sahip olan, iç ve dış yapısal boşlukları dolduran ve örgütsel güçten kaynaklanan bağlara sahip örgütler için belirlenememiştir. Ağ düzeneklerinde politik güce sahip olan ve görece daha merkezde bulunan örgütler alanda değişimi önce benimseyenler olarak belirlenmiştir. Bu araştırma, örgütlerin sosyal ağ düzeneğindeki çoklu pozisyonlarının örgütsel alandaki eşbiçimlilik ve değişime etkisini de açıklamaktadır. Bu ilişki, örgütün alandaki davranışlarının normatif ya da taklide dayalı yaptırımlar içermesine göre farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal teori, örgütsel ağ düzeneği, örgütsel eşbiçimlilik ve değişim.

ABSTRACT

This study aims at examining the influences of a network structure among a group of organizations, which differ in size and sector but share same geographic field, on the isomorphism and change in terms of adopting certain organizational structures, processes and practices. The theoretical framework of this research is developed to examine the influences of embeddedness in a network, tie strength, structural holes, centrality, and organizational power on the isomorphism and change in organizational field. The data collected from 39 owner-managers of companies in Çankırı through interview technique indicate that organizations that have more central position and power (organizational and political) increase diversity in the field. In contrast, organizations that span structural holes (inside and outside) lead to isomorphism in organizational field. These findings also indicate that closeness network relations influence organizations in terms of isomorphism. But whether the firm develops the same or a different organizational form in organizational area is not correspondingly determined. Although this research implies a relationship between the network ties' properties and innovation adaptation time, the direction of the relations are not apparently designated for strong ties, structural holes and organizational power. On the other hand, organizations that have political power and more central position are designated as early adopters of new practices. The findings also suggest that organizations which have multiple positions in the network influence isomorphism and organizational change. However, this influence seems to be dependent upon the normative mimetic nature of organizational behavior.

Keywords: Institutional theory, networks, organizational isomorphism, organizational change.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
TABLOLAR LİSTESİ.....	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	IX
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM I. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	8
1.1 Kurumsal Yaklaşımlar.....	8
1.2 Örgütsel Ağ Düzeneği ve Sosyal Sermaye.....	9
1.3 Örgütsel Ağ Düzeneği Nitelikleri.....	13
1.4 Örgütler Arası Güç.....	14
BÖLÜM II. AĞ DÜZENEĞİNİN EŞBİÇİMLİLİK ve DEĞİŞİME ETKİSİ: BİR MODEL ÖNERİSİ.....	17
2.1 Güçlü ve Zayıf Bağlar.....	18
2.2 Örgütlerin Topluluk İçindeki ve Dışındaki Arabuluculuk Bağlantıları.....	21
2.3 Politik Güçten Doğan Bağlar.....	23
2.4 Örgütlerin Merkez ve Kenar Pozisyonlarından Doğan Bağlar.....	26
2.5 Örgütsel Güçten Doğan Bağlar.....	29
BÖLÜM III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	32
3.1 Araştırmanın Analiz Düzeyi	32
3.2 Araştırmanın Tasarımı.....	32
3.2.1 Bağımlı değişkenler.....	33
3.2.2 Bağımsız değişkenler.....	34
3.2.3 Kontrol değişkenleri.....	36
3.3 Araştırmanın Alanı ve Örneklem Yöntemi.....	37
3.4 Veri Toplama, Katılımcılar ve Prosedür.....	41
3.5 Bağımlı ve Bağımsız Değişkenlerin Oluşturulması.....	44
3.5.1 Bağımlı Değişkenlerin Oluşturulması.....	44
3.5.2 Bağımsız Değişkenlerin Oluşturulması.....	44
3.5.3 Örgütsel Ağ Düzeneği Alt Nitelikleri.....	52
3.5.3.1 Mesafe Analizleri.....	53

3.5.3.2 Sosyometrik Analizleri.....	53
3.5.3.3 Merkezilik Analizleri.....	57
3.6 Veri Analizi.....	62
BÖLÜM IV. ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	64
4.1 Çankırı İlinin Bir Örgütsel Alan Olarak Özellikleri.....	64
4.2 Tanımlayıcı Bulgular.....	65
4.2.1 Bağımlı Değişkenler.....	66
4.2.1.1 Eşbiçimlilik-çeşitlilik.....	66
4.2.1.2 Değişim.....	67
4.2.2 Bağımsız Değişkenler.....	69
4.3 Bağımlı ve Bağımsız Değişken İlişkisi.....	71
4.3.1 Eşbiçimlilik-çeşitlilik.....	71
4.3.2 Değişim.....	72
4.4 Bağımsız Değişken Alt Ölçümleri.....	74
4.5 İlişkisel Bulgular.....	82
4.5.1 Eşbiçimlilik-çeşitlilik.....	82
4.5.1.1 Bilişim Teknolojilerine Yatırım.....	83
4.5.1.2 Kapasite Artırımı.....	88
4.5.1.3 Profesyonel İstihdam Etme Oranı.....	93
4.5.1.4 İzlenim Oluşturma Teknikleri.....	98
4.5.2 Değişim.....	106
4.5.2.1 Bilişim Teknolojilerine Yatırım.....	107
4.5.2.2 Kapasite artırımı.....	112
4.5.2.3 Profesyonel İstihdam Etme Oranı.....	116
4.5.2.4 İzlenim Oluşturma Teknikleri.....	122
BÖLÜM V. TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	132
BÖLÜM VI. SONUÇ.....	141
KAYNAKÇA.....	144
EK- 1 DOĞRUSAL MODELLER.....	156
EK- 2 TEZ GÖRÜŞME SORULARI.....	161
EK- 3 İLİŞKİSEL ve AĞIRLIKLİ ORANLAR BAĞLAMINDA ÇANKIRI İLİ AĞ DÜZENEGİ AGNA 2.1 PROGRAMI ÇIKTISI	173
EK-4 ÖRGÜTSEL AĞ DÜZENEGİ KAVRAM İNDEKSİ.....	201

TABLÖLAR LİSTESİ

- Tablo 1: Ticari Bağlamda Görüşülen Firmalara Ait Faktör Analiz Grupları
- Tablo 2: Ahbaplık Bağlamında Görüşülen Firmalara ait Faktör Analiz Grupları
- Tablo 3: Çankırı Dışı Görüşülen Firmalara ait Faktör Analiz Grupları
- Tablo 4: Örgüt Ağ Düzenegi Yapısı İlişkilerinin Tipik Özellikleri
- Tablo 5: Aktörler Arasındaki İlişki ve Sosyal Ağ Düzeneginde Aktörler
- Tablo 6: Örgütler arası İlişkiler Bağlamında Aktör Grupları
- Tablo 7: Eşbiçimlilik Bağımlı Değişkenleri için Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Değerleri
- Tablo 8: Değişim (yeniliği önce-sonra benimseyen) Bağımlı Değişkenleri için Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Değerleri
- Tablo 9: Örgütsel Ağ Düzenegi Nitelikleri için Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Değerleri
- Tablo 10: Bilişim teknolojilerine yatırım, kapasite artırımı, profesyonel istihdam etme oranı, izlenim yaratma teknikleri (eşbiçimlilik) ve örgütsel ağ düzenegi Nitelikleri Arasında Korelasyon Değerleri
- Tablo 11: Bilişim Teknolojilerine Yatırım, Kapasite Artırımı, Profesyonel İstihdam Etme Oranı, İzlenim Oluşturma Teknikleri (değişim) ve Örgütsel Ağ Düzenegi Nitelikleri için Korelasyon Değerleri
- Tablo 12: Çankırı İli Ağ Düzeneginde Sosyometrik Analizler Çerçevesinde Aktörlerin Dereceleri
- Tablo 13: Çankırı İli Ağ Düzeneginde Aktör Bağları Doğrultusunda Oluşan İçsellik ve Dışsallık Dereceleri
- Tablo 14: Çankırı İli Ağ Düzeneginde Aktör Merkezi Konum Dereceleri
- Tablo 15: Aktörler Arasındaki İlişki ve Çankırı İli Ağ Düzeneginde Aktör Dereceleri
- Tablo 16: Örgütler arası İlişkiler Bağlamında Çankırı İli Ağ Düzenegi Aktör Grup Dereceleri.
- Tablo 17: Çankırı İli Ağ Düzenegi Niteliklerinin Bilişim Teknolojilerine Yatırımlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi
- Tablo 18: Çankırı İli Ağ Düzenegi Niteliklerinin Bilişim Teknolojilerine Yatırımlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

Tablo 19: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Bilişim Teknolojilerine Yatırımlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Kesişen Etkisi

Tablo 20: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Bilişim Teknolojilerine Yatırımlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

Tablo 21: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi.

Tablo 22: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

Tablo 23: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Kesişen Etkisi

Tablo 24: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Kesişen Etkisi Parametre İstatistikleri

Tablo 25: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Profesyonel İstihdamlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi

Tablo 26: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Profesyonel İstihdamlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

Tablo 27: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Profesyonel İstihdamlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Kesişen Etkisi

Tablo 28: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Profesyonel İstihdamlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Kesişen Etkisi Parametre İstatistikleri

Tablo 29: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin İzlenim Teknikleri Oluşturma Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi

Tablo 30: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin İzlenim Teknikleri Oluşturma Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etki Parametre İstatistikleri

Tablo 31: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin İzlenim Teknikleri Oluşturma Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Kesişen Etkisi

Tablo 32: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin İzlenim Teknikleri Oluşturma Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Kesişen Etkisi Parametre İstatistikleri

Tablo 33: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Alandaki Eşbiçimliliğe Temel ve Kesişen Etkisi

Tablo 34: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Bilişim Teknolojilerine Yatırımlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi

Tablo 35: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Bilişim Teknolojilerine Yatırımlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

Tablo 36: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Bilişim Teknolojilerine Yatırımlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi

Tablo 37: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Bilişim Teknolojilerine Yatırımlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi Parametre İstatistikleri

Tablo 38: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi

Tablo 39: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

Tablo 40: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi

Tablo 41: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi Parametre İstatistikleri

Tablo 42: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Profesyonel İstihdamları Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi

Tablo 43: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Profesyonel İstihdamlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

Tablo 44: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Profesyonel İstihdamlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi

Tablo 45: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Profesyonel İstihdamlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi Parametre İstatistikleri

Tablo 46: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin İzlenim Oluşturma Teknikleri Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi

Tablo 47: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin İzlenim Oluşturma Teknikleri Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

Tablo 48: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin İzlenim Oluşturma Teknikleri Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi

Tablo 49: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin İzlenim Oluşturma Teknikleri Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi Parametre İstatistikleri

Tablo 50: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Örgütsel Alandaki Değişime Temel ve Kesişen Etkisi

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Örgütsel Ağ Düzeneği Niteliklerinin Örgütsel Alandaki Eşbiçimlilik ve Değişime Alan Davranış Boyutları Bakış Açısı Altında Etkisi

Şekil 2: Örgütsel Ağ Düzeneği Nitelikleri ve Alandaki Eşbiçimlilik İlişkisi Araştırma Tasarımı

Şekil 3: Örgütsel Ağ Düzeneği Nitelikleri ve Alandaki Değişim İlişkisi Araştırma Tasarımı

Şekil 4: AGNA 2.1 Bilgisayar Programında Veri Girişi (Matris Oluşumu)

Şekil 5: Ağ Düzeneğinde Karşılıklı Bağlar

Şekil 6: Ağ Düzeneğinde Aktörlerin Merkezilik Konumu

Şekil 7: Ağ Verilerinden Elde Edilen Örgütler Arası Ağ Düzeneği Şeması.

GİRİŞ

Örgüt çalışmalarının birçoğunun temelinde alanda birbiriyle etkileşen aktörlerin, örgütlerin ya da grup ilişkilerinin olduğu görülmektedir. 20. yüzyılın başından itibaren yapılan örgüt teorisi çalışmaları genellikle, başka firmaların karakteristik özelliklerinden faydalanarak başarılı firma özelliklerini tahmin etmekte (Weber, 1922) ya da firma ve aktörler arasındaki bağlantıları kurarak firmanın refahını artıracak sistem yöntemini oluşturmaya çalışmaktadır (Roethlisberger ve Dickson, 1939). Sonraki dönem yaklaşımları, karşılıklı etkileşimleri örgüt ve çevre uyumu bakış açısından değerlendirmektedir. Örgütsel çevre ve burada yer alan örgütlerin nitelikleri günümüze kadar "uyum" kavramı ile ifade edilmektedir. Burns ve Stalker (1961) ile Lawrence ve Lorch (1967) örgüt ve çevre arasındaki bu uyumu tek, kesin nesneler olarak görmektedir. Bu bağlamda çevrenin örgüt üzerindeki belirleyici etkisi ön plana çıkmaktadır. Daha sonraki çalışmalarda, çevre kavramı aktörlerin birbirleriyle doğrudan bağlantılarının bulunduğu bir alanda çözümlenmektedir (Pfeffer and Salancik, 1978). Örgüt teorilerinde, alan kavramının net olarak ortaya çıkması buradaki aktörlerin, örgütlerin ya da grupların karşılıklı ilişkilerinin önem kazanmasına neden olmaktadır. Kurumsal yaklaşım; örgütler arası ilişkileri örgütlerin bağımlı oldukları örgütsel alan çerçevesinde değerlendirirken bu konuda özellikle sosyal faktörlerin önemini vurgulamaktadır.

Kurumsal yaklaşım, örgütsel formların şekillenmesinde kurumsal çevrenin rolünü ön plana çıkarırken, örgütlerin sürekliliğinde verimlilik kadar kurumsal meşruiyetin de önemini ortaya çıkartmıştır (Meyer ve Rowan, 1977; DiMaggio ve Powell, 1983). Kurumsal yaklaşım örgütsel çevreyi, içinde etkileşen örgütlerin zorlayıcı, kural koyucu ve taklitçi baskıları inşa ettiği örgütsel alan olarak kavramlaştırmaktadır (Palmer ve Biggart, 2002). Örgütler birbirlerinin yapılarını, stratejilerini ve kültürlerini kopya etmekte, diğer örgütlerin davranışlarını benimsemektedir (DiMaggio ve Powell; 1983). Bir topluluktaki firmalar aynı kurumsal çevrede faaliyet gösterdikleri için örgütsel formları açısından büyük benzerlikler göstermektedirler. Kurumsal yaklaşımlar, örgütsel alandaki düzenleyici kurumları, odak örgütleri, sosyal baskıları, ortaklık ilişkilerini ve sosyal yapı işlevlerini (Meyer ve Rowan, 1977; Scott, 1995, DiMaggio ve Powell, 1991), örgüt ve örgüt dışındaki uyum ve bu uyumdan kaynaklanan baskılar olarak görmektedir. Bu baskılar aynı tip örgüt

biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olmakta (DiMaggio ve Powell, 1983), benzer örgüt yapıları da alanı daha homojen hale getirmektedir. Yeni kurumsal yaklaşımlar bilişsel, normatif ve zorlayıcı baskıların örgüt yapılarına etkisini, yeni pratiklerin oluşumunu ve yayılımını izah etse de (Scott, 1995); örgütlerin bulundukları alana olan bağımlılıklarındaki farklılıkları (değişim) yeterli düzeyde açıklayamamaktadır (Lounsbury, 2001). Özellikle eski kuramsal teori, örgütsel değişimi örgütün sadece yerel çevreye olan uyumu ile ilişkilendirirken, yeni kurumsal teori bu değişimde çevreye olan uyum ve eşbiçimli hareketlerin yanı sıra örgütsel faaliyetlerin durağanlığını da vurgulamaktadır (DiMaggio ve Powell, 1991). Kurum kelimesinin hem durağanlık hem de değişim ifade edebileceğini düşünülürse (Strang ve Sine, 2002), çevre-örgüt arasındaki ilişkinin sadece çevreye uyum ile sınırlandırılmayacağı ortaya çıkmaktadır. Sonuçta örgütlerin çeşitli düzeylerdeki ilişkilerinin, özellikle yerleşik ilişkilerinin, her zaman eşbiçimli örgütsel formlarla sonuçlanmayacağını düşünmek yanlış olmayacaktır. Kurumsallaşma bir “derece” sorunu olmasına rağmen (Zucker, 1991), kurumsal yaklaşımlar değişimden çok, var olan örgütsel formun nasıl korunduğu ve sürdürüldüğü üzerinde durmaktadır. Kurumsal değişimin kurumsal kuramda ihmal edilmesinin iki temel nedeni vardır. Birincisi örgüt içinde aktörlere gereken vurgu yapılmamakta ve değişimin sadece dışsal şokların sonucunda doğduğu ileri sürülmektedir (Hung ve Whittington, 1997). Diğeri ise, kurumsal çevrenin parçaları birbirleri ile çok uyumlu ve bağlı olarak tanımlanmakta, bu da değişimi zor hale getirmektedir. Lane (1992), kurumsal çevrenin dokusuna aykırı bir değişimin uzun vadede devam ettirilemeyeceğini savunmaktadır.

Kurumsal bakış açısında örgütsel yapı, süreç ve uygulamalarında benzeşme ve değişim örgütlerin diğer örgütler ile bağlar inşaa etmesi sonucunda oluşmaktadır. Bu bağlamda, örgütsel alandaki eşbiçimlilik ve değişim sosyal yerleşikliğin bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Aktörlerin birbirlerini taklit etmeleri sonucunda alanın eşbiçimli hale gelmesi her ne kadar kurumsal teorisinin temel varsayımı olarak kabul edilse de bu varsayımın daha önceden ağ teorisinde yer aldığı görülmektedir (Borgatti ve Foster, 2003). Ağ düzeneği kuramının yavaş gelişmesi eşbiçimliliğin ağ teorisi altında değerlendirilmesini engellemiştir. Ortaklaşa (kolektif) yapılan örgütsel davranışların hemen hepsi ağ düzeneği çalışma alanını oluşturmaktadır. Bu çalışmaların merkezinde grup, kulüp ya da ticari birliktelikler bulunmaktadır. Bağımsız aktörler sisteminin oluşturduğu ilişkiler olarak tanımlanan ağ düzeneği teorileri (Wellman, 1988), bireyler

arası ilişkileri hatta bu ilişkilerin özelliklerini incelemektedir. Ağ teorisi çalışmalarının birçoğu ağ düzeneği çıktılarına dayalı, yani daha sonuç odaklı araştırmalardır. Bu bağlamda çalışmalar, sosyal ağın bulunduğu örgütsel alandaki farklılıkları izah etmekte yetersiz kalmaktadır. Ağ teorisinde değişim, tek bir alanda ayrı olarak araştırılmamakta, diğer alan çalışmalarının içinde yerleşik olarak değerlendirilmektedir (Borgatti ve Foster, 2003). Örneğin Lounsbury (2001), örgütler arası ilişkilerin kurumsal baskılara etkisini açıklamıştır. Bu çalışmada; örgütsel alan davranışları ve sosyal ilişki nitelikleri arasındaki ilişki ifade edilmiştir. Yine Gulati ve Gargiulo (1999) örgüt bağlarının nasıl ve neden şekillendiğini ve örgütlerin nasıl ortak seçtiklerini (arz zinciri ile mi, şirket birleşmeleri ile mi, direktiflerle mi?) izah ederken kurumsal değişim ve sosyal ilişki özelliklerinden faydalanmaktadır. Burt (2000) mikro derecedeki ağ düzeneği çalışmasında, ağ bağlantılarının zaman içinde yitirilmesine dikkat çekerken sosyal ağ yapısındaki değişime vurgu yapmaktadır. Örgütsel davranışlardaki farklılıklar ağ yapısı özelliklerine bağlı açıklanırken, ağ düzeneği teorisi ve kurumsal yaklaşımlar beraber kullanılmaktadır. Çünkü ağ teorisinin birçok kavramı, kurumsal teorinin baskın bakış açısıyla örtüşmektedir (Kraatz ve Zajac, 1996; Westphal, Gulati ve Shortell, 1997; Rulke ve Galaskiewicz, 2000; Lounsbury, 2001).

Bu araştırmada, Kraatz ve Zajac (1996) ve Westphal vd.'ne (1997) benzer bir bakış açısıyla, örgütsel yapı, süreç ve uygulamalarındaki eşbiçimlilik (çeşitlilik) ve değişim örgütsel ağ düzeneği yapısının temel nitelikleri çerçevesinde, daha dışsal nedenlerle değerlendirilmiştir. Sosyal ağ düzeneği ilişkilerinin örgütsel alandaki eşbiçimliliğe etkisinin araştırıldığı çalışmaların çoğunda ağ ilişkileri ya bir bütün olarak değerlendirilmiş ya da ağın temel niteliklerinden birkaçı değerlendirilmeye alınmıştır. Örneğin, Westphal vd. (1997) sosyal ağ düzeneklerinin Toplam Kalite Yönetiminin (TKY) zaman içindeki benimsenmesine etkisini incelerken, ağ düzeneği bağlarını bir bütün olarak değerlendirmiştir. Yine Rulke ve Galaskiewicz (2000), ağ düzeneği yapısal özelliklerinin bilginin çeşidi bağlamında grup performansına etkisini araştırırken, örgütlerin merkezi pozisyonda olmalarına dayalı bağlarını incelemektedirler. Bu çalışma, örgütsel alandaki eşbiçimlilik ve değişime ağ yapısı özelliklerinin etkisini incelerken farklı ağ niteliklerini de araştırmaya dahil etmektedir. Farklı boyuttaki ağ bağlantılarının örgütsel alana etkisinin araştırılmasında, örgütlerin yerleşik ilişkilerinden kaynaklanan bağlarının özellikleri kullanılmıştır. Bu bağlantıların nitelikleri, güçlü-zayıf bağlar, yapısal boşlukları dolduran

örgüt iç ve dış bağları, ağ yapısının merkezi pozisyonlarına dayalı bağlar, politik-örgütsel güçten doğan bağlar olarak belirlenmiştir. Bu araştırma kurumsal alandaki çeşitliliğe sosyal faaliyetlerin etkili olduğunu belirten ancak bu çeşitlilik işlevinin sosyal faaliyetler tarafından yürütülmediğini (Lounsbury, 2001) savunan varsayımın aksine, bu işlevin gerçekleşmesinde hangi ağ düzeneği niteliklerinin daha etkili olduğuna dair bilgiler vererek farklılık oluşturmaktadır. Rulke ve Galaskiewicz (2000), ağ yapısı özelliklerinden merkeziliğin grup performansına etkisini araştırırken bilginin çeşidine dikkat çekmektedir. Bu çalışmada, hem ağ yapısı nitelikleri ayrıntılı olarak incelenmiş hem de genel ve özel uzmanlık gerektiren bilgi çeşidi ayrımı yapmaksızın ağ niteliklerinin örgütsel alana etkisini araştırarak Rulke ve Galaskiewicz (2000)’in çalışması genişletilmiştir.

Aldrich (1999), örgütsel teoriye ağ teorisi düşüncesini aşilayarak alanda “birbirleri ile uyumlu kavramlar” bakış açısı yerine “karşılıklı ilişkileri olan örgüt kavramını” getirmiştir. Bu anlamda örgüt çalışmalarındaki aktör ya da kaynak temelli varsayımlar alandaki ilişkileri tek başına ifade etmekte yetersiz kalacağından geçerliliğini de yitirmiştir (Dyer ve Singh, 1998). Bu varsayımlar, sosyal yerleşiklik ve sosyal sermaye gibi kavramlarla beraber ifade edilmeye çalışılmıştır. Örgütsel alandaki karşılıklı ilişkileri ifade etmede sıkça kullanılan sosyal yerleşiklik kavramı sosyal sermaye potansiyeli, sosyal yapı ve ağ düzeneği kavramları ile yakından ilgilidir. Örgütsel ağ düzeneğinde örgütler, sosyal yapıyı devam ettirebilirlerse sosyal yerleşiklik sağlayabilmektedirler. Örgütlerin alandaki faaliyetlerinin devamlılığı; toplumdaki mevcut sosyal yapı, değer ve faydalarının onaylanmasıyla gerçekleşmektedir. Bir birey ya da toplumsal birim tarafından edinilen, ağ düzeni ilişkileri içerisinde içerilen, o çerçevede kullanılabilen ve çıkarılabilen gerçek ve olası kaynakların toplamı sosyal sermayeyi oluşturmaktadır (Sargut, 2003). Adler ve Kwon (2002), insanların ortak amaçlar için gruplar ya da örgütler halinde bir arada çalışabilme yeteneğini içsel sermaye olarak ifade etmektedir. Diğer taraftan dışsal sosyal sermaye, Burt (1992: 45), Bourdieu ve Wacquant (1992: 115–120) tarafından aktörün sosyal ilişkilerinden doğan ve ona avantaj sağlayan kaynaklar bütünü olarak ifade edilmektedir. İçsel sermaye güven kavramıyla ön plana çıkarken (Fukuyama, 1995), dışsal sosyal sermaye daha çok sosyal ilişkiler kavramı ile ön plana çıkmaktadır (Burt, 1992: 45). Sosyal sermaye bireyler arasındaki eylemi kolaylaştıran ilişkilerdeki değişimlerle kendini göstermektedir (Coleman, 1988). Sosyal sermaye (ağ düzeneği) çalışmalarının birçoğunda, ağ düzeneği niteliklerinin sosyal sermaye oluşumuna etkisi ifade edilirken

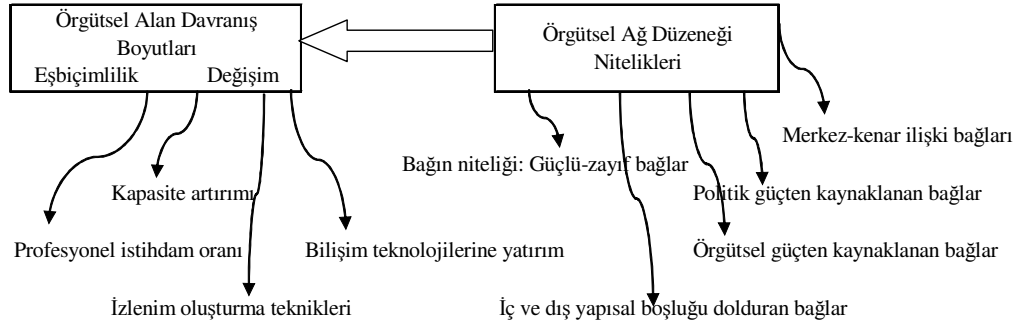
yine ya sınırlı sayıda ağ özelliğinden bahsedilmekte ya da ağ özellikleri bir bütün olarak değerlendirilmektedir (Granovetter, 1973; Coleman, 1988; Burt, 1997a; Özen ve Aslan, 2006). Örneğin, aktörlerin örgüt dışı bağlantılarındaki farklı aktörler arasındaki sosyal boşlukları doldurmaları ile elde ettikleri sosyal sermaye (dış), aslında onların bu arabuluculuk görevinden elde ettikleri bilgi ve kontrol avantajının (Burt, 1997a) bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine Coleman (1988), görece daha güçlü bağların yani ağ düzeneğindeki kapalılığın buradaki örgütler arasındaki işbirliğini artırdığını savunmaktadır. Bu şekilde, sosyal ağdaki ortak amaçlara ulaşma mantığının işbirliği yolu ile artmasının, alandaki sosyal sermayenin oluşumuna pozitif katkı yapacağını belirten Coleman (1988), bu anlamda aktörler arasındaki bağın niteliğinin içsel sosyal sermaye oluşumuna etkisini ifade etmektedir. Bu çalışmada, sosyal sermaye bağlamında ağ niteliklerinin örgütsel alanda oluşturduğu farklılıkları araştırırken ağ niteliklerinin tek tek etkisi ayrıntılı olarak incelenmiştir. Sosyal sermaye ve ağ düzeneği çalışmalarının kapsamı da bu araştırmada genişletilmiştir.

Kurumsal yaklaşımlar örgütsel alandaki değişimi, sosyal sermaye yaklaşımlarında da ön plana çıkan meşruiyet olgusunun oluşturulması ve inşaa edilmesiyle ifade etmektedir. Bu noktada örgütsel alandaki farklılıkların izah edilmesinde, kurumsal teori ile sosyal sermaye yaklaşımının büyük ölçüde birbirini tamamladığı söylenebilmektedir (Adler ve Kwon, 2002). Kurumsal teori, sosyal ağı büyük örgüt toplulukları olarak değerlendirirken, örgütlerin ya da örgütlerdeki bireylerin ağ tarafından nasıl biçimlendiğine dikkat çekmektedir. Sosyal sermaye yaklaşımı ise sosyal ağların topluluklara, örgütlere, örgütlerdeki bireylere nasıl kaynak sağladığını ortaya çıkarmaktadır. Bu yaklaşım aynı zamanda sosyal ağların büyük toplulukları nasıl yeniden şekillendirdiğini ve hatta yerlerini nasıl değiştirdiğini de ifade etmeye çalışmaktadır (Adler ve Kwon, 2002). Kısaca, kurumsal yaklaşımlar ve sosyal sermaye yaklaşımı temel olarak örgütlerin içinde bulundukları ağ düzeneğini nasıl etkiledikleri ve ondan nasıl etkilendikleri konularına odaklanmaktadır. Bu bağlamda, bir örgütsel alandaki eşbiçimlilik ve değişim olgularını incelemede kurumsal ve ağ düzeneği teorileri birbirlerini tamamlayıcı nitelikler taşımaktadırlar.

Bu araştırmanın temel tezi de bu yaklaşımlar çerçevesinde şekillenmiştir. Örgütsel alanda rekabetçi ve kurumsal baskılar sebebi ile etkileşen, birbirlerinin yapılarını

davranışlarını, stratejilerini, kültürlerini kopya eden örgütlerden bazıları diğerlerine göre örgütsel alanı etkileme açısından daha baskın rollere mi sahiptirler? Bu alanda, örgütsel gücün, saygınlığın, çıkarların, sosyal sermayenin, örgüt ağlarının ve bu ağlarda örgütler arası ilişkilerin örgütsel değişime katkısı ne olabilir? Bu araştırma, bu sorulara cevap bulmaya çalışırken, bir yandan kurumsal teori ve sosyal sermaye yaklaşımlarını benimsemekte, diğer yandan da örgütler arası ilişkilerin özel karakterlerini ölçmek için ağ kuramından da yararlanmaktadır. Örgütsel formların nasıl ortaya çıktığı, hangilerinin hayatta kaldığı ve yayıldığı ve bunlara nelerin etki ettiğini (Palmer ve Biggart, 2002) anlamada sosyal sermaye yaklaşımları ile bir bütün içinde değerlendirilen ağ kuramı ve kurumsal değişim yaklaşımları araştırmanın teorik temellerini oluşturmaktadır. Bu çalışma, büyüklük açısından ve sektörel açıdan farklı olmalarına rağmen aynı coğrafi alanı paylaşan bir grup örgütün arasındaki ağ yapısının, bu örgütlerin çeşitli yapıları, süreçleri ve uygulamaları benimseme açısından eşbiçimlilik ve değişim düzeyine etkisini araştırmaktadır. Diğer ağ düzeneği ve kurumsal değişim çalışmalarından farklı (Westphal vd., 1997; Rulke ve Galaskiewicz, 2000; Lounsbury, 2001) olarak bu çalışma hem yerel düzeyde hem de farklı sektörlerde faaliyet gösteren firmalar üzerinde yapılmıştır. Çankırı ilinde farklı sektörlerde faaliyet gösteren firmaların oluşturduğu ağ düzeneğinde gerçekleştirilen bu çalışmada, analiz yöntemi olarak nicel yöntemler kullanılmıştır. Belirlenen pilot firma ve onun ilişkileri doğrultusunda kartopu metodu ile ağ düzeneği oluşturulmuştur. Bu sosyal ağ düzeneğinin nitelikleri ve örgütsel alandaki benzerlik ve değişim arasındaki ilişki için toplanan veriler, çoğu aynı zamanda firma sahibi de olan yöneticilerle yapılan mülakatlar sonucunda elde edilmiştir. Örgütlerdeki değişimin ve eşbiçimliliğin, örgütsel yapılar, süreçler ve uygulamalar üzerinden araştırılacağı bu çalışmada sosyal faktörler ve kurumsal değişim arasındaki ilişkide aktör bağlantıları temel etmen olarak ele alınmıştır. Bu bağların niteliğinin, güçlü-zayıf olmasının, yapısal boşlukları doldurmasının, merkez pozisyonlara bağlı olmalarının ya da politik ve örgütsel güçten kaynaklanmalarının örgütsel alan davranışlarını etkilediği düşünülmektedir (Şekil 1). Araştırma, ağ teorisi ve kurumsal yaklaşımların beraber değerlendirildiği örgütsel alan çalışmalarına hem görece daha fazla bağlamsal faktörler sunması hem de alandaki benzerliği daha ayrıntılı incelemesi anlamında katkı sağlamaktadır.

Şekil 1: Örgütsel Ağ Düzenegi Niteliklerinin Örgütsel Alandaki Eşbiçimlilik ve Değişime Alan Davranış Boyutları Bakış Açısı Altında Etkisi

Örgütsel alandaki farklılıkların (eşbiçimlilik-çeşitlilik ve değişim) ağ düzenegi nitelikleri ile ilişkisinin araştırıldığı bu çalışmada öncelikli olarak kuramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Çankırı ilindeki ağ düzenegine bağlı örgütlerin birbirleri ile etkileşiminden kaynaklanan bağların özellikleri ve alandaki değişiklikler bir sonraki bölümde hipotezler vasıtası ile ilişkilendirilerek belirtilmiştir. Ortaya atılan bu hipotezleri test etmede kullanılan analiz düzeyi, araştırmanın tasarımı, alanı, örnekleme, katılımcıların özellikleri, mülakatlardan elde edilen verilerin özellikleri ve analiz yöntemleri ayrıntılı olarak incelenmiş ve araştırmanın analizi ve yöntemi bölümünü oluşturulmuştur. Örgütsel alan davranışlarındaki eşbiçimlilik ve değişim ile ağ düzenegi özellikleri ilişkisinin tahmini için yapılan istatistikî testler, bunların sonuçları ve değerlendirilmesi araştırmanın sonuçlar kısmında yer almaktadır. Bu çalışmanın son kısmında, öngörüler çerçevesinde elde edilen bulguların örgütsel alan ile kurumsal eşbiçimlilik ve değişim teorilerine katkısı ifade edilirken, aynı zamanda gelecek çalışmalara da ışık tutabilecek öneriler sunulmuştur.

BÖLÜM I. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1 Kurumsal Yaklaşımlar

Eski kurumsal kuram (Selznick 1949:121; Clark 1960), örgütleri yerel ilişkilere yerleşik, vefaya dayalı, yüz yüze ilişkilerle şekillenmiş örgütler arası davranışlara bağlı görmektedir. Yeni kurumsal kuram ise, örgütleri örgütsel sektör, alan ya da toplum içine yerleşik görmektedir. Kurumsal ve örgütsel değişimi etkileyen faktörler, yeni kurumsal kuramın özellikle dikkatini çekmektedir. Sorge (1996), aktörlerin içselleştirdikleri ve ürünü oldukları sosyal çevreyi olduğu gibi kabul etmektense içinde bulundukları çatışma ve çelişki ortamında örgüt veya sosyal çevrenin alt sistemlerinde değişikliğe gittiğini savunmaktadır. Örgüt ve kurum arasındaki farka değinen Selznick (1996), bir örgütün kurum olması için özel karaktere sahip olması, farklı rekabet özellikleri taşıması ve kapasite dışı özellikler inşa etmesi gerektiğini belirtmektedir. Aldrich (1979:269), örgütlerin dikkate alması gereken en önemli faktörü diğer örgütler olarak ifade etmektedir. Örgütler yaşamsal faaliyetlerini sürdürürken, sadece kaynaklar ve müşteriler için rekabet etmemekte, politik güç ve kurumsal meşruiyet de elde etmeye çalışmaktadır (DiMaggio ve Powell, 1983).

Çevresel faktörler, politik, sosyal, ekonomik gibi örgütlerin davranışlarını sınırlamakta örgütler de bu sınırlamalarla toplumun ve çevrenin isteği doğrultusunda meşruiyet kazanmak için çaba göstermektedir (DiMaggio ve Powell, 1983, Meyer ve Rowan, 1977). Meşruiyet kavramı, Suchman (1995) tarafından toplumsal sistemin değerlerine, inançlarına, kurallarına, tanımlamalarına uygun, arzu edilen bir biçimde davranmak olarak tanımlanırken aslında örgütsel davranışların bir baskı ve zorlama sonucu oluştuğunu ifade etmektedir. Toplumsal sistemin öngörülerine uygun hareket etmek isteyen örgütler; bu alanda pozitif bir imaj oluşturmakta, kaynaklara rahat ulaşmakta, bu alanda daha az direnç ile karşılaşmakta ve örgüt faaliyetlerini rahatça sürdürebilmektedir (Zucker; 1991). Bu bağlamda aynı boyutta ve alanda servis, ürün ve fonksiyonlardaki benzerlikleri ile tanımlanan, faaliyet gösteren örgüt toplulukları göze çarpmaktadır. Toplumsal sektör kavramı ile örgütsel alanı toplum politikaları olarak gören ve bu alanın en azından bazı fonksiyonlarında farklılaşmış örgütsel sistemlerin varlığından bahseden Scott ve Meyer (1991), örgütlerin hayatta kalabilmesi için benzeşme kadar önem arz eden

değişim ve farklılaşma kavramlarını ön plana çıkartmıştır. Powell (1991), örgütlerin alanda uyum gösterdikleri kurumları ifade ederken, bu uyum nedeni ile örgütlerin kendilerini meşrulaştırmak zorunda kaldığını savunmaktadır. Bu örgütlerin değişimi nasıl ve nerde gerçekleştirdiğine, örgütsel etkileşim ve değişim sürecinin nasıl işlediğine ait kavramsal eksiklikleri göz önüne sermektedir. Tolbert ve Zucker (1983), örgütsel alandaki bu kurumsal değişimi firmaların yenilikleri benimseme zamanları ile ilişkilendirmiştir. Tolbert ve Zucker (1983) çalışmalarında, örgütsel yenilikleri erken dönemde benimseyenlerin bunu daha çok teknik ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak adına yaptığını, daha sonra benimseyenlerin ise bunu daha çok sosyal uygunluk, alanda meşruiyet kazanma adına yaptığını bulmuştur. Örgütsel alandaki farklılıkların ve sosyal ilişkilerin birbiri ile bağlantısının araştırıldığı kurumsal yaklaşımların birçoğunun temelinde yeniliklerin benimsenmesi (Zucker, 1983; Westphal vd., 1997), bu yeniliğin benimsenme hızı (Tushman, 1977) ya da yeniliğin desteklenmesine katkılar (Shan, Walker ve Kogut, 1994) ifade edilmektedir. Kurumsal yaklaşımlarda, sosyal baskılar sonucunda oluşan alandaki değişimler, kimi zaman içsel örgüt dinamikleri (Greenwood ve Hinnings, 1996) ile izah edilirken, kimi zaman da daha dışsal nedenlerle izah edilmiştir (Kraatz ve Zajac, 1996; Westphal vd., 1997). Kurumsal değişim çalışmalarındaki, eşbiçimlilik, sosyal uyum (meşruiyet) ve değişim kavramlarının birbiri ile ilişkisi, (Galaskiewicz ve Wasserman, 1989; Mizruchi, 1992; Gulati, 1995; Westphal ve Zajac, 1997) yeni yapı ve pratiklerin alanda benimsenmesinde (uyum) ve yayılmasında (eşbiçimlilik), örgütlerin içinde bulundukları ağ düzeneğindeki konumlarının ve sosyal sermaye düzeyinin önemine dikkat çekmektedir.

1.2 Örgütsel Ağ Düzeneği ve Sosyal Sermaye

Örgütsel ağ düzeneği, bağımsız aktörler sisteminin oluşturduğu ilişkilerle şekillenen (Wellman, 1988), örgütsel alan etrafında politikalar öğrenen ve destekleyen, bu alanı yapılandıran örgüt topluluklarıdır (DiMaggio, 1991). Örgütsel ağ düzenekleri, bir mal ve hizmet üretebilmek için iş faaliyetlerini tek elden idare etmemekte, gerekli kaynakların tek bünyede toplanması yolu yerine farklı işletmelere dağıtılması yolunu seçmektedir. Bir bakıma dikey ayrışımın sonucu ortak girişimlerin şekli ve dış kaynaklardan yararlanma (*outsourcing*) biçimidir. Büyük işletmelerin içinde küçük işletmelerin bulunduğu bu düzeneklerde hiyerarşik düzen yerine yatay ilişkiler söz konusudur. Örgütsel ağ düzeneğini

oluşturan sosyal yapı, resmi olarak kaldırılrsa bile örgüt bireyleri faaliyetlerini kendi aralarında var olan sosyal yapıya göre uyumlu hale getirebilmektedir. Sosyal yapı kaynakları anlam, kültüre dayalı kurallar ve örgütü etkileyen ilişki şekillerinden oluşmaktadır (Lounsbury ve Ventresca, 2002). Sosyal yapı içerisindeki birey fikirleri hem diğer bireyleri etkilemekte hem de onlardan etkilenmektedir. Sosyal yapıların devamlılığı, yani yerleşiklik bireylerin mevcut sosyal yapı ve işlevlerin sağladığı değer ve faydaları onaylaması anlamına gelmektedir (Adler ve Kwon, 2002). Bu noktada sosyal ağları topluluk içinde yer alan diğer aktörlerle biçimsel (şekli olmayan) ilişkiler olarak ifade etmek yanlış olmayacaktır (Özen ve Aslan, 2006).

Sosyal ilişkilere bakıldığında yerleşik birbiri içine geçmiş ilişkilere rastlanmaktadır. Granovetter (1985) yerleşiklik kavramı ile zaman içinde oluşan arkadaşlık, dostluk ilişkilerini kastetmektedir. Sosyal nitelik olarak benzerlik gösteren örgütler aynı bilgiyi paylaşmakta ve bu bağlamda grup normları oluşturmaktadır. Bu da onların aynı tarz inanışları paylaşmasına ya da benzer örgüt pratiklerini benimsemesine neden olmaktadır (Festinger, 1954). Homojen sosyal gruplarda yapılan çalışmalar, bu anlamda o zamana ait eşbiçimliliği ve çeşitliliği açıklamada önemlidir (Burt, 1987; Galaskiewicz ve Burt, 1991; Greve, 1996). Sosyal ilişkiler ve örgütsel alandaki farklılıklar söz konusu olduğunda ise, tek başına aktör ya da örgüt yerine örgüt toplulukları ya da profesyonel grupları, sosyal hareketin odak noktası olarak kabul etmek gerekmektedir (Scott, 1995). Sosyal ilişkilerdeki bu hareket ve faaliyetler, alandaki heterojenlik ve uyuşmazlık söz konusu olduğunda, meydana gelen sosyal değişimi izah etmede de dikkat çeken bir unsurdur (Strang ve Soule, 1998; Moore, 1999). Galaskiewicz ve Burt (1991), Minneapolis-St. Paul'de bulunan yardım memurlarının topladıkları bağışların eşbiçimli şekiller oluşturmadığına dikkat çekmektedir. Bu farklılığa, profesyonel alanda ortaklaşa paylaşılan sosyal statü etkilerinin neden olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda, aktörlerin davranışlarının çoğunun bireylerarası ilişki ağlarında yerleşmiş, iç içe girmiş olması (Granovetter, 1985) bu aktörlerin bağlı bulunduğu örgütsel alanda benzerliklere ve değişikliklere neden olmaktadır.

Bourdieu (1990: 75–91), alanın temel yaptırımları ile toplumun farklı alanlarındaki farklı sosyal boşlukların inşa edildiğini belirtmektedir. Örgütsel alandaki aktörlerin farklı pozisyonlara sahip olması da onların bu alanda daha önce bulunmalarıyla, deneyim sahibi

olmalarına ve bu alanda katılımcı pozisyonda bulunmalarıyla ilgilidir. O halde örgütlerin geniş ilişkiler sistemi içerisinde yerleşik, birbiri içine geçmiş şekilde yer almaları, örgütlerin içinde bulundukları alanın birçok boyutta çeşitlenmesinin nedenidir (Scott ve Meyer, 1991). Bu çeşitlenme alanla beraber örgütlerin performansını, yapısını, sayısını ve tipini etkilemektedir. Örgütlerin genişlediği bu sınırlı alanda aktörlerin nasıl hareket edeceği, kimi taklit edeceği önem kazanmaktadır. Sosyal alan olarak ifade ettiğimiz bu alan (Bourdieu, 1990: 75–91) içinde aktörlerin ilgilerini çeken şeyleri bulmak için oyuna dahil olduğu, bir parçası haline gelmek zorunda olduğu bir alandır. Örgütler bu alana dahil olmazsa, bu oyun aktörlere yabancı gelmektedir. İşte bu örgütsel alandaki sosyal ağ düzenekleri, topluluk içindeki ve dışındaki farklı nitelik ve yapılandırma bağlarıyla ifade edilmektedir (Özen ve Aslan, 2006). Örgütsel ağ düzeneklerinde bağlantıları bulunan aktörler, genelde güvendikleri kişileri taklit ederken, örgüt formlarını eşbiçimli hale getirmektedir (Galaskiewicz ve Wasserman, 1989). Bazen de birinin meşrulaştırdığını meşru görmeyen örgütlerde davranışlar, buluşlar farklı biçimde içselleşmektedir (Davis ve Greve, 1997). Bu bağlamda güven sosyal sermayenin oluşmasını sağlayan bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Örgütlerdeki aktörler topluluktaki ilişkileri doğrultusundaki bilgi akışından kendilerine avantaj sağlayabiliyorlarsa, bu sosyal sermayedeki yapısal boşluklarla ifade edilen ağ bağlarıdır, grup bağları ya da ilişkileri değildir (Burt, 1992: 30–32). Örgütler arası ilişkilerdeki avantajı anlama adına sosyal sermaye mecaz (metafor) olarak kabul edilmektedir (Coleman, 1990; Bourdieu ve Wacquant, 1992; Burt, 1992; Putnam; 1993). Westphal vd. (1997) sosyal sermayenin örgütsel alandaki yeniliğin benimsenmesindeki rolüne dikkat çekerken, yeniliğin benimsenme zamanına bağlı olarak alanın değişim adına farklılıklar gösterdiğini belirtmektedir. Ağ düzeneğinde yeniliği önce benimseyen örgütler, verimlik adına avantaj elde etmeye çalışmakta ve görece daha az yaptırımlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu örgütler diğerleri ile oluşturdukları sosyal bağlarını daha çok verimlilik adına kazanç sağlamakta kullanmaktadır. Örgütsel alanda yeniliği sonra benimseyen örgütler, ağ düzeneğine uyma çabaları içinde avantaj elde etmek adına yani zorunlu olarak bu işi yapmaktadır. Kurumsallaşmanın ilk zamanlarında ağ bağlantılarından elde edilen sosyal sermaye firma için uygun olan yenilikleri bulmaya yönelik, örgüt ve teknoloji arasındaki bağlantıyı (Levitt ve March, 1988) kurmada avantaj sağlamaktadır. Bu bağlar sonraki dönemlerde firmanın ağ düzeneğine uyması ile kazandığı meşruiyet bağlamında avantaj sağlamaktadır.

Bourdieu (1993), aktörlerin içselleştirdikleri öznel çevreyi kendilerinin oluşturduğuna dikkat çekerken, toplumla beraber her alanın; eğitim, kültür, ekonomi, politika, ona bağlı yapılandığını belirtmektedir. Bourdieu (1993) bireylerin bulundukları alandaki düzene dahil olup olmamalarına göre özgür ya da kısıtlı kaldıklarını belirtmektedir. Düzenin ondan talep ettiğini yaptığı takdirde oyunun kölesi olmayan bireyler aynı zamanda ihtiyaçları doğrultusunda bu düzeni şekillendirebilmektedir. Nesnel bakış açıları ve öznel olasılıklar arasındaki bu ilişki, sosyal alanın bireylerin davranışları ile düzenlendiğine, kuşaktan kuşağa geçtiğine, genç yaştaki birikimlerden etkilendiğine ve sosyal olarak eğitim ve kültür etrafında yeniden üretildiği düşüncesine neden olmaktadır. Bu çalışmada örgüt topluluklarının içinde bulunduğu alan, Bourdieu'nun (1993) “sosyal alan” ifadesi ile örtüşmektedir. Sosyal alandaki yaptırım, örgütleri alanın dışında kalanlardan alana daha ilgili hale getirmektedir. Toplum içindeki yapıların baskınlığında ulusal olarak hali hazırda bulunan kültürel değerlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu yapıların içeriklerinde politik ve tarihsel olarak tanımlanmış keyfi değerler vardır. Bu bağlamda gelir (ekonomik sermaye) sadece sembolik sermaye formunda güç oluşturabilmektedir.

Sosyal ağ düzeneğindeki örgütlerin bağlantılarının, örgütsel alandaki değişim ve eşbiçimlilikle ilişkisi bu bağlardan elde edilen sosyal sermayeye dolaylı olarak dayanmaktadır. Kurumsal teori, sosyal ağ içinde aktörlerden çok ağın içinde bulunduğu alan ve bu alandaki diğer grupları ön plana çıkararak, örgüt ile ilgili içsel ve verimlilik kaygılarından çok dışsal meşruiyet kaygılarına dikkat çekmektedir. (Zucker, 1983). Ağ kuramı ise mevcut bağlantılarını faydalı ilişkilere dönüştüren aktörleri ön plana çıkartmakta, örgütlerin kuvvetli bağları ile oluşturdukları işbirlikçi hareketlerine (Coleman, 1988) ya da arabuluculuk görevi (Burt, 1992) ile elde ettikleri avantajlara önem vermektedir. Bu noktada, ağ düzeneği özelliklerinin etkisinin zaman içinde değişeceği fikri (Burkhardt ve Brass, 1990; Westphal vd., 1997) sosyal sermaye yaklaşımı ile örtüşmektedir. Ağ ve kurumsal yaklaşımlar bağlamında, hem içsel hem dışsal sosyal sermaye bakış açılarının beraber benimsenmesi alandaki benzerliği ve değişimi sosyal ağ yapıları çerçevesinde anlamada etkili olmuştur.

1.3 Örgütsel Ağ Düzenegi Nitelikleri

Örgütler piyasa mekanizmasında verimli olmaya çalışırken stratejik ortaklıklar, bayilik (franchising) ve ortak girişimler gibi ağ örgüt uygulamalarını oluşturmaktadırlar. Ağ düzeneginin çoklu-birçok aktörü ifade eden bir kavram olması aynı zamanda bu kavramı algımlarken çoğulcu bir yapıdan söz etmemize neden olmaktadır (Sargut, 2003). Örgütler arası ilişkileri incelerken, örgüt ağları sosyal yapı içerisinde algılanmaktadır. Eğer ağ düzenegindeki örgütler bu sosyal yapıyı devam ettirebiliyorlarsa sosyal yerleşiklik de sağlanmış olmaktadır. İşte bu anlamda ekonomik söylem yapının devam ettirilmesinde (sürekliliğinde) önem kazanmaktadır. Türkiye’deki örgüt topluluklarına baktığımızda tımar-klan tipi yapılanmalara rastlanmaktadır. Bu ağ düzenekleri, güçlü ekonomiye sahip olmak ve sosyal yerleşikliklerinin sürekliliğini sağlamak için devlet öncülüğüne ihtiyaç duymaktadırlar (Sargut; 2003). Ağ düzeneklerinde, çevresel belirsizliği azaltmak için aynı ağ içerisinde bulunan örgütler birbirleri ile işbirliği içine girmektedir. Ağ içindeki örgütler çevreye uyum gösterirken çevredeki benzer ağ örgütlerden etkilenmekte, onları taklit etmekte ve eşbiçimli yapılar sergilemektedir. Rulke ve Galaskiewicz (2000), gruptaki üyelerin aynı bilgiyi paylaşıyor ve kavramlaştırıyor olmasının, grup performansını etkileyeceğini savunmaktadır. Özellikle grubun yapısını (ağ düzenegi nitelikleri ve üyeler arasındaki ilişki şekilleri), uzmanlık isteyen bilgi dağılımının ağ performansına etkisindeki en önemli faktör olarak görmektedir. Westphal vd. (1997) örgütsel alandaki farklılıkları ağ düzenegi ilişkileri ile açıklarken, alandaki yeniliği benimseme zamanı ve buna bağlı alana uyum ve eşbiçimlilikten bahsetmektedir. TKY’ni benimseyen hastaneler üzerinde yapılan bu çalışma, ağ düzenegi ilişkilerinin örgütsel alandaki farklılıklara etkisini açıklarken, kurumsal baskıların ancak yeniliğin benimsenmesinin ileriki aşamalarında etkili olduğunu göstermektedir. Yeniliği ilk benimseyen ağ düzeneginin merkezindeki örgütler bunu daha çok verimlilik kaygılarından dolayı gerçekleştirirken, ağ düzenegi çevresindeki sonra benimseyen örgütler ise bunu daha çok sosyal uyum kaygılarıyla gerçekleştirmektedir. Farklı örgüt ağlarında, örgütsel alanda taklit edilen strateji, politika, yasa ve hatta örgüt kariyer başlıkları yapısal bir homojenlik sağlamaktadır (DiMaggio ve Powell, 1991). Bu bağlamda TKY’ni sonra benimseyen örgütler ağ bağlantıları ile alandaki eşbiçimliliği desteklemektedir.

Sosyal ağ düzeneğinin örgütsel alana etkisi önceki çalışmalarda, örgütün verimliliği ve etkinliği çerçevesinde (Baveles, 1950; Leavitt, 1951) değerlendirilirken, sonraki çalışmalarda grup yapısının alandaki az da olsa değiştirici etkisinden bahsedilmektedir (Bass, 1980; Shoonhoven, 1981; Shaw, 1981). Son dönem çalışmalarında ağ düzeneği yapısının alandaki eşbiçimliliğe ve özellikle değişime etkisine oldukça vurgu yapıldığı görülmektedir (Burt, 1997a; 1997b; Westphal vd., 1997; Westphal ve Gulati, 1999; Rulke ve Galaskiewicz, 2000, Lounsbury, 2001). Örgütler, çevreye uyumsuzlukları halinde faaliyetlerini yerine getiremeyecekleri hatta hayatta kalamayacakları düşüncesi ile tanıdık bir çevre oluşturmaya çalışmaktadır (Zucker, 1991). Örgütsel faaliyetlere bakıldığında örgütsel davranışların, fikirlerin ve bilgilerin gruplar içinde, gruplar arasına oranla daha homojen olduğu görülmektedir (Burt, 2004). Ancak örgütsel alandaki değişikliklerin nasıl ortaya çıktığı ve örgüt pratikleri haline geldiği düşünüldüğünde durum biraz daha karmaşıktır. Bireylerin kendi gruplarındaki faaliyetlerle yakından ilgilenmesi sonucunda, gruplar arasındaki bilgi yayılımında boşluklar oluşmaktadır. İşte bu yapısal boşluklara yakın bulunan bireyler yeni fikirlere sahip olma anlamında yüksek şansa sahiptirler. Çünkü yeni ve değişime etki edebilecek fikirler ancak gruplar arasındaki bu boşluklarda seçilmekte ve bütünleşmektedir. Kısaca aynı topluluk içinde benzer özellikler sergilemeye çalışan örgütler, değişimi topluluklar arasındaki bu boşluklarda yaşamaya başlamaktadır. Örgütsel ağ düzeneğindeki değişimi dışsal meşruiyet kaygıları ile ifade eden Zucker (1983), sosyal ağ bağlantılarıyla şekillenen yeniliklerin benimsenmesinde farklı zamanlarda farklı örgütsel kaygılara dikkat çekmektedir. Yeniliklerin benimsenmesinde içsel ve verimlilik kaygılarının zaman içinde yerini meşruiyet kaygılarına bıraktığı belirtilmektedir. Yine sosyal ağ düzeneği yapısının, değişimleri sonra benimseyenlerin üzerindeki etkisinden bahseden Tolbert ve Zucker (1983), kurumsallaşmanın ilerleyen yıllarında (yeniliği sonra benimseyenler) uygulamaların ya sosyal uyum-meşruiyet için ya da öylesine kabul edilen (taken –for-granted) uygulamalar olarak benimsendiğini ifade etmektedir.

1.4 Örgütler Arası Güç

Örgütler özellikle taklitçi eşbiçimlilik yolu ile birbirine benzerken, devlet ya da bağlı bulundukları kuruluşların zorlayıcı etkisi ile de eşbiçimli yapılar sergileyebilmektedir. Örneğin, aynı ticaret borsasına bağlı firmaların, girdi alım, ihracat

tasdiki gibi rutin faaliyetlerini bu kurumun şartlarına göre yapması gerekmektedir. Tanınmış bir kurumsal çevreye uyum ile örgütler pozitif bir imaja sahip olmakta, kaynaklara rahat ulaşmakta, daha az direnç ile karşılaşmakta, daha kolay satmakta, örgüt faaliyetlerini daha verimli ve etkin bir şekilde yerine getirebilmektedir (Zucker, 1991). Örgütsel alana karşı örgütlerin duyduğu bu bağlılık, ihtiyaç duyulan kaynak ve kaynakların kıtlık durumu ile yakından alakalıdır. Faaliyetlerini sürdürmek isteyen örgütler, çevrelerindeki kaynakları kullanırken girdileri elde etmek için birleşmeler, konsorsiyumlar (şirketler birliği) ve stratejik işbirliklerine ihtiyaç duymaktadır (Pfeffer and Salancik, 1978). Bu bağlamda örgütsel ağ düzeneklerinde özellikle sosyal sermayenin oluşturulmasında ön plana çıkan güven kavramı ile beraber güç kavramı da sosyal ağ yapısının etkilerinin araştırılmasında önem kazanmaktadır.

Örgüt topluluklarında aktörlerin ilişki şekilleri sonucunda ortaya çıkan güç diğerlerinin başka bir şekilde yapma imkânı olmayan şeyleri yapabilme yetisine sahip olmaktır (Dahl, 1957). Güç sistematik olarak tüm topluluk üzerinde yapılırsa makro boyutta bir inceleme, ilişkisel olarak aktörler arasındaki ilişki şekilleri üzerinde yapılırsa mikro bir örgüt çalışması olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal ağ düşüncesinde bu mikro-makro dereceler birbirlerine sıkı bağlanmıştır. Bu anlamda örgütlerdeki güç ilişkilerini anlamak için hem aktörlerin ilişki şekillerini, hem de bütünü ile topluluk yapısının güç miktarını ve çeşitliliğini dikkate almak gerekmektedir. Güç, örgütlerde değişim teorisi (*Exchange theory*) ve bağımlılık çalışma alanında incelenmektedir. Güç genellikle bağımlılığın tersi olarak ifade edilmektedir (Brass, 2002). Kaynak bağımlılığı teorisi, gücün kritik kaynakların kontrolü ile elde edileceğini savunmaktadır. Ağ örgütler iş-faaliyet süreçlerinde dış kaynaklardan yararlanırken, içinde bulundukları soysa-kültürel çevreye ki, bu politik çevreyi de kapsamaktadır, bağımlı hale gelmektedir. Yöneticiler ağ düzeni içinde kaynaklara ulaşmak için ikna edici bir görev üstlenmektedir (Pfeffer and Salancik, 1978). Örgütte içerilmiş kısıtlamalar ve sosyal girdilerle yöneticiler, kendi menfaatleri doğrultusunda insanları yönlendirici, ikna edici rolünü kullanırken örgütsel ağ düzeniğinin yer aldığı çevrede yasa türü kurulların oluşmasında etkili olmaktadır. Çevrede yaşamsallığını sürdürmek isteyen ağlar, politik çevreye uyum göstermek zorunda kalmaktadır. İşte ağ düzeniğindeki bu örgütler, örgütsel ağ yapıları ile çevreyi yönetirken gevşek bağlı yapıları sayesinde de her değişiklikten etkilenmemektedir. Güçlü ve saygın olma örgütsel alanda avantaj haline gelmektedir.

Pfeffer ve Salancik (1978), örgüt içi performans (verimlilik) kadar örgüt dışı faaliyetlerin (etkililik) de önemini göz önünde bulundurarak çevrenin belirleyici rolünü daha iyi ifade etmiştir. Sosyal çevre kısaca sosyal normlar ve devlet düzenlemelerinden oluşmaktadır ve politik çevreyi de kapsamaktadır. Bu çevreyi örgüt belirleyemese de yönetmektedir (Pfeffer ve Salancik,1978). Örgütler sadece hammadde, sermaye, insan ve bilgi malzemesine ihtiyaç duymamaktadır (Meyer ve Rowan, 1977). Faaliyetlerini sürdürmek isteyen ağ düzeneğindeki örgütler, sosyal kabullere de ihtiyaç duymaktadır. Ağ düzeneği dışındaki örgüt gruplarının, devlet düzenlemelerinin, sosyal normlarının örgüt faaliyetlerindeki önemi göz önünde bulundurulursa, örgütü bulunduğu alanda anlamada, meşruiyet kavramı ön plana çıkmaktadır. Çünkü toplum, örgüt faaliyetlerinin kullanılabilirliğini ve meşruiyetini oluşturmaktadır (Pfeffer ve Salancik,1978). Kurumsal yaklaşımlar, gücü kurumun içine yerleşik olarak kabul etmektedir. Resmi kurallarda, normatif yaptırımlarda, örgütsel karar ve faaliyetleri etkileyen kültürel mantığın içinde yerleşik halde bulunan güç (Ocasio, 2002); sosyal bağlamdan ayrı düşünülmemektedir. Kurumsal yaklaşımlar (Brown, 1978; Jackell, 1988; Fligstein, 1990); örgütsel güç kaynak ve kullanımını, sosyal kurum ve grupların sosyal yapı özelliklerine bağlı açıklamaktadır. Daha sonraki yıllarda yapılan çalışmalar ise sosyal yapı özelliklerinin kurum tarafından nasıl modernize edildiğine dikkat çekmekte ve bu özelliklerin güçlü olanla ilişkisini ortaya çıkarmaktadır (Westphal ve Zajac, 1997; Thornton ve Ocasio, 1999). Brass (1984), bireysel tavır ve stratejilerin güç elde etmedeki önemine dikkat çekerken, sosyal yapının birey davranışları üzerine etkisinin de önemli olduğunu belirtmektedir. Gücün sosyal bağlamı, onun aktörün algılamalarından ayrı düşünülmemesine neden olmaktadır. Bir noktada güç ve saygınlık için gerekli olan meşruiyet (Powell,1991) kavramı, sosyal ilişkilerden doğan ve bireye avantaj sağlayan kaynaklar bütünüdür. Bu anlamda, meşruiyet kavramı ve sağladığı güç, sosyal sermaye kaynağı olarak da kabul edilmektedir (Burt, 1992; 1997b). Gücün kurumsal mantık sonucunda oluştuğu (Jackell, 1988; Thornton ve Ocasio, 1999) ve bu bağlamda sosyal ağ ilişkileri çerçevesinde (Burt,1992; 1997a) incelendiği ortak çalışmalar (Burkhardt ve Brass, 93; Westphal ve Zajac, 1997; Westphal, 1998; Ocasio, 2002), sosyal ağ niteliklerinin örgütsel ve politik anlamda aktöre sağladığı avantajlar üzerinde yoğunlaşmaktadır.

BÖLÜM II. AĞ DÜZENİĞİNİN EŞBİÇİMLİLİK ve DEĞİŞİME ETKİSİ: BİR MODEL ÖNERİSİ

Sosyal ağ düzeneklerini araştırmak örgütsel hayatı anlamada, özellikle örgütsel benzerlikleri ve değişimi kavramada, kabul edilir bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır (Stevenson, 2000). Ağ düzeneği teorileri, tüm örgütsel alanda örgütlerin ilişkileri vasıtası ile araştırmalar yapmaktadır. Örgütsel ağ düzeneği teorileri, örgütlerin ilişkilerinden kaynaklanan bağlarının özelliklerini (Granovetter, 1973; Freeman, 1977; Burt, 1980), sosyal yerleşikliği (Granovetter, 1985; Coleman, 1988) sosyal sermayeyi (Coleman, 1988; Fukuyama, 1995, Bourdieu ve Wacquant, 1992; Burt, 1997a; 1997b; 2000, Adler ve Kwon, 2002) açıklamaya çalışan yaklaşımlardan oluşmaktadır. Bunların yanı sıra, örgütsel ağ düzeneğindeki aktörlerin ilişkileri, güç (Brass, 1984), liderlik (Brass ve Krackhardt, 1999), iş performansı (Mehra, Kilduff ve Brass, 2001), bilginin kazanımı (Tsai, 2001), karı en yüksek noktaya çıkartma (Burt, 1992) gibi örgütsel teori ve davranış kavramları altında değerlendirilerek alanda temel bakış açıları elde edilmiştir.

Örgütler arasındaki ekonomik ilişkilerin ağdaki sosyal ilişkilerin içine yerleşik olduğu bilinmektedir (Granovetter, 1985; Uzzi, 1997). Aktörler ağ düzeneği içinde yerleşik halde bulunurken, içinde bulunduğu ağın ilişkileri kimi zaman onu sınırlamakta kimi zaman çıkar sağlamaktadır. Aktörler eğer ağ tarafından çok fazla sınırlanmıyor, diğerlerine nazaran ona daha fazla çıkar sağlanıyorsa bu onların görece desteklenen, arzulanan pozisyonda olduğunu göstermektedir. Bu pozisyon onlara değişimlerde pazarlık gücü, diğer aktörler üzerinde daha fazla etki oluşturma, diğer pozisyondakilerin dikkatini çekme gibi avantajlar sağlamaktadır. Aynı ağ düzeneğindeki örgütler arası ilişkilerden kaynaklanan güçlü ve zayıf bağların alanı nasıl etkilediği, alandaki değişimlerde iç ve dış yapısal boşlukların önemi, bu değişim ve benzeşmede örgütlerin politik ve örgütsel anlamda güçlü görülmelerinin etkisi ve alanda görece daha merkezde bulunanların bu değişikliklere katkısı bu araştırmanın modelini oluşturmaktadır. Bu ağ düzeneği niteliklerinin benzer mal ve hizmet üreten, tedarikçi zinciri oluşturan, düzenleyen örgüt yapılarıyla ilişkisi ve değişimin hangi ağ özelliklerine bağlı gerçekleştiği bu modelin temel varsayımlarında değerlendirilmektedir.

2.1 Güçlü ve Zayıf Bağlar

Sosyal ağ düzeneğinde, aktörler diğer aktörlerle kısa bağlantılar kurabiliyorsa ya da ağ düzeneğindeki diğer aktörlerce bir aktöre en kısa bağlantılarla ulaşıyorsa, bu o aktörün daha güçlü bağlara sahip olduğunu göstermektedir. Granovetter (1973) ağ modellerinin çoğunda, örgütler arası ilişkiler anlatılırken küçük ve iyi tanımlanmamış gruplarda, güçlü bağlardan söz edildiğine dikkat çekmiştir. Zayıf bağların ise gruplar arası ilişkilerde sosyal yapının iyi tanımlanmadığı durumlarda görüldüğü belirtilmektedir. Ağ içindeki örgütler çevreye uyum gösterirken, çevredeki benzer ağ örgütlerden etkilenmekte, onları taklit etmekte ve eşbiçimli yapılar sergilemektedir. Karşılıklı ilişkilere dayalı bağların çoğalması alanda meşruiyet algısının çoğalmasına ve alana uyum bağlamında normatif baskıların kullanılmasına neden olmaktadır (Galaskiewicz ve Wasserman, 1989; Palmer, Jennigs ve Zhau, 1993). Bu tip güçlü bağların sık görüldüğü-yoğun ağ düzenekleri sosyal sermayenin kaynağı olarak görülmektedir (Coleman, 1990: 310). Çünkü bu ağ düzeneklerinde aktörler, diğerlerinin ne yaptığından ayrıntılı olarak haberdar olmakta, doğrudan ilişkileri vasıtası ile her türlü bilginin akışını hızlandırmaktadırlar. Diğer taraftan, aktörlerin güçlü ilişkileri aktörler arasındaki güven sorununu da ortadan kaldırmaktadır. Örgütler ağ düzeneklerinden sağladıkları bu kazancı sürekli hale getirmek için benzer örgüt pratiklerini benimsemekte, homojen yapılar sergilemektedir. Karşılıklı ilişkilere dayalı bağlar kuvvetlendikçe, normatif baskılar sonucunda ortaya çıkan eşbiçimlilik hızlanmaktadır (Galaskiewicz ve Wasserman, 1989; Westphal vd.,1997).

Granovetter (1973), örgütlerde bireylerin birbirleri ile etkileşimde bulundukları ölçüde arkadaşlık ilişkilerinin geliştiğine dikkat çekerken, bu ilişkilerin iki birey arasındaki bağı da sıklaştırdığına dikkat çekmektedir. Bu bağlar sıklaştıkça onların birbirlerine benzer olduğunu ifade eden Granovetter (1973), bağlar zayıfladıkça bu tutarlılığın psikolojik olarak daha az önemli olduğunu savunmaktadır. Hansen, Podolny ve Pfeffer (2000), gruplar arasında yaptıkları çalışmalarında benzer problemler içeren projelerde çalışan aktörlerin, güçlü bağları ile hızlı çözüme ulaştıklarını ve fayda sağladıklarını bulmuştur. Bu takımlardan daha karışık projelerde çalışanların ise ancak zayıf bağları ve yapısal boşlukları ile fayda sağladıkları görülmektedir. Bu noktada, güçlü bağlar ve alandaki benzer iş pratikleri arasında bir bağlantı kurulabilmektedir. Krackhardt ve Hansen (1993), güçlü bağlantılara sahip aktörlerin ağ düzeneğinde fikirlerini ortaya çıkarmada problem

yaşadığını belirtmektedir. Sıkı, güçlü bağlar sosyal ağ düzeninde olgunlaşmış, kabul edilmiş bilginin ve kaynağın yayılımında rol oynarken, zayıf bağlar aktörlere yeni bilgi ve kaynak sağlamada rol oynamaktadır (Gulati, Dialdin ve Wang, 2002). Örgütsel alandaki çeşitliliğin güçlü bağlarla engellenip yayılamadığı varsayımına paralel bir varsayım olarak Granovetter (1974: 95), aktörlerin zayıf bağlantıları ile işlerinde değişikliğe gidebildiğini savunmaktadır. Sosyal ağ düzeneklerinde, aktörlerin daha az sıklıkta ilişkiye girdikleri bireyler onlar için yeni bilginin kaynağı olmakta ve bu zayıf bağların çoğalması ile alan daha fazla çeşitlilik göstermektedir.

Hipotez 1: Güçlü bağlara sahip örgütler, alandaki diğer örgütlere daha çok benzemektedir.

Örgütün değişik birimlerindeki yapılar ve hareketler zayıf bağlarla birbirine bağlı ise ve bağımsız olarak çeşitlenebiliyorsa gevşek bağlı yapılardan bahsedilebilmektedir (Aldrich, 1979: 269). Sosyal-bilişsel bir sonuç olarak baktığımız sistemlerdeki gevşeklik yapıda değil işlevlerdedir (Weick, 2001). Burt (1997a), örgütler arası dayanışmanın büyük bir kısmının bu zayıf bağlar sonucunda oluştuğuna dikkat çekerken, ağ örgütlere bağlı olmayan örgütlerle etkileşimde zayıf bağların önemini ortaya çıkartmaktadır. Sosyal ağ düzeninde daha fazla zayıf bağa sahip örgüt diğerlerine olan bağlantı sayılarının az olduğu durumlarda (Baker, 1990) kendi ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda örgütü yapılandırabilmekte ve yeni fikirleri daha rahat üretebilmektedir. Örgütsel alanda değişim oluşturabilecek kalitedeki yeni bilgi ve kaynakların, odak örgütün bağlantısı olmayan zayıf bağlarda (Burt, 1997b) oluşması, sosyal sermaye elde etme adına da örgüte kazanç sağlamaktadır. Sosyal ağ düzenindeki örgütler arası ilişkilerden kaynaklanan bağların niteliğine baktığımızda (güçlü ve zayıf bağlar); bu niteliklerin aslında ağ düzenindeki yapısal boşluklar, merkezilik ve güç gibi diğer ağ nitelikleri ile ilişkili olduğu görülmektedir. Örneğin Adler ve Kwon (2002), sosyal ağlarda bulunan zayıf bağlarla oluşturulan köprüler sayesinde, yeni iletişime sahip olan örgütlerin değişik fikirlere sahip olduğunu ve bu örgütlerin de toplum içinde daha güçlü konuma yerleştiğini belirtmektedir. Burt (1997b) yapısal boşlukları dolduran yöneticilerin daha güçlü olduklarını belirtmekte ve diğer gruplarla oluşturulan projeleri kontrol edebilme yetisine sahip olduklarını ifade etmektedir. Sosyal sermayenin bir faydası olarak karşımıza çıkan güç, bilgi ile beraber örgüt için avantaj haline gelmektedir. Ancak örgütsel alanda farklılık oluşturabilecek bu

yeni fikirlerin yayılmasında ağ düzeneği yapısının güçlü bağlara sahip olmasının önemi de büyüktür. Çünkü ağ düzeneğindeki arabuluculuk rolleri ile kazanılan değerli bilgi ve faydalar ancak kapalı (güçlü) bağlar sayesinde diğer örgütlerce yayılabilmektedir (Burt, 2002). Aktörün yer aldığı örgütün kapalı bağlara sahip olması yapısal boşlukları doldurmakla ortaya çıkan ilave kazancın ağ düzeneğinde farkına varılmasında önemlidir. Öte yandan merkezi konumda bulunan örgüt, sosyal ağ düzeneğinde genellikle yakın bağları olan örgüttür (Hanneman, 2001). Farklı bir ifade ile aktör sosyal ağ düzeneğinde birçok aktörle bağlantı kurarken bunu sadece yerel komşuları ile yapıyor, bağlantılarını ağın tümüne yayamıyorsa, merkezi konumda ama güçlü bağlara sahip değil demektir. Örgütsel ağ düzeneğindeki diğer tüm örgütlerden gelen dolaylı bağların da tartışmaya açılması, özellikle aktörün yeni bilgiyi açığa çıkarması ve yaymasında önem teşkil etmektedir, çünkü bu dolaylı bağlardan kaynaklanan zayıf bağlarda yeni fikirler yaşama şansı bulabilmektedir (Burt, 2002). Bunun ötesinde, bilginin elde edilmesi ve yayılmasında, zayıf bağlar maliyet olarak da güçlü bağlara oranla örgütlere avantaj sağlamaktadır (Adler ve Kwon, 2002). Joppke (1993), politik ve kurumsal kaynakların örgütün başarısındaki yerine değinirken, toplumdaki değişimde ve bu değişimi destekleyici grupların ve elitlerin çıkmasında zayıf bağlara dikkat çekmektedir. Ağ düzeneğindeki örgütler alanda politik çevreye uyum göstermek zorunda kalırken, gevşek bağlı yapılar özellikle kodlanmış bilginin yayılımında maliyet verimliliği sağlamaktadır (Hansen, 1998).

Stevenson (2000) kenarda bulunanların da merkezde bulunanlar kadar sosyal hayatta söz sahibi olduğuna dikkat çekerken, onların daha fazla çalışmak zorunda kaldığını, sosyal bağlamda faaliyetlerini sürdürmek için birçok strateji belirlediklerini ifade etmektedir. Diğerleri ile zayıf bağları bulunan bu örgütlerden, özellikle yerel olanlar, daha fazla ve kısa yol oluşturmaktadır. Böylelikle daha fazla insana zayıf bağlarla ulaşılabilen, yenilikler benimsenirken diğer aktörler tarafından bu kısa ve fazla bağlar tercih sebebi olmaktadır (Granovetter, 1973). Bu birçok tercihin nedeni olmak, kenardakilerin örgütsel yapıdaki pozisyonunu daha merkezileştirmektedir. Granovetter (1973), ağ düzeneğindeki ilişkilerde uzaklık oluşturduğu düşünülen zayıf bağları, bireysel fayda elde etmede ve onların toplumla bütünleştirilmesinde zorunluluk olarak görmektedir.

Hipotez 2: Zayıf bağlara sahip örgütler, yenilikleri daha önce benimsemektedir.

2.2 Örgütlerin Topluluk İçindeki ve Dışındaki Arabuluculuk Bağlantıları

Ağ düzeneğindeki örgüt gruplarının zayıf bağlantıları boşluk olarak adlandırılmaktadır (Burt 2002). Yapısal boşluk, ilişkileri (bağları) ağ düzeneğindeki olası bağları kaplayarak aktöre rekabet avantajı sağlayan pozisyon olarak ifade edilmektedir (Burt, 2000). Sosyal ağ düzeneklerinde, aktör diğer aktörler arasında yer alarak onların ilişkisini sağlamakta ya da aracılık etmekte ve bu anlamda yapısal avantaj sağlamaktadır. Çünkü ağ düzeneğindeki aktörler, yapısal boşlukları doldururken bu alan hakkında fazlaca bilgi sahibi olmakta ve ağ iletişim kontrolünü elinde tutmaktadır. Örgütsel ağ düzeneğindeki bu arabuluculuk rolünün sağladığı kazanç sosyal sermayeyi oluşturmaktadır. Granovetter (1973), zayıf bağların gücünü, Freeman (1977), arabuluculuk rolünü ve Burt (1980) ağ düzeneğinde oluşan yapısal boşlukları ifade ederken örgütlerin ağ düzeneğindeki yerleşik ilişkilerinden kaynaklanan bu avantajı ön plana çıkartmaktadır. İşte sosyal ağ düzeneğinde, örgütlerin arabuluculuk pozisyonları ile elde ettikleri sosyal sermayede odak örgütün meşruluğu ön plana çıkmaktadır (Burt, 1998). Arabuluculuk rolleri ile elde ettikleri kazançla ağ düzeneğinde meşru görülen örgütler alanda farklılık oluşturabilmektedir. Sosyal sermaye kazançları ağ düzeneği yaptırımları ile ilişkilendirilirse, fazla sayıdaki yaptırımın, ağ düzeneğinde az sayıda yapısal boşluğa neden olduğu görülmüştür (Burt, 1997b). Bu bağlamda, örgütsel alana uyum yapısal boşlukların az olduğu ağ düzeneklerinde daha sık rastlanan bir durumdur. Sosyal ağ düzeneğindeki yapısal boşluklardan elde edilen sosyal sermayenin değerinin alanın benzerliği ile ilişkili olduğunu savunan Burt (1997a), az sayıda benzer (çeşitlilik) çalışan bulunan yüksek örgüt derecelerinde bu değer de yükseldiğini belirtmektedir. Ağ düzeneklerinde örgütlerin yapısal boşlukları doldurması neticesinde sahip oldukları bağları, örgüt iç ve dış bağlar olarak ayırmakta fayda görülmektedir. Sosyal ağ düzeneklerinde aktörlere karşılıklı fayda sağlayan iletişimler arasındaki boşluklar içyapısal boşluklar olarak ifade edilmektedir. Aktörlerin yapısal boşluklardan sağladığı kazançlar söz konusu olduğunda, örgüt ağ düzeneği dışındaki bağları da dikkat çekmektedir (Westphal ve Gulati, 1999; Podolny, Stuart ve Hannan, 1996). Bağlı bulunduğu ağ düzeneği ile diğer örgütsel ağ düzenekleri arasındaki boşluklarda yer alarak bu bağlarda arabuluculuk yapan örgütlerin, bilgi transferini rahatça yapabildiği görülmektedir. Ağlarıyla diğer gruplar arasında yapısal boşluklar vasıtası ile köprü oluşturabilen aktörlerin bilgiye erişmede ve gruplardan bilgi transfer etmede önceliğe sahip oldukları ifade edilmektedir (Burt, 2004). Bilgi transferi ile

fikir, bu bağlar yoluyla gruplar arasında ek değer almakta, örgüte fayda sağlamaktadır. Burt (2004) fikir ve davranışların gruplar arasında olmaksızın grupla beraber daha homojen olduğunu belirtirken, gruplarla bağ oluşturabilen örgütlerin alternatif şekillerde düşünmeye ve davranmaya daha yatkın olduklarını ifade etmektedir. Baker (1984) iki örgüt arasındaki ticaret hacminin aktörler arasındaki bağın şekli ile ilgisine dikkat çekmektedir. Eğer ticaretin yapıldığı ağ yoğun, ilişkiler güçlü-kuvvetli, yapısal boşluklar azsa ticaret yapan bu örgütler arasındaki bağın doğrudan ilişkilerle gerçekleştiği düşünülmektedir. Güçlü geliştirilmiş ilişkiler ise yapılan ticaretteki fiyatlarda çeşitliliği düşürmektedir. Arabuluculara ihtiyaç duyulmadan, bu bağlar sonucunda birbirinin örgütsel faaliyetlerinden haberdar olan örgütler; ticaretlerinde fiyatlarını çok fazla çeşitlendirememektedir. Burt (2000), yapısal boşluğu çok olan örgüt ağ yapılarında aktörlerin daha çok terfi ettiğini, iş şekillerini değiştirebildiğini savunmaktadır. Mikro boyuttaki bu çalışmaları meso boyuta taşıyarak benzer sonuçlar elde eden Gargiulo ve Benassi (2000) yapısal boşlukları görece az doldurabilen örgütlerin yenilikleri benimsemekte zorlandığını savunmaktadır. Mevcut düzene ayak uyduran örgütler benzer örgüt pratiklerini uygulayarak alanı eşbiçimli hale getirmektedir.

Hipotez 3: İçsel ve dışsal yapısal boşlukları dolduran örgütler, alandaki diğer örgütlere daha az benzemektedir.

Örgütsel ağ düzeneğinde yer alan aktörler incelendiğinde, yapısal boşlukların iki tarafında bulunanların birbirinden habersiz olmadığı ancak bunların birbirlerinin örgütsel faaliyetlerine dikkat etmediği ya da edemediği görülmektedir. Bir nevi tampon görevi yapan ve bu boşlukları dolduran aktörler, iki farklı bilgi ve faaliyete sahip örgütün arasında yer alarak bilginin ve örgüt pratiklerinin yayılımını sağlamakta bu anlamda kendi de kazanç sağlamaktadır (Burt, 2000). Yapısal boşlukları doldurabilen bireyler, iyi fikirleri bulma ve geliştirmedeki bu avantajlı pozisyonları sayesinde değişime sebep olmaktadır (Burt, 2004). Bu aktörler, aynı zamanda boşluğun iki yanındaki örgütleri bir araya getirerek oluşturduğu projenin de kontrolünü elinde tutmaktadır. Granovetter (1973; 1983) aktörler arasındaki bağların güçlü olmadığı durumlarda (boşluklar oluşmuşsa), sosyal ağ düzeneğinde bilginin ortaya çıkmasında ve yayılmasında bu bağların etkisine dikkat çekmektedir. Çünkü ağ yapısında yapısal boşluklar yani gevşek ve birbirini tekrarlamayan bağlar; gruplar arası ilişki fırsatları oluşturmakta ve bu da dışsal sosyal sermayenin

gelişmesine neden olmaktadır (Adler ve Kwon, 2002). Bir toplulukta ne kadar yapısal boşluk varsa o kadar çok sosyal sermaye oluşma fırsatı doğmaktadır (Burt, 1997a).

Bir ağ düzeneğindeki iç ve dış yapısal boşluklar, o sosyal ağ bağlarının gücü ile yakından alakalıdır. Brass (1984) 140 üst düzey ve onların altında çalışanları araştırdığı çalışmada, iki farklı ağ düzeneğindeki ilişki şeklini incelemiştir. Bu çalışma, aktörlerin merkezilik konumları, bağlantılarının gücü ve arabuluculuk ilişkileri arasında pozitif bir ilişki olduğunu savunmaktadır. Bir toplulukta örgütsel ağ ne kadar güçlü bağlara sahipse, içe dönükse (*network closure*) o ağ düzeneğinde o kadar “işbirliği yapma ve ortak amaçlara ulaşma” ihtimalinin yükseleceği ve böylece içsel sosyal sermayenin de artacağı ifade edilmektedir (Adler ve Kwon, 2000: 6–8). Her ne kadar içe dönük ağlar işbirliğine dayalı olarak içsel sosyal sermayeyi etkilese de, fikir oluşturmada zayıf bilgilere pek şans tanınmamaktadır, çünkü bu denli kapalı ağlarda zayıf fikirler değersiz görülmekte fikri oluşturan değer sosyal yapı doğrultusunda bir gruptan diğerine transfer edilememektedir. Yapısal boşlukları dolduran daha açık ağlarda ise, bilgi transferi rahatça yapılabilmekte ve yeni fikirler gruplar arasında ek değer almaktadır. Sosyal ağın zayıf bağlara sahip olması ağ düzeneğinde görece daha fazla arabuluculuk pozisyonunun oluşmasına neden olmaktadır. Bu da örgütsel bilgi ve kaynaklara rahat ulaşmaya ve ortaklaşa yürütülen projelerde kontrol avantajı elde etmeye yaramaktadır. Aslında, ağ düzeneğindeki bağların gücü, güçlü ya da zayıf olması, o ağ düzeneğinin içyapısal ve dış yapısal boşluklardan elde edilen avantajın farkına varılmasında ön plana çıkmaktadır (Burt, 2000). Ağ yapısındaki tüm yapısal boşlukları dolduran bağların örgütsel alandaki farklılıklara etkisi araştırılırken, bu bağların diğer bağ özellikleri ile beraber değerlendirilmesi, alandaki eşbiçimlilik ve değişimi anlamada daha etkin sonuçlara varılmasına neden olacaktır.

Hipotez 4: İçsel ve dışsal yapısal boşlukları dolduran örgütler, yenilikleri daha önce benimsemektedir.

2.3 Politik Güçten Doğan Bağlar

Kurumsal yaklaşımlar örgütleri, örgütsel alanda bulunan devlet kurumları ya da ticari birlikler gibi düzenleyici örgütlerle birlikte değerlendirmektedirler (DiMaggio, 1991). Ortaklaşa kurumlar, örgütlerin sadece birbirlerinden etkilendiği ve kendilerini

tanıttıkları kurumlar değil, aynı zamanda örgütlerin içinde bulundukları topluluktan başka topluluklarla da bağlar kurabilecekleri bir ortamdır. Bu kurumlar, kurumsal teori tarafından öylece kabul edilen (*taken for granted*) ve örgütsel işlevler etrafında gelişen uygulamaların, ortaklaşa inanışların oluşmasında önemlidir (Greenwood, Suddaby ve Hinings, 2002). Örgütler için sadece kaynak ve müşteri elde etmeye dayalı rekabet hayati önem taşımamakta, politik güçler ve kurumsal meşruiyet de hayati önem taşımaktadır (DiMaggio ve Powell, 1983). Örgütler, diğer örgütlerdeki yapı ve uygulamaları kendi firmalarına taşıyabilmek için o toplumdaki çıkar gruplarının desteğini almak istemektedir. Fikirlerin, diğer örgütler tarafından da benimsendiği ve bundan ekonomik çıkar elde edileceği düşünülür ise (Scott, 1995: 1–25) fikirlerin örgütsel alanda meşrulaşması kaçınılmazdır. Örgütler birbirlerini taklit etmektedir çünkü aynı faydaları sağlayacakları beklentisi içindedirler. Ortaklık kuruluşları aracılığı ile bağ kurmaya çalışmaktadırlar. Meslek odaları, belediye encümeni, dernekler, siyasi partiler ve sivil toplum kuruluşlarının yönetiminde bizzat bulunarak ya da bu kuruluşların organizasyonuna yardımcı olarak söz sahibi olmaya çalışmaktadırlar. Bu noktada, profesyonel kurumları da önemli birer düzenleyici faktör olarak değerlendirmek (Greenwood vd., 2002) yanlış olmayacaktır. Devlet öncülüğünde bulunan kamu kurumları ve ticari birliklerde görev alan ağ düzeneği yöneticileri, ağ bağları sayesinde alandaki örgütleri kendi örgüt formlarına yakınlaştırmaya çalışmaktadır. Sosyal ağ düzeneğinde, yöneticilerin oluşturdukları diğer bağlarda aynı amaçta olmaları, onların ortak kurumlar oluşturmalarına neden olmaktadır. Örgütlerde karar alma mekanizmalarında bulunan aktörlerin diğer aktörlerle aynı örgüt uygulamalarında bağ kurmaları, aynı yardım kurumlarına bağışta bulunmalarına, aynı siyasi partilere üye olmalarına neden olmaktadır. Örgütsel alandaki bu politik amaçlı birliktelik örgütlerin yönetim yapılarında ve ortak stratejilerinde değişiklik yapmalarına neden olmaktadır (Galaskiewicz ve Wasserman, 1989; Gulati, 1995; Westphal ve Zajac, 1997; Mizruchi, 1992). Burt (1992) örgütler arasında ve onlarla beraber oluşan sosyal ilişkilerde yerleşik halde bulunan sosyal yaptırımlardan bahsetmektedir. Yapısal boşlukların sağladığı bilgi ve kontrol avantajı ancak alanda daha az yaptırımla karşılaşılması durumunda politik güce çevrilmektedir. Bu bağlamda, örgütsel alandaki yaptırımların az olması (çeşitlilik), yapısal boşluklardan sağlanan avantajın politik güce çevrilmesinde önem kazanmaktadır.

Sosyal ağ düzeneklerinde, örgütsel formun çeşitlilik göstermesi, o örgütün ortaklaşa kurumlarda sergilediği gücü ile de yakından alakalıdır. Popüler örgütlerde

yöneticiler, itibarlarını kanıtlamak için başka örgüt yönetim kurullarında yer almakta ve profesyonel komitelerde, devletin kurduğu birliklerde görev yapmaktadır. Böylelikle bir nevi devlet görevlisi gibi danışmanlık rolünü üstlenmektedirler. (DiMaggio, 1988). Greenwood vd. (2002), bu ortaklık kurumlarının yerel değişikliklerin onaylanmasında ve yayılmasındaki önemine dikkat çekmektedir. Ortaklıklarda ve çıkar gruplarında görev alarak ya da destekleyerek politik gücünü artıran, itibarını kanıtlayan örgütler farklı (çeşitli) örgütsel formların ortaya çıkmasını da sağlamaktadır.

Hipotez 5: Bir toplulukta ortaklaşa kurum ve çıkar gruplarında etkili olan (politik güce sahip) örgütler, alandaki diğer örgütlere daha az benzemektedir.

Ağ düzeni içindeki kaynaklara ancak güçlü örgütler daha kısa zamanda ve daha ucuz maliyetlerle ulaşabilmektedir. Meşruiyetini sağlayabilmiş, tanınmış, itibarlı, güvenilir örgütler topluluk içinde güçlü örgütler olarak kabul edilmektedir. Toplumsal sektör kavramı ile örgütsel alanı toplum politikaları olarak gören ve bu alanın en azından bazı derecelerindeki fonksiyonlarındaki farklılaşmış örgütsel sistemlerin varlığına değinen Scott ve Meyer (1991), örgütlerin hayatta kalabilmesi için benzeşme kadar önem arz eden değişim ve farklılaşma kavramlarına dikkat çekmektedir. Sorge (1996) aktörlerin içselleştirdikleri ve ürünü oldukları sosyal çevreyi olduğu gibi kabul etmektense içinde bulundukları çatışma ve çelişki ortamında örgüt veya sosyal çevrenin alt sistemlerinde değişikliğe gittiğini savunmaktadır. Örgüt ve kurum arasındaki farka değinen Selznick (1996) bir örgütün kurum olması için özel niteliklere sahip olması, farklı rekabet özellikleri taşıması ve kapasite dışı bir şeyler inşa etmesi gerektiğini savunmaktadır.

Bir örgütte ussal ve yasalara uygun hükümlerin artması, o örgütte ortaklaşa, yasal bir otorite oluşturmaktadır. Örgütlerin sosyal olarak yapılandığı kabul edilirse, örgütü oluşturanlara örgütün bir şeyler ifade etmesi gerekmektedir (Hamilton ve Biggart, 1987). Bu noktada, örgütler uyum sağlayabilecekleri kurumlar oluşturmaktadır. Burada önemli olan örgütlerin kurumsal içerikleri benimserken, bu içerikleri oluşturmada üstlendikleri rollerdir. Jepperson (1991) kurumları sosyal bir istek olarak ifade ederken sadece bireysel hareket ile örgütlerde yeniden bir yapı oluşturulamayacağını mutlaka ortaklaşa bir etkileşimin şekilleneceğini ifade etmektedir. Birçok örgüt ortaklaşa otoritelerden şekillenmekte, amaçlarını ve yapılarını kurumsallaştırmada bu otorite kurallarından

yararlanmaktadır (Meyer ve Rowan, 1977). Yöneticiler örgütün gücünü kurumsal çevre oluşturmada kullanırken, onların çabası da ancak bu noktada, kurumsal çevre oluşturmada, etkili olmaktadır.

Kurumsal teori, değişimi ne red etmekte ne de değişimle tutarsız varsayımlar öne sürmektedir. Daha çok eşbiçimli yakınsamadan (*isomorphic convergence*), bir pozisyonun diğerine hareketten bahsetmektedir. Thornton ve Ocasio (1999), politik seviyedeki bağımlılıkların belirlenmesinde anahtar olgunun, değişim olduğunu belirtmektedir. Greenwood vd. (2002) profesyonel kurumların değişimdeki rolünü araştırdıkları çalışmalarında, yüksek derecede kurumsallaşmış örgütsel alanda bu kurumların değişimi nasıl meşrulaştırdıklarına odaklanmıştır. Örgütsel değişimin 20 yıldan fazladır firmaların ve onların üyelerinin profesyonelleşmesi ile genelleştirildiğine dikkat çeken Greenwood vd. (2002), küçük firmalardaki profesyonellerin kurumsal rutinler içine daha yerleşik halde bulunduklarını ifade etmektedir. Kurumsal baskıların, onlara maruz kalan örgütler tarafından eşit olarak hissedilmediği göz önünde bulundurulursa (Leblebici, Salancik, Copay ve King; 1991), küçük firmalardaki profesyonellerin örgütsel değişimi tetiklemedeki yetersizliği ortaya çıkmaktadır. Bu yetersizlik, hem onların görece ortaklaşa kurumlara göre daha yerleşik ilişkilerine, hem de onların değişimin yayılmasını sağlayamamalarına bağlanmaktadır. Bu noktada, değişimin başlamasında ortaklaşa kuruluş ya da çıkar gruplarında etkili olan profesyonellerin önemi ortaya çıkmaktadır.

Hipotez 6: Bir toplulukta ortaklaşa kurum ve çıkar gruplarında etkili olan (politik güce sahip) örgütler, yenilikleri daha önce benimsemektedir.

2.4 Örgütlerin Merkez ve Kenar Pozisyonlarından Doğan Bağlar

Örgütsel ağ düzeneğinde aktörün merkezi konumu onun yakın ilişkileri ile değerlendirilmektedir. Sosyal ağ düzeneğinde aktör diğerlerine nazaran daha fazla bağlantıya sahipse, bu o aktörün avantajlı pozisyonunda olduğunu göstermektedir. Fazla sayıda bağa sahip olan aktör ihtiyaçlarını karşılamakta alternatiflere sahiptir ve bu bağlamda diğer örgütlere bağımlılığı azalmaktadır. Brass (1984) ağ örgütlerde merkezi pozisyonunda bulunmanın, kritik kaynaklara ulaşma ve elde etme bağlamında önemli olduğunu belirtmektedir. Diğer örgütlere nazaran daha merkezi konumda bulunan aktörler,

bilgi alışverişini görece daha rahat yapmaktadır (Hanneman, 2001). DiMaggio ve Powell (1983), örgüt kaynakları arasındaki merkezileşmenin artmasıyla örgütün bağımlı olduğu kaynaklara olan eşbiçimli değişimin (çeşitliliğin) de arttığına dikkat çekmektedir. Örgütsel alanın kaynaklara olan bağımlılığına dikkat çeken DiMaggio ve Powell (1983) bu bağımlılığın artması ile eşbiçimliliğin artacağını savunmaktadır. Örgütsel ağ düzeneğinde daha az bağımlılığı olan merkez konumdaki aktörler diğerlerine (kenardakilere) nazaran alanda farklılık oluşturabilirler. Granovetter (1973) bireylerin yenilikleri uygularken diğerlerinin tercihlerine dikkat ettiğine ve onlardan teklif aldığına değinmektedir. Bu tercihlerin bir kısmının merkez, bir kısmının da kenar olarak adlandırıldığını ifade etmektedir. Sosyal ağ düzeneğindeki merkezilik derecesinin örgütsel alandaki eşbiçimliliğe etkisini, yayılan bilginin genel ya da uzmanlık gerektiren bilgi olması ile sınırlayan Rulke ve Galaskiewicz (2000) bu derecenin düşük olduğu gruplarda görece daha yoğun bağların bulunduğunu savunmaktadır. Bu gruptaki iş ilişkileri, ağdaki diğer örgütlerle beraber bilginin akışının kolaylaşmasına neden olmaktadır. Özel bilginin, bu sosyal ağ düzeneklerinde düzgün dağılımı da grup performansını etkilemektedir. Merkezi ağ düzeneklerindeki bağların birkaç kişi etrafında yoğunlaşmasının ise özellikle uzmanlık gerektiren bilginin yayılımında sorunlar oluşturmaktadır. Merkezilik derecesi yüksek sosyal ağ düzeneklerinde, aktörler eksik bilgilerini tamamlama ve karar alma mekanizmalarında özel bilgiyi elde edecek zemin bulamamakta, bu anlamda ağda merkez ve kenar konumunda bulunan aktörler arasında farklılıklar oluşmaktadır. Krackhardt ve Hansen (1993) merkezde bulunan aktörlerin fikirlerini kenardakilere yaymakta problem yaşadığını belirtmekte, kenarda bulunan aktörlerin ise yeterli zemin oluşturamadığını, merkezle yakın ilişkiler kuramadığını savunmaktadırlar.

Sosyal ağ düzeneklerinde merkezdeki aktörler, kenardaki aktörlerin fazlaca iletişimde bulunduğu aktörlerle iletişim kuruyorsa, bu onların da merkezi konumda yer aldığını göstermektedir (Burt, 2004). Bu anlamda diğer aktörün iletişimi arttıkça odak aktörün merkezilik derecesi de güçlenecektir. Ağ düzeneklerinde merkezi ve kenar konumda bulunan örgütlerin birbiri ile ilişkisi değerlendirildiğinde, ağdaki zayıf ilişkiler ve yapısal boşluklar da önem kazanmaktadır. Kenardaki aktörler, yapısal avantajları ile boşlukları doldururken fikirlerini açıklama ve iş arkadaşları ile bunları paylaşmada merkezdekilere göre daha fazla yatkınlığa sahip olmaktadır, çünkü kenardakilerin merkezdekilerle irtibata geçecek yeni fikirleri vardır ve bunları üretmede devamlılık

göstermektedirler (Burt, 2004). Bu bilgi ve örgütsel pratik fikirlerindeki farklılıklar alanın çeşitlenmesinde önem kazanmaktadır.

Hipotez 7: Örgütsel alanın daha merkezinde yer alan örgütler, alandaki diğer örgütlere daha az benzemektedir.

Örgütler topluluk içinde fazla sayıda ilişkiye sahipse ve çok fazla bağ inşa edebilmişse, diğer örgütlerle doğrudan ilişki kurabilmektedir. Diğer örgütler de onunla iletişim kurmak istemekte ve bu anlamda örgüt saygın, itibarlı bir örgüt haline gelmektedir. Freeman (1979) örgütlerin topluluktaki pozisyonlarının mesafesinin ve derecesinin, grubun homojenliği ve heterojenliği açısından önemine dikkat çekmiştir. Belirsizliğin düşük, tehlikeli durumların söz konusu olduğu ağ düzeneklerinde, grupların daha merkezi konumda olduğu bilinmektedir (Argote, 1989). Bu sosyal ağ düzeneklerinde, kenarda bulunan örgütler, merkezdekilerden fikir almakta ve onlardan etkilenmektedir. Çünkü örgütsel ağ düzeneğinde başarılı (avantajlı) aktörlerin kurguladığı kurallar taklit edilmektedir. Yeniliği benimsemeye karar verenlerin, bu seçimlerini teknik faktörlere dayanarak değil de herkes tarafından seçildiği için yaptıklarını varsayan sürüye katılım (*bandwagon*) etkisi (Abrahamson ve Rosenkopf, 1993), izleyenlerin taklitçi hareketlerini izah etmektedir. Rekabet avantajı elde etmek isteyen izleyenler, genel kabul görmüş davranışları benimsemek kaygısı ile bu konuda başarılı olan örgütleri taklit etme yoluna gitmektedir. Yüksek derece merkeziliği bulunan örgütler bu anlamda sözü geçen, etki eden, taklit edilen örgütler olarak görülmektedir.

Sosyal ağ düzeneğindeki örgütler arasındaki bağların doğrudan ya da dolaylı olması ve bu bağların birbiri içinde yerleşik olarak bulunması, örgütün merkezilik konumu değerlendirilirken arabuluculuk ve güçlü konumlarının da devreye girmesine neden olmaktadır. Örneğin, merkezilik derecesi görece yüksek olan örgütler, görece daha fazla bağa sahip oldukları için daha çok örgüte ulaşabilmekte, aynı zamanda birbirleri ile bağları olmayan diğer aktörler arasında arabuluculuk yapabilmektedir (Brass, 2002). Birbirleri ile bağı olmayan aktörler arasında yer alan, güvenilen, itimat edilen bu saygın örgütler kaynak akışının kontrolünü yapmaktadır. Bu bağlamda, merkezileşmedeki bu aracılık onların yapısal boşlukları doldurmasına imkân vermektedir (Burt, 1992: 121–125). Bu da merkezdeki örgütlerin yeni bilgiye ulaşarak değişimi tetikleme olasılığını yükseltmektedir.

Hipotez 8: Örgütsel alanın daha merkezinde yer alan örgütler, yenilikleri daha önce benimsemektedir

2.5 Örgütsel Güçten Doğan Bağlar

Sosyal ağ düzeneği yaklaşımlarında güç birçok ağ bağlantısıyla avantajlı pozisyonda olma anlamına gelmektedir (Hanneman, 2001). Sosyal yapının en önemli özelliklerinden biri olan güç örgütler arasındaki ilişkilerden kaynaklanmaktadır. Ağ düzeneklerinde yerleşik ilişkilere sahip aktörlerin daha az yaptırımla karşı karşıya kalarak daha fazla kazanç elde etmesi, onların sosyal anlamda güçlü görülmesine neden olmaktadır. İlişki şekilleriyle oluşan güç kavramı, aktörler arasındaki bağlardan ortaya çıkan ve tüm ağ düzeneğini etkisi altına alan bir ağ özelliğidir, çünkü ağ düzeneğindeki odak örgüt ancak diğer örgütlerden baskın rollere sahip olduğunda güçlü sayılmaktadır. Başka bir ifade ile örgütsel ağ düzeneğinde örgütlerin güçlü olarak görülmesi görece diğer ağ düzeneği pozisyonlarına nazaran ilişkilerin içinde daha yerleşik bulunmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda güç örgütler arası ilişkilerden (Westphal ve Zajac, 1997) yani örgütlerin ağ düzeneğindeki pozisyonlarından kaynaklanmaktadır. Sosyal ağ düzeneğindeki farklı güç dereceleri, yeni örgütsel yapı ve pratiklerin yayılmasındaki yani tek ya da benzer pratiklerin benimsenmesindeki çeşitliliğe (Strang ve Tuma, 1993; Davis ve Greve, 1997) sebep olmaktadır. Örgütsel güçten elde edilen sosyal sermayenin zaman içinde değişiminin alanı nasıl etkileyeceği (Fligstein, 1990; Westphal ve Zajac, 1997; Thornton ve Ocasio, 1999) de örgütün bu avantajlı pozisyonlardaki rolleri ile ilgilidir. Sosyal ağ düzeneğindeki güçlü örgütler, alandaki farklılıkların ortaya çıkmasında rol oynamaktadır. Westphal ve Zajac (1997) Fortune dergisinde ilk 500’de yer alan (güçlü) örgütler üzerinde yaptığı çalışmada, yönetim kurulunun işletme ile uyumunu araştırmaktadır. Bu çalışma örgütsel alandaki farklılıklarda güçlü örgüt mekanizmalarının rollerine dikkat çekmektedir.

Sosyal ağ düzeneklerinde örgütlerin güçlü pozisyonları, ağdaki bağlarının nitelikleri (Freeman, 1979), merkezilik konumları (Brass, 1984) ve yapısal boşlukları (Burt, 1984) göstermedeki avantajlı pozisyonlarının bir ya da birkaçının etkisi ile ifade edilmektedir (Hanneman, 2001). Örgütsel ağ düzeneklerinde örgütlerin sahip olduğu tüm

dolaylı ve doğrudan bağları; yakın ve uzak ilişkileri o örgütün ağda güçlü görülmesine neden olmaktadır. Örgütler, alanda faaliyet gösterirken, ağdaki ilişkileri sonucunda elde ettikleri arzulan pozisyonları sayesinde kaynaklara erişimde sıkıntı çekmemektedir. Bu bağlamda alandaki yaptırımlarla sınırlanmayan örgütler, yapı süreç ve uygulamalarındaki çeşitlilik ile diğerlerinden ayrılmaktadır.

Hipotez 9: Örgüt topluluğundaki güçlü örgütler, alandaki diğer örgütlere daha az benzemektedir.

Örgütsel ağ analizleri, aktörlerin ağ içinde yerleşik halde bulunurken oluşturdukları ilişkilerinin onlara çıkar sağladığından ya da onları kısıtladığından bahsetmektedir (Hanneman, 2001). Aktörlere çıkar sağlayan avantajlı pozisyon, değişimlerde pazarlık gücü, ağda etki uyandırma, ağdaki az arzulan pozisyonların dikkatini çekme gibi sonuçlara neden olmaktadır. Daha fazla arzulan ve desteklenen bu pozisyon sosyal ağ düzeneğinde örgütlerin güçlü görüldüğü pozisyonudur. Güç, referans noktası olma açısından önem kazanmaktadır. Aktörlerin ona çabuk ulaştığı ya da onun aktörlere çabuk ulaştığı nokta örgütsel alanda arzulan pozisyon olmaktadır. Bu yapısal avantaj da güç olarak ifade edilmektedir. Freeman (1979) kapalı bir merkeziyetçilikle verimliliğin yakalanacağını ifade ederken, kaynak bağımlılığı bakış açısı (Pfeffer ve Salancik, 1974), kapalı merkeziyetçiliğin kaynakları etkili ve verimli bir şekilde kullanmayı temsil ettiğini belirtmektedir. Bu anlamda, kapalılık (*closeness*) yani örgütler arasındaki ilişki mesafesi gücün kaynağı sayılabilmektedir. Coleman (1988) ağ yapısındaki içe kapalılığın bireylerin kendi aralarında sıkı ilişkilere girmelerine neden olduğunu belirtmektedir. Örgütsel ağdan sağlanan bu sıkı bağlar aktörlerin meslekleri hakkında bilgi kazanmasını sağlamaktadır. Bilgi transferinde özellikle sosyal yerleşikliğe dikkat çeken Uzzi (1997), bu ilişkiler sayesinde örgütlerin plan yapmasının kolaylaştığını ve toplulukta itici olmaktan kaçındığını belirtmektedir. Özellikle fazla yerleşik ağlarda, örgütler diğer örgütlere uymak zorunda hissettikleri için ya da arkadaşlık ilişkilerinden dolayı, bazı firmaları “derman” örgüt olarak görülebilmektedir (Uzzi, 1997: 59). Örgüt topluluklarında sıkı bağlar arttıkça oluşan yerleşik ilişkiler sonucunda sorunlara çare (derman) olarak görülen örgütler de taklit edilen örgütler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, aktörler örgüt topluluklarında daha fazla bağa sahip oldukça, diğer aktörlerle daha fazla yakın ilişki kurdukça güç elde etme şanslarını artırmaktadırlar (Freeman, 1979). Merkezilik derecesi

yüksek olan bu örgütler, ağ düzeneğinden görece daha fazla çıkar ve fayda sağlamaktadır (Brass, 1984), çünkü ihtiyaçlarını karşılamak için alternatif yolları mevcuttur, kaynaklara erişimde avantajlıdır ve diğerlerinin ilişkilerinde bağlantı kurmaya ve hatta üçüncü parti olmaya adaydırlar (Burt, 1992: 121–125). Sosyal ağda arabuluculuk yaparak bilgi ve örgüt uygulamalarının yayılımında rol oynayarak, alana olan bağımlılıklarını azaltmakta ve saygın örgüt olarak görülmektedir. Örgütsel alanda sosyal anlamda güçlü görülme, yerleşik ilişkilere sahip örgütün görece daha avantajlı pozisyona sahip olup daha fazla kazanç elde edip, daha az yaptırımla karşı karşıya kalması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, sosyal gücün ağ düzeneğindeki örgütlerin merkezi konumundan doğan güçlü ve yapısal boşlukları dolduran bağ özelliklerinin bir ya da birkaçının temel ya da beraber etkisinden kaynaklanabildiği görülmektedir.

Sosyal ağ düzeneklerinde örgütlerin bulundukları alanda faaliyetlerini sürdürmek için hammadde, sermaye, insan ve bilgi malzemelerinden başka sosyal kabullere ihtiyaç duydukları bilinmektedir (Meyer ve Rowan, 1977). Alanda kabul görmek, sosyal ilişkiler kurabilmek, kaynaklara ulaşabilmek ve bireysel çıkar elde etmek adına tanınmak, itibarlı görünmek isteyen yöneticiler, kurumsal meşruiyet sağlayacak davranışlarda bulunmaktadır. Örgütsel alana uyum-meşruiyet ile alanın eşbiçimliliği arasındaki ilişkiyi ağ düzenekleri çerçevesinde değerlendiren Westphal vd. (1977), alanda meşruluk elde etme çabası ve güçlü görülme arasında da dolaylı bir ilişki kurmaktadır, çünkü sosyal sermayenin kaynağı sayılabilen meşruiyet aynı zamanda örgütlerin güçlü ve başarılı görünmesi için gereklidir. Burkhardt ve Brass (1990) benzer bir varsayım, teknolojik değişimleri önce benimseyenlerin elde ettikleri deneyimlerle alanda güçlü görüldüğüne dikkat çekmektedir. Sosyal ağ düzeneğindeki örgüt çevreye uyum gösterirken, çevredeki itibarlı ve tanınmış örgütlerden etkilenmekte ve onları taklit etmektedir. Özellikle belirsizliğin yüksek olduğu toplumlardaki örgütler ağ düzeni içinde örgüt faaliyetlerini sürdürebilmek için başarılı ve meşruiyet kazanmış örgüt formlarını taklit etmektedirler (DiMaggio ve Powell, 1983; Meyer ve Rowan, 1977).

Hipotez 10: Örgüt topluluğundaki güçlü örgütler, yenilikleri daha önce benimsemektedir.

BÖLÜM III: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1 Araştırmanın Analiz Düzeyi

Örgütler arası ilişkiler için teorik bir çerçeve oluşturulan bu çalışmada temel amaç, büyüklük ve sektörel açıdan farklı olmalarına rağmen aynı coğrafik alanı paylaşan bir grup örgütün arasındaki ağ yapısının, bu örgütlerin çeşitli yapıları, süreçleri ve uygulamaları benimseme açısından eşbiçimlilik, çeşitlenme ve değişim düzeyine etkisini araştırmaktır. Bu araştırma, ekonomik verimlilik yerine meşruiyet kavramını ön plana çıkararak, örgütlerin sosyal düzen içinde hayatta kalabilmek için eşbiçimli hale geldiklerini savunan kurumsal teoriyi (Meyer ve Roman; 1977, DiMaggio ve Powell; 1983), örgütsel alanda eşbiçimliliğin yanı sıra çeşitliliğin ve değişimin de olduğunu ağ yaklaşımına dayalı olarak açıklamaya çalışmaktadır.

Farklı sektörlerden gelen, aynı topluluk içinde yer alan örgüt yapı, süreç ve uygulamalarının örgütler arası alanda (*interorganizational field*) araştırılacağı bu çalışmada analiz düzeyimiz, sosyo-kültürel sistemler olarak kabul edilen örgütlerdir. Bu çalışma aynı zamanda, örgütsel ağ düzeneğindeki örgütler arası birincil ve ikincil ilişkilere dayalı örgütsel yapılar, süreçler ve uygulamalarda meydana gelen değişim ve benzeşmeyi anlamak adına yapılmaktadır. Bu bağlamda, Astley ve Van de Ven'in (1983) dışsal çevrenin ekonomik etmenlerle yönlendirilen örgütlerin basit bir toplamı olarak mı görülmeli, yoksa kendi aralarındaki politik dinamiklerle yönlendirilen bütünleşik örgüt toplulukları olarak mı görülmeli sorusu araştırmanın sorunsalı ile örtüşmektedir.

3.2 Araştırmanın Tasarımı

Aynı topluluk içinde, farklı sektörlerde çalışan orta-küçük örgütler arası etkileşim sonucunda oluşan eşbiçimlilik ve değişimin araştırılacağı bu çalışmada bağımlı değişken olarak örgütsel eşbiçimlilik ve örgütsel değişim; bağımsız değişken olarak da örgütsel ağ düzeneği nitelikleri ele alınacaktır (Araştırmanın modeli ayrıntılı olarak EK- 1'de verilmiştir) .

3.2.1 Bağımlı değişkenler

Örgütsel alanda rekabetçi ve kurumsal baskılar sebebi ile etkileşen, birbirlerinin yapılarını, davranışlarını, stratejilerini, kültürlerini kopya eden örgütlerden bazıları diğerlerine göre örgütsel alanı etkileme adına daha baskın rollere sahiptir. Örgütsel alandaki değişimin, çeşitlenmenin ve eşbiçimliliğin, örgütsel yapılar, süreçler ve uygulamalar üzerinden araştırılacağı bu çalışmada eşbiçimlilik ve değişimi ölçmede:

- (a) Bilişim teknolojilerine yatırım,
- (b) Kapasite artırımı,
- (c) Profesyonel yönetici istihdam oranları,
- (d) İzlenim oluşturma teknikleri verileri; örgütsel alan davranış biçimleri olarak belirlenmiştir.

Sosyal ağ düzeneği yapı özelliklerinin örgütsel alandaki farklılıklara etkisinin araştırıldığı bu çalışmada, yerel tabanda faaliyet gösteren örgütlerin en çok benimsedikleri uygulamalar örgütsel davranış boyutları olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda, temelde ağ düzeneği örgütlerinin hangi boyutlarda değişikliğe gittiği ya da değişiklikleri takip ettiği belirlenmiştir. Bu boyutların son yıllardaki en önemli değişim alanları olarak kabul edilmesi de, bağımsız değişkenler olarak kabul edilmesinde rol oynamaktadır. Yapılan mülakatlarda, bu örgütsel alan davranışlarının benimsenmesinde örgütlerin daha çok normatif ya da taklitçi yaptırımlarla mı karşı karşıya kaldıkları da ölçülmeye çalışılmıştır. Yerel tabanda faaliyet gösteren örgütlerin bilişim teknolojilerine yaptıkları yatırımları ve profesyonel istihdamları alanda daha normatif baskılar olarak kabul edilmiştir. Çünkü mülakatlar, bu yeniliklerin büyük bir kısmının çağa ayak uydurmak ve sektörel zorunluluktan (bilişim teknolojilerine yatırımların %73.7'si çağa ayak uydurmak ve teknolojileri sektörel kurumlar vasıtası ile kabul ederek hata yapmamak için; profesyonel istihdamların %69.7'si zorunluluktan yapılmıştır) kaynaklandığını göstermektedir. Kapasite artırımı (kapasite artırımı adına benimsenen yenilikler aktörlerin %2.7'si tarafından verimlilik ve kar için zorunlu kabul edilen davranışlardır) ve izlenim oluşturma teknikleri ise görece daha taklitçi yaptırımlar olarak kabul edilmiştir. Yine bu analizde, örgütsel alan boyutlarına ağ niteliklerinin tek tek etkisi araştırılmıştır. Bu alt boyutların

toplamı, alandaki eşbiçimliliği ya da değişimi bir bütün olarak ifade edememekte, farklı açılardan alandaki farklılıkları yansıtmaya çalışmaktadır. Yapılan analizlerde, bağımsız değişkenler oluşturulurken, ağ düzeneğinin belirlenen örgütsel davranışlardaki yeniliği benimseme düzeyine ve zamanına etkisi temel alınmıştır. Örgütlerdeki kapasite artırımı, üretim teknolojilerine yapılan yatırım ile bilişim teknolojilerine yatırım ise bilgisayar yazılım ve donanımına yapılan yatırım ile ifade edilmeye çalışılmıştır. Profesyonel istihdam etme oranı, firmaların idari ve üretim/hizmet bölümlerinde yeni istihdam ettikleri profesyonel düzeydeki çalışanları kapsamaktadır. Aynı ağ düzeneğinde faaliyet gösteren firmaların, diğer firmalar üzerindeki izlenimleri de alanda benzerlik ya da farklılık gösterebilmektedir. Hatta bu izlenimler ev alımı, araba alımı ya da sosyal faaliyetlerde bulunma; diğer örgütler tarafından taklit edilebilmektedir. Bu araştırmada, izlenim oluşturma ölçütleri olarak ifade edilen; firma sahip ya da ortaklarının arabaları ve evleri, işletme binaları, firma yöneticilerinin sosyal sorumluluk faaliyetleri ve hayır işleri örgütlerdeki eşbiçimliliği ve değişimi ifade etmek adına kullanılmıştır.

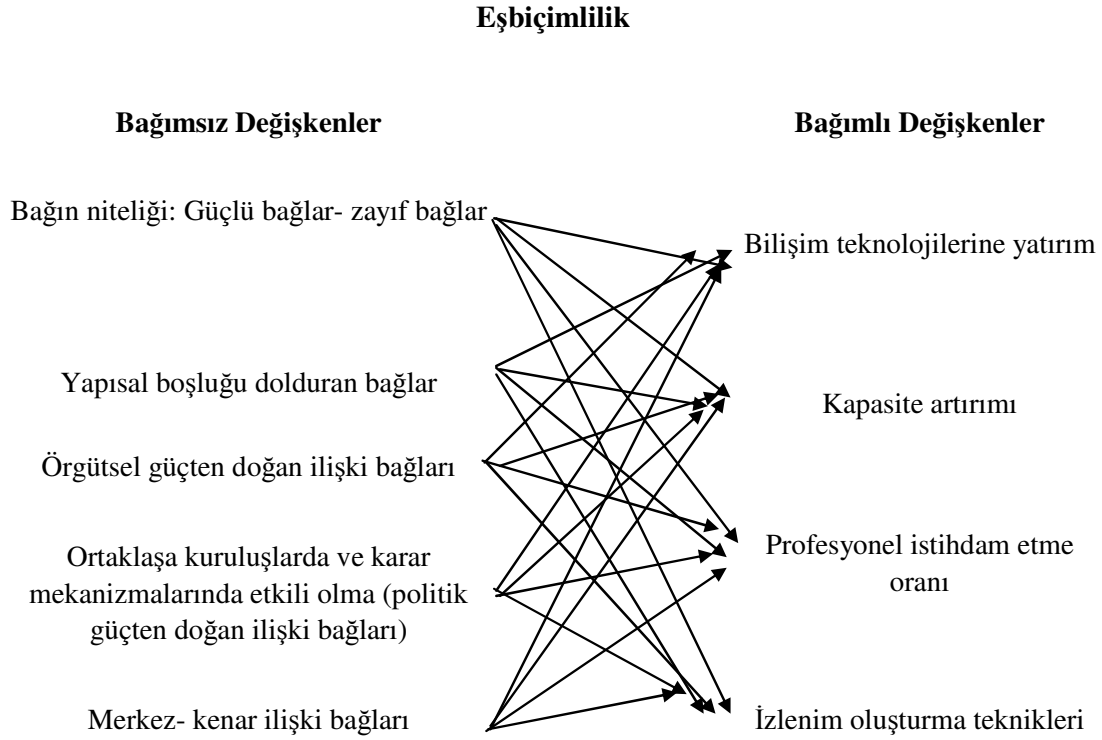
3.2.2 Bağımsız değişkenler

Çankırı’da bulunan örgütlerin oluşturduğu örgütsel ağ düzeneği yapısı niteliklerinin bu alandaki eşbiçimlilik ve değişime (bilişim teknolojilerine yatırım, kapasite artırımı, izlenim oluşturma teknikleri ve istihdam etme oranları) etkisinin araştırıldığı bu çalışmada bağımsız değişkenlerimiz örgütsel ağ düzeneğinin temel özelliklerinden oluşmaktadır. Örgütler arası ilişkilerden doğan:

- (a) Bağların niteliği; güçlü-zayıf bağlar,
- (b) İç ve dış yapısal boşluğu dolduran bağlar,
- (c) Örgütsel güç,
- (d) Ortaklaşa kurumlarda ve karar mekanizmalarında etkili olma,
- (e) Ağ örgütlerde merkezde ve kenarda bulunma, ağ düzeneği ana nitelikleri

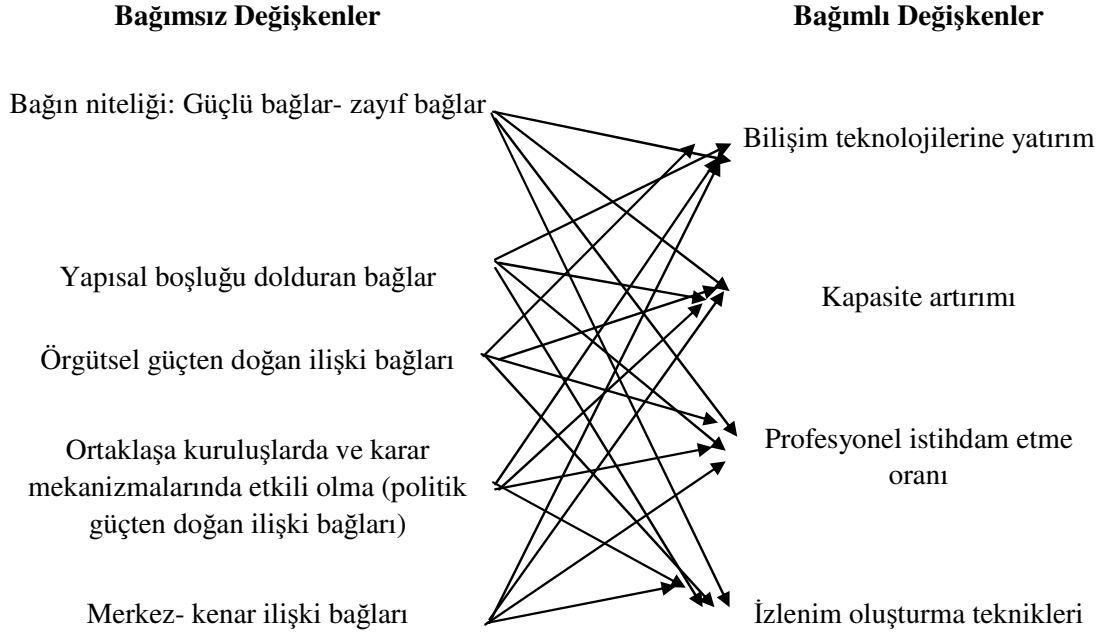
olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın tasarımı şu şekilde ifade edilmektedir:

Şekil 2: Örgütsel Ağ Düzenegi Nitelikleri ve Alandaki Eşbiçimlilik İlişkisi Araştırma Tasarımı

Şekil 3: Örgütsel Ağ Düzenneği Nitelikleri ve Alandaki Değişim İlişkisi Araştırma Tasarımı

Değişim (Uygulamayı önce/sonra benimseme)

3.2.3 Kontrol Değişkenleri

Bu çalışmanın tasarımından yola çıkılarak hazırlanan modellerde, örgütler arası ağ ilişkilerinin ana niteliklerinin örgütsel alandaki eşbeçimliliğe etkisi belirlenirken alandaki etki, örgütsel davranışlar vasıtası ile ifade edilmektedir. Bu ilişki açıklanırken, yöneticinin yaşı, eğitimi, firmadaki pozisyonu ya da firmanın faaliyet yılı, alanı, kapasitesi gibi özelliklerin alandaki farklılıklara etkisi olabileceği düşünülmüştür. Örneğin, daha eğitilmiş yöneticilerin, yenilikleri önce benimseme olasılığı yüksek bulunabilmektedir. Ya da daha uzun zamandır faaliyet gösteren firmalar, örgütsel alandaki örgütlerle benzer biçimler sergileyebilmektedir. Bu araştırmanın hipotezlerine paralel modeller oluşturulurken, araştırmanın kapsamında veri topladığımız firmaların ve bu firmalarla ilgili bilgi veren yöneticilerin demografik özelliklerinin etkisi kontrol altına alınmıştır. Kontrol değişkenleri olarak ifade edilen bu değişkenlerin tamamı ya da bir kısmı modele ilave edilerek modelin anlamlılığına katkı sağlanmıştır. Bu değişkenler, yöneticinin demografik özellikleri:

- (a) Firmada yöneticinin pozisyonu,
- (b) Yöneticinin yaşı,
- (c) Yöneticinin cinsiyeti,
- (d) Yöneticinin eğitimi,
- (e) Yöneticinin lise eğitimi,
- (f) Yöneticinin üniversite dalı,
- (g) Yöneticinin memleketi ve firmanın demografik özellikleri;
- (h) Firmanın faaliyet alanı,
- (i) Firmada çalışan sayısı,
- (j) Firmanın yaşı,
- (k) Firmanın ciro su,
- (l) Firmanın türü ,
- (m) Firmanın üretim kapasitesi,
- (n) Firmanın faaliyet yılı 'dır.

3.3 Araştırmanın Alanı ve Örnekleme Yöntemi

Bu çalışmanın araştırma alanı, Çankırı ilinde imalat ve hizmet sektörü ile ön plana çıkan örgütler ve bu örgütlerin ilişkide bulundukları Çankırı Ticaret ve Sanayi Odası, Çankırı Ticaret Borsası ve Çankırı ilindeki diğer kurumlardır. Bu bağlamda Çankırı İl Sanayi Müdürlüğüne bağlı küçük ve orta büyüklükteki şirketler ile görüşme yolu ile veri toplanmıştır.

İç Anadolu Bölgesinde yer alan, ancak Karadeniz geçiş noktasında da bir bölümü bulunan Çankırı, sağlanan yatırım teşvikleri ile birçok firmanın tercih edebileceği yatırım ortamına sahip bir ildir. Coğrafi olarak Çankırı iline sınırı olan iller, Ankara, Çorum, Kastamonu, Kırıkkale, Zonguldak ve Bolu'dur. Çankırı'da faaliyet gösteren firmaların KOBİ olması sebebi ile firmaların sahipliği ve yöneticiliği iç içe geçmiş durumdadır. Firmaların büyük çoğunluğunda, firma sahibi olan ailenin üyeleri, aynı zamanda firmayı da yönetmektedir.

KOBİ'lere yönelik ülkeler arası ortak bir tanımlama yapabilmesi oldukça güçtür. Ülkelerin gelişmişlik düzeylerinde farklılıklar ve bunun sonucunda üretilen ürünlerin kalitesinde, girdi ve çıktı kalitesindeki farklılıklar, işgücü ve maliyetinin çeşitlilik göstermesi ve kullanılan teknoloji farklılıkları ortak sınıflandırma yapılmasının önünde engel oluşturmaktadır. Genellikle işletmelerde istihdam edilen çalışanlar örgüt büyüklüğünün seçiminde temel ölçüt olarak alınmaktadır. KOSGEB , “imalat sanayi sektöründe 1- 50 arası işçi çalıştıran sanayi işletmeleri küçük; 51- 150 arası işçi çalıştıran sanayi işletmeleri ise orta ölçekli sanayi işletmelerini ifade eder” şeklinde bir tanım oluşturmaktadır. KOBİ Teşvik Kararnamesi’nde yer alan Küçük ve Orta Boy İşletmelerin (KOBİ) tanımlaması şu şekildedir:

“İmalat ve tarımsal sanayi sektöründe faaliyette bulunan işletmelerden, kanuni defter kayıtlarında arsa ve bina hariç, makine ve teçhizat, tesis taşıt araç ve gereçleri, döşeme ve demirbaşları toplamının net tutarı 400 milyar TL’yi geçmeyen işletmelerden, “1 ile 9 arası iş gören çalışanlar mikro, 10 ile 49 arası iş gören çalışanlar küçük, 50 ile 250 arası iş gören çalışanlar ise orta ölçekli işletme sınıfına girmektedir” (www.kobinet.org.tr).

Bu tanımdan yola çıkılarak, Çankırı ilinde faaliyet gösteren, 10–49 işçi çalıştıran ve küçük ölçekli firma olarak adlandırabileceğimiz firmalar ile 50–250 işçi çalıştıran orta ölçekli firmalarla görüşme yolu ile veri toplanmıştır. Ancak bu küçük ve orta büyüklükteki firmaların ilişkide bulunduğu mikro, küçük ve orta ölçekli tüm firmaların hepsinin birbirleri ile ticari ya da sosyal ilişkisi bulunması araştırmanın kapsamının genişletilmesine neden olmuştur. Çankırı ilinde faaliyet gösteren mikro, küçük ve orta büyüklükteki firmalar örneklemimizi oluşturmuştur.

Çankırı il sınırları içerisindeki firmaların diğer firmalar ile etkileşiminin çıkartılması için bu firma yöneticileri ile görüşme (mülakat) yapılmıştır. Bu mülakatlar sonucunda elde edilen verilerle analiz yapılırken, örgütsel alandaki eşbiçimlilik ve değişim (yeniliği önce benimseyen-sonra benimseyen) ile örgüt ağ ilişkileri arasındaki ilişkinin öncül-sonuç ilişkisi çerçevesinde değerlendirilmesi amaçlandığından, niceliksel bir analiz yolu seçilmiştir. Bu bağlamda, SPSS 15.1 (*Statistical Package for the Social Sciences*)

programından yararlanılarak bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiler ifade edilmiştir.

Firmalara görüşme amacı ile gidilen kişilerin büyük çoğunluğu, firmaların hem sahibi hem de yöneticisidir (% 97'si hem firma sahibi/ortağı hem de yöneticisidir). Özellikle örgüt ağları örgüt yapısının alana etkilerinin saptanması için bir görüşme formu hazırlanmıştır (Ek 2). Görüşme formu üç temel bölümden ve toplamda 76 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde mülakat yapılan firmayı ve yöneticiyi tanımlayıcı 12 soru yer almaktadır. Yöneticinin pozisyonu, yaşı, eğitimi, memleketi gibi demografik özelliklerinin sorulduğu bu bölümde firmanın demografik özelliklerinden; faaliyet gösterdiği alan, çalışan sayısı, türü (şahıs firması, aile ortaklığı ya da farklı ailelerin ortaklığı), üretim kapasitesi, faaliyet yılı sorulmuştur. Bu bölümde ayrıca mülakat yapılan firmaların kuruluş öyküsü, nasıl büyüdüğü ve ilk yükseliş öyküleri sorularak bu firmalar ve oluşturdukları örgütsel ağ düzeneği hakkında daha geniş bilgi toplanmaya çalışılmıştır. Bu bölümdeki sorular kontrol değişkenlerini ölçmek için kullanılmıştır. İkinci bölümde örgütsel ağ düzeneği genel nitelikleri ve ağ düzeneği ilişki nitelikleri ile ilgili sorular yer almaktadır. Bu sorular, bağımsız değişkenleri ölçmek için kullanılmıştır ve görüşme formunda 13. sorudan başlayıp 56. soru ile son bulmaktadır. Sosyal ağ düzeneğindeki veriler toplanırken genellikle analiz edilebilir (ölçülebilir) bir sürü ilişki setinden seçim yapılmaktadır. Görüşme soruları oluşturulurken, araştırma için bireyler arasındaki hangi ilişki şeklinin daha uygun olduğu önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, çalışmalarda seçilen ilişki şeklinin birebir uygulanmasından çok araştırmaya faydalı olabilecek ilişki şekillerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Sosyal ağ düzeneği araştırmalarındaki soruların hazırlanmasındaki problem de buradan kaynaklanmaktadır. Hangi ilişki şeklinin uygulanacağını bilmemek, mülakatlarda yer alacak soruların belirlenmesinde sorun çıkartmaktadır. Bu çalışmada, araştırma soruları hazırlanırken sistem teorisinden faydalanılmıştır (Hanneman ve Riddle, 2005). Bu teori iki bilgi alanından bahsetmektedir. Maddesel bilgi alanı, ağ düzeneğinde tek aktör tarafından muhafaza edilen bilgiden doğan ilişki düzenini ifade ederken, danışılan bilgi alanı ise bireyler arasında muhafaza edilemeyen, aynı anda birden fazla yerde bulunabilen ilişki düzenini ifade etmektedir. Maddesel bilgi alanına bireyler arasındaki para transferi örnek verilirken, danışılan bilgi alanına bilginin transferi ile paylaşılan müştereklik (bilginin bir birey tarafından diğeri paylaşılması ile iki bireyinde bilgi sahip olması) örnek verilmektedir. Bilginin paylaşılması

ile oluşan müştereklik iki aktör arasında bağ oluşturmaktadır (Hanneman ve Riddle; 2005). Bu araştırmadaki görüşme soruları bu iki ana bilgi kaynağının temel alınmasıyla oluşturulmuştur. Sosyal ağ düzeneğindeki aktörlerin ilişki şekli, yapısı ve sürekliliği ile ilgili birçok soru hazırlanarak bu soru setleri içinden ağ niteliği özelliklerini en iyi ifade edecek soru setleri bulunmuştur. İkinci bölümde sırası ile örgütlerin ticari ve sosyal ilişkide bulundukları üç firma ve bunlar ile kurdukları ilişki şekli ve süresi ile ilgili sorular sorulmaktadır. Bu bağlamda, her bir firmanın en sık ticari ve sosyal anlamda görüştüğü altı firmadan bilgi sağlanmıştır. Bu sorulardan elde edilen verilerden, örgütsel ağ düzeneğinde yer alan örgütlerin birbirleri ile ilişki katsayısı çıkarılmıştır. Bu katsayılar ise örgütsel ağ düzeneğinde bağın niteliği, içyapısal boşluğu dolduran bağlar ve merkez-kenarda olan bağlar değişkenlerinin elde edilmesinde kullanılmıştır. Bu bölüm mülakat yapılan firmanın dış bağlantılarını oluşturan, Çankırı dışında en sık görüştüğü üç firma ve bu firmalarla kurulan ilişki şekli ve süresi ile ilgili sorularla devam etmiştir. Bu sorular ise dış yapısal boşluğu dolduran bağlar değişkeninin ölçülmesinde kullanılmıştır. Firmaların üye olduğu herhangi bir meslek odası, dernek, sivil toplum kuruluşu ya da siyasi parti; buradaki pozisyonları ve üye olma süreleri ile bu kurum kuruluşları nasıl gördüklerine dair sorularla devam eden ikinci bölüm, örgütsel ağ düzeneğinde hangi firmaların güçlü görüldüğü ve örgütsel gücün nasıl algılandığına dair sorularla son bulmaktadır. Bu sorular da örgütsel ağ düzeneğinde örgütsel ve politik güç değişkenlerinin ölçülmesinde kullanılmıştır. Görüşme formunun son bölümünde ise örgütsel alan davranışlarını ölçmek maksadı ile sorulan sorular yer almaktadır. Bu bölümdeki sorular örgütsel alandaki eşbiçimlilik ve değişim değişkenlerinin oluşturulmasında kullanılmıştır. Mülakat yapılan firmaların son 10 yılda gerçekleştirdikleri kapasite artırımını, bilişim teknolojilerine yatırım ve profesyonel istihdam etme oranlarındaki artış ve zamanı ile ilgili sorularla başlayan bu bölüm firmaların son 10 yılda ev, araba, ofis binası, arsa alım ya da ev, arsa yenileme zamanlarının sorulduğu sorular ile devam etmektedir. Son bölümde daha sonra mülakat yapılan firma yöneticilerinin Çankırı içinde yer aldıkları sosyal faaliyetler ve bu sosyal faaliyetleri nasıl değerlendirdiklerine ait sorular bulunmaktadır. Bu bölüm, firmaların örgütsel alanda, hangi alanlarda kendilerinin taklit edildiklerini düşündükleri sorusu ile son bulmaktadır.

Görüşme formunda yer alan sorular genel olarak özgün sorulardır ve temel olarak mülakat yapılan firma ve etkileşim içinde bulunduğu firmalarla olan ilişki yapısını anlamaya yöneliktir. Bu bağlamda bu sorular, ilişkinin şekli, süresi, sıklığı, görüşülen

kişilerle tanışıklık ve ilişki dereceleri ile örgütsel alanda birincil ve ikincil bağları anlamaya yönelik bilgileri elde etmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda örgütsel alanda politik güç ve örgütte güçlü görülmenin anlaşılabilmesi için temel güç ölçütlerinin alanda nasıl algılandığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

Analiz birimi olarak ele aldığımız örgütler ve bunların örgütler arası ilişkileri ve karşılıklı etkileşimi nicel bir çalışma olan tekli değişim genel doğrusal modelleri (*univariate general linear models*) ile ifade edilmiştir.

3.4 Veri Toplama, Katılımcılar ve Prosedür

Ağ düzeneği analizleri, diğer sosyal bilimler analizlerinden farklılık göstermektedir. Ağ düzeni analizleri, aktörlerin tavırlarıyla ilgilenmekte, aktörlerin ilişki ve ilişki şekilleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Birçok seviyede analiz yapıldığı için mikro-makro analiz dereceleri arasındaki bağlantıyı gösterebilmektedir (Kilduff and Tsai, 2003: 23). Sosyal ağ düzeni araştırmalarında ilgi alanı, çoklu- disiplinler etkilerle oluştuğu için ve kullanılan metotlar yeni olduğu için bu alanda çalışmak da zorlaşmaktadır (Borgatti ve Foster, 2003). Burt (1983), örgüt ağ düzeneğinde bilgi veren kişilerin (informants) ağın tümünün analizinde önemli bir rolü olduğunu belirtirken, bir ya da birkaç ağ düzeneği üyesinin bilgisinden yola çıkılarak ağ yapısındaki ilişki şekilleri hakkında bilgi sahibi olunabileceğini ifade etmektedir. Sosyal ağ düzeneği analizlerinde kullanılan iki yaklaşımdan biri olan ben-merkeziyetçi yaklaşım (*egocentric*) birey/ aktörden yola çıkarak tüm ağı analiz etmeye çalışmaktadır. Granovetter (1973) bu bakış açısından yola çıkarak, çalışmasında bireylerin nasıl homojen-benzer ağlar oluşturduğuna dikkat çekmekte aynı zamanda onların marjinal faydalarının (son birim yararı) bu benzerlik arttıkça nasıl düştüğünü göstermektedir. Sosyo-merkezci (*sociocentric*) yaklaşım ise ağ yapısını tümünden incelemekte, aktör ilişkileri de bunun sadece bir parçasını oluşturmaktadır. Zayıf bağların gücünü açıkladığı çalışmasında Burt (1992: 8- 45), sosyo-merkeziyetçi bakış açısını kullanmaktadır. Burt (1992)'ün çalışmasında yapısal boşlukları doldurmada daha avantajlı olan zayıf bağlara sahip aktörler, sosyal sermaye elde etmede de avantaj sahibidirler. Bu çalışmada, analizlerin ilk aşamasında ben-merkeziyetçi bakış açısı, sonraki aşamalarında ise sosyo-merkeziyetçi bakış açısı benimsenmiştir. Ben-merkeziyetçi bakış açısından yola çıkılarak firma yöneticileri ile mülakat yapmak şartı ile veri toplanmış ve bu veriler tüm ağ

düzeneginde incelenerek sosyo-merkeziyetçi yaklaşımlar etrafında analizler değerlendirilmiştir. Bu araştırma, her iki ağ düzenegi bakış açısının beraber kullanılabilirliğini göstermesi açısından da metodolojik anlamda önem kazanmaktadır.

Örgütler arası ilişkilere ağ düzenegi çerçevesinde bakıldığında en çok kullanılan veri toplama yöntemi, isim listesi (*roster*) yöntemidir. Bu yöntemde, ağ düzenegi içinde yer alan üyeler bir listeye yazılmaktadır. Aktörlerin kendileri ile ilişkileri olan aktörlerle listeden bularak işaretlemesi istenmekte ve bu şekilde sosyal ağ düzenegi ilişki şekilleri oluşturulmaktadır. Sosyal ağ düzenegi analizlerinde kullanılan yöntemlerden biri de kartopu (*snowball*) yöntemidir. Bu yöntem daha çok özel nüfus - küçük alt grup aktörlerin geniş sayıdakilerle karıştığı ağ düzenekleri- izlenip yakalanmasında kullanılmaktadır (Frank ve Snijders, 1994). Elit topluluk ağ düzenekleri, kan bağı ve hemşehrlik ağ düzenekleri bu tip ağ düzenekleri arasında sayılmaktadır (Hanneman ve Riddle, 2005). Bu araştırmada incelenen sosyal ağ düzeneginin yer aldığı Çankırı ilinde faaliyet gösteren birçok firmanın, birbiri ile akrabalık ilişkisi içinde bulunması ve araştırmanın kapsamının yerel olması (hemşehrlik ilişkisinin yoğun olması) ağ düzenegi analizlerinde kartopu modelinin seçilmesine neden olmuştur. Bu analiz yönteminde, öncelikli olarak bir pilot firma belirlenmekte ve listenin başına bu firmanın ismi yazılmaktadır. Bu pilot firma yöneticisi ile yapılan görüşme sonucunda firmanın ilişki içinde bulunduğu diğer firma ya da firma isimleri belirlenmektedir. Pilot firmanın verdiği bu yeni isimler listeye eklenmekte ve bu kişilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen yeni firma isimleri ile liste oluşturulmaktadır. Bu yöntem, yeni bir firma ağ düzenegi listesine eklendiği sürece devam etmektedir. Listeye yeni bir firma ismi eklenmediği, aktörler listede var olan isimleri tekrar ettiğinde ya da güçlü ve karşılıklı bağların tamamlandığı düşünüldüğünde sosyal ağ düzenegi aktörleri belirlenmiş olmaktadır (Hanneman ve Riddle, 2005). Kartopu analiz yönteminin, temelde iki zayıf noktası bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, ağa bağlı olmayan, izole edilen aktörlerin gözden kaçabilmesi ya da zor fark edilmesidir. Diğer ise pilot aktörün yanlış seçilmesi halinde, tüm olası bağlantılara ulaşılmakta zorluklarla karşılaşılmasıdır. Yöntemin zayıf noktalarının azaltılmasında pilot firmanın belirlenmesinde gösterilecek titizlik ve ilişki bağlarının belirlenmesindeki detaylar önem kazanmaktadır. Genellikle ekonomik, kültürel ve politik bağlamda başı çeken örgütü pilot firma olarak belirlemek, sosyal ağ düzenegi elemanlarının belirlenmesinde ve ilişki şekillerinin tasvirinde etkin bir rol oynamaktadır (Hanneman ve Riddle, 2005).

Çankırı ilinde 28 yıldır aynı sektörde faaliyet gösteren ve ilde sektörün ilk girişimcilerinden biri (gıda sektöründeki ilk özel girişimci firma günümüzde el değiştirmiş, birkaç firmaya bölünmüştür) olan Untaş Gıda Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi, örgütsel ağ düzeneği üyelerini belirlemek adına pilot firma olarak seçilmiştir. Ben-merkeziyetçi bakış açısından yola çıkılarak, belirlenen pilot firmayla yapılan mülakatlar sonucunda, bu firmanın ilişkide bulunduğu ticari üç firma ile ahabalık/ dostluk içinde bulunduğu üç firma ismi alınmıştır. Daha sonra bu altı firmaya gidilerek, aynı yöntemle altı firma ismi alınmıştır. Bu isimlerden daha önce mülakat yapılmayan firma yöneticisi kalmış ise bunlara gidilerek mülakatlar devam etmiştir. Bu yöntem, ağ düzeneğine yeni bir firma eklenmediği zaman sona ermiştir. Kartopu metodu ile yapılan mülakatlar sonucu 39 aktörün ağ düzeneğinde yer aldığı bulunmuştur. Bağlanmış-sınırlanmış örgüt ağ düzeneğinde öz-bildirim soruları (*self-reporting questionnaires*) çok yaygın kullanılmaktadır (Wasserman ve Faust, 1994: 334–342). Bu çalışmada da mülakat yapılırken öz-bildirim sorularından faydalanılmıştır. Aktörler arasındaki ilişki, analizin seviyesinde önemli olduğu için veri toplamada ilişkilerin işlev içeriği ve ilişkilerin özelliği önem kazanmıştır. Bu bağlamda, mülakatlarda ağ ilişkilerinin sıklığı, gücü, firmaların gerek ağ içi gerekse ağ dışı yapısal boşlukları doldurma özellikleri, ortaklaşa kurumlarda yer alma şekilleri, ağ düzeneğindeki güçleri ile merkezde mi kenarda mı yer aldıklarına dair veriler toplanmıştır.

Elde edilen veriler tüm ağ düzeneği temel alınarak incelenmiş, örgütsel alanın eşbiçimli mi yoksa çeşitli bir alan mı olduğu ve örgütsel alanda değişimi önce kimin başlattığı konusunda bilgi sahibi olunmaya çalışılmıştır. Örgütsel alanda örgüt ağ düzeneği yapısını ifade ederken kullandığımız ben-merkezci yaklaşım, örgütsel alanın eşbiçimli mi çeşitlilik mi gösterdiği ve değişimin nasıl olduğunu belirlenirken sosyo-merkeziyetçi yaklaşımlara yerini bırakmıştır. Örgüt ağ düzeneği yaklaşımı bireylerin kurum çıktılarını nasıl etkilediklerini ve büyük yapılardan bireylerin nasıl etkilendiklerini göstermekte, bu bağlamda mikro-makro bağlantısını kurmaktadır (Kilduff ve Tsai, 2003: 23; Huber, 1991). Her iki yaklaşımın bu çalışmada aşamalı olarak kullanımı, mikro-makro bağlantılarını açıklama bağlamında çalışmayı zenginleştirmiştir.

3.5 Bağımlı ve Bağımsız Değişkenlerin Oluşturulması

3.5.1 Bağımlı Değişkenlerin Oluşturulması

Örgütlerde eşbiçimlilik ve değişim olmak üzere 2 ana grupta topladığımız bağımlı değişkenlerimizi ifade etmek üzere her bir grup için 4 alt grup belirlenmiştir. Bilişim teknolojilerine yatırım (BTY), kapasite artırımı (KA), profesyonel istihdam etme oranı (PIO) izlenim oluşturma teknikleri (IOT) bu 4 alt grubu ifade etmektedir. Örgütsel alanda eşbiçimlilik ve değişim, Westphal vd.'nin (1997), “uyumlama-uyma” ölçeğinde uyma eğilimi ve Özen (2000) Toplam Kalite Yöntemini normatif/ ussal biçimde benimseme biçimi izlenerek yeniden adlandırılmıştır. Bu ölçüte göre, eşbiçimlilik-çeşitlilik grubunun altında yer alan bilişim teknolojilerine yatırım (BTY_esb), kapasite artırımı (KA_esb), profesyonel istihdam etme oranı (PIO_esb), izlenim oluşturma teknikleri (IOT_esb) için bir katsayı oluşturulmuştur. Bunun için öncelikli olarak belirlenen firmanın hangi yılda bu alt grupta yeniliği benimsediğine bakılmıştır. O yıl ve daha önce bu yeniliği benimseyenler sayılmış ve firmaya değer olarak verilmiştir. Örneğin, 1. firmanın BTY benimsediği yıl ve daha önceki yıllarda BTY benimseyen firma sayısı “A” olsun. Daha sonra bu yeniliği benimsemeyen firma sayısı belirlenmiş (B) ve toplam firma sayısı 39’dan çıkartılmıştır (C). Bu bağlamda yeniliği benimseyen firmaların aldığı değer, toplam benimseyen sayısına bölünerek, yeniliği benimseyenlerin oranı bulunmuştur (A/C). Yeniliği benimsemeyenlerin oranı ise doğrudan benimsemeyen firmaların toplam firma sayısına bölümü ile ifade edilmiştir ($B/39$). Aynı işlem KA_esb ve PIO_esb bağımlı değişkenlerinin eşbiçimlilik-çeşitlilik katsayısının bulunmasında kullanılmıştır.

İzlenim oluşturma teknikleri (IOT_esb) bağımlı değişkeninin belirlenmesinde, birden fazla alt grup sorusunun bulunması, katsayının oluşturulması yönteminde ufak değişiklikler yapılmasına neden olmuştur. İzlenim oluşturma tekniklerini ifade etmek için oluşturulan alt gruplar, araba yenileme, yeni ev alma, nakliye aracı yenileme ve arsa alma/ ofiste tadilat yapma zamanı, her bir firma için yeniliği benimseme sürecinde yukarıdaki yöntemle hesaplanmıştır. Daha sonra bu değerlerin ortalaması (D) alınarak tüm firma sayısına bölünmüştür ($D/39$). Bu oranlar izlenim oluşturma teknikleri (IOT_esb) bağımlı değişkenini ifade etmede kullanılmıştır.

Örgütsel ağ düzeneğinde değişim yine yukarıda belirtilen 4 alt grupta incelenmiştir. Öncelikli olarak firmaların yeniliği benimsediği, kapasite artışını gerçekleştirdiği ve profesyonel istihdam ettiği yıllara bakılmıştır. 1998 yılına 1 olmak üzere, karşılık gelen yıllara uygun değerler verilerek değişkenler oluşturulmuştur. Aynı işlem, 3 alt grup için ayrı ayrı yapılmıştır. Eğer firma o yıl herhangi bir yeniliği benimsememiş, kapasite artırımı yapmamış ya da profesyonel istihdam etmemiş ise o değer boş bırakılmıştır. Böylece (BTY_yıl), kapasite artırımı (KA_yıl), profesyonel istihdam etme oranı (PIO_yıl) bağımlı değişkenleri elde edilmiştir. İzlenim oluşturma teknikleri (IOT_yıl) bağımlı değişkeni oluşturulurken yine araba yenileme, yeni ev alma, nakliye aracı yenileme ve arsa alma/ofiste tadilat yapma zamanı değerlerinin ortalaması alınmış ve değişkeni ifade eden değer olarak kabul edilmiştir.

Örgütsel ağ düzeneğinde değişimin (yeniliği önce-sonra benimseyen) ifade edilmeye çalışıldığı bölümde, eşbiçimlilik-çeşitlilik bölümünden farklı olarak, bağımlı değişkenler filtre edilerek yeniliği benimsememiş, kapasite artırımı yapmamış, profesyonel istihdam etmemiş ya da izlenim oluşturmaya çalışmamış firmaların değerleri analizde değerlendirmeye alınmamıştır. Bu düşüncenin temelinde, örgütsel alandaki değişimin önceliği ya da sonralığını, sadece bu değişime sebep olan firmaların ifade edebileceği düşüncesi yatmaktadır.

3.5.2 Bağımsız Değişkenlerin Oluşturulması

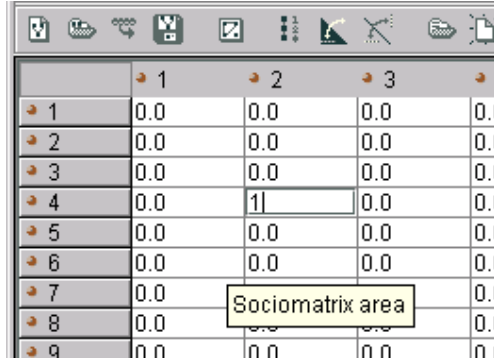
Sosyal ağ düzeneği analizleri, terminolojisinin büyük bir kısmını grafik teorisinden almaktadır. Bu analizler ilk defa sosyal psikoloji alanında sosyal grup çalışması yapan araştırmacılar tarafından kullanılmıştır. Son dönemde yapılan çalışmalar, bireysel olmayan sosyal davranışlar ve özellikle örgütsel ağ düzeneklerinde sosyal yapı ve etkileşim-iletişim üzerinde yoğunlaşmaktadır. Sosyal ağ düzeneği araştırmalarının çalışma alanı sistematik ya da alt grupta sistematik olabilecek iletişim grupları özellikleridir. Geniş açılımlı topoloji ve nicel açıklayıcılara bağlı olan bu iletişim gruplarının yapısını birey, kurum ya da ekonomik ilişkiler oluşturmaktadır. Diğer bir ifade ile sosyal ağ düzeneği analiz gruplarındaki iletişim yapısı grubun ilişkilerini ifade ederken, aynı zamanda ağdaki performans verimliliğini, ahlaki tatmini ve ağda lider pozisyonuna gelme derece şansını ifade etmeye çalışmaktadır. Bu çalışmada sosyal ağ düzeneği analizleri yapılırken SPSS

15.1 bilgisayar yazılım programı ile beraber AGNA- *Applied graph ve network analysis* (uygulamalı grafik ve ağ düzeneği çalışmaları) adlı bilgisayar yazılım programı da kullanılmıştır. Bu programın kullanılma amacı, aktörler arasındaki ilişkilerden yola çıkarak örgütsel ağ düzeneği temel ve alt özelliklerini belirlemektir. Örgütsel ağ düzeneğinde hangi aktörün merkezde, hangilerinin kenarda, hangilerinin içsel yapısal boşlukları doldurmada diğerlerine göre avantaj sahibi olduğu ve hangi aktörlerin görece daha fazla kapalı ilişkilere sahip olduğu gibi temel örgüt ağ düzeneği nitelikleri ifade edilmiştir. AGNA bilgisayar yazılım programının genelde küçük ve orta derece büyüklükteki ağ örgüt düzeneklerindeki uygulama başarısı, bu çalışmada tüm ağ düzeneği yazılım programlarının içinden AGNA programının tercih edilmesine neden olmuştur.

Örgüt ağ düzeneğindeki aktörler (*nodes*) topluluğu olarak ifade edilmekte iken bu aktörler arasındaki ilişkiler de bağlarla (*edges*) açıklanmaktadır. Bir ağın büyüklüğü (*size*) o ağın aktör sayısı ile açıklanmaktadır. Bu çalışmada toplam 39 firma ağ düzeneği içinde bulunduğu için büyüklüğü de 39 olarak ifade edilmektedir. Eğer bir ağ düzeneğinde aktörlerin birbirleri ile ilişkileri (bağ) rakamsal bir değerle ifade edilirken, ağırlıklı bir oran kullanılır ise ağırlıklı/ değerli bir ağ düzeneğinden bahsediliyor demektir. Eğer bağlar sadece ilişkinin var olup olmadığını belirtiyorsa (ilişki varsa 1, yoksa 0 değeri alır), ağ düzeneği ikili (*binary*) olarak ifade edilmektedir. Bu çalışmada ilişkiler hem ikili ağ düzeneği hem de ağırlıklı ağ düzeneği matrisi oluşturularak incelenmeye çalışılmıştır. Sosyal ağ düzeneği analizlerinde en önemli kavram sosyo-matristir. Eğer bir ağ düzeneğinin büyüklüğü n ise sosyo-matrisin gösterdiği bağ eleman sayısı da $n*n$ olur.

Bu çalışmada incelenen ağ düzeneğinde bağ sayısı 1521'dir ve bu aynı zamanda sosyo-matrisin eleman sayısıdır. Aşağıdaki şekilde AGNA programında örgütsel alanda örgütler arası ilişkilerin programda nasıl aktarıldığı gösterilmektedir. İki örgüt arasında ilişki yok ise "0" değeri, var ise "1" değeri girilmektedir (ikili ağ düzenekleri için).

Şekil 4: AGNA 2.1 Bilgisayar Programında Veri Girişi (Matris Oluşumu)

	1	2	3	
1	0.0	0.0	0.0	0.0
2	0.0	0.0	0.0	0.0
3	0.0	0.0	0.0	0.0
4	0.0	1	0.0	0.0
5	0.0	0.0	0.0	0.0
6	0.0	0.0	0.0	0.0
7	0.0			0.0
8	0.0			0.0
9	0.0			0.0

Mülakatlar sonucu elde edilen veriler kategoriler halinde SPSS programına aktarıldıktan sonra öncelikli olarak her bir aktörün ilişkide bulunduğu 3 ticari firma ve 3 dost firma ayrı ayrı belirlenerek AGNA programına aktarılmıştır. A firmasının B firması ile ilişkisi varsa 1, yoksa 0 değeri verilerek ikili bir sosyo-matris elde edilmiştir. Ağırlıklı ağ düzeni matrisi oluşturmak için SPSS programından faydalanılarak, bir aktörün diğer aktörle bağındaki ağırlıklı ilişki derecesini (oran) çıkarmak için yeni değişkenler elde edilmiştir. Bir aktörün ticari ilişkide ve dostluk ilişkisinde bulunduğu 3'er firma için ayrı ayrı kodlanmış ilişki derece sorularının (örn: s14.1, s14.2, s14.3 ortalaması alınarak s14m; 15.1, s15.2, s15.3 ortalaması alınarak s15m değişkenleri elde edilmiştir) ortalamaları alınmıştır. Böylece örgütler arası ilişki şekli, ilişkinin süresi, sıklığı, yöneticilerin hafta sonu/ akşam görüşme sıklığı, aynı dünya görüşünde olmaları, görüşme yeri ve süresi bağlamında; hem ticari hem ahabplık ilişkisi içinde bulundukları firmalar için ayrı ayrı yeni değişkenler elde edilmiştir. Aktörlerin ticari ilişkilerde bulundukları firmalardaki aktörlerle geliştirdikleri ilişkinin şekilleri (örn: akraba gibi kan bağı mı, sadece ticari ilişki mi), kaç yıldır görüştükleri, hangi sıklıkta bir araya geldikleri, akşamları ve hafta sonları gibi iş dışı zamanlarda hangi yoğunlukta bir araya geldikleri ve bu görüşmeleri hangi ortamlarda (örn: ofis gibi resmi yerler de mi yoksa ev gibi daha sıkı ilişkilerin yer alabileceği ortamlar mı?) gerçekleştiği önem kazanmaktadır.

Hangi değişkenlerin ticari ilişki oran ölçütleri, hangi değişkenlerin dostluk ilişki oran ölçütleri olarak kullanılacağını belirlemede SPSS programında bulunan faktör analizinden yararlanılmıştır. Bu oranlar belirlenirken oluşturulan yeni değişkenlerde faktör analizinin kullanılma sebebi, ticari ve ahabplık ilişkilerinde öne çıkan ilişki şekillerinden oluşan bir değişken elde etmektir. Faktör analizleri sonuçları değerlendirilirken, genel

olarak hangi ölçütlerin birbiri ile daha ilişkili olduğu ve analizin açıklanabilme oranlarına bakılmıştır.

Örgütsel ağ düzeneğindeki ticari ilişkiler oranı değişken belirleme faktör analizi sonuçlarına göre Bartlett Küresellik ve KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) Testleri sırası ile .17 ve .605 bulunmuştur. Yapılan faktör analizindeki değişkenler arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı, faktör analizi yapmak için kabul edilebilir seviyede bulunmuştur. Aşağıdaki tabloda örgütlerin ticari anlamda görüştükleri firmalara ait faktör analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 1: Ticari Bağlamda Görüşülen Firmalara Ait Faktör Analiz Grupları

	Grup 1	Grup 2	Grup 3
Hafta sonu/ akşam gör. sıklığı	,817	,239	
İlişkinin sıklığı	,703	,167	
Görüşmenin yeri	,672		,389
İlişkinin şekli	,554	-,265	
Görüşmenin süresi		,845	
Aynı dünya görüşü, olma	,184	,797	,150
İlişkinin süresi			,965

Ağ düzeneğinde yer alan firmalar için ticari faaliyetler söz konusu olduğunda, örgütlerin ilişkilerinin belirlenmesinde, birinci ve üçüncü gruptaki değişkenler kabul edilmiştir. Faktör analizindeki toplam varyansın bu değişkenlerin yer aldığı alt gruplarda %44.02'si açıklanabilmiştir. Aynı dünya görüşünde olmak ve görüşmenin süresi değişkenlerinin ticari ilişkiler söz konusu olduğunda önemi diğer değişkenler kadar anlamlı bulunamamıştır. Bu bağlamda, Tic_1 değişkeni; örgütün ticari ilişkide bulunduğunu belirttiği ilk firma; s14.1, s16.1, s17.1, s18.1 ve s19.1 değerlerinin ortalaması alınarak hesaplanmıştır. Aynı yol Tic_2 ve Tic_3 değişkenlerinin elde edilmesinde de kullanılmıştır.

Örgütsel ağ düzeneğinde dostluk ilişkisi içinde bulunan firmalar için hangi ölçütlerin kabul edileceğinin belirlenmesi için yapılan faktör analizi sonucunda Bartlett Küresellik ve KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) Testleri sırası ile .20 ve .48 değerleri

bulunmuştur. Yapılan faktör analizindeki değişkenler arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı, değişkenler bütün olarak faktör analizi yapmak için kabul edilebilir alt sınıra çok yakın bulunmuştur. Aşağıdaki tabloda örgütlerin dostluk anlamında görüştükleri firmalara ait faktör analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 2: Ahbaplık Bağlamında Görüşülen Firmalara ait Faktör Analiz Grupları

	Grup 1	Grup 2	Grup 3
Görüşmenin yeri	,765		-,133
Hafta sonu/ akşam gör. sıklığı	,717		
Görüşmenin süresi	,665	,164	,384
İlişkinin şekli		,764	-,418
Aynı dünya görüş, olma	-,230	,625	,207
İlişkinin sıklığı	,426	,624	,401
İlişkinin süresi			,889

Ağ düzeneğinde yer alan firmalar için dostluk ilişkisinde bulundukları firmalar söz konusu olduğunda örgütlerin ilişkilerinin belirlenmesinde ikinci ve üçüncü gruptaki değişkenler kabul edilmiştir. Bu değişkenlerin yer aldığı alt gruplarda faktör analizindeki toplam varyansın %46'sı açıklanabilmiştir. Aktörlerin dostluk ilişkisinde bulundukları firmalar için belirgin olan özellikler ise; ilişkinin şekilleri (örn: akraba gibi kan bağı mı, sadece ticari ilişki mi), kaç yıldır görüştükleri, hangi sıklıkta bir araya geldikleri ve aynı dünya görüşünü paylaşıp paylaşmadıklarıdır.

Bu noktada dostluğa bağlı ilişkiler söz konusu olduğunda bireyler için ilişkinin derecesi, ilişkinin durağanlığı (kaç yıldır görüştükleri) ve sıklığı kadar kişilerin dünya görüşü de önem kazanırken, görüşmenin süresi, nerede yapıldığı ve görüşmelerin iş dışı zamanlara kayıp kaymadığı önem kaybetmiştir. Aktörlerin dostluk ilişkisinde bulundukları 1. firma için oranlarının çıkartılmasında s23.1, s25.1, s26.1 ve s30.1 sorularının ortalaması hesaplatılarak Dost_1 değişkeni elde edilmiştir. Aynı yöntem Dost_2 ve Dost_3 değişkenlerinin hesaplanmasında da kullanılmıştır. Bu elde edilen 6 yeni değişken (Tic_1, Tic_2, Tic_3; Dost_1, Dost_2 ve Dost_3) değerleri aktörlerin ticari ve dostluk ilişkisi içinde bulundukları 1., 2. ve 3. firmalara göre ayrı ayrı değerleri ifade ettiği için doğrudan

AGNA programındaki sosyomatrise oranlar olarak girilmiş ve ağırlıklı bir ağ düzeneği elde edilmiştir.

AGNA programından elde edilen veriler doğrultusunda bağımsız değişken olarak belirlediğimiz bağın niteliği: Güçlü bağlar- zayıf bağlar (BAGN), içyapısal boşluğu dolduran bağlar (IYAPB), merkez- kenardaki ilişki bağları (MEKE) elde edilmiştir. Burkhardt ve Brass (1993) sosyal ağ düzeneğinde merkezi konum ve güç arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında merkeziliği ölçmek için içsellik derecesini (*indegree*) kullanmıştır. Bu çalışmada da ağ düzeneğinde merkezilik derecesi için aynı ölçüt kullanılmıştır. İçsellik merkeziliği dereceleri hesaplanırken, bağların ağırlıklı oranları göz önünde bulundurulmuş ve aktörün bağları tüm diğer olası bağ sayısına bağlı hesaplanmıştır. Ağ düzeneği niteliklerinden biri olarak belirlenen içyapısal boşluğu dolduran bağların ölçülmesinde ise Burt (1997b) ve Freeman (1977) tarafından önerilen arasındalık (*betweenness*) indeksi kabul edilmiştir. Örgütsel ağ düzeneğinde örgütlerin birbirleri ile ilişkisinin gücünü-kuvvetini belirlemede ise Freeman (1979) ve Coleman (1990) tarafından kabul edilen kapalılık (*closeness*) derecesi ölçüt olarak belirlenmiştir. AGNA programından elde edilen sonuçlar ayrıntılı olarak Ek 3 de sunulmaktadır. Örgütsel ağ düzeneği hakkındaki bu istatistiksel bilgiler ayrıntılı olarak sonuçlar bölümünde değerlendirilmiştir.

Dış yapısal boşluğu dolduran bağlar (DYAPB) bağımsız değişkenini oluşturmak için bu değişkenle ilgili olan sorulardan s34 (ayda ortalama kaç kez iş gereği Çankırı dışına çıkarsınız?) doğrudan analize ilave edilerek test edilmiştir. Bu değişkenle ilgili diğer sorular için yeni değişkenler oluşturulmuştur. Örneğin, s35t; iş gereği Çankırı dışında en sık gidilen yerlerin sayısını, s37m Çankırı dışında faaliyette bulunan üç firma ile bir araya gelme sıklığı ortalamasını belirtirken, s38m ve s39m değerleri sırası ile iş gereği Çankırı dışında faaliyette bulunan üç firma ile nerede görüşüldüğü ve görüşme süresi ortalamasını ifade etmek için oluşturulmuştur. Aynı dünya görüşü ve ilişki samimiyeti ortalama değerleri ise s40m ve s41m değişkenleri ile ifade edilmiştir. Dış yapısal boşluk değişkeninin elde edilmesinde kullanılacak olan ölçütlerin belirlenmesinde yine faktör analizinden yararlanılmıştır. Bartlett Küresellik ve KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) Testleri sırası ile .004 ve .62 olarak bulunmuştur. Yapılan faktör analizindeki değişkenler arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı; değişkenler bütün olarak faktör analizi yapmak

için kabul edilebilir alt sınırın üstünde bulunmuştur. Aşağıdaki tabloda örgütlerin Çankırı dışında görüştükleri firmalara ait faktör analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 3: Çankırı Dışı Görüşülen Firmalara ait Faktör Analiz Grupları

	Grup 1	Grup 2	Grup 3
Görüşmenin yeri	,835		,118
Görüşmenin süresi	,798	-,108	,196
Çankırı dış. bulunma sayısı	,753	,364	-,249
İlişkinin samimiyeti	-,271	,818	,205
İlişkinin sıklığı	,321	,777	-,273
Çankırı dış. gidilen yer sayısı	,152	,751	
Aynı dünya görüşünde olma	,142		,958

Ağ düzeneğinde yer alan firmaların Çankırı ili dışındaki firmalarla ilişkileri söz konusu olduğunda örgütlerin ilişkilerinin belirlenmesinde birinci ve üçüncü gruptaki değişkenler kabul edilmiştir. Bu değişkenlerin yer aldığı alt gruplarda faktör analizindeki toplam varyansın %47'si açıklanabilmektedir. Faktör analizi sonuçları değerlendirilerek, Çankırı dışına iş gereği çıkma ortalaması (s34), iş gereği Çankırı dışında faaliyette bulunan üç firma ile nerede görüşüldüğü ve görüşme süresi ortalaması (s38m ve s39m) ile aynı dünya görüşünü paylaşma ortalaması (s40m) değerleri ile dış yapısal boşluk değişkeni oluşturulmuştur. İş gereği Çankırı dışında en sık gidilen yerlerin sayısı ve faaliyette bulunan üç firma ile bir araya gelme sıklığı ortalaması ile firmalarla ilişki samimiyeti ortalaması değerleri devre dışı bırakılarak diğer değerlerin toplamı alınmış ve dış yapısal boşluğu dolduran bağlar (DYAPB) bağımsız değişkeni elde edilmiştir.

Politik güçten doğan ilişki bağları (POLG) bağımsız değişkenini oluşturmak için s44t (kaç tane kolektif kurumda bulunulduğu), s45 (siyasi parti üyeliği), s46m (ortaklaşa kurumlardaki görev alma şekli ortalaması) ve s47m (ortaklaşa kurumlarda bulunma süresi ortalaması) değişkenlerinden faydalanılmıştır. Bu değerlerin faktör analizi anlamlı olmadığı için doğrudan bu dört değişken toplanarak ortaklaşa kuruluşlarda ve karar mekanizmalarında etkili olma-politik güçten doğan ilişki bağları (POLG) değişkeni oluşturulmuştur.

Örgütsel güçten doğan ilişki bağları (ORGG) değişkeninin oluşturulması için s54 tabanlı sorular temel alınmıştır. Bu sorularda, firmaların ağda güçlü gördüğü örgütler 1 değerini alırken, güçlü görülmeyenler 0 değerini almıştır (kendileri de dahil). Daha sonra firmalara verilen bu değerler toplanarak firmaların güçlülük katsayısı bulunmuş ve böylece örgütsel güçten doğan ilişki bağları (ORGG) bağımsız değişkeni elde edilmiştir.

Bağımsız değişkenleri ölçmede kullanılan örgütsel ağ düzeneği temel niteliklerinin yanı sıra ağ yapısının alt özelliklerini belirtmek de örgütsel eşbiçimlilik ve değişimi bu alanda anlamaya yardımcı olacaktır.

3.5.3 Örgütsel Ağ Düzeneği Alt Nitelikleri

Örgütsel ağ düzeneği analizlerinde yapılan mülakatlarda o örgütün yöneticisinin veya yöneticilerinin diğer örgüt yöneticileri ile ilişkisinden yola çıkılmaktadır. Bu bağlamda ağ düzeneği çalışmaları, bireylerin kurumsal çıktıları nasıl etkilediğini ve sosyal yapıların bireyleri nasıl etkilediğini göstermektedir (Kilduff ve Tsai, 2003:1–12). Bu çalışmada belirlenen örgütsel ağ düzeneği temel ve alt niteliklerine bir bütün olarak bakmak ağı mikro-makro bağlantılar çerçevesinde değerlendirmek adına önem taşımaktadır. Ağ düzeneklerinde bağın gücü (*strength*), bağı tasdik etme (*confirmation*), bağın çok yönlülüğü (*multiplexity*) ve simetrik (*symetry*) ağ ilişkileri bağların özelliklerinde temel sınıfları oluşturmaktadır. Bu sınıflar ayrı ayrı değerlendirilebildiği gibi birbirlerini ifade etmede de kullanılmaktadır.

Bilgi, etkileşim ya da iki aktör arasındaki diğer içeriklerle tanımlayabileceğimiz ağ ilişkilerinde sıklık, ilişkinin zamanı, süresi ya da ilişkinin zaman içindeki durağanlığı ilişkinin gücünün anlaşılmasında yardımcı olmaktadır (Granovetter, 1983; Krackhardt, 1992; Marsden ve Campbell, 1984). Örgütsel ağ düzeneğinde bağlarla ifade edilemez içeriklerde bireylerin aynı ilişkiyi birbirine haberdar etme derecesi tasdik etme olarak ifade edilmektedir (Tischy ve Tuschm, 1979). Eğer aktörler örgüt ağ düzeneklerinde birçok farklı rolde ve farklı ağ düzeneklerinde rol alabiliyorsa aktörün birçok yönlü ilişkisi olduğu belirtilmektedir. Kısaca iki birey birden fazla farklı ilişkide bulunabiliyorsa, bu çok yönlü ilişki olarak kabul edilmektedir (Minor, 1983; Burt ve Schott, 1985). Örgütsel ağ düzeneğinde bağların gücünü ifade etmede çok yönlülük ölçütü olarak kabul edilmektedir

(Rulke ve Galaskiewicz, 2000). Simetrik ilişkiler ise iki aktörün bilişsel haritasındaki eşitlikler olarak ifade edilmektedir. Ağ örgütlerindeki simetrik ilişkiler ifade edilirken karşılıksız, tek bir soru üzerinden simetri ifade edilememektedir (Rulke ve Galaskiewicz, 2000). Çünkü bu durumda cevaplayanın tutarlılığını belirleme olasılığı kaybolmaktadır. Aktörün ilişkide bulunduğu diğer aktörle karşılıklı aynı ilişkiye sahip olması bu aktörlerin simetrik bir ilişkisi olması anlamına gelmektedir.

3.5.3.1 Mesafe Analizleri

Ağ düzeneğinde jeodezik mesafe (*geodesic distance*), iki aktör-bağ (node) arasındaki en kısa olası yoldur. Bu yolun uzaklığı onu oluşturan bağ (*edge*) sayısı ile ifade edilmektedir. Jeodezik mesafe bir aktörden diğer aktöre en kısa olası mesafedeki bağlantı sayısı olarak ifade edilirken, tüm doğrudan ve dolaylı bağlantıları kapsamaktadır (Hanneman ve Riddle, 2005). Bu mesafe sosyal ağ düzeneğinde en uygun ve en verimli mesafe olarak görülmektedir. Bu çalışmada ağ düzeneği analizleri hesaplanırken ilişkilerin ağırlıklı oranlar üzerinden değerlendirildiği göz önünde bulundurulursa, bu mesafeyi en zayıf yolların güçlü olanı olarak ifade edebiliriz. Ağ düzeneği analizlerinde temel kavramlardan biri olan jeodezik mesafe, birçok istatistiksel kavramın hesaplanmasında temel ölçüt olarak kullanılmaktadır. Örneğin, örgütsel ağ düzeneğinin çapı (*diameter*), ağda bulunan en uzun jeodezik yolun uzunluğu- uzaklığı olarak ifade edilmektedir. Aktörlerin dış merkezliliği (*eccentricity of node*) ise aktörün içinde yer aldığı en uzun jeodezik yol olarak ifade edilmektedir. Kısaca ağ düzeneğindeki aktörler arasındaki en kısa yolların birbirlerine görece en uzak mesafede bulunanı (bağlantılı sosyal ağ düzeneğindeki en uzun jeodezik mesafe) o düzeneğin çapını ifade ederken, aktöre en uzak mesafede bulunan, diğer aktörlerle bağlantısındaki en kısa yol ise aktörün dış merkezliliğini göstermektedir.

3.5.3.2 Sosyometrik Analizler

Örgütsel ağ düzeneği bakış açısında örgütlerin özelliğini anlatan birçok kavram bulunmaktadır. Yoğunluk (*density*) ve merkezilik (*centrality*) bu kavramlardan önemli kabul edilenlerdir. Aynı örgütsel birimdeki farklı örgüt ağ düzeneklerini ya da örgütsel birimler arasındaki karşı ağ düzeneği farklılıklarını belirlemeye yarayan bu kavramlar,

örgütsel ağ düzeneği derece kavramları olarak da ifade edilmektedir (Kilduff ve Tsai, 2003: 30–33). Örgütsel ağ düzenekleri bireylerden yola çıkarak kurumsal alanı ifade ederken, aynı zamanda örgütsel bağlamanın, sosyal bağların yoğunluğu olduğunu da göstermektedir (Alba, 1982). Bireyler arasındaki davranışlardan ortaya çıkan yoğunluk, sosyal özellikler bireylerin davranışlarının yorumlanmasında kullanılmaktadır. Bir ağ düzeneğindeki yoğunluk; ağdaki bağların sayısının toplamının olası tüm bağ sayılarına oranıdır. Yoğunluk ağ düzeneği analizlerinde doğrudan ve dolaylı bağlardaki yoğunluk olarak ayrı ayrı hesaplanabilmektedir. Doğrudan bağlardaki yoğunluk;

$$D = \frac{L}{g(g-1)} \text{ ile ifade edilirken dolaylı bağlardaki yoğunluk;}$$

$$D = \frac{2L}{g(g-1)} \text{ formülü ile ifade edilmektedir.}$$

Örgütsel ağ analizlerindeki aktörler arasındaki etkileşim, ilişkisel ve ağırlıklı (ilişkisel) olarak değerlendirilebilmektedir. Ağ düzeneğinde ilişkisel yoğunluk ölçümleri yukarıda ifade edilen şekilde hesaplanırken ağırlıklı yoğunluk ise; ağdaki tüm bağ değerlerinin toplamının ağdaki tüm olası bağ sayısına oranı olarak hesaplanmaktadır.

$$D = \frac{1}{g(g-1)} \sum_{i=1, j=1}^g x_{ij}$$

Örgütsel ağ düzeneği analizleri, sosyal yapıyı anlamamızda yeni bir bakış açısı getirerek ağdaki örgütlerin hangi örgütlerle kendilerini kıyasladığına, hangisinin görüşünü daha çok benimsediğine ya da hangisinden daha çok etkilendiğine dair bilgiler vermektedir (Kilduff ve Tsai, 2003: 13–23). Bu alanda yapılan çalışmalarda özellikle kliklerde (birbirine kapalı bağlarla bağlı olan aktörler alt gruplarda) birbirleri ile güçlü arkadaşlık ya da diğer iletişim bağlarına sahip aktörlerin birbirinden etkilendikleri gözlenmiştir. Bu alt gruplarda bulunan örgütlerin standart tavır ve davranışları sürdürdükleri, geliştirdikleri ve güçlendirdikleri ifade edilmektedir. Ağ düzeneği bakış açısı, bu alt grupta yer alan iki üyede alt grup tarafından yapısal olarak sınırlandırıldığı için bağlı görmektedir. Bu iki aktör arasında bağlılık alt gruptan tüm ağ düzeneğine doğru genişleyebilmektedir (Friedkin, 1998: 69- 70). Ağ düzeneğinde bağlılık (*cohesion*), ağ düzeneğindeki karşılıklı (*mutual*) bağ sayısının ağdaki tüm olası karşılıklı bağ sayısına oranıdır. Aşağıdaki şekilde aktörler

arasındaki karşılıklı bağlara örnek verilmektedir (1 ve 2 ile 3 ve 2 numaralı aktörler arasında).

Şekil 5: Ağ Düzeneginde Karşılıklı Bağlar

Örgütsel ağ düzenindeki bağları aktörler bağlamında değerlendirildiğinde; iki aktör arasındaki bağlantının yönü ve bu bağlantının ağırlıklı değeri ön plana çıkmaktadır. Ağ düzeninde bir aktöre, diğer aktörlerden gelen bağlar kadar aktörden diğer aktörlere giden bağlar ve bunların ağırlıklı oranları da önem kazanmaktadır. Bu ölçümler, ağ düzeninde hangi aktörlerin daha popüler olduğunu ya da alanda faaliyetlerini sürdürebilmek için hangi aktörün en çok bağa sahip olduğu hakkında bilgi vermektedir. Ağ düzeni analizlerinde, kabul görme (*reception degree*) ve kabul etme derecesi (*emission degree*) olarak ifade edilen bu iki ölçümün ağdaki olası tüm bağlara (aktörlere) olan oranı da göz önünde bulundurarak hesaplanabilmekte, bu bağlamda ağ düzeni ile ilgili daha net bilgilere ulaşılabilmektedir.

Bir aktörün kabul görme derecesi, aktörün (i) diğer aktörlerden gelen bağlarına karşılık gelen değerlerin toplamı olarak ifade edilmektedir. Bir aktörün kabul etme derecesi ise belirtilen aktörden (i) diğer aktörlere giden bağlara karşılık gelen aktörlerin bağ değerleri toplamıdır ve matematiksel ifadesi aşağıdaki formüllerde belirtilmektedir.

$$Reception(i) = \sum_{j=1}^F x_{ji}$$

$$Emission(i) = \sum_{j=1}^F x_{ij}$$

Örgütsel ağ düzeneğinde, sosyometrik analizler yapılırken aktörlerin sahip olduğu bağların durumu tüm örgütsel ağ düzeneğinde de ifade edilebilmektedir. Ağ düzeneğinde aktörler vasıtası ile örgütlerin sosyal yapısı hakkında bilgi veren bu ölçümler, derece merkeziliği olarak da ifade edilmektedir. Aktörün diğer aktörlerle sahip olduğu bağları temel alan derece merkeziliği kendi içinde iki unsura sahiptir; içsellik merkeziliği ve dışsallık merkeziliği. Sosyal ağ düzeneğinde aktör ilişkileri bağlamında birçok bağda popüler ise içsellik merkeziliğinden bahsedilmektedir (Kilduff, Tsai, 2003: 30). İçsellik derecesi (*indegree of node*), bir aktörün kabul etme derecesinin ağdaki tüm olası aktör sayısına oranı olarak ifade edilmektedir. Başka bir ifade ile bağların içsellik derecesi, bir bağlantıdaki aktöre (i) gelen bağ sayılarının tüm olası diğer aktör sayılarına oranıdır ve aktörün kendisinin tüm diğer bağları söz konusu olduğunda hesaplamaya dahil edilip edilmemesine bağlı olarak ya da ilişkisel ve ağırlıklı oranlara bağlı olarak, ayrı ayrı hesaplanabilmektedir. Aşağıda, ağırlıklı oranlara bağlı formüller ifade edilmektedir.

$$Indegree^{*}(i) = \frac{1}{g-1} \sum_{j=1}^g x_{ji} \quad (\text{tüm olası bağ sayısına bağlı})$$

$$Indegree^{**}(i) = \frac{1}{g} \sum_{j=1}^g x_{ji} \quad (\text{tüm diğer bağ sayısına kendi dâhil bağlı}).$$

Dışsallık derecesi ise (*outdegree of node*), aktörden (i) çıkan bağlara karşılık gelen bağ sayılarının tüm olası diğer aktör sayılarına oranıdır. Başka bir ifade ile aktörün dışsallık derecesi, o aktörün kabul görme derecesinin tüm olası diğer aktör sayılarına oranıdır.

$$Outdegree^{*}(i) = \frac{1}{g-1} \sum_{j=1}^g x_{ij} \quad (\text{tüm olası bağ sayısına bağlı}).$$

$$Outdegree^{**}(i) = \frac{1}{g} \sum_{j=1}^g x_{ij} \quad (\text{tüm diğer bağ sayısına kendi dahil bağlı}).$$

İçsellik merkeziliği, genellikle aktöre fikir soran aktör sayısını belirtirken, dışsallık merkeziliği aktörün fikir verdiği aktör sayısını belirtmektedir. Bu çalışmanın, ilişkisel bulgular bölümünde içsellik merkeziliği dereceleri hesaplanırken, bağlantıların ağırlıklı oranları göz

önünde bulundurulmuş ve aktörün bağlantıları tüm diğer olası bağlantı sayısına bağlı hesaplanmıştır.

Sosyometrik ölçümlerde temel kavramlar olarak kabul edebileceğimiz kabul görme ve kabul etme derecelerinin içsellik ve dışsallık derecelerinin hesaplamalarında kullanılmasının yanı sıra belirginlik derecesi (*determination degree*) ve sosyometrik statünün (*sociometric status*) hesaplanmasında da kullanılmaktadır. Belirginlik derecesi, o aktörün kabul alma ve kabul görme dereceleri arasındaki farkın tüm olası diğer aktör sayısına oranı olarak ifade edilirken; sosyo metrik statüsü, kabul alma ve kabul görme derecelerinin toplamının tüm olası diğer aktör sayılarına oranı olarak ifade edilmektedir. Belirginlik derecesi (*determination degree*),

$$Det(i) = \frac{1}{g-1} \sum_{j=1}^g (x_{ji} - x_{ij})$$

sosyo metrik statüsü,

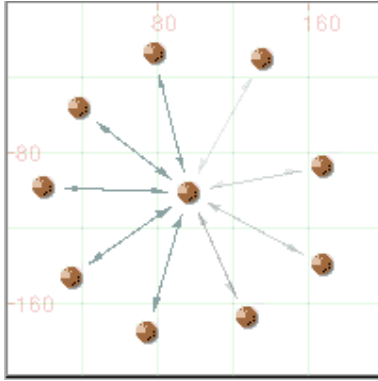
$$Status(i) = \frac{1}{g-1} \sum_{j=1}^g (x_{ji} + x_{ij})$$

formülleri ile hesaplanabilmektedir.

3.5.3.3 Merkezilik Analizleri

Sosyal sermaye ve yapısal boşlukların ifadesinde, merkezilik sosyal ağ düzeneğinde örtük bir bilgi olarak göze çarpmaktadır. Eğer örgüt ağ düzeneği bir ya da birkaç aktörün etrafında merkezleşiyor ise ağ düzeneğinde merkezilik söz konusudur (Freeman, 1979). Eğer yüksek derecede merkezilik varsa mekanik, birçok merkezi olan ağ düzeneklerinden bahsediliyorsa da organik örgüt yapılarından söz edilmektedir (Shrader, Lincoln ve Hoffman, 1989). Örgüt ağ düzeneğinde hangi aktörün/aktörlerin merkezde hangilerinin kenarda olduğu ise aktörün ağ düzeneğinde aldığı pozisyonla ifade edilmektedir. Örgüt ağ düzeneklerinde merkez pozisyonunda bulunmadaki sorunlardan biri, aktörlerin kendilerinin yapısal merkezde düğüm mü oluşturduğu yoksa ağ etrafında böyle birkaç merkezin var olup olmadığıdır. Ağ düzeneğinde aktörün merkeziliği aşağıdaki grafikte basit bir dille şematize edilmektedir.

Şekil 6: Ağ Düzeneginde Aktörlerin Merkezilik Konumu

Aktörün merkez konumda olabileceği birkaç rolü vardır (Kilduff, Tsai, 2003: 28 - 32). Aktörün diğer aktörlerle sahip olduğu birçok bağ sayısına bağlı olarak derece merkeziliği; diğer aktörlere ulaşabilmesine bağlı kapalılık merkeziliği; doğrudan bağlantısı olmayan aktörlerin arasında yer alarak bağlantıyı sağlamasına istinaden arasındalık merkeziliği söz konusu olabilmektedir. Ağ düzeneklerinde bireysel aktörler (insanlar, alt-gruplar, örgütler) sosyal sermayelerini artırmak adına birbiri ile etkileşimi olmayan iki grup arasında yer almaktadırlar. Böylece onların iletişimini sağlamak adına ya bağlantı (*liaison*) rolünü ya da bağlı bulundukları grupla iletişim kurmak istedikleri grup arasında bulunmak kaydı ile köprü (*bridge*) rolünü üstlenmektedirler (Kilduff ve Tsai, 2003: 28–30). Aktörler birbirleriyle ilişkisi olmayan iki kliği (*click*) -birbirine kapalı bağlarla bağlı olan aktörler alt grubu- bağlamada bağlantı rolü oynamakta ya da diğer bir gruba bağımlı olan bir grupla köprü oluşturmaktadır. İç ve dış yapısal boşluklarda köprü oluşturabilen bu aktörler sosyal ağ düzeneklerinde yüksek arasındalık merkeziliği (*betweenness centrality*) sergilemektedirler. Arasındalık (*betweenness*) kısaca birbirleri ile doğrudan bağlantı içinde bulunmayan aktörler arasında yer almak olarak ifade edilmektedir (Brass, 1985).

Arasındalık merkeziliği, başka iki aktör (j ve k) arasında yer alan aktörün (i) olası bağ çiftlerindeki en kısa mesafe (jeodezik mesafe) sayılarının bu iki nokta (j ve k) arasındaki tüm olası kısa yol (jeodezik mesafe) sayısına oranıdır. Aşağıdaki formülde g aktör sayısını ifade ederken,

$GP_{aths_{j \rightarrow i \rightarrow k}}$ j ve k arasındaki jeodezik mesafeyi (i noktasından geçen),

$GP_{aths_{j \rightarrow k}}$ j ve k arasındaki jeodezik mesafeyi belirtmektedir.

$$Betweenness(i) = \sum_{j=1, k=1}^g \frac{GPaths_{j \rightarrow i \rightarrow k}}{GPaths_{j \rightarrow k}}$$

Örgütsel ağ düzeneğinde, aktör birçok aktöre doğrudan (örn: aktörün kendi arkadaşı) ya da dolaylı (örn: arkadaşının arkadaşı) olarak rahatça ulaşabiliyorsa aktörün yakınlık merkeziliği derecesinin yüksek olduğu belirtilmektedir (Kilduff ve Tsai, 2003: 30). Sosyal ağ düzeneğinde, bu aktörün birçok kapalı ilişkiye sahip olduğu söylenmektedir. Yakınlık merkeziliği formülü elde edilirken, bu ölçütün tersi olan uzaklık merkeziliği (*fareness centrality*) kavramından yararlanılmaktadır. Uzaklık merkeziliği, sosyal ağ düzeneğinde aktörlerin diğer aktörlerle doğrudan ya da dolaylı bağlantılarında mesafelerin daha uzun olması anlamına gelmektedir. Belirtilen aktörden (i) diğer aktörlere doğrudan ya da dolaylı en kısa yolların (jeodezik mesafe) toplamı uzaklık merkeziliği olarak ifade edilmektedir. Bu formülde,

δ_{ij} i aktöründen diğer aktörlere doğrudan ya da dolaylı jeodezik mesafeleri belirtmektedir.

$$Fareness(i) = \sum_{j=1}^g \delta_{ij}$$

Yakınlık merkeziliği belirtilen aktörden (i) diğer aktörlere doğrudan ya da dolaylı en kısa yolların (jeodezik mesafe) toplamının tersi olarak ifade edilmektedir. Yüksek yakınlık merkeziliği değeri o aktörün ağ düzeneğinde birçok aktörle görüştüğünü ve bu bağlamda diğerlerinin kontrolünde görece daha bağımsız olduğunu göstermektedir (Powell, Koput, Smith-Doerr, 1996). Kısaca merkezi uzaklığın tersidir. Matematiksel olarak şöyle ifade edilmektedir:

$$Closeness(i) = \frac{1}{\sum_{j=1}^g \delta_{ij}}$$

Örgütsel ağ düzeneğinde aktör yukarıda belirtilen merkezilik konumlarının yanı sıra doğrudan ya da dolaylı bağlarına göre de merkezilik konumunda yer alabilmektedir. Aktörün kabul gördüğü doğrudan/dolaylı bağlarının kabul ettiği ve kabul gördüğü

doğrudan ve dolaylı bağlarına oranı olarak ifade edilen bu merkezilik ise Bavelas- Leavitt merkeziliğini (*Bavelas- Leavitt centrality*) olarak ifade edilmektedir. Belirtilen aktörden (i) yola çıkarak, ağ düzeneğinde bu aktörden diğer aktörlere doğru (i ve j) tüm en kısa yolların (jeodezik mesafe), bu bağlantı (i ve j) ve diğer aktörlerden bu aktöre doğru (j ve i) arasındaki tüm en kısa yollara (jeodezik mesafe) oranı Bavelas- Leavitt merkeziliğini göstermektedir.

$$BLCentrality(i) = \frac{\sum_{j=1}^g \delta_{ij}}{\sum_{j=1}^g (\delta_{ij} + \delta_{ji})}$$

Sosyal ağ düzeneğinde bir merkezilik değeri yüksek olan aktörün diğer merkezilik konumunda da yer alması söz konusu olabilmektedir. Bu merkezilik kavramlarının matematiksel ifadelerinde kullanılan ölçütlerin bir kısmının benzer olması da bu değerlerin birbirleri ile yüksek korelasyona (ilgileşim) sahip olmasına neden olmaktadır (Davis ve Mizuhi, 1999). Örneğin yüksek içsellik derecesine sahip olan bir örgüt aynı zamanda yüksek bir arasındalık merkeziliği değerine de sahip olabilmektedir (Mehra, Kilduff ve Brass, 2001).

Örgütsel ağ düzeneği temel ve alt nitelikleri ölçütleri olarak kullandığımız sosyometrik ve merkezilik analizleri ile mesafe analizleri örgüt ağ yapısı hakkında birçok bilgi sağlamaktadır. Örgütsel ağ düzeneği çalışmalarının birçoğunda, ağ düzeneği ilişkilerinin belirgin özellikleri, aktörler arasındaki ilişki ve sosyal ağ düzeneğinde aktörler (Allen, 1976) ve bunların bağlantıları (Stephenson, 1988) temel kavramlar çerçevesinde açıklanmaktadır. Bu kavramlar AGNA 2.1 istatistiksel program sonuçları çerçevesinde değerlendirilerek aşağıdaki tablolarda sosyometrik ve merkezi analiz değerleri ile eşleştirilmiştir.

Tablo 4: Örgüt Ağ Düzenegi Yapısı İlişkilerinin Tipik Özellikleri

Temel Kavramlar	Açıklama	AGNA 2.1 Analiz Sonucu
Ağ düzeneginin büyüklüğü (size)	Genellikle ağ şebekesinin yoğunluğu (density) ile ifade edilir. Ağ şebekesindeki bağ sayısının olası bağ sayısına oranıdır.	Yoğunluk (density)
Demet (cluster)	Birbirleriyle bağlantılı bireyler ağ şebekesinde yoğunlaşmış bir bölge oluşturuyorsa buna demet denilmektedir.	İlişkisel içsellik (indegree) ve dışsallık (outdegree) dereceleri
Durağanlık (Stability)	Zaman içinde ağ düzenegindeki değişimi göstermektedir.	Belirli bir zaman diliminde araştırma gerçekleştirildiği için örgütsel ağ düzeneginde durağanlık belirlenememiştir.
Erişilebilirlik (Reachability)	Herhangi iki aktör arasındaki bağlantı sayısının ölçümüdür.	Bağlılık (cohesion)

Örgüt ağ yapısı sınıflandırmalarında örgütsel ağ düzenegi ile ilişkili alt gruplar ve topluluklar da önem taşımaktadır (Tischy ve Tuschman, 1979; Wasserman ve Faust, 1994: 254). Aktörler arasındaki ilişki ve sosyal ağ düzeneginde aktörleri Allen (1976) şöyle sınıflandırmıştır.

Tablo: 5 Aktörler Arasındaki İlişki ve Sosyal Ağ Düzeneginde Aktörler

Temel Kavramlar	Açıklama	AGNA 2.1 Analiz Sonuçları
Yıldızlar (stars)	Çok fazla sayıda bağlantısı olan aktör	En yüksek içsellik, dışsallık, merkezi arasındalık, merkezi yakınlık, B/L merkeziliği
Köprü (bridge)	Grup dışındaki bağlantılarını birçok aktör ve alt grupla ilişkilendiren aktör	En yüksek merkezi arasındalık değerine sahip aktör
İzole (Isolates)	Çok az bağlantısı olan ya da hiç bağlantısı olmayan aktör	En düşük merkezi arasındalık, merkezi yakınlık, B/L merkeziliği

Stephensen (1988) ise bu ilişkileri aktör bağları doğrultusunda gruplayarak Tablo 6'da görüldüğü gibi sınıflandırmıştır.

Tablo 6: Örgütler Arası İlişkiler Bağlamında Aktör Grupları

Temel Kavramlar	Açıklama	AGNA 2.1
Tekerlek göbeği (<i>Hubs</i>)	Ağ düzeneğinde en fazla iletişime sahip aktörler grubu	En yüksek sosyo metrik statü değerine sahip ilk üç aktör grubu
Kapı tutucu (<i>Gate keeper</i>)	Tekerlek göbeğinde alan aktörlerle iletişimi sağlayan bu bağlamda bilginin yayınımlarında, transferinde rol alan aktörler	En yüksek merkezi arasındalık değerine sahip ilk üç aktör grubu
Nabız sayanlar (<i>pulse takers</i>)	Bilginin yayınımlarında rol almazken bu bilginin yorumunda rol alarak bilginin ağ düzeneğinde nasıl etkilendiğine etki eden aktörler	En yüksek Belirginlik derecesine sahip üç aktör grubu

3.6 Veri Analizi

Örgütsel ağ düzeneğinde, örgütler arası ilişkinin, örgütsel alanda eşbiçimlilik ve değişime etkisinin araştırıldığı bu çalışmada, bağımlı ve bağımsız değişkenler nicel, sürekli değişkenler iken kontrol değişkenlerinin bir kısmı kategorik değişkenlerdir. Farklı katılımcıların veri olarak kullanılması durumunda, model kategorik değişkenler içeriyorsa, aynı modelde aynı varyans şartlarının oluşması beklenmekte, varyansların eşitliği Levene Testi ile araştırılmaktadır. Bunlara ek olarak, verilerin popülasyondan geldiği düşünülmekte ve normal dağılımları olduğu varsayılmaktadır (Normal dağılım için Q-Q grafiklerine bakılmıştır). Bu bağlamda, araştırma modellerindeki analiz yöntemi; parametrik istatistik yöntemidir. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişki bu çalışmada doğrusal modellerle ifade edilmeye çalışılmıştır. Modelin tasarımı EK-1'de ayrıntılı olarak açıklanarak bağımlı, bağımsız ve kontrol değişkenler ilişkisi genel olarak doğrusal model bağlamında ifade edilmiştir. Araştırmanın varsayımlarını açıklayacak olan bu doğrusal modellerde 6 bağımsız değişken, bir bağımlı değişken ve birçok kontrol değişken kullanıldığı için istatistiksel yöntem olarak hem regresyon hem ANOVA

modellerini içeren tekli değişim genel doğrusal modeli (*univariate GLM- general linear model*) kullanılmıştır. Bu model yapısının seçilmesindeki diğer bir faktör de, modelin daha anlaşılır hale gelmesini sağlayan kontrol değişkenlerin birçoğunun kategorik değerlerden meydana gelmesidir. Tekli değişim genel doğrusal modeli, bu tür değişkenlerin yer aldığı regresyon modellerinin ifadesinde kolaylık sağlamakla beraber grup ortalamaları, etki büyüklüğü (*effect size*) ve güç bilgisi (*power information*) gibi sadece regresyon modelleri ile elde edemeyeceğimiz bilgileri de içermektedir.

BÖLÜM IV. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

4.1 Çankırı İlinin Bir Örgütsel Alan Olarak Özellikleri

Örgüt ve örgüt toplulukları arasındaki değişimler her ne kadar örgütlerin bağlı bulundukları ülkenin ekonomik konjektörü ile açıklanabilse de, bu çalışmada zaman içerisinde örgütlerin sosyal, politik, güç yapısının yerleşik ilişkilerle nasıl örtüştüğünü, bazı örgütlerin diğerlerine göre örgütsel alanda neden daha etkili olduğunu anlamak için yapılmıştır. Örgütsel süreçte, örgütlerin etkileşimlerinde eşbiçimlilik ya da değişim değerlendirilirken, meslek odalarının, ticaret odalarının vb. kurumların etkisi ve bu etkinin örgüt davranışları ile nasıl izah edileceği araştırılmıştır. Bu bağlamda, Çankırı ili ekonomik ve politik gelişme ve değişimine genel olarak bakmak yanlış olmayacaktır.

Özellikle 1980 yılından sonra gelişmeye başlayan ilde kurulan kamu ve özel sanayi işletmeleri, hizmet sektörleri 1992 yılında Korgun Organize Sanayi Bölgesi'nin açılması ile üretim alanında ikinci bir atak yapmıştır. Kalkınmada öncelikli yöreler (2. derece) kapsamında yer alan ilde özel sektörde gıda başta olmak üzere, hayvan yemi, tekstil, yaylı yatak, inşaat ve inşaat ürünleri ile tarım makine ve donanımları sektörleri ön plana çıkarken, kamu alanında daha çok silah sanayi, demiryolu makine teçhizatı gibi sektörler ön plana çıkmaktadır. İlde maden rezervleri yüksek orandadır. Bentonit, çimento hammaddesi, kaya tuzu, mil, perlit gibi maddeler bu rezervlerin başlıcalarıdır. Çankırı'da bu maden rezervlerinden yararlanan çeşitli büyüklükte imalat firmaları yer almaktadır. Çıkarılan madenler özel sektörde en çok kaya tuzu, alçı taşı, bentonit ve linyit iken kamu kuruluşlarında kaya tuzu ve bentonittir. İlde dikkatimizi çeken diğer bir sektör de inşaat sektörüdür. Tarihsel süreçte hızla gelişen inşaat sektörüne bağlı olarak Çankırı'da inşaat malzemeleri, boya ve hırdavat alanlarında küçük ve orta büyüklükte faaliyet gösteren firmalara sıkça rastlanmaktadır (www.cankiri.gov.tr).

1994 sonu verilerine göre ilde ticari firma sayısı 1102, anonim firma sayısı 77, ortaklık firma sayısı 2, limited firma sayısı 94, kooperatif firma sayısı 227 ve esnaf ve sanatkârlar 7446'dır (İstatistiklerle ve fotoğraflarla 1992–95 yıllarında gelişen Çankırı, 1995: 6–24). Günümüzde ildeki toplam anonim ve limitet firma sayısı 551'dir. Bunların 106'sı anonim şirket, 445'i limited şirkettir. Bu veriler, 1995 verileri ile

karşılaştırıldığında; 10 senelik süre zarfında anonim firma sayısında yaklaşık %30'luk bir artış, limited şirketlerde ise yaklaşık %450'lik bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Bu şirketlerden 18'i Organize Sanayi Bölgesinde hizmet vermektedir (Dünya Türk İşadamları VI. Kurultayı, İller Yatırım Kataloğu, 2006: 287–297).

Bu çalışmada, özellikle Çankırı ilinde kurulan ilk özel üretim tesisleri, ilk büyük çaplı firmalar göz önünde bulundurularak bunların 80'li yıllardan günümüze kadar geçen süreçte bu firmaların yapı ve uygulamalarındaki benzerlikler ve değişim araştırılmıştır. Yeni yapıların, uygulamaların; bu süreçte nereden, kimler tarafından transfer edildiği ya da oluşturulduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Örgütsel alanda eşbiçimlilik ve değişimin (yeniliği önce-sonra benimseyen) araştırıldığı bu çalışmada analizler de Çankırı ilinde faaliyet gösteren bu örgütlerden elde edilen veriler ile yapılmıştır. Örneklemimizi oluşturan ve Çankırı ilinde faaliyet gösteren örgütlerin belirgin özelliklerinin, bu örgütlerde yer alan aktörler arasındaki ilişkilerin, bağların ve aktörlerin genel bir sınıflandırılmasının yapılmasının araştırmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu maksatla; ilk bölümde tanımlayıcı bulgular yer almaktadır. Bağımlı ve bağımsız değişkenlerin kendi içinde ve birbirleri ile ilişkilerinin anlatıldığı bu bölüm aynı zamanda bağımsız değişken alt niteliklerine ait örgütsel ağ düzeneği analizlerini de kapsamaktadır. Bir sonraki bölümde ise araştırmanın ilişkisel bulgularına yer verilmiştir.

4.2 Tanımlayıcı Bulgular

Örgütsel ağ düzeneğinde yer alan örgütlerin birbirleriyle oluşturdukları bağlarının, alandaki eşbiçimliliğe ve değişime etkisinin araştırıldığı bu çalışmada, öncelikle bağımlı değişken ölçütleri olan bilişim teknolojilerine yatırım, kapasite artırımı, profesyonel istihdam etme oranı ve izlenim oluşturma teknikleri ilişkilerine bakılmıştır. Daha sonra, örgütsel ağ düzeneği nitelikleri ilişkilerine ve bunların bağımlı değişkenlerle ilişkileri değerlendirilmiştir. Bu bölümün sonunda ise ağ düzeneği alt niteliklerinin açıklandığı bağımsız değişken alt ölçümleri analizleri yer almaktadır. Bağımlı ve bağımsız değişken ilişkilerinin ifade edilmesinde, SPSS programında yer alan Pearson's korelasyon (ilgileşim) testi analiz tekniği kullanılırken, ağ düzeneği alt ölçütlerinin belirlenmesinde AGNA programından yararlanılmıştır.

4.2.1 Bağımlı Değişkenler

Örgütsel alan davranışları ilişkisinin belirleneceği bu bölümde Pearson' korelasyon testi uygulanırken .05 anlamlılık düzeyi seçilmiş ve eşbağımlılık ve değişim davranış boyutları kayıp değerleri için eşleşmiş durum (*pairwise case*) tekniği kullanılmıştır.

4.2.1.1 Eşbağımlılık-çeşitlilik

Örgütsel alan eşbağımlılık-değişim davranış boyutları olan bilişim teknolojilerine yatırım, kapasite artırımı, profesyonel istihdam etme oranı ve izlenim oluşturma tekniklerinin birbirleriyle ilişkisi aşağıdaki tabloda korelasyon ilişkileri çerçevesinde açıklanmaktadır.

Tablo 7: Eşbağımlılık Bağımlı Değişkenleri için Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Değerleri

Değişkenler (Eşbağımlılık- çeşitlilik)	M (ortalama)	SS (standart sapma)	N	A	B	C	D
A. Bilişim teknolojilerine yatırım	58,029	32,121	39	1	,442(**)	,395(*)	,265
B. Kapasite artırımı	55,009	31,897	39	,442(**)	1	,076	,343(*)
C. Profesyonel istihdam etme	52,062	25,713	39	,395 (*)	,076	1	,123
D. İzlenim oluşturma teknikleri	52,745	17,852	39	,265	,343 (*)	,123	1

*p< .05. **p< .01.

Bu tablo, örgütsel alandaki benzer yapı, süreç ve uygulamaları belirlemek için seçilen dört örgütsel alan davranışının, ortalama olarak, aynı oranda alanı eşbağımlı hale

getirdiğini göstermektedir. Örgütsel alanın eşbiçimliliğine, dört farklı alan davranışı içinde en çok bilişim teknolojileri bağlamında yapılan yatırımların etkisi bulunurken, en az profesyonel istihdamlarındaki benzeşmelerin etkisi bulunmuştur. Bu küçük fark, yerel tabanda faaliyet gösteren firmaların alanda en çok teknolojik yatırım uygulamalarında benzerlik gösterdiğini açıklamaktadır. Bunun aksine örgütler profesyonel istihdam etme yatırımlarında daha az benzerlik göstermektedir. Çünkü bilişim alanındaki yatırımlar, teknolojinin hızla gelişmesi nedeni ile görece daha çabuk yayılmaktadır. Çankırı'daki sosyal ağ düzeneğinde örgütlerin izlenim oluşturma amaçlı benzer davranışlarına bakıldığında, bu davranışların diğer alan davranışlarının içinde en küçük farklılık oranına sahip olduğu bulunmuştur. Örgütlerin yapı, süreç ve uygulamalarındaki homojenlik söz konusu olduğunda örgütler arasında en yakın benzer formların izlenim oluştururken ortaya çıktığı görülmektedir.

Örgütsel alan eşbiçimlilik davranış boyutlarının birbirleri ile ilişkisinin açıklandığı tablodaki sonuçlar bilişim teknolojilerine yatırım ile kapasite artırımı ve profesyonel istihdam etme oranı değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki (korelasyon) olduğunu işaret etmektedir. Kapasite artırımı değişkeni ile izlenim oluşturma teknikleri değişkeni arasında da benzer, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Çankırı'daki ağ düzeneğinin yer aldığı örgütsel alan eşbiçimlilik çerçevesinde değerlendirildiğinde, alanda bilişim teknolojilerine yatırımın artması beraberinde kapasite artırımı ve profesyonel istihdam etme oranında da artış getirirken, izlenim oluşturma tekniklerinde az ya da çok bir değişime sebep olmamaktadır. İzlenim oluşturma tekniklerindeki değişim, alandaki kapasite artırımı ile paralel bir yönde seyretmektedir.

4.2.1.2 Değişim

Örgütsel alandaki uygulamaların benimsenme zamanlarına bakıldığında (Tablo 8), kapasite artırımına yönelik yeniliklerin örgütler tarafından daha önce kabul edildiği görülmektedir. Bunun aksine, örgütlerin izlenim oluşturmaya yönelik uygulamaları geç benimsedikleri bulunmuştur. Çünkü örgütler alanda izlenim oluşturmaya daha son moda örgüt uygulamalarını kabul etmeye yönelik hareket etmektedir. Örneğin, örgütlerdeki aktörler ev, araba ya da ofisini yakın zamanda yenilemektedir. Tam tersi, kapasite artırımı gibi daha büyük sermayeye ihtiyaç duyulan uygulamalar ise alanda öncelikli olarak

benimsenmiştir. Bu alandaki yeniliği sırası ile bilişim teknolojilerindeki ve profesyonel istihdamdaki uygulamalar takip etmektedir. Yerel tabanda yapılan bu çalışma örgütlerin görece daha erken benimsenen kapasite artırımı uygulamalarının, örgütler arasında çok fazla farklılık gösterdiğini bulmuştur. Yine bu farklılık, örgütlerin oluşturdukları izlenimlerde en düşük derecededir. Bunun temel sebebi, izlenim oluştururken yeniliklerin örgütler tarafından kısa zamanda benimsenebilmesidir. Alanda kapasite artırımına yönelik uygulamalar daha maliyetli olacağından ve zaman alacağından örgütler arasında daha farklı (uzun) aralıklarla takip edilebilmektedir.

Örgütsel alanda değişim davranış boyutlarının birbirleri ile ilişkisinin açıklandığı aşağıdaki tabloda, alandaki eşbiçimlilik davranış boyutlarına benzer bir şekilde bilişim teknolojilerine yatırım ile kapasite artırımı ve profesyonel istihdam etme oranı değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki (korelasyon) olduğu bulunmuştur. Alandaki eşbiçimlilik davranış boyutlarından farklı olarak kapasite artırımı değişkeni ile izlenim oluşturma teknikleri değişkeni arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 8: Değişim (yeniliği önce-sonra benimseyen) Bağımlı Değişkenleri için Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Değerleri

Değişkenler	M (ortalama)	SD (standart sapma)	N	A	B	C	D
A.Bilişim teknolojilerine yatırım	7,34	1,713	38	1	,499(**)	,531(**)	,237
B.Kapasite artırımı	6,73	2,745	37	,499(**)	1	-,181	,318
C.Profesyonel istihdam etme	7,96	2,056	23	,531(**)	-,181	1	-,110
D.İzlenim oluşturma teknikleri	8,8996	,80254	39	,237	,318	-,110	1

*p< .05. **p< .01.

Araştırmanın yapıldığı Çankırı ilindeki örgütler, bilişim teknolojilerine yatırımlarındaki uygulamaları ne kadar erken benimserlerse, o kadar erken kapasite artırımındaki uygulamaları da benimsemektedir. Yine bu örgütlerin bilişim teknolojilerine dayalı uygulamalarındaki süreç profesyonel istihdamlarındaki süreçle paralellik

göstermektedir. Profesyonel istihdamlarında değişiklikler alanda daha erken uygulanmışsa, bilişim teknolojilerindeki değişimler de alanda daha erken benimsenmiştir. Ancak firmaların oluşturmaya çalıştıkları izlenimlerdeki değişiklik, az ya da çok, diğer alan davranışlarındaki değişimle ilişkilendirilememiştir.

4.2.2 Bağımsız değişkenler

Örgütsel ağ düzeneği niteliklerinin alana etkisinin araştırıldığı bu çalışmada önce bağımsız değişkenlerimizi oluşturan ağ düzeneği temel nitelikleri arasındaki korelasyon ilişkileri sonra bu değişkenlerin bağımlı değişkenlerle ilişkisi açıklanmıştır. Örgütsel ağ düzeneği nitelikleri ilişkileri ve örgütsel ağ düzeneği alan davranış ilişkileri hesaplanırken Pearson's korelasyon testi ve eşleşmiş durum (*pairwise*) teknikleri kullanılmış, .05 anlamlılık seviyesi seçilmiştir. Aşağıdaki tablo ağ düzeneği nitelikleri arasındaki ilişkileri ifade etmek için oluşturulmuştur.

Tablo 9: Örgütsel Ağ Düzeneği Nitelikleri için Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Değerleri

Bağımsız değişkenler	M	SS	1	2	3	4	5	6
1. Bağımlı niteliği: Güçlü bağlar- zayıf bağlar	,01	,001	1	,499(**)	,247	,242	,315	,178
2. İçyapısal boşluğu dolduran bağlar	62,436	61,44	,499(**)	1	-,010	,645(**)	,424(**)	,773(**)
3. Dış yapısal boşluğu dolduran bağlar	12,171	4,987	,247	-,010	1	-,048	-,219	-,112
4. Örgütsel güçten doğan ilişki bağları	3	6,232	,242	,645(**)	-,048	1	,335(*)	,593(**)
5. Politik güçten doğan ilişki bağları	6,436	1,315	,315	,424(**)	-,219	,335 (*)	1	,382 (*)
6. Merkez- kenar ilişki bağları	,425	,398	,178	,773(**)	-,112	,593(**)	,382(*)	1

N=39; *p< .05. **p< .01.

Yerel tabanda yapılan bu çalışma, bu ağ düzeneğinde bağların niteliği söz konusu olduğunda, örgütler arasında benzer ilişkilerin olduğunu göstermektedir. Başka bir ifade ile ağ düzeneğindeki tüm güçlü bağlara bakıldığında bu bağların diğer bağlara nazaran (yapısal boşluğu dolduran, politik güçten kaynaklanan bağlar vd.) en iyi dağılıma sahip olduğu görülmektedir. (ortalama .01 ve standart sapma .001). Bunun temel sebebi, Çankırı’da faaliyet gösteren firmaların bağlantıda bulundukları diğer firmaları iyi tanımlarıdır. Yerel tabanda birbirini tanıyan bu firmalar, genelde kuvvetli ilişki kurmada da başarılı olmaktadır. Örgütsel alanda da ilişki şekilleri benzeşmekte, bağların gücü söz konusu olduğunda ağ düzeneği daha homojen hale gelmektedir. Bunun aksine ağ düzeneğindeki güçlü örgütlerin bağlantılarının dağılımında farklılık diğer bağlantı özelliklerine göre oldukça yüksektir (standart sapma ortalamanın iki katı). Bu sonuç, örgütsel gücün sadece birkaç firma etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. Burada dikkat çeken bir diğer nokta ise, bu güç dağılımının görece politik anlamda daha düzgün olduğudur. Çankırı’da, ortaklaşa kurumlarda bulunarak karar mekanizmalarını etkileyebilen birçok örgüt arasındaki bağlardan söz edilebilirken; bu bağların örgütsel güç söz konusu olduğunda sadece birkaç örgüt arasında var olduğu bulunmuştur.

Ağ düzeneği temel nitelikleri olarak belirlediğimiz içyapısal boşluk, ortaklaşa kurumlarda ve karar mekanizmalarında etkili olma (politik güç), örgütsel güç ve örgütün merkez-kenar konumunda yer alması sonucu oluşan bağ nitelikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ağ düzeneğine ait bu niteliklerden, güçlü bağların sadece içyapısal boşluğu dolduran bağlarla ilişkisi anlamlıdır. Ağ düzeneğinde örgütlerin aynı anda daha fazla içyapısal boşlukları doldurması, daha fazla merkez konumda bulunmaları ve daha fazla politik ve örgütsel güce sahip olmaları söz konusu olabilmektedir. İçyapısal boşluk değişkeni ve bağın niteliği değişkenleri arasında da benzer bir istatistiksel ilişki saptanmaktadır. Çankırı’daki ağ düzeneğinde, daha fazla içyapısal boşluğu dolduran örgütlerin, diğer örgütlerle ilişkilerinde daha fazla güçlü bağlara sahip olduğunu söylemek mümkündür. Ancak bu örgütlerin dış yapısal boşluğu dolduran bağları söz konusu olduğunda; aynı ilişkiden söz etmek mümkün değildir. Sosyal ağ düzeneğindeki dış yapısal boşluğu dolduran bağlar ve diğer bağ nitelikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bunun temel nedeni, bağ niteliğinin ağdaki örgüt içi bağları değil de firmanın ağ dışı bağlarını kapsamasıdır. Bu noktada, örgütsel ağ düzeneğinin örgüt iç bağ nitelikleriyle ilişkili görülmemesi olağandır.

4.3 Bağımlı-Bağımsız Değişken İlişkileri

Örgütsel alandaki eşbiçimlilik ve değişim ile ağ düzeneği temel nitelikleri arasındaki ilişkinin araştırıldığı bu bölüm Çankırı ilindeki ağ düzeneği ve bulunduğu alan bağlamında fikir oluşturmak için hazırlanmıştır. İlişkisel bulgular bölümünde ifade edilecek olan regresyon analizlerinin daha iyi kavranabilmesi için de temel olabileceği düşünülmektedir.

4.3.1 Eşbiçimlilik-çeşitlilik

Örgütsel alanda eşbiçimlilik davranışları olarak belirlenen, bilişim teknolojilerine yatırım, kapasite artırımı, profesyonel istihdam etme oranı ve izlenim oluşturma teknikleri ile ağ nitelikleri arasındaki ilişkiler aşağıdaki tabloda ifade edilmeye çalışılmıştır. Alan davranışlarından, bilişim teknolojilerine yatırımlar haricinde, diğer alan davranışların ağ nitelikleri ile istatistiksel olarak anlamlı ilişkisi bulunmuştur. Kapasite artırımı ve izlenim oluşturma tekniklerinin; politik güce dayalı bağlarla istatistiksel olarak anlamlı ilişkisi bulunurken, profesyonel istihdam oranı değişkeninin, bağın niteliği ve içyapısal boşluğu dolduran bağlarla istatistiksel olarak anlamlı ilişkisi saptanmıştır. Ancak, ağ düzeneğindeki dış yapısal boşlukları dolduran bağların, merkez-kenar konumdan doğan bağların ve örgütsel güce dayalı bağların örgütsel alandaki eşbiçimliliğe ayrı ayrı etkisi anlamlı değildir.

Yerel tabanda faaliyet gösteren firmalardan güçlü bağlara sahip olanların, alandaki profesyonel istihdamlarının diğer firmaların istihdamlarıyla daha az benzer olduğu görülmektedir (Tablo 10). Yine bu firmalardan daha fazla içyapısal boşluğu dolduranların, profesyonel istihdamlarının diğer firmaların istihdamlarına daha az benzediği bulunmuştur. Burada dikkat çeken nokta, ağ düzeneğindeki zayıf bağların arasındaki boşluklarda oluşan yeni fikir ve uygulamaların buradaki güçlü bağlarda da oluşabilme olasılığıdır. Çankırı ilinde aynı ağ düzeneğinde faaliyet gösteren firmaların görece daha fazla ortaklaşa kurumlarda bulunmaları ve karar mekanizmalarında etkili olmaları durumunda (politik güç bağları) alanın kapasite artırımı ve iyi izlenim oluşturma bağlamında daha az benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu bağlamda, örgütsel alanda kuvvetli-güçlü bağlara sahip, içyapısal boşlukları dolduran ve politik anlamda güce sahip örgütlerin, bu özellikleri ayrı

ayrı değerlendirildiğinde, örgütsel alanda benzer yapı, süreç ve uygulamaları benimsememektedir. Diğer taraftan, Çankırı’da incelen ağ düzeneğindeki dış yapısal boşluk bağlarının, örgütsel gücün ve merkezde bulunmanın örgütsel alandaki eşbiçimlilikle ilişkisi bulunamamıştır.

Tablo 10: Bilişim Teknolojilerine Yatırım, Kapasite Artırımı, Profesyonel İstihdam Etme Oranı, İzlenim Oluşturma Teknikleri (eşbiçimlilik) ve Örgütsel Ağ Düzeneği Nitelikleri için Korelasyon Değerleri

Değişkenler	Güçlü bağlar- zayıf bağlar	İçyapısal boşluğu dolduran bağlar	Dış yapısal boşluğu dolduran bağlar	Örgütsel güçten doğan ilişki bağları	Politik güçten doğan ilişki bağları	Merkez- kenar ilişki bağları
A. Bilişim teknolojilerine yatırım	-,046	-,244	,191	-,198	-,256	-,185
B. Kapasite artırımı	,073	-,084	,227	-,276	-,461(**)	-,164
C. Profesyonel istihdam etme	-,464(**)	-,364(*)	,106	-,185	-,240	-,178
D. İzlenim oluşturma teknikleri	-,096	-,172	-,031	-,157	-,371 (*)	-,174

N=39; *p< .05. **p< .01.

4.3.2 Değişim

Örgütsel alandaki değişim ve ağ düzeneği nitelikleri arasındaki ilişki ise aşağıdaki tabloda ifade edilmektedir. Bu tablo, alandaki eşbiçimlilik görünümüne paralel olarak, bilişim teknolojilerine yatırım dışında diğer alan davranışlarının ağ niteliği ile ilişkisini istatistiksel olarak anlamlı ifade etmektedir. Çankırı ilinde kapasite artırımında değişiklik dikkate alındığında, bu değişikliğe örgütlerin güçlü (örgütsel ve politik) ve merkez konumlarının etkisi olduğu bulunmuştur. Yine örgütsel ağ düzeneğindeki profesyonel istihdam yeniliklerini bu ağ düzeneğinde güçlü bağlara sahip firmaların önce benimsediği

bulunmuştur. Örgütsel alanda izlenim oluşturma söz konusu olduğunda, sosyal ağ düzeneğindeki bu kuvvetli-güçlü bağlara sahip örgütlerin alanda yenilikleri önce benimsemediği bulunmuştur. Aynı durumda, politik güce sahip örgütlerin alanda bu yenilikleri önce benimsediği görülmektedir.

Tablo 11: Bilişim Teknolojilerine Yatırım, Kapasite Artırımı, Profesyonel İstihdam Etme Oranı, İzlenim Oluşturma Teknikleri (değişim) ve Örgütsel Ağ Düzeneği Nitelikleri için Korelasyon Değerleri

Değişkenler	Güçlü bağlar-zayıf bağlar	İçyapısal boşluğu dolduran bağlar	Dış yapısal boşluğu dolduran bağlar	Örgütsel güçten doğan ilişki bağları	Politik güçten doğan ilişki bağları	Merkez-kenar ilişki bağları
A. Bilişim teknolojilerine yatırım	,042	-,203	,201	-,177	-,199	-,169
B. Kapasite artırımı	,044	-,233	,208	-,455(**)	-,417(*)	-,341(*)
C. Profesyonel istihdam etme	-,484(*)	-,349	-,204	-,171	-,072	-,117
D. İzlenim oluşturma teknikleri	,531(**)	-,124	-,087	-,135	-,351(*)	-,170

N=39; *p< .05. **p< .01.

Çankırı’da aynı ağ düzeneğinde faaliyet gösteren örgütlerden görece daha güçlü bağlara sahip örgütlerin alandaki değişime etkisi anlamlı bulunmuş ancak bu değişimin şekli ortaya çıkarılamamıştır. Eskiden beri izlenim oluşturabilen örgütlerin, daha zayıf bağlara sahip oldukları görülmektedir. Diğer bir ifade ile eskiden beri Çankırı’da görünüşlerine dikkat eden, iyi izlenim oluşturmaya çalışan örgütlerin diğer örgütlere nazaran daha az kapalı (zayıf) ilişkileri olduğu gözlenmektedir. Bu durumun aksine Çankırı’daki firmaların profesyonel istihdamı söz konusu olduğunda, daha önce profesyonel istihdam eden örgütlerin daha kapalı ilişkilere sahip oldukları görülmektedir. Çankırı’da faaliyet gösteren firmalardan daha kapalı ilişkilerde bulunanların, diğer

firmalardan daha önce profesyonel istihdam etmeye başladığı, ancak alanda izlenim oluşturmaya diğerlerine nazaran daha sonra önem verdiği görülmektedir. Bağıın niteliği söz konusu olduğunda alandaki değişimin önce ve sonra başlaması bağlamında alan davranışları arasında belirsizliğin söz konusu olduğu görülmektedir. Ağ düzeneğinde, güçlü görülen örgütlerin kapasite artırımlarını diğer firmalara nazaran daha önce gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu anlamda bu firmalar, alandaki değişimin öncüleri olarak kabul edilmektedir. Yine bu örgütlerden politik güce sahip olan örgütlerin, ağ düzeneğindeki kapasite artırımına yönelik uygulamaları önce benimsedikleri ve izlenim oluşturmak için diğerlerine nazaran daha önceden çalışmaya başladıkları görülmektedir. Sosyal ağ düzeneğinde görece daha merkezi konumda bulunan örgütlerde benzer şekilde, kapasite artırımına dayalı örgüt uygulamalarında, değişimi önce benimseyen örgütler olarak göze çarpmaktadır.

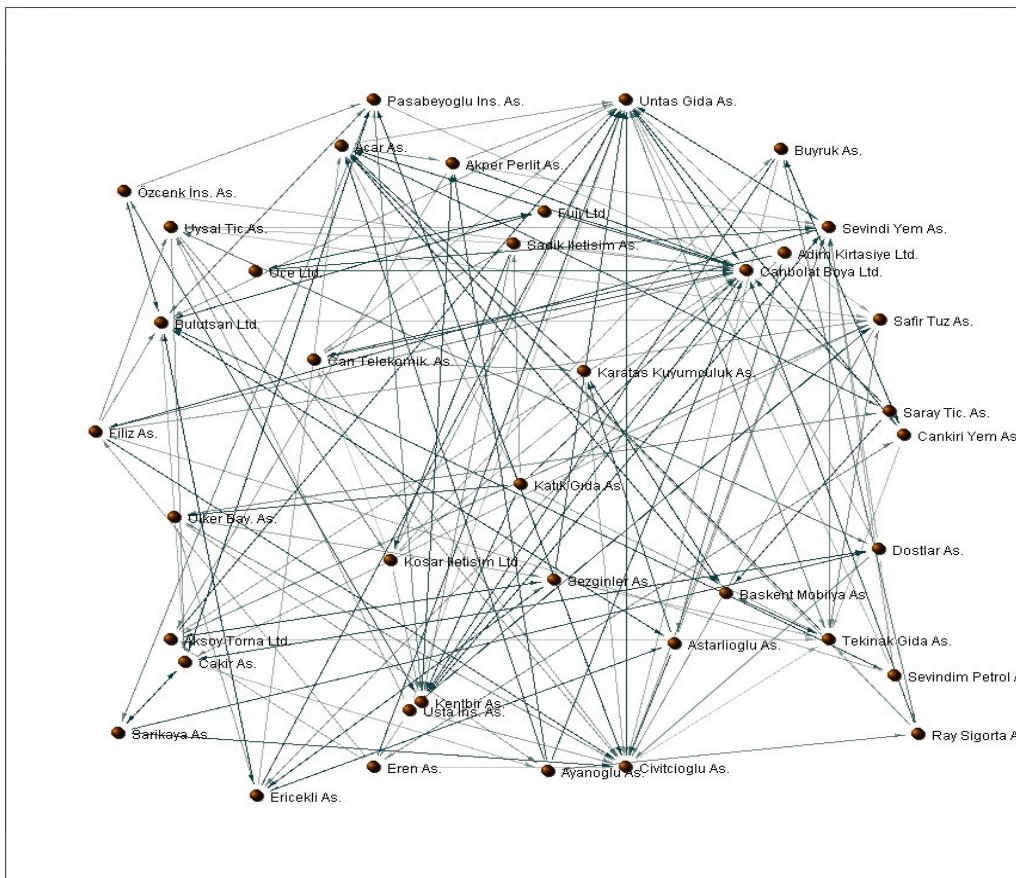
4.4 Bağımsız Değişken Alt Ölçümleri

Sosyal ağ düzeneği araştırmaları, birçok derecede analiz yapmaya elverişlidir. Aktörlerin ağ düzeneğindeki yerleşikliğine, ağ düzeneğinin yapısına, örgütlerin davranışlarına ya da etkileşim sonucunda oluşan kurallara bağlı olarak, örgütlerin sosyal ağ düzeneğinden fayda sağladığı ve ağa sınırlamalar getirdiği görülmektedir. Sosyal ağ düzeneklerindeki temel ve alt ölçütleri ifade etmek örgütsel ağ düzeneği ve içinde bulunduğu alan hakkında önemli sonuçların elde edilmesine yardım etmektedir. Bireyler ve örgütsel alan için temel soru bağlardır. Bazı aktörler çok fazla bağa sahipken, bazıları çok az bağa sahiptir. Bazı sosyal ağ düzenekleri birleşmiş yapılar gösterirken, bazıları göstermemektedir. Örgütsel ağ düzeneğinde bireylerin birbirleri ile olan bağları ya da sosyal ağ düzeneğinin bütünleşmiş olup olmadığı bir paranın iki yüzü gibidir. Ağ düzeneği temel niteliklerinden oluşan bağımsız değişkenlerin daha anlaşılabilir olması ve Çankırı ilindeki ağ düzeneğinin daha iyi ifade edilebilmesi açısından örgütsel ağ düzeneği alt nitelikleri bu bölümün konusu olmuştur. Bu bölümdeki analizler AGNA 2.1 programından faydalanarak yapılmıştır (Bu programın ayrıntılı çıktıları EK- 3’de yer almaktadır).

Çankırı ilinde incelenen ağ düzeneğinde yer alan örgütlerin (aktör) sayısı 39, bu aktörlerin birbirleri ile bağlantı sayısı ise 191 olarak bulunmuştur. Bu ağ düzeneğinde aktörler arasındaki en kısa bağlantılara bakılmış, bulunan en uzak bağlantının 6 aktör

içerdiği görülmüştür (ağ çapı). Çankırı’da faaliyet gösteren firmaların oluşturduğu ağ düzeneğinde firmalar arasındaki en kısa bağlara bakıldığında bir firmanın diğer firmayla iletişimde en fazla 6 aktör yer almaktadır. Diğer bir ifade ile Çankırı’da araştırılan ağ düzeneğinde bir aktör diğer aktöre ulaşmak istediğinde en fazla 6 aktörle iletişim kurması gerekmektedir. Bu değer, bize aynı zamanda ağda iki aktörün ilişkisi söz konusu olduğunda iletişim kurulacak kişi sayısı bağlamında bir üst sınır da koymaktadır. Bunların yanı sıra bu ağ düzeneğinin ne kadar büyük olduğu hakkında da fikir vermektedir.

Şekil 7: Ağ Verilerinden Elde Edilen Örgütler Arası Ağ Düzeneği Şeması

Not: Yukarıdaki grafik AGNA 2.1. ağ düzeneği programının çıktısıdır.

Örgütler arası ilişkilerin yer aldığı ayrıntılı grafik yukarıda gösterilmektedir. Çankırı’da incelediğimiz ağ düzeneğinde ilişkilere baktığımızda, aktörler arasındaki tüm olası bağların sadece % 13’ünün (yoğunluk) kurulabildiği görülmektedir. Bu, ağ düzeneğindeki tüm olası bağlar söz konusu olduğunda kurulabilen bağlantıların ortalama gücü anlamına gelmektedir. Bu bağların % 7’si (bağlılık) karşılıklı bağlardan

oluşmaktadır. Aktörlerin bağları, ağ düzeneğinde iki temel boyutta analiz yapılmasını sağlamaktadır. Bunlardan ilki, sosyal ağ düzeneği genel durumunun yansıtıldığı yukarıda belirtilen ağın çapı, yoğunluğu ve bağlılığıdır. Diğer analiz boyutu, örgütün ağ düzeneğindeki konumunun aktörlerle belirlenmesidir. Ağ düzeneği analizleri mikro-makro çerçevede analiz imkânı sunarken, örgütler arası ilişkileri de analiz etme imkânı vermekte, bu bağlamda meso boyutta ilişkiler de ortaya çıkartmaktadır. Sosyal ağ düzeneğinde meso ve mikro ilişkileri belirlemede sosyometrik analizler olarak ifade ettiğimiz, aktörün kabul görme ve kabul etme dereceleri ile belirginlik derecesi ve sosyometrik statü dereceleri kullanılmaktadır. Bu analizleri belirlemede, en yüksek ve en düşük değer alan aktör gösterilmek kaydıyla aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 12: Çankırı İli Ağ Düzeneğinde Sosyometrik Analizler Çerçevesinde Aktörlerin Dereceleri

		Aktörün kabul görme derecesi	Aktörün kabul etme derecesi	Belirginlik derecesi	Sosyometrik statü
En düşük	Aktörün Adı	Katık Gıda AŞ	Çankırı Yem AŞ	Katık Gıda AŞ.	Sevindim Petrol AŞ
	Derecesi	2.4	12.75	- .438	- .418
En yüksek	Aktörün Adı	Canbolat Boya Ltd.	Astarlıoğlu AŞ	Canbolat Boya Ltd.	Canbolat Boya Ltd.
	Derecesi	65.625	20.5	1.251	2.203

(Bu konumlar AGNA 2.1 programından elde edilmiştir.)

Çankırı’da bulunan ağ düzeneğinde kabul görme ve belirginlik derecesi en düşük aktör olan Katık Gıda AŞ, en yüksek olan Canbolat Boya Ltd. bulunmuştur. Çankırı’da faaliyet gösteren bu firmaların oluşturduğu ağ düzeneğinde görece daha fazla sözü geçen firma Canbolat Boya Ltd. olarak göze çarpmaktadır. Aynı firmanın sosyometrik statü derecesinin de yüksek çıkması bu firmanın fazla sayıda ve güçlü bağlantıları olduğunu göstermektedir. Çankırı’da aktif halde bulunan ağ düzeneğinde, aktörlerin derece sınıflandırılmasını daha anlaşılabilir hale getirmek için bu aktörlerin bağlarını ağ düzeneği çerçevesinde değerlendirmek gerekmektedir. Aktörlerin sahip oldukları bu ilişkiler ve bu ilişkilerin gücünü tüm sosyal ağ düzeneğindeki olası bağlarla karşılaştırdığımız içsellik ve dışsallık dereceleri, bu bağlamda aktörlerin bağları (mikro), örgütler arası ilişkileri (meso) ve tüm ağ düzeneği (makro) hakkında bilgi verecektir.

Çankırı’da incelenen ağ düzeneğindeki örgütlerin içsellik ve dışsallık derecelerine aktörlerin sadece ilişkisel bağları (ilişkinin gücü göz ardı edilince) bağlamında bakıldığında, birden fazla örgütün en düşük ya da en yüksek derece konumlarında aynı anda bulunduğu görülmektedir. İçsellik derecesi en yüksek firmalar, Untaş Gıda AŞ ve Canbolat Boya Ltd. olarak dikkat çekerken, aynı aktör derecesini aktörlerin ilişki güçleri (ağırlıklı oranlar) bağlamında değerlendirdiğimizde Canbolat Boya Ltd.’nin tek başına en yüksek dereceye sahip olduğu görülmektedir. Çankırı ili sosyal ağ düzeneğindeki örgütlerden; Untaş Gıda AŞ ve Canbolat Boya Ltd.’e fazla sayıda bağa ulaşıldığı görülmektedir. Buradaki örgütlerin, ilişkilerine verdikleri değerler bağlamında bağ dereceleri incelendiğinde, en önde gelen, itibarlı görülen firma Canbolat Boya Ltd.’dir. İlişkilere verilen değerler bağlamında en önemsiz-etkisiz firma ise Katık Gıda AŞ’dır. Sosyal ağ düzeneğindeki içsellik dereceleri indeksine genel olarak baktığımızda, en yüksek ve en düşük derece arasındaki farkın yüksek olduğu görülmektedir. İçsellik derecesi söz konusu olduğunda, Çankırı ili sosyal ağ düzeneğinde ortalama olarak bir örgütün derecesinin gücü .425, bu güçteki standart sapma da .393 olarak hesaplanmıştır. Bu meso derece verileri (en yüksek ve en düşük değerler arasındaki fark ve ortalamaya bağlı standart sapma oranı) sosyal ağ düzeneğinin yapısal içsel pozisyonlar bağlamında daha heterojen bir yapı sergilediğini göstermektedir.

Çankırı ili sosyal ağ düzeneği dışsallık dereceleri sadece ilişkiler bağlamında değerlendirildiğinde, en yüksek dereceye sahip aktörler Untaş Gıda AŞ, Filiz AŞ, Paşabeyoğlu AŞ, Koşar İletişim Ltd., Katık Gıda AŞ, Astarlıoğlu AŞ, Bulutsan AŞ iken, en düşük dereceye sahip aktörler Uce Ltd., Sezginler AŞ ve Fuji Ltd.’dir. Sosyal ağ düzeneğindeki bu karmaşıklığı ortadan kaldırmak adına yapılan ağırlıklı oran ağ düzeneği analizleri sonuçlarına göre; en yüksek dışsallık derecesine sahip firma Astarlıoğlu AŞ., en düşük dışsallık derecesine sahip firma ise Çankırı Yem AŞ’dır. Astarlıoğlu AŞ örgütsel ağ düzeneğinde nüfus elde edebilecek güce en fazla sahip örgüt olarak belirlenmiştir. Ancak bu firma, diğerleri tarafından itibarlı görülmediğinden (içsellik derecesi düşük) ağ düzeneğinde güçlü örgüt olarak ifade edilememektedir.. Çankırı ili sosyal ağ düzeneğinde bir örgütün ortalama dışsallık derece gücü .425 ve bu derece güç dağılımındaki farklılaşma olasılığı (standart sapma) ise .046 olarak hesaplanmıştır. Çankırı ili ağ düzeneğinde

dışsallık derecesi söz konusu olduğunda, ağ yapısı pozisyonlarının daha homojen bir yapı sergilediği görülmektedir.

Tablo 13: Çankırı İli Ağ Düzeninde Aktör Bağları Doğrultusunda Oluşan İçsellik ve Dışsallık Dereceleri

		Bağlantının içsellik derecesi	Bağlantının dışsallık derecesi
En düşük (İlişkisel*-aktörün kendi hariç)	Aktörün Adı	Uce Ltd., Usta İnş. AŞ, Adım Kırtasiye Ltd., Sevindim Petrol AŞ, Katık Gıda AŞ	Uce Ltd., Sezginler AŞ, Fuji Ltd.
	Derecesi	.0263	.079
En yüksek (İlişkisel*-aktörün kendi hariç)	Aktörün Adı	Untaş Gıda AŞ, Canbolat Boya Ltd.	Untaş Gıda AŞ, Filiz AŞ, Paşabeyoğlu AŞ, Koşar iletişim Ltd., Katık Gıda AŞ, Astarlıoğlu AŞ, Bulutsan AŞ,
	Derecesi	.447	.158
En düşük (Ağırlıklı*-aktörün kendi hariç)	Aktörün Adı	Katık Gıda AŞ	Çankırı Yem AŞ
	Derecesi	.063	.317
En yüksek (Ağırlıklı*-aktörün kendi hariç)	Aktörün Adı	Canbolat Boya Ltd.	Astarlıoğlu AŞ
	Derecesi	.727	.539

(Bu konumlar AGNA 2.1 programından elde edilmiştir.)

Örgütsel ağ düzeninde örgütlerin diğer örgütlerle ilişkileri doğrultusunda analiz edilebilen birkaç çeşit merkezilik konumu olduğu belirtilmektedir. Aktörlerin bağlarından doğan merkezilik konumları ve bu konumlarda alınan en yüksek ve en düşük değerler Tablo 14’de ifade edilmiştir.

Tablo 14: Çankırı İli Ağ Düzenesinde Aktörler Merkezi Konum Dereceleri.

		Arasındalık merkeziliği	Uzaklık merkeziliği	Yakınlık merkeziliği	B/L merkeziliği
En düşük	Aktörün Adı	Uce Ltd.	Filiz AŞ	Uce Ltd.	Uce Ltd.
	Derecesi	1.5	87	.008	14.561
En yüksek	Aktörün Adı	Bulutsan Ltd.	Uce Ltd.	Filiz AŞ	Untaş Gıda AŞ
	Derecesi	261.755	123	.011	26.288

(Bu konumlar AGNA 2.1 programında sadece ağırlıklı oranlar dikkate alınarak hesaplanabilmektedir).

Ağ düzenesindeki aktörlerin değişik merkezilik konumları, aynı zamanda ağ aktörleri tarafından arzulanan pozisyonlardır. Bu konumlardan biri olan arasındalık merkeziliği, aktörler arasındaki en kısa mesafede (jeodezik mesafe) başka bir aktörün yer almasıyla, bu odak aktöre olan bağımlılık ile ortaya çıkan avantajdır. Çankırı ili örgütsel ağ düzenesinde, bu avantajlı konuma en yakın aktör Bulutsan Ltd., en uzak aktör ise Uce Ltd.'dir. Bu iki örgütün arasındalık merkeziliği değerlerindeki farklılık örgütlerin ortalama değerlerindeki güç varyansında kolaylıkla gözlemlenmektedir (arasındalık merkeziliği ortalaması 62.436; standart sapma 60.647). Bu ağ düzenesinde arasındalık merkeziliği analizleri kapsamında hesaplanabilen Freeman Genel Merkezilik indeksinin (*Freeman general centrality*)- ağ derecesinde indeksin toplanması- .145 çıkması, tüm ağ söz konusu olduğunda aktörlerin komisyonculuk yapma olasılıklarının %15 olduğunu göstermektedir. Ağ düzenesinde birçok firmanın birbiri ile bağlantısı olduğu göz önünde bulundurulursa bu oranın düşük olduğu belirlenmektedir.

Çankırı ili örgütsel ağ düzenesinde yer alan aktörlerin diğer aktörlere olan mesafeleri söz konusu olduğunda en güçlü kapalı ilişkilere Filiz AŞ'nin sahip olduğu görülmektedir. En zayıf ilişkilere ise Uce Ltd.'nin sahip olduğu bulunmuştur. İncelenen ağ düzenesinde, en sıkı ve güçlü ilişkileri Filiz AŞ'nin oluşturabildiği anlaşılmaktadır. Sosyal ağ düzenesinde bağların niteliği değerlendirildiğinde bu bağların ortalama gücünün .10 ve

bağların gücündeki varyansın da oldukça küçük olduğu görülmektedir (standart sapma: 8.31E). Ağ düzeneği çerçevesinde en güçlü ve en zayıf bağların değerleri arasında çok fazla bir değişim olmaması bize Çankırı'daki ağ düzeneğinin bağ nitelikleri yapısal pozisyonlarının homojen olduğunu göstermektedir. Çankırı ili örgütsel ağ düzeneğindeki tüm ilişkilerin kapalı olduğu düşünülürse, bu ağ düzeneğinin tümündeki güçlü bağların oranı %12 (Freeman Genel Merkezilik indeksi: .12) olarak hesaplanmaktadır.

Bu ağ düzeneğindeki aktörlerin tüm ilişkilerinde kendi kurduğu ilişkilerin oranı ile hesaplanan B/L merkeziliğine bakıldığında en yüksek merkezi konum gücüne Untaş Gıda AŞ'nin en düşük güce ise Uce Ltd. 'in sahip olduğu görülmektedir. Untaş AŞ'nin ağ düzeneğinde daha sözü geçen bir firma olarak algılanırken, Uce Ltd. görece pasif konumda bulunmaktadır. Ağ düzeneğinde aktörlerin ortalama gücü 19.85, güçteki varyans ise 2.67 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar, ağ düzeneğinde aktörlerin tüm ilişkilerinde aktifliği söz konusu olduğunda, ağın daha homojen yapısı olduğunu işaret etmektedir.

Çankırı'da faaliyet gösteren firmaların oluşturduğu ağ düzeneğinin temel ve alt niteliklerinin aktör, örgütler arası ilişkiler ve tüm ağ düzeneği çerçevesinde değerlendiren yukarıdaki bilgilerden faydalanarak aşağıdaki tablolar oluşturulmuştur. Bu tablolarda, aktörlerin ağ düzeneğindeki konumları literatürdeki temel pozisyonlarla eşleştirilerek Çankırı ili ağ düzeneği bilgilerinin zenginleştirilmesi amaçlanmıştır. Çankırı örgütsel ağ düzeneğindeki aktörler ve bunların arasındaki ilişkiler tüm ağ düzeneği çerçevesinde Allen (1976) sınıflandırma şekli ile aşağıdaki tabloda ifade edilmektedir.

Tablo 15: Aktörler Arasındaki İlişki ve Çankırı İli Ağ Düzeneğinde Aktör Dereceleri.

Yıldızlar –en yüksek içsellik derecesi, Dışsallık derecesi, Arasındalık merkeziliği, Yakınlık merkeziliği, B/L merkeziliği	Canbolat Boya Ltd.(1.727) Astarlıoğlu AŞ (.539) Bulutsan Ltd.(261.755) Filiz AŞ (. 011) Untaş Gıda AŞ (26.288)
Köprü- en yüksek arasındalık merkeziliği,	Bulutsan Ltd. (261.755)
İzole edilen- en düşük arasındalık merkeziliği, yakınlık merkeziliği, B/L merkeziliği	Uce Ltd. (1.5; .008; 14.561)

(Bu konumlar AGNA 2.1 programından elde edilmiştir.)

Sosyal ağ düzeneklerine bakıldığında basit yapıya sahip ağ düzeneklerinde örgüt yıldız konumunda bir örgüt bulunurken, daha karmaşık yapıya sahip ağ düzeneklerinde bu konumda birden fazla örgütün yer aldığı gözlenmektedir (Hanneman ve Riddle, 2005). Çankırı ilindeki ağ düzenğinde, beş avantajlı konumda beş farklı örgütün yer aldığı görülmektedir. Bu ağ düzenğinde, en avantajlı pozisyona sahip bir firmanın diğer pozisyonda görece daha az avantajlı olduğu belirlenmiştir. Bu, incelenen ağ düzeninin yapısının basit olmaktan çok karmaşık olduğunu göstermektedir. Çankırı ili ağ düzeninde köprü vazifesine sahip aktör olarak belirlenen Bulutsan Ltd., sistemde arada olma adına en fazla güce sahip aktör olarak göze çarpmaktadır. Ağ düzeninde en az ilişki gücüne sahip ya da en az komisyonculuk görevini alan firma ise Uce Ltd. olduğu için bu firma izole edilen firma olarak kabul edilmiştir.

Stephenson (1988), örgütsel ağ düzenindeki aktörleri ilişkileri doğrultusunda sınıflandırırken daha çok aktörler arasındaki ilişkilerin sıklığı ve bu ilişkilerle ortaya çıkan bilgi yayılımı üzerinde durmuştur. Stephenson'ın (1988) sınıflandırmasına uygun olarak eşleştirilen Çankırı ili ağ düzeni aktörleri aşağıdaki tabloda ifade edilmektedir.

Tablo 16: Örgütler arası ilişkiler bağlamında Çankırı İli Ağ Düzenine Aktör Grup Dereceleri.

Tekerlek göbeği-sosyometrik statüsü en yüksek üç aktör	Canbolat Boya Ltd. (2.203), Untaş Gıda AŞ (2.009), Çivitçioğlu AŞ (1.577).
Kapı kanadı-arasındalık merkeziliği değeri en yüksek üç aktör	Bulutsan Ltd. (261.755), Untaş Gıda AŞ (244.946), Çivitçioğlu AŞ (174.551).
Nabız sayanlar- Belirginlik derecesi en yüksek üç aktör	Canbolat Boya Ltd. (1,251), Untaş Gıda AŞ (1.077), Çivitçioğlu AŞ (0.763).

(Bu konumlar AGNA 2.1 programından elde edilmiştir.)

Bu sınıflandırmaya göre Çankırı ili örgütsel ağ düzeninde, Untaş AŞ ve Çivitçioğlu AŞ'nin tekerlek göbeği, kapı kanadı ve nabız sayan aktör konumlarında, Canbolat Ltd.'in tekerlek göbeği ve nabız sayanlar konumunda, Bulutsan Ltd.'in sadece kapı kanadı konumunda yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda, Untaş AŞ ve Çivitçioğlu AŞ ağ düzeninde daha fazla sayıda sahip oldukları doğrudan ve dolaylı bağları ile hem ağdaki bilginin yayılımında hem de bilginin yorumlanmasında aktif roller üstlenmektedir.

Canbolat Boya Ltd. ise sahip olduğu fazla sayıdaki bağı, ağ düzeneğindeki bilginin transferinden çok yorumlanmasında kullanmaktadır. Bu firmanın aksine, Bulutsan Ltd. aktörler arasında yer alarak iletişimde bir nevi komisyoncu rolü üstlenmekte ve bilginin transferinde etkin roller üstlenerek, bilginin yayılımında çok etkin roller üstlenmektedir.

4.5 İlişkisel Bulgular

Örgütsel alandaki eşbiçimliliğe ve değişime ağ niteliğinin etkilerinin araştırıldığı bu çalışmanın ilişkisel istatistiksel analiz kısmı, iki bölümden oluşmaktadır. Örgütsel alandaki eşbiçimlilik ve değişim örgütsel alan davranışları olarak belirlenen, bilişim teknolojilerine yatırım, kapasite artırımı, profesyonel istihdam etme oranı ve izlenim oluşturma teknikleri ile ifade edilmektedir. Eşbiçimlilik ve değişim bölümleri kendi içinde dört alt bölümde incelenerek analiz sonuçları değerlendirilmiştir.

4.5.1 Eşbiçimlilik-çeşitlilik

Örgütsel alandaki eşbiçimlilik-çeşitliliğin örgütsel ağ düzeneği nitelikleri çerçevesinde araştırıldığı bu çalışmada dört bağımlı değişkenimiz için eşbiçimlilik ayrı ayrı regresyon analizine tabii tutulmuş, her bir alt bölümde önce ağ niteliklerinin temel özelliklerini ifade eden bir model oluşturulmuş ve bu model test edilmiştir. Bu model basitçe şu şekilde ifade edilmektedir (ayrıntılı model için EK 1'e bakınız).

$$\beta_1 x_1 \dots \beta_6 x_6 = \text{Ağ nitelikleri temel etkileri,}$$

$$\beta_7 x_7 \dots \beta_n x_n = \text{Aktörlerin ve örgütlerin demografik özellikleri,}$$

$$\text{Örgütsel alan davranışları (eşbiçimlilik)} = \beta_0 + \beta_1 x_1 \dots \beta_6 x_6 + \beta_7 x_7 \dots \beta_n x_n + e.$$

Alandaki eşbiçimliliğe ağ düzeneğinde örgütlerin pozisyonlarından doğan bağların niteliklerinin etkisinin araştırıldığı bu çalışmada örgütlerin birden fazla pozisyonda eş zamanlı bulunabileceği de değerlendirilmiştir. Bu bağlamda örgütsel alandaki eşbiçimlilik

ve ağ düzeneği niteliklerinin temel etkilerinin yanı sıra kesişen etkileri arasındaki ilişkiye de bakılmıştır. Bu bağlamda oluşturulan model ise şu şekilde ifade edilmektedir.

$$\beta_{2,3} x_2 x_3 + \beta_{1,4} x_1 x_4 + \beta_{5,6} x_5 x_6 = \text{Ağ nitelikleri kesişen etkileri,}$$

$$\beta_1 x_1 \dots \beta_6 x_6 = \text{Ağ nitelikleri temel etkileri,}$$

$$\beta_7 x_7 \dots \beta_n x_n = \text{Aktörlerin ve örgütlerin demografik özellikleri,}$$

$$\text{Örgütsel alan davranışları (eşbiçimlilik)} = \beta_0 + \beta_{2,3} x_2 x_3 + \beta_{1,4} x_1 x_4 + \beta_{5,6} x_5 x_6 + \beta_1 x_1 \dots \beta_6 x_6 + \beta_7 x_7 \dots \beta_n x_n + e.$$

Analizler, çok-yönlü ANOVA testi bağımsız değişkenleri ile yapılmış, her bir alt bölümde önce ağ niteliklerinin temel özelliklerini ya da kesişen özelliklerini ifade eden model test edilmiştir. İstatistiksel sonuçların anlamlılığı ve modelin etki büyüklüğüne göre uygun kontrol değişkenler modele ilave edilmiş ve/ya da modelden bir ya da birkaç bağımsız değişken çıkartılmıştır. Buradaki maksat hem modelin tümünde, hem de bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklaması bağlamında istatistiksel olarak anlamlı kabul edilen sonuçlar elde etmektir.

4.5.1.1 Bilişim Teknolojilerine Yatırım

Örgütsel ağ düzeneğindeki örgütler arası ilişkiler çerçevesinde şekillenen örgütsel ağ düzeneği niteliklerinin alandaki eşbiçimliliğe etkisi örgütlerin bilişim teknolojilerine yaptıkları yatırım doğrultusunda analiz edilmiştir. Bilişim teknolojilerine yapılan yatırım çerçevesinde örgütsel alanda eşbiçimlilik değerlendirirken regresyon modeline, mülakat yapılan yöneticinin (aktörün) üniversite dalı, memleketi ve yaşı kontrol değişkenleri eklenmiş ve modelden içyapısal boşlukları dolduran bağlar değişkeni çıkartılmış ve istatistiksel olarak anlamlı bir model oluşturulmaya çalışılmıştır. Yapılan analizin sonuçlarını aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 17: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Örgütlerin Bilişim Teknolojilerine Yatırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi

	df	F	Significant (ist. anlamlılık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power (analiz gücü) *
Model	10	8,241	,028	,954	,797
Sabit	1	10,087	,034	,716	,666
Bağın niteliği	1	,275	,627	,064	,070
Dış yap. boş. dol. bağ	1	,427	,549	,097	,081
Örg. güç ilişki bağ	1	5,266	,083	,568	,418
Politik güç ilişki bağ	1	12,582	,024	,759	,755
Merkez- ken ils. bağ	1	8,014	,047	,667	,572
Yöneticinin üniv. dah	3	1,538	,335	,536	,190
Yöneticinin mem.	1	1,586	,276	,284	,165
Yöneticinin yaşı	1	5,470	,079	,578	,431

R Squared = ,954, (Adjusted R Squared = ,838), *p< .05.

Levene testinin öngördüğü varyansların homojenliği varsayımı, bazı kontrol değişkenlerin (kategorik değişkenler) modele ilave edilmesi ile yapılmış ve test sonuçlarına göre bu varsayım kabul edilebilir seviyede bulunmuştur. $F(4,10) = .878$, $p < .05$. istatistiksel olarak kabul edilebilir seviyededir. Tablodaki istatistiksel sonuçlara göre bu model anlamlı bir farklılık izah etmektedir ($F(10, 4) = 8.241$, $p < .05$, Düzeltilmiş $R^2 = .84$). Modelde araştırılan toplam varyansın %84'ü açıklanmaktadır. Değerler arasındaki ilişki güç etkisi ise .95 olarak hesaplanmıştır. Eğer araştırma modelindeki değerler arasındaki ilişkinin gücü % .95 olarak kabul edilirse, analizde bu anlamlı ilişkiyi bulma olasılığı da yaklaşık %80 olarak hesaplanmıştır. Örgütsel ağ düzeneği nitelikleri ve bu düzenekteki yöneticilerin demografik özelliklerinin alandaki eşbiçimliliğe bilişim teknolojilerine yapılan yatırım çerçevesindeki etkisi göz ardı edilirse, alanın homojenleşme yönünde hareket ettiği görülmektedir (sabit; 224 birim). Tüm bu etkileşimler söz konusu olduğunda ise alana ortaklaşa kuruluşlarda ve karar mekanizmalarında etkili olma (politik güçten doğan ilişki bağları) ve merkez- kenardaki ilişki bağlarının etkisi olduğu görülmektedir. Bağın niteliği: Güçlü bağlar- zayıf bağlar, dış yapısal boşluğu dolduran bağlar, örgütsel güçten doğan ilişki bağlarının bilişim teknolojilerine yatırıma (eşbiçimlilik) temel etkileri

istatistiksel olarak anlamsızdır. Yine, modelin tamamına etki büyüklüğü bağlamında pozitif etkisi olan yöneticinin üniversite dalı, memleketi ve yaşının da bilişim teknolojilerine yatırıma (eşbiçimlilik) etkisi anlamlı değildir. Bu ilişkilerin anlamlılık dereceleri aşağıdaki tabloda ifade edilmektedir.

Tablo 18: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Bilişim Teknolojilerine Yatırımlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

	B	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	223,611	69,027	,032
Bağın niteliği	-3849,376	7333,979	,627
Dış yap. boş. dol. bağ	-,920	1,407	,549
Örg. güç ilişki bağ	4,830	2,105	,083
Politik güç ilişki bağ	-21,659	6,106	,024
Merkez- ken ils. bağ	-136,556	48,238	,047
Yön. üniv. dalı : İİBF	-28,506	14,184	,115
Yön. üniv. dalı : İnşaat müh.-Mimar	-36,116	24,382	,213
Yön. üniv. dalı : Fen Bilimleri-Mühendis	-23,379	15,644	,209
Yön. üniv. dalı : Avukat-eczacı	0(b)	.	.
Yön. memleketi: Çankırı	31,422	24,952	,276
Yön. memleketi: Çankırı dışı	0(b)	.	.
Yöneticinin yaşı	1,615	,690	,079

a- R Squared = ,954 (Adjusted R Squared = ,838), *p< .05

b –Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Ortaklaşa kuruluşlarda ve karar mekanizmalarında etkili olma (politik güçten doğan ilişki bağları) ve merkez- kenardaki ilişki bağlarının bilişim teknolojilerine yatırıma (eşbiçimlilik) temel etkisinin negatif olduğu anlaşılmaktadır (β değerleri). Çankırı ilindeki örgütsel ağ düzeneğinde görece daha fazla politik güce sahip olan ve görece daha merkezde görülen örgütler, bilişim teknolojilerine yaptıkları yatırımlarla, alandaki diğer örgütlere daha az benzemektedir. Bilişim teknolojilerine yatırıma (eşbiçimlilik) örgütsel ağ düzeneği niteliklerinin temel etkisi yerine beraber (kesişen) etkileri dikkate alınarak anlamlı bir model oluşturulmaya çalışılmış ve yapılan istatistiksel analizler çerçevesinde

Tablo 19’da belirtilen model elde edilmiştir. Bu model, analiz edilen tüm modeller içinde en anlamlı istatistiksel değeri ve en yüksek etki büyüklüğünü sahip modeldir.

Tablo 19: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Bilişim Teknolojilerine Yatırımlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Kesişen Etkisi

	df	F	Significant (ist.anlamlılık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power (analiz gücü)*
Model	10	21,792	,005	,982	,994
Sabit	1	10,142	,033	,717	,668
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. bağ	1	30,817	,005	,885	,981
Bağın niteliği* Politik güç ilişki bağı	1	96,371	,001	,960	1,000
Örg. güç ilişki bağı * Merkez- ken ils. bağı	1	19,759	,011	,832	,906
Bağın niteliği	1	37,501	,004	,904	,993
Yöneticinin yaşı	1	,299	,614	,070	,071
Yöneticinin üniv. dalı	3	12,661	,016	,905	,879
Yöneticinin memleketi	1	,468	,531	,105	,084
Yöneticinin pozisyonu	1	7,697	,050	,658	,556

R Squared = ,982 (Adjusted R Squared = ,937), *p< .05.

Levene testi varyansların homojenliği varsayımından yola çıkarak yaptığımız analizler neticesinde elde edilen, $F(5,9)= 1.953$, $p< .05$ ile kabul edilebilir seviyede bulunmuştur. Yapılan analizler çerçevesinde, $F(10,4)= 21.792$ $p< .05$, Düzeltilmiş $R^2 = .94$ değeri ile model istatistiksel olarak anlamlıdır. Modelde toplam varyansın % 94 gibi büyük bir kısmı açıklanabilmektedir. Aynı zamanda modelin etki büyüklüğü. 982 gibi yüksek bir değere, buna bağlı analiz gücü de .99 değerine çıkmıştır. Modelimizdeki ağ düzeneği nitelikleri arasındaki ilişkiler alandaki eşbiçimliliği bilişim teknolojilerine yatırım yoluyla açıklarken, %94 gibi yüksek bir güce sahiptir. Bunların ötesinde, bu analizde ortaya çıkan ağ nitelikleri ile alandaki eşbiçimlilik ilişki gücünün, neredeyse tamamının tekrar ifade etme olasılığı vardır. Örgütsel ağ düzeneğinde hem iç hem dış yapısal boşluğu dolduran örgütlerin bilişim teknolojilerine yatırım bağlamında eşbiçimliliğe etkisi olduğu

görülmektedir. Çankırı’da araştırılan bu ağ düzeneğindeki örgütlerin bağlarının kuvveti-gücü ile politik güçlerinin alandaki eşbiçimliliğe etkisi anlamlı gözükmemektedir. Aynı etki bu örgütlerin merkez-kenar konumları ile örgütsel güçleri arasında da bulunmaktadır. Özellikle, hem güçlü bağlara sahip hem de ağ düzeneğinde politik güce sahip firmaların alandaki davranışlarla ilişkisinde, örgütsel alana hatırı sayılır bir etkisi olduğu görülmektedir (etki büyüklüğü. 96). Yapılan analizler, ağ düzeneğinin kesişen etkileriyle beraber aynı zamanda, örgüt bağlantı niteliklerinin de temel etkisinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Modelde kullanılan kontrol değişkenlerden, sadece ağdaki aktörlerin üniversite dalı alandaki eşbiçimliliğe anlamlı bir katkı sağlayabilmektedir.

Örgütsel ağ niteliklerinin örgütsel alanda eşbiçimliliğe ilişkisine baktığımız bu modelde kesişen (çoklu pozisyona bağlı) etkilerin ayrıntılı istatistiksel değerleri Tablo 20’de belirtilmektedir. Çankırı ili örgütsel ağ düzeneği söz konusu olduğunda, eşzamanlı yapısal boşlukları doldurabilen (iç ve dış) örgütlerin, bilişim teknolojileri uygulamalarında, alandaki diğer örgütlere daha az benzemektedir. Yine bu ağ düzeneğindeki firmalardan, ilişkilerinde güçlü bağlantılara sahipken daha fazla politik güç elde edenlerin de alandaki diğer örgütlere daha az benzemektedir. Bunun aksine, alanda daha itibarlı görülen örgütler, aynı zamanda güçlü olarak da kabul edilmişse, bu örgütlerin alandaki diğer örgütlere daha çok benzemektedir. Aynı şekilde, Çankırı’da firmalardan ağ düzeneğinde sadece güçlü bağlarla ilişki kurabilenler, alandaki diğer örgütlere yapı, süreç ve uygulamalarıyla daha çok benzemektedir. Bu araştırmada, mülakat yapılan yöneticilerin üniversite eğitim dallarının örgütsel alandaki eşbiçimliliğe etkisine bakıldığında; eğitimi avukatlık ya da eczacılık dallarında yapan yöneticilere nazaran, İİBF (İktisadi İdari Bilimler Fakültesi) mezunlarının, mühendis ve mimarların, örgütsel alanın eşbiçimli olmasından çok çeşitli olmasında rol aldıklarını göstermektedir.

Tablo 20: Çankırı İli Ağ Düzenegi Niteliklerinin Bilişim Teknolojilerine Yatırımlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

	B	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	-140,451	59,266	,077
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. Bağ	-,060	,011	,005
Bağın niteliği* Politik güç ilişki bağı	-3622,414	369,000	,001
Örg. güç ilişki bağı * Merkez- ken ils. Bağ	2,929	,659	,011
Bağın niteliği	55658,545	9088,907	,004
Yöneticinin yaşı	-,228	,418	,614
Yön. ünv. dalı : İİBF	-58,454	10,534	,005
Yön. ünv. dalı : İnşaat müh.-Mimar	-65,794	16,394	,016
Yön. ünv. dalı : Fen Bilimleri-Mühendis	-74,247	13,569	,005
Yön. ünv. dalı : Avukat-eczacı	0(b)	.	.
Yön. memleketi: Çankırı	7,249	10,594	,531
Yön. memleketi: Çankırı dışı	0(b)	.	.
Yöneticinin pozisyonu : Firma sahibi	-32,721	11,794	,050
Yöneticinin pozisyonu : Ücretli yönetici	0(b)	.	.

a- R Squared = ,982 (Adjusted R Squared = ,937), *p< .05.

b –Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

4.5.1.2 Kapasite Artırımı

Örgütsel alandaki eşbiçimliliğin yerel tabanda araştırıldığı bu çalışmada, örgütsel alan davranışları olarak belirlediğimiz kapasite artırımı ile ilgili istatistiksel analiz sonuçları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Yapılan analizler çerçevesinde anlamlı bir model elde etmek için modelden dış yapısal boşluğu dolduran bağlar ve örgütsel güç bağımsız değişkeni çıkartılmış, modele yöneticinin üniversite dalı kontrol değişkeni eklenmiştir.

Levene testinin öngördüğü varyansların homojenliği varsayımı, kontrol değişkenlerinin (kategorik değişken) modele ilave edilmesi ile yapılmış ve test sonuçlarına göre bu varsayım kabul edilebilir seviyede bulunmuştur ($F(3,11) = 3.207, p < .05$).

Tablo 21: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi.

	df	F	Significant (ist.anlamlılık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power (analiz gücü)*
Model	7	16,465	,001	,943	1,000
Sabit	1	25,911	,001	,787	,991
Bağın niteliği	1	3,148	,119	,310	,335
İç yap. boş. dol. bağ	1	20,662	,003	,747	,972
Politik güç ilişki bağ	1	54,567	,000	,886	1,000
Merkez- ken ils. bağ	1	18,150	,004	,722	,952
Yön. üniv. dalı	3	8,119	,011	,777	,886

R Squared = ,943 (Adjusted R Squared = ,885), *p< .05.

Tablodaki istatistiksel sonuçlara göre, bu model anlamlı bir farklılık izah etmektedir. $F(7, 7) = 16.465$, $p < .05$, Düzeltilmiş $R^2 = .88$. Modelde araştırılan toplam varyansın %88'i açıklanmaktadır. Bu modeldeki değerler arasındaki ilişkinin gücü .94 ve analizde bu anlamlı etkileşimi bulma olasılığı da yaklaşık %100 olarak hesaplanmıştır. Ağ düzeneği niteliklerinin örgütsel alana eşbiçimlilik bağlamındaki etkisinin araştırıldığı bu modelde güvenilirlik anlamında her hangi bir problemle karşılaşılmemektedir. Örgütsel ağ düzeneği nitelikleri ve bu düzenedeki yöneticilerin demografik özelliklerinin alandaki eşbiçimliliğe kapasite artırımı çerçevesindeki etkisi göz ardı edilirse, alanın yine eşbiçimli olma olasılığı olduğu bulunmuştur (sabit; 346 birim). Tüm bu değişkenlerin etkisi göz önünde bulundurulduğunda, örgütsel alanda içyapısal boşluğu dolduran bağlara sahip, ortaklaşa kuruluşlarda ve karar mekanizmalarında etkili olan (politik güçten doğan ilişki bağları) ve merkez- kenardaki ilişki bağlarına sahip örgütlerin örgütsel alana etki ettiği görülmektedir. Özellikle politik güce sahip görülen örgütler gerek alandaki eşbiçimliliği açıklamada (etki büyüklüğü, .89), gerekse ağ düzeneğindeki diğer örgüt pozisyonlarıyla beraber eşbiçimliliği tekrar ifade etmede yüksek olasılığa (analiz gücü; 1) sahiptir. Kısaca alanda örgütlerin kapasite artırımlarındaki eşbiçimliliği söz konusu olduğunda, bu örgütlerden ağda görece daha fazla ortaklaşa kurumlarda bulunan ve karar mekanizmalarında etkili olanların alanı etkilemede tek başına ve diğer ağ özelliklerinin etkisini çoğaltmada rol oynadığı görülmektedir. Yöneticilerin (aktörlerin) üniversite dalları ise alanın eşbiçimli ya da çeşitli olmasına bu bağlamda etki eden diğer faktördür.

Tablo 22: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

	B	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	346,346	62,657	,001
Bağın niteliği	-11726,860	6609,029	,119
İç yap. boş. dol. bağ	,867	,191	,003
Politik güç ilişki bağ	-21,787	2,949	,000
Merkez- ken ils. bağ	-131,169	30,789	,004
Yön. üniv. dalı : İİBF	-27,605	8,840	,017
Yön. üniv. dalı : İnşaat müh.-Mimar	-35,780	10,000	,009
Yön. üniv. dalı : Fen Bilimleri-Mühendis	-55,855	11,418	,002
Yön. üniv. dalı : Avukat-eczacı	0(b)	.	.

a- R Squared = ,943 (Adjusted R Squared = ,885), *p< .05.

b –Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Yukarıdaki tablo Çankırı’da faaliyet gösteren, aynı ağ düzeneğinde yer alan firmaların kapasite artırımları bağlamında alanı nasıl etkiledikleri -ilişkinin şekli- hakkında bilgi vermek amacı ile oluşturulmuştur. Çankırı ilindeki ağ düzeneğindeki bu firmalardan, içyapısal boşluğu daha fazla doldurabilen firmaların, kapasite artırımlarıyla alandaki diğer örgütlere daha çok benzemektedir. Bunun aksine, ortaklaşa kuruluşlarda ve karar mekanizmalarında etkili olan (politik güçten doğan ilişki bağları) ve daha merkezde bulunan firmaların alanı daha az eşbiçimli hale getirdiği görülmektedir. Bu iki ağ niteliklerine paralel, ağdaki aktörlerden üniversite eğitimi avukatlık ya da eczacılık dallarında yapanlara nazaran, İİBF mezunlarının, mühendis ve mimarların alanın çeşitlilik göstermesinde rol oynadığı bulunmuştur.

Çankırı ağ düzeneğindeki örgütlerin çoklu pozisyonlarına bağlı (kesişen) özelliklerinin örgütlerin kapasite artırımları göz önünde bulundurularak alandaki eşbiçimliliğe etkisinin araştırıldığı aşağıdaki modele bağın niteliği ve politik güç bağımsız değişkenleri ile yöneticinin üniversite dalı ve memleketi kontrol değişkenleri ilave edilmiş, bu bağlamda istatistiksel olarak anlamlı bir model oluşturulmuştur.

Tablo 23: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Kesişen Etkisi

	df	F	Significant (ist.anlamlılık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power (analiz gücü)*
Model	9	13,870	,005	,961	,986
Sabit	1	25,336	,004	,835	,977
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. bağ	1	7,221	,043	,591	,580
Bağın niteliği * Politik güç ilişki bağı	1	20,969	,006	,807	,950
Örg. güç ilişki bağı* Merkez- ken ils. bağı	1	8,982	,030	,642	,671
Bağın niteliği	1	17,975	,008	,782	,918
Politik güç ilişki bağı	1	25,770	,004	,838	,978
Yöneticinin üniv. dalı	3	8,197	,022	,831	,801
Yöneticinin memleketi	1	8,908	,031	,640	,668

R Squared = ,961 (Adjusted R Squared = ,892), *p< .05.

Levene testi varyansların homojenliği analiz sonucu, $F(4.10)= 1.43$, $p< .05$, değeri ile kabul edilebilir seviyede bulmuştur. Örgütsel alandaki eşbiçimliliğe ağ özelliklerinin etkisini örgütlerin kapasite artırımına göre belirlemeye çalışan bu model $F(9,5)= 13.87$ $p< .05$, Düzeltilmiş $R^2 = .89$ değeri ile istatistiksel olarak anlamlı gözükmektedir. Bu regresyonda, toplam varyansın % 89 ‘u açıklanabilmektedir. Başka bir ifade ile örgütlerin kapasite artırımına bağlı alan eşbiçimliliğinin ağ nitelikleri tarafından %89’u açıklanabilmektedir. Ağ niteliklerinin alandaki eşbiçimliliği tekrar açıklama ilişki gücü ise %99 gibi yüksek bir olasılıkla ifade edilmektedir. Çankırı’da ağ düzeneğinde kapasite artırımları söz konusu olduğunda, alandaki eşbiçimliliğe, örgütlerin iç ve dış yapısal boşlukları doldurmalarının, güçlü bağlarla politik güce sahip olmalarının, merkez konuma yakinken güçlü görülmelerinin etkisi anlamlı bulunmuştur. Bunlara ek olarak, ağ düzeneğindeki örgütlerden, tek başına güçlü bağlara ya da politik güce sahip olanların alandaki eşbiçimlilikle ilişkisi bulunmuştur. Yine bu model, ağ düzeneğindeki aktörlerin üniversite eğitim dallarının ve memleketlerinin, alandaki eşbiçimliliğe etkisi olduğunu göstermektedir. Özellikle ağ düzeneğinde politik güce sahip firmaların, alandaki

eşbiçimlilikteki bu farklılaşmayı ifade etmede ve bu ilişkilerin tekrar açıklanma olasılığında önemi büyüktür (etki büyüklüğü, .84 ve analiz gücü, .98). Örgütsel ağ düzeneğinde değerlendirdiğimiz tüm ağ nitelikleri ve ağ düzeneğindeki yöneticilerin demografik özellikleri göz ardı edilirse, alanın eşbiçimli olma eğiliminde olduğu görülmektedir (sabit; 1436 birim).

Tablo 24: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Kesişen Etkisi Parametre İstatistikleri

	B	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	1435,949	277,725	,004
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. Bağ	,032	,012	,043
Bağın niteliği * Politik güç ilişki bağı	18763,145	4097,526	,006
Merkez- ken ils. bağı* örg. güç ilişki bağı	-2,030	,677	,030
Bağın niteliği	-117919,827	27813,162	,008
Politik güç	-213,100	41,978	,004
Yön. üniv. dalı : İİBF	-31,816	9,798	,023
Yön. üniv. dalı : İnşaat müh.-Mimar	-12,915	15,913	,454
Yön. üniv. dalı : Fen Bilimleri-Mühendis	-46,173	13,247	,018
Yön. üniv. dalı : Avukat-eczacı	0(b)	.	.
Yön. memleketi: Çankırı	-38,166	12,788	,031
Yön. memleketi: Çankırı dışı	0(b)	.	.

a- R Squared = ,961 (Adjusted R Squared = ,892), *p< .05.

b –Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Örgütsel ağ niteliklerinin örgütsel alanda eşbiçimlilik ilişkisine bakıldığında bu modelde kesişen etkilerin istatistiksel değerleri Tablo 24’de belirtilmektedir. Çankırı ili ağ düzeneğinde tüm yapısal boşlukları daha fazla doldurabilen ve ortaklaşa kurumlarda bulunarak karar mekanizmalarını etkilerken aynı zamanda ağ düzeneğinde güçlü bağlar kurabilen örgütlerin alandaki diğer örgütlere daha çok benzemektedir. Bunun aksine, ağ düzeneğinde daha popüler ve güçlü görülen örgütlerin alanın çeşitlilik göstermesinde etkili olduğu görülmektedir. Yine ağ düzeneğinde sadece güçlü bağlara sahip ve sadece politik güce sahip örgütlerin, alandaki diğer örgütlere daha az benzemektedirler. Örgütsel ağ düzeneğindeki aktörlerin üniversite eğitimleri söz konusu olduğunda, eğitimini avukatlık

ya da eczacılık dallarında yapanlar temel alındığında, İİBF mezunları ile mühendislik ve mimarlık mezunları örgütsel alanın çeşitlenmesinde rol oynamaktadır. Aktörlerden Çankırı'lı olanların, Çankırı'lı olmayanlara nazaran alanın çeşitlenmesinde daha etkin olduğu görülmektedir.

4.5.1.3 Profesyonel İstihdam Etme Oranı

Örgütsel alan davranışlarından biri olarak belirlenen örgütün profesyonel istihdam etme oranları ve bu değişkene ağ düzeneği niteliklerinin etkisinin analiz edildiği model aşağıdaki tabloda ifade edilmektedir. Bu modelin de istatistiksel olarak anlamlı hale gelmesi için, modelden politik güç ve örgütsel güç değişkenleri çıkartılmış, modele firmanın faaliyet alanı ve türü kontrol değişkenleri ilave edilmiştir.

Tablo 25: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Profesyonel İstihdamlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi

	df	F	Significant (ist.anlamlılık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power (analiz gücü)*
Model	12	3,208	,006	,597	,957
Sabit	1	7,247	,012	,218	,736
Bağın niteliği	1	3,304	,081	,113	,417
İç yap. boş. dol. bağ	1	3,510	,072	,119	,438
Dış yap. boş. dol. bağ	1	4,681	,040	,153	,549
Merkez- ken ils. bağı	1	,711	,407	,027	,128
Firmanın faaliyet alanı	6	3,161	,018	,422	,843
Firmanın türü	2	2,372	,113	,154	,436

R Squared = ,597 (Adjusted R Squared = ,411), *p< .05.

Levene testi sonucuna göre, $F(12,26) = 1.896$, $p < .05$ ile araştırılan firmanın faaliyet alanı ve firmanın türü grupları arasında profesyonel istihdam etme oranının hata varyansı eşit çıkmıştır. Tablodaki model $F(12,26) = 3.208$, $p < .05$, Düzeltilmiş $R^2 = .411$ sonuçları ile seçilen ağ düzeneği niteliklerinin firmanın demografik özellikleri ile örgütsel alanda eşbiçimliliği firmaların profesyonel istihdam oranları bağlamında etkilediğini göstermektedir. Yapılan analiz, toplam varyansın %41'inin açıklandığını göstermektedir.

Bu sonuç, diğer örgütsel davranış boyutlarına göre oldukça küçüktür. Yine ağ özelliklerinin birbirleri ile ilişkisinden doğan etki büyüklüğünün, diğer alan davranış modellerinden düşük olduğu görülmektedir (.597). Cohen (1992), toplam varyansın %25'inin modelde açıklanmasının yaklaşık bu büyüklükte bir örneklem için yeterli olduğunu şarta bağlamaktadır. Etki büyüklüğüne bağlı analiz gücünün en az %80 olması ile araştırmanın, ancak güvenilir olabileceğini savunmaktadır. Bu modelde analiz gücü (ortaya çıkan etkiyi bulma gücü) .96 gibi yüksek bir değerdedir ve tavsiye edilen değeri aşmaktadır. Bu bağlamda yapılan test değişkenler arasındaki etkiyi bulmada yeterli güce sahiptir.

Firmaların profesyonel istihdamları söz konusu olduğunda diğer tüm ağ nitelikleri ve firma demografik özellikleri yok sayıldığında alanın homojenleşme yönünde ilerlediği görülmektedir (sabit; 118 birim). Ancak tüm bu değişkenler çerçevesinde modele bakıldığında, alandaki farklılığı sadece dış yapısal bağlara sahip örgütlerin istatistiksel olarak anlamlı izah edebildiği görülmektedir. Alandaki eşbiçimlilikteki bu farklılık, aynı zamanda örgütlerin faaliyet gösterdikleri alana bağlı olarak da izah edilmektedir. Tablo 26'da ağ niteliklerinin ve firma özelliklerinin ayrıntılı istatistiksel değerleri görülmektedir. Araştırmanın bu bölümünde yapılan testler, örgütsel ağ düzeneğindeki firmaların dış yapısal boşlukları doldurabilen bağlara sahip olmasının onların alandaki eşbiçimliliği pozitif yönde etkilemesine neden olduğunu göstermektedir. Bir başka ifade ile Çankırı ili ağ düzeneğinde bulunan firmaların başka firmalara ağ düzeneği dışında aracı olması bu örgütlerin, alandaki diğer örgütlere daha çok benzemektedir. Yine Çankırı'da aynı ağda bulunan firmalardan, hizmet alanında gıda ve iletişim dışındaki sektörlerde faaliyet gösteren firmalara göre inşaat alanında faaliyet gösteren firmaların alanın eşbiçimliliğinde rol oynadığı görülmektedir. Bunun aksine iletişim-hizmet sektöründe faaliyet gösterenlerin görece alanı daha çeşitli hale getirdikleri bulunmuştur.

Tablo 26: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Profesyonel İstihdamlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

	B	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	118,480	48,151	,021
Bağın niteliği	-9285,643	5108,178	,081
İç yap. boş. dol. Bağ	-,199	,106	,072
Dış yap. boş. dol. Bağ	1,532	,708	,040
Merkez- ken ils. Bağ	11,770	13,960	,407
Firmanın faaliyet alanı: Gıda	15,632	12,804	,233
Firmanın faaliyet alanı : Maden	-12,177	13,144	,363
Firmanın faaliyet alanı : İnşaat	24,624	8,879	,010
Firmanın faaliyet alanı : Otomotiv	12,434	12,108	,314
Firmanın faaliyet alanı : Hizmet-gıda	-5,498	13,774	,693
Firmanın faaliyet alanı : Hizmet-iletişim	-30,213	14,493	,047
Firmanın faaliyet alanı : Hizmet-diğer	0(b)	.	.
Firmanın türü : Şahıs firması	30,802	15,236	,054
Firmanın türü : Aile ortaklığı	7,476	10,996	,503
Firmanın türü : Farklı ailelerin ortaklığı	0(b)	.	.

a- R Squared = ,597 (Adjusted R Squared = ,411), *p< .05.

b –Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Örgütsel alandaki eşbiçimliliğe ağ düzeneği niteliklerinin kesişen etkilerinin bakıldığı model ve modele ait sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir. Modelin istatistiksel olarak anlamlı hale gelmesi için temel etki analizinde kullandığımız kontrol değişkenlerin aynıları, firmanın faaliyet alanı ve firmanın türü değişkenleri yukarıdaki modele ilave edilmiştir. Aynı zamanda modele, firmaların dış yapısal bağları dolduran bağları ve örgütsel güçten doğan bağ değişkenleri de ilave edilerek modelin istatistiksel anlamlılığı sağlanmıştır.

Tablo 27: Çankırı İli Ağ Düzenegi Niteliklerinin Profesyonel İstihdamlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Kesişen Etkisi

	df	F	Significant (ist.anlamlılık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power (analiz gücü)*
Model	13	4,156	,001	,684	,992
Sabit	1	16,152	,000	,392	,971
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. bağ	1	8,855	,006	,262	,816
Bağın niteliği * Politik güç ilişki bağı	1	4,398	,046	,150	,821
Merkez- ken ils. bağı* örg. güç ilişki bağı	1	8,965	,006	,264	,522
Dış yap. boş. dol. bağ	1	6,856	,015	,215	,711
Örg. güç ilişki bağı	1	5,830	,023	,189	,641
Firmanın faaliyet alanı	6	5,284	,001	,559	,978
Firmanın türü	2	1,793	,187	,125	,339

R Squared = ,684 (Adjusted R Squared = ,519), *p< .05.

Ağ düzeneğindeki firmaların çoklu pozisyonlarına bağlı oluşturulan bu modelde, Levene-varyansların homojenliği- testi sonucu, $F(12,26)= 1.896$, $p< .05$, değeri ile kabul edilebilir seviyede bulunmuştur. Model, $F(13,25)= 4.156$, $p<.05$, Düzeltilmiş $R^2 = .52$ değeri ile istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmektedir. Bu model örgütsel ağ düzeneğinin özelliklerinin beraber etkilerinin, alanda eşbiçimlilikte farklılık oluşturduğunu göstermektedir. Yapılan analizler sonucunda örgütlerin profesyonel istihdam etme oranlarındaki değişimin (varyansın) %52'sinin belirlenen ağ niteliği kesişen etkileri ile açıklanabildiğine işaret etmektedir. Yine bu analizin, aynı değişkenlerle tekrar edilmesi halinde, aynı sonuçları bulma olasılığımızın -analiz gücü- %99 olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, regresyonun gerçek açıklama gücünün çok yüksek olmamasına rağmen analiz gücünün yüksek değer verdiğini, bu bağlamda analizin güvenilirliği açısından bir problem olmadığını göstermektedir. Tüm ağ niteliklerinin temel, kesişen etkileri ve firma özelliklerinin yok sayılması durumunda bile alanın eşbiçimlilik bağlamında bir değere sahip olduğu görülmektedir (sabit; 60 birim). Örgütsel alandaki eşbiçimliliğe profesyonel istihdamlar çerçevesinde bakıldığında, ağ düzeneğindeki iç ve dış yapısal boşlukları

doldurabilen bağların, bağın niteliği ve politik güçten doğan bağların ve merkez-kenar bağları ile örgütsel güçten doğan bağların kesişen etkilerinin anlamlı olduğu görülmektedir. Aynı zamanda dış yapısal bağları doldurabilen bağların ve örgütsel güçten doğan bağların da temel etkileri bu modelde anlamlı bulunmuştur. Yapılan analizler, bunlara ek olarak modelde örgütsel davranışlardan biri olarak belirlenen profesyonel istihdamın alandaki eşbiçimlilikte farklılık yaratmasında, firmaların faaliyet alanlarının etkili olduğunu göstermektedir. Ağ nitelikleri kesişen etkilerinin ayrıntıları aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 28: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Profesyonel İstihdamlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Kesişen Etkisi Parametre İstatistikleri

	B	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	59,669	18,080	,003
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. Bağ	-,017	,006	,006
Bağın niteliği * Politik güç ilişki bağı	-517,154	246,611	,046
Merkez- ken ils. bağı* örg. güç ilişki bağı	3,317	1,108	,006
Dış yap. boş. dol. Bağ	1,835	,701	,015
Örg. güç ilişki bağı	-3,965	1,642	,023
Firmanın faaliyet alanı: Gıda	21,383	13,867	,136
Firmanın faaliyet alanı : Maden	-9,703	11,935	,424
Firmanın faaliyet alanı : İnşaat	30,059	8,166	,001
Firmanın faaliyet alanı : Otomotiv	21,409	11,495	,074
Firmanın faaliyet alanı : Hizmet-gıda	-1,031	13,053	,938
Firmanın faaliyet alanı : Hizmet-iletişim	-32,593	13,027	,019
Firmanın faaliyet alanı : Hizmet-diğer	0(b)	.	.
Firmanın türü : Şahıs firması	25,334	13,675	,076
Firmanın türü : Aile ortaklığı	9,824	10,462	,357
Firmanın türü : Farklı ailelerin ortaklığı	0(b)	.	.

a- R Squared = ,684 (Adjusted R Squared = ,519), *p< .05.

b –Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Çankırı ilinde faaliyet gösteren ve aynı ağda bulunan firmalardan, iç ve dış yapısal boşlukları doldurabilenlerin, alandaki diğer örgütlere daha az benzemediği bulunmuştur.

Diğer firmalarla güçlü bağlar kurarken aynı zamanda ortaklaşa kurumlarda daha fazla yer alarak politik güç elde edebilenlerin de alandaki diğer örgütlere daha az benzediği bulunmuştur. Yine, ağ düzeneğinde sadece güçlü görülenlerin profesyonel istihdamları söz konusu olduğunda, alanı çeşitlilik bağlamında etkiledikleri bulunmuştur. Bunların aksine, ağ düzeneğinde güçlü olarak algılanırken aynı zamanda daha popüler (merkezde) olan firmaların alanın eşbiçimliliğinde rol oynadığı görülmektedir. Bir önceki analize paralel olarak, sadece dış yapısal boşluğu doldurabilen firmalar yerel tabanda alanı yine pozitif yönde etkileyerek alandaki diğer örgütlere daha çok benzemektedir. Bu firmalardan inşaat alanında faaliyet gösterenlerin, hizmet alanının gıda ve iletişim dışındaki sektörlerinde faaliyet gösterenlere nazaran alanın eşbiçimliliğinde rol oynadığı görülmektedir. Ancak iletişim-hizmet sektöründe faaliyet gösterenlerin, alanı daha çeşitli hale getirdikleri bulunmuştur.

4.5.1.4 İzlenim Oluşturma Teknikleri

Örgütsel alandaki eşbiçimlilik ve değişimi anlama adına belirlenen dört örgütsel davranış şekline biri olan izlenim oluşturma tekniklerinin, alandaki eşbiçimlilikle ilişkisinin ifade edildiği model aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Bu model oluşturulurken, diğer modellerden farklı olarak hiçbir bağımsız değişken modelden çıkartılmamıştır. Ancak modelin istatistiksel olarak anlamlı hale gelmesi adına hem yöneticinin demografik özelliklerinden biri olan yöneticinin eğitimi, hem de firmanın demografik özelliklerinden biri olan firmanın üretim kapasitesi kontrol değişkenleri eklenmiştir. Bu model, hem tüm bağımsız değişkenleri hem de yönetici ve firma özelliklerini içermesi açısından diğer modellerden biraz farklılık göstermektedir.

Levene testi varyansların homojenliği varsayımı, $F(14,24) = 1.207$, $p < .05$, değeri ile kabul edilebilir seviyede ve model $F(14,24) = 2.415$, $p < .05$, Düzeltilmiş $R^2 = .34$ değeri ile istatistiksel olarak anlamlı seviyede kabul edilmektedir. Yapılan çok yönlü ANOVA testi (Tablo 29); izlenim oluşturma tekniklerindeki farklılığın, modeldeki diğer değişkenler tarafından ancak % 34'ünün açıklanabildiğini göstermektedir. Ancak bu farklılığın, analizde tekrar bulunma gücünün %88 gibi kabul edilebilir bir seviyede olması modelin güvenilirliğinde bir sorun olmadığını göstermektedir.

Tablo 29: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin İzlenim Teknikleri Oluşturma Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etkisi

	df	F	Significant (ist.anlamlılık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power (analiz gücü)*
Model	14	2,415	,028	,585	,883
Sabit	1	10,161	,004	,297	,864
Bağın niteliği	1	,239	,630	,010	,076
İç yap. boş. dol. bağ	1	4,502	,044	,158	,531
Dış yap. boş. dol. bağ	1	,145	,706	,006	,065
Örg. güç ilişki bağı	1	,646	,429	,026	,121
Politik güç ilişki bağı	1	9,391	,005	,281	,836
Merkez- ken ils. bağı	1	1,206	,283	,048	,184
Yöneticinin eğitimi	5	3,680	,013	,434	,858
Fir. üretim kapasitesi	3	4,783	,009	,374	,846

R Squared = ,585 (Adjusted R Squared = ,343), *p<.05

Analiz sonuçları, tüm diğer faktörlerin etkileri göz ardı edildiğinde, örgütsel alanın sabit (10.16) bir eşbiçimlilik değeri olduğunu göstermektedir. Ağ düzeneği niteliklerinden, içyapısal boşluğu dolduran bağlar ve politik güçten doğan bağlar, izlenim oluşturma teknikleri doğrultusunda şekillenen alan eşbiçimliliğinde farklılık oluşturmaktadır. Bunlara ek olarak, ağ düzeneğindeki yöneticinin hangi okulu bitirdiği ve buradaki firmaların üretim kapasiteleri alandaki eşbiçimlilikte, bu anlamda farklılık oluşturmaktadır. Bu değişkenlerin alanla ilişkileri ayrıntılı olarak aşağıdaki tabloda izah edilmektedir.

Çankırı'daki ağ düzeneğinin temel etkilerinin firmaların oluşturmaya çalıştıkları izlenimlere etkisinin analiz edildiği bu model, bunlardan görece daha fazla içyapısal boşlukları doldurabilenler, alandaki diğer örgütlere daha çok benzemektedir. Yerel ağ düzeneğinde firmalardan komisyonculuk görevini üstlenenlerin aksine daha fazla politik güce sahip olanlar alandaki diğer örgütlere daha az benzemektedir.

Tablo 30: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin İzlenim Teknikleri Oluşturma Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Temel Etki Parametre İstatistikleri

	β	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	125,396	43,837	,009
Bağın niteliği	-1826,194	3739,024	,630
İç yap. boş. dol. Bağ	,212	,100	,044
Dış yap. boş. dol. Bağ	,266	,699	,706
Örg. güç ilişki bağı	-,589	,733	,429
Politik güç ilişki bağı	-7,488	2,443	,005
Merkez- ken ils. Bağ	-12,695	11,562	,283
Yöneticinin eğitimi :İlkokul	12,881	16,852	,452
Yöneticinin eğitimi : Ortaokul	-34,563	22,172	,132
Yöneticinin eğitimi :Lise	-17,293	17,833	,342
Yöneticinin eğitimi : 2 yıllık YO	9,356	18,622	,620
Yöneticinin eğitimi : 4 yıllık fakülte	-15,591	17,695	,387
Yöneticinin eğitimi : YL ve doktora	0(b)	.	.
Firmanın ürt. kap. : 1.000.000 YTL<	12,419	14,863	,412
Firmanın ürt. kap. : 1.000.000-4.999.999 YTL	-11,436	14,182	,428
Firmanın ürt. kap. : 5.000.000-9.999.999 YTL	-13,619	15,037	,374
Firmanın ürt. kap. : 10.000.000 YTL>	0(b)	.	.

a-R Squared = ,585 (Adjusted R Squared = ,343)

b –Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Yerel tabanda değerlendirilen, ağ düzeneği kesişen etkilerinin sonuçları Tablo 31’de ifade edilmektedir. Ağ niteliklerinin kesişen etkilerini belirlemede, yukarıdaki modellerde olduğu gibi iç ve dış yapısal boşluğu dolduran bağlar beraber, bağın niteliği politik güç değişkenleri beraber ve merkez-kenar ile örgütsel güç değişkenleri beraber değerlendirilmiştir. Modelin anlamlı hale gelmesi için, örgütsel alanda firmaların oluşturduğu bağların niteliği ve politik güçten doğan bağların temel etkisi analize eklenmiştir. Aktörlerin yaşı, eğitimi ile firmanın üretim kapasitesi, faaliyet yılı ve faaliyet yılının firma çalışan sayısı kesişen etkileri de eklenerek model test edilmiştir.

Bu bölümde ağ niteliklerinin kesişen etkileriyle ağ niteliklerinden bir kaçının temel etkisi ve yöneticilerle firmaların özellikleri beraber test edilerek, örgütsel alanın görece eşbiçimli ya da çeşitli olma olasılığı belirlenmiştir. Levene testi, $F(14,24)= 2,281$, $p< .05$, değeri ile istatistiksel olarak anlamlı çıkmış ve bu bağlamda varyansların homojenliği varsayımı ortadan kalkmıştır. Ancak verilerin başka değerlere nakli (bağımlı değişken değerlerinin log ya da ln değerleri ile değiştirilmesi) diğer modellerle karşılaştırmada problem oluşturacağı için bu ANOVA testinin sonuçları aşağıda izah edilmiştir.

Tablo 31: Çankırı İli Ağ Düzenegİ Niteliklerinin İzlenim Teknikleri Oluşturma Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Kesişen Etkisi

	df	F	Significant (ist.anlamlılık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power (analiz gücü)*
Model	16	4,336	,001	,759	,995
Sabit	1	8,633	,008	,282	,802
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. bağ	1	14,132	,001	,391	,949
Bağın niteliği * Politik güç ilişki bağı	1	4,420	,047	,167	,520
Merkez- ken ils. bağı* örg. güç ilişki bağı	1	6,608	,017	,231	,690
Bağın niteliği	1	4,803	,039	,179	,554
Politik güç	1	5,587	,027	,203	,618
Yöneticinin yaşı	1	3,299	,083	,130	,412
Yöneticinin eğitimi	5	7,669	,000	,635	,995
Firmanın faaliyet yılı	1	7,952	,010	,266	,769
Firmanın faaliyet yılı*firmanın çalışan sayısı	1	6,346	,020	,224	,673
Firmanın üretim kapasitesi	3	13,158	,000	,642	,999

R Squared = ,759 (Adjusted R Squared = ,584), * $p< .05$.

Model $F(16,22)= 4.336$, $p< .05$, Düzeltilmiş $R^2= .58$ ile istatistiksel olarak anlamlılık ifade etmektedir. Modelde firmaların oluşturdukları izlenimlere göre alanda

eşbiçimlilik bağlamındaki değişimlerin ağ özelliklerinin etkisiyle açıklanmasının gerçek gücü %58, bu açıklamanın tekrar etme olasılığı ise %99'dur. Bu bağlamda yapılan testin güvenilirliğinde sorun gözükmemektedir. Çok yönlü ANOVA testi, ağ niteliklerinin, ağdaki aktörlerin ve firmaların demografik özelliklerinin yok sayılması halinde bile alanın eşbiçimlilik doğrultusunda sabit değere sahip olduğunu göstermektedir (8.63). Ağ düzeneğindeki aktörlerin yaşı dışında, modele dahil edilen tüm değişkenlerin modeli anlatmada istatistiksel olarak bir anlamlılığa sahip olduğunu görülmektedir. Bu değişkenler ile ilgili parametreler Tablo 32'de ifade edilmektedir. Yerel tabanda araştırılan ağ düzeneğinde firmalar oluşturdıkları izlenimlerle örgütsel alanda farklılığa neden olmaktadır. İç ve dış yapısal boşlukları görece daha fazla doldurabilen ve daha fazla politik güce sahipken diğer firmalarla güçlü bağlar kurabilen firmalar, alandaki diğer örgütlere daha çok benzemektedir. Bunun aksine, ağdaki bu firmalardan daha merkez konumda kabul edilen ve aynı zamanda ağda daha güçlü görülen firmaların, alandaki diğer örgütlere daha az benzediği görülmektedir. Yine Çankırı'daki bu örgütlerin sadece güçlü bağlarla diğer örgütlerle ilişki kurmasının ya da sadece ortaklaşa kurumlarda bulunarak karar mekanizmalarında etkin olanların diğer örgütlere daha az benzediği görülmektedir. Bu ağ düzeneğindeki aktörlerin eğitimleri söz konusu olduğunda ortaokul mezunu yöneticilerinin yüksek lisans mezunlarına nazaran alanın çeşitlenmesinde rol oynadıkları görülmektedir. Alanın çeşitlenmesine etki eden diğer faktör ise ağ düzeneğindeki firmaların faaliyet yıllarıdır. Çankırı'da uzun yıllardır faaliyet gösteren firmalar alanın daha çok çeşitlenmesinde görev almaktadır. Bunların aksine uzun yıllardır Çankırı'da faaliyet göstermesine rağmen çalışan sayısı fazla olan firmalar örgütsel alanın eşbiçimli olmasına katkı sağlamaktadır.

Tablo 32: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin İzlenim Teknikleri Oluşturma Bağlamında Örgütsel Alandaki Eşbiçimliliğe Kesişen Etkisi Parametre İstatistikleri

	β	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	447,342	145,855	,008
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. Bağ	,017	,005	,001
Bağın niteliği * Politik güç ilişki bağı	4714,824	2242,636	,047
Merkez- ken ilş. bağı* örg. güç ilişki bağı	-,939	,365	,017
Bağın niteliği	-31165,835	14220,582	,039
Politik güç	-53,182	22,500	,027
Yöneticinin yaşı	-,515	,284	,083
Yöneticinin eğitimi :İlkokul	5,629	18,282	,761
Yöneticinin eğitimi : Ortaokul	-54,126	22,572	,025
Yöneticinin eğitimi :Lise	-30,189	18,228	,112
Yöneticinin eğitimi : 2 yıllık YO	-1,384	17,546	,938
Yöneticinin eğitimi : 4 yıllık fakülte	-31,968	17,656	,084
Yöneticinin eğitimi : YL ve doktora	0(b)	.	.
Firmanın faaliyet yılı	-,603	,214	,010
Fir. faaliyet yılı*fir. çalışan sayısı	,009	,004	,020
Firmanın ürt. kap. : 1.000.000 YTL<	20,265	11,192	,084
Firmanın ürt. kap. : 1.000.000-4.999.999 YTL	-16,095	10,425	,137
Firmanın ürt. kap. : 5.000.000-9.999.999 YTL	-21,800	11,280	,066
Firmanın ürt. kap. : 10.000.000 YTL>	0(b)	.	.

a-R Squared = ,759 (Adjusted R Squared = ,584), *p< .05.

b –Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Örgütsel alandaki eşbiçimliliğe, ağ düzeneği ana niteliklerinin yerel tabandaki etkisinin araştırıldığı bu bölümde, yapılan analizler ağ niteliklerinin temel etkilerinin yanı sıra kesişen etkilerinin de alandaki eşbiçimliliği anlama adına önemli olduğunu göstermiştir. Dört alt bölümde incelenen alan davranışları doğrultusunda yapılan analizler, alanın eşbiçimlilik farklarını ifade ederken tüm faktörler göz ardı edildiğinde alanın sabit bir miktar eşbiçimliliğe sahip olduğunu göstermektedir. Tablo 33’de ağ niteliklerinin hem temel hem kesişen etkilerinin alandaki eşbiçimliliğe etkisi örgütsel davranış şekilleri

doğrultusunda açıklanmaya çalışılırken alandaki farklılığa etki eden aktör ve örgüt demografik özellikleri de ifade edilmektedir.

Tablo 33: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Alandaki Eşbiçimliliğe Temel ve Kesişen Etkisi

Örgütsel alanda eşbiçimlilik ilişkisi şekli	A BTY	B KA	C PIO	D İOT
Bağın niteliği	Pozitif	Negatif		Negatif
İç yap. boş. dol. bağ		Pozitif		Pozitif
Dış yap. boş. dol. bağ			Pozitif	
Örg. güç ilişkisi bağ			Negatif	
Politik güç ilişkisi bağ	Negatif	Negatif		Negatif
Merkez- ken ils. bağ	Negatif	Negatif		
İç yap. boş. dol. bağ*Dış yap. boş. dol. bağ	Negatif	Pozitif	Negatif	Pozitif
Bağın niteliği *Politik güç	Negatif	Pozitif	Negatif	Pozitif
Merkez- ken ils. bağ* Örg. güç ilişkisi bağ	Pozitif	Negatif	Pozitif	Negatif
Yöneticinin pozisyonu: Firma sahibi	Negatif			
Yöneticinin eğitimi: Ortaokul				Negatif
Yön. üniv. dalı : İİBF	Negatif	Negatif		
Yön. üniv. dalı : İnşaat müh.-Mimar	Negatif	Negatif		
Yön. üniv. dalı : Fen Bilimleri-Mühendis	Negatif	Negatif		
Yöneticinin memleketi: Çankırı	Pozitif	Negatif		
Firmanın faaliyet yılı				Negatif
Firmanın faaliyet alanı: İnşaat			Pozitif	
Firmanın faaliyet alanı: Hizmet-gıda			Negatif	
Fir. faaliyet yılı* fir. çalışan sayısı				Pozitif

Çankırı ili ağ düzeneğinde ağ niteliklerinin alandaki eşbiçimliliğe etkisinin dört farklı alan davranışı çerçevesinde araştırıldığı bu bölümde, örgütsel ağ düzeneğinin içinde ve dışında görece daha fazla boşluk doldurarak bilginin yayılımını ve yorumunu sağlayan örgütlerin alandaki diğer örgütlere daha çok benzediği bulunmuştur. Bunun aksine, alandaki çeşitliliği görece daha fazla politik ve örgütsel güce sahip görülen örgütlerin sağladığı bulunmuştur. Yine ağ düzeneğinde merkezi konumda bulunan örgütler diğer bir ifade ile daha saygın görülen ya da popüler örgütler alandaki diğer örgütlere daha az

benzemektedir. Çankırı ili ağ düzeneğine baktığımızda, güçlü bağlara sahip örgütlerin alan üzerindeki etkisinin, alandaki diğer örgütlere az ya da çok benzemesinin, net olmadığı görülmektedir.

Örgütsel ağ düzeneğinde firmaların eşzamanlı birkaç farklı pozisyonda bulunabileceği varsayımından yola çıkarak yaptığımız analizler neticesinde alan davranışlarının kendi içinde gruplaştığı görülmüştür. Çankırı’da bilişim teknolojilerine yapılan yatırımlar ve profesyonel istihdamları söz konusu olduğunda ağ içinde ve dışında arabuluculuk yapan firmalar alandaki diğer örgütlere daha az benzemektedir. Bunların aksine, Çankırı’daki firmaların kapasite artırımları ve oluşturdukları izlenimler söz konusu olduğunda bu firmalar, alandaki diğer örgütlere daha çok benzemektedir. Ağ düzeneğinde daha fazla politik güce sahipken, diğerleri ile güçlü bağlar kurabilen firmaların, kapasite artırımları ve oluşturdukları izlenimler söz konusu olduğunda, alandaki diğer örgütlere daha çok benzediği görülmektedir. Ancak bilişim teknolojilerine yapılan yatırımlar ve profesyonel istihdamları söz konusu olduğunda alandaki diğer örgütlere daha az benzedikleri görülmektedir. Benzer sonuçlar ağ düzeneğinde görece daha popülerken alanda güçlü kabul edilen firmaların etkisinde de gözlemlenmektedir. Örgütsel alanda bilişim teknolojilerine yapılan yatırımlar ve profesyonel istihdamlar söz konusu olduğunda alanda eşbiçimli örgütlerin varlığı, kapasite artırımı ve izlenimler söz konusu olduğunda ise tam tersi bir durum söz konusudur.

Çankırı ağ düzeneğindeki aktörlerin demografik özelliklerine baktığımızda bu aktörlerden firma sahiplerinin ücretli yöneticilerine göre, ortaokul mezunlarının yüksek lisans yapanlara göre alandaki diğer örgütlere daha az benzediği bulunmuştur.. Yine avukatlık ve eczacılık yapanlara göre, İİBF, inşaat, mimarlık ve Fen Bilimleri mezunlarının aynı etkiyi oluşturdukları görülmektedir. Firmaların bu tarz özelliklerine baktığımızda daha eski firmaların alanın çeşitlenmesine etki ettiği, bulunan bir diğer sonuçtur. Yapılan analizlerden elde edilen sonuçlarda dikkat çeken bir diğer nokta da, bu faaliyet yılı daha fazla olan firmalardan daha fazla çalışana sahip olanların alandaki diğer örgütlere daha çok benzediği görülmektedir.

4.5.2 Değişim

Örgütsel alandaki değişimin, eşbiçimlilik gibi dört bağımlı değişken çerçevesinde ifade edileceği bu bölümde alanda eşbiçimlilik analizlerinde kullanılan metotların aynıları uygulanmıştır. Ağ düzeneği niteliklerinin temel etkilerinin alandaki değişime etkisi test edilirken aşağıdaki model (ayrıntılı modeller için EK1'e bakınız) çerçevesinde analizler gerçekleştirilmiştir.

$$\beta_1 x_1 \dots \beta_6 x_6 = \text{Ağ nitelikleri temel etkileri,}$$

$$\beta_7 x_7 \dots \beta_n x_n = \text{Aktörlerin ve örgütlerin demografik özellikleri,}$$

$$\text{Örgütsel alan davranışları (değişim)} = \beta_0 + \beta_1 x_1 \dots \beta_6 x_6 + \beta_7 x_7 \dots \beta_n x_n + e.$$

Çankırı ilinde örgütsel alanda firmaların değişimi başlatan mı, değişimi takip eden mi olduğunu izah ederken bu firmaların ağ düzeneğinde birden fazla konumda eş zamanlı bulunduğu düşünülerek yapılan analizler için oluşturulan genel model şu şekilde ifade edilmektedir.

$$\beta_{2,3} x_2 x_3 + \beta_{1,4} x_1 x_4 + \beta_{5,6} x_5 x_6 = \text{Ağ nitelikleri kesişen etkileri,}$$

$$\beta_1 x_1 \dots \beta_6 x_6 = \text{Ağ nitelikleri temel etkileri,}$$

$$\beta_7 x_7 \dots \beta_n x_n = \text{Aktörlerin ve örgütlerin demografik özellikleri,}$$

$$\text{Örgütsel alan davranışları (eşbiçimlilik)} = \beta_0 + \beta_{2,3} x_2 x_3 + \beta_{1,4} x_1 x_4 + \beta_{5,6} x_5 x_6 + \beta_1 x_1 \dots \beta_6 x_6 + \beta_7 x_7 \dots \beta_n x_n + e.$$

Alandaki eşbiçimliliği ifade etmek adına yapılan analizlerde olduğu gibi değişimi anlamak adına yapılan analizlerde oluşturulan modeller çok-yönlü ANOVA testi ile sınanmış, öncelikli olarak 6 bağımsız değişkenin 4 farklı örgütsel alan davranış boyutuna etkisi incelenmiştir. İstatistiksel sonuçların anlamlılığına bağlı olarak uygun kontrol

değişkenleri bu modele ilave edilmiş ve/ya da modelden bir ya da birkaç bağımsız değişken çıkartılmıştır.

4.5.2.1 Bilişim Teknolojilerine Yatırım

Örgütsel alan davranışlarından biri olarak belirlenen bilişim teknolojilerine yatırım ve ağ düzeneği temel etkileri arasındaki ilişkiyi alandaki uygulamaları benimseme süreçleri bağlamında oluşturulan model Tablo 34’de ifade edilmektedir. Modelin istatistiksel olarak anlamlılık ifade etmesi adına bu modelden dış yapısal bağları dolduran bağlar bağımsız değişkeni çıkartılırken, yöneticilerin demografik özelliklerinden olan, yöneticinin pozisyonu, yaşı, üniversite dalı ve memleketi kontrol değişkenleri modele ilave edilmiştir.

Tablo 34: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Bilişim Teknolojilerine Yatırımlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi

	df	F	Significant (ist.anlamlılık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power *(analiz gücü)
Model	11	174,150	,006	,999	1,000
Sabit	1	183,585	,005	,989	1,000
Bağın niteliği	1	73,863	,013	,974	,974
İç yap. boş. dol. bağ	1	57,770	,017	,967	,943
Örg. güç ilişki bağ	1	220,788	,004	,991	1,000
Politik güç ilişki bağ	1	263,847	,004	,992	1,000
Merkez- ken ils. bağ	1	121,714	,008	,984	,997
Yöneticinin pozisyonu	1	63,206	,015	,969	,956
Yöneticinin yaşı	1	143,365	,007	,986	,999
Yön. üniversite dalı	3	62,621	,016	,989	,960
Yön. memleketi	1	88,152	,011	,978	,987

a- R Squared = ,999 (Adjusted R Squared = ,993), *p< .05.

b –Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Çankırı’da analiz edilen ağ düzeneği özelliklerinden bağların niteliği, içyapısal boşluğu dolduran bağlar, örgütsel ve politik güçten doğan bağlar ve ağda merkez-kenarda

olmaya dayalı bağların alandaki değişime etkisi bu bölümde araştırılmıştır. Bu alt bölümde alan davranışı olarak belirlenen örgütlerin bilişim teknolojilerine yaptığı yatırım $F(11,2) = 174.150$, $p < .05$, Düzeltilmiş $R^2 = .99$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Kontrol değişkenleri olarak kabul ettiğimiz aktörlerin demografik özelliklerinin kategorik değerler içermesi nedeni ile baktığımız Levene Testi sonuçları ise $F(5,8) = .857$, $p .05$, neticesi ise varyansların eşitliği varsayımını destekler sonuçlar vermektedir. Yapılan analizler, örgütlerin bilişim teknolojilerine bağlı yaptıkları yatırımlar çerçevesinde değerlendirdiğimiz alandaki değişimdeki farklılığın, analizdeki ağ özellikleri tarafından %99 gibi büyük bir oranda açıklandığını gösterirken, analiz gücünün de en yüksek değere ulaştığını belirtmektedir. Bu bağlamda, gerek modeldeki değişkenlerin birbirlerini ifade etmesinde, gerekse modelin güvenilirliğinde bir problem olmadığı söylenebilmektedir.

Tablo 35: Çankırı İli Ağ Düzenegİ Niteliklerinin Bilişim Teknolojilerine Yatırımlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

	B	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	31,749	2,128	,004
Bağın niteliği	-3010,971	350,343	,013
İç yap. boş. dol. Bağ	,075	,010	,017
Örg. güç ilişki bağı	,463	,031	,004
Politik güç ilişki bağı	-,831	,051	,004
Merkez- ken ils. Bağı	-24,544	2,225	,008
Yöneticinin pozisyonu : Firma sahibi	4,588	,577	,015
Yöneticinin pozisyonu : Ücretli yönetici	0(b)	.	.
Yöneticinin yaşı	,231	,019	,007
Yön. üniv. dalı : İİBF	-,988	,208	,041
Yön. üniv. dalı : İnşaat müh.-Mimar	-2,036	,222	,012
Yön. üniv. dalı : Fen Bilimleri-Mühendis	1,135	,341	,080
Yön. üniv. dalı : Avukat-eczacı	0(b)	.	.
Yön. memleketi : Çankırı	2,895	,308	,011
Yön. memleketi : Çankırı dışı	0(b)	.	.

a-R Squared = ,999 (Adjusted R Squared = ,993), * $p < .05$.

b –Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Çankırı’da incelenen örgütsel alandaki bilişim teknoloji uygulamalarını benimseme zamanına, ağdaki firmaların diğer firmalarla kurdukları bağların gücünün, bu bağlarla aracı pozisyonlarında bulunmanın, ağda güçlü görülmenin, politik anlamda güce sahip olmanın ve ağ düzeneğinde görece daha popüler olmanın etkisi anlamlı bulunmuştur. Yine Çankırı ilindeki bu uygulamalardaki değişimin, hangi özelliklere sahip örgütlerde önce hangi örgütlerde sonra benimsendiği araştırılırken, alandaki bu değişime ağdaki aktörlerin yaşının, memleketinin, üniversite dallarının ve firmalarındaki pozisyonlarının etkisi olduğu bulunmuştur. Tablo 35 bu ilişkileri izah etmek adına hazırlanmıştır.

Yerel tabanda alandaki bilişim teknolojilerine yapılan yatırım araştırılırken, ağ düzeneğinde sıkı bağlara sahip, görece daha fazla ortaklaşa kurumlarda bulunabilen ve karar mekanizmalarında etkili olan ve daha merkezde bulunabilen firmaların yenilikleri daha önce benimsediği bulunmuştur. Bunun aksine Çankırı’daki firmalardan ağ içi yapısal boşlukları dolduran, yani bir nevi komisyonculuk yapan firmalar ve ağda güçlü firma olarak algılananlar, yenilikleri daha sonra benimsemektedir. Ağ düzeneğinde yer alan aktörlerden görece daha yaşlı olanlar, Çankırı’lı ve firma sahibi olanların (ücretli çalışanlara nazaran) yine değişimi sonra benimsemektedir. Ağ düzeneğindeki aktörlerin mezun oldukları üniversite dalları söz konusu olduğunda Çankırı’da örgütsel alanda değişimi başlatanların avukat ve eczacılara nazaran daha çok İİBF mezunları, inşaat mühendisleri ve mimarlar olduğu görülmektedir. Ancak örgütsel alandaki değişime, diğer mühendislik dalları ve fen bilimleri mezunlarının etkisinin olmadığı bulunmuştur.

Örgütsel alandaki değişime firmaların bilişim teknoloji yatırımları çerçevesinde bakarken, ağ özelliklerinin beraber etkileri incelenerek birden farklı pozisyonda bulunabilen firmaların alandaki yenilikleri hangi süreçte benimsediği izah edilmektedir. Oluşturulan modelde kesişen etkilerle beraber, modele politik güçten doğan bağlar bağımsız değişkeni ile yöneticinin üniversite dalı ve yaşı kontrol değişkenleri eklenerek modelin istatistiksel anlamlılığı sağlanmıştır.

Tablo 36: Çankırı İli Ağ Düzenegi Niteliklerinin Bilişim Teknolojilerine Yatırımlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi

	df	F	Significant (ist. anlamlılık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power (analiz gücü)*
Model	8	44,122	,000	,986	1,000
Sabit	1	289,218	,000	,983	1,000
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. bağ	1	46,930	,001	,904	1,000
Bağın niteliği *Politik güç	1	38,073	,002	,884	,998
Merkez- ken ils. bağı* örg. güç ilişki bağı	1	21,168	,006	,809	,952
Politik güç ilişki bağı	1	77,445	,000	,939	1,000
Yön. üniversite dalı	3	17,776	,004	,914	,985
Yöneticinin yaşı	1	1,676	,252	,251	,185

R Squared = ,986 (Adjusted R Squared = ,964), *p< .05.

Levene testinin öngördüğü varyansların homojenliği varsayımı, kontrol değişkenlerin (kategorik değişkenler) modele ilave edilmesi ile yapılmış ve test sonuçlarına göre bu varsayım kabul edilebilir seviyede bulunmuştur ($F(3,10)= 2.591$, $p< .05$). Yapılan analizler modelin $F(8,5) = 44.122$, $p< .05$, Düzeltilmiş $R^2 = .96$, değeri ile istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Modelde örgütsel alan değişimindeki farklılıkların %96'sı değişkenler tarafından izah edilirken, aynı farklılığın daha sonraki analizlerde bulunma olasılığı ise en yüksek seviyede bulunmuştur. Özellikle politik güçten doğan bağlar, .94 ile bu değişikliği izah etmede en büyük etkiye sahipken, araştırmanın analiz gücünün güvenilirliğinin artmasında da etkin rol oynamaktadır (Tablo 36).

Yerel tabanda örgütsel alan değişimini bilişim teknolojilerine yapılan yatırımlar yolu ile ifade ederken, ağ düzeneginde bulunan firmalardan iç ve dış yapısal boşlukları doldurabilenlerin, sıkı bağa sahipken politik anlamda güce sahip olanların ve ağda güçlü görülürken aynı zamanda saygın olanların bu değişimi etkileyebildikleri anlaşılmaktadır. Yine alanda sadece politik güce sahip firmalar ve ağdaki aktörlerin üniversite dallarının alanın değişiminde rol oynadığı görülmektedir. Bu ilişkiler aşağıdaki tabloda ifade edilmektedir.

Tablo 37: Çankırı İli Ağ Düzenegi Niteliklerinin Bilişim Teknolojilerine Yatırımlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi Parametre İstatistikleri

	B	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	22,545	1,472	,000
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. Bağ	-,002	,000	,001
Bağın niteliği * Politik güç ilişki bağı	236,354	38,305	,002
Merkez- ken ils. bağı* örg. güç ilişki bağı	,095	,021	,006
Politik güç	-4,285	,487	,000
Yön. üniv. dalı : İİBF	-2,633	,389	,001
Yön. üniv. dalı : İnşaat müh.-Mimar	-2,294	,561	,009
Yön. üniv. dalı : Fen Bilimleri-Mühendis	-2,508	,445	,002
Yön. üniv. dalı : Avukat-eczacı	0(b)	.	.
Yöneticinin yaşı	,020	,015	,252

a- R Squared = ,986 (Adjusted R Squared = ,964), *p< .05.

b –Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Çankırı ilinde faaliyet gösteren firmaların bilişim teknolojileri alanında yaptıkları yatırımlarındaki değişikliklerde, alanda yapısal boşlukları doldurabilenlerin öncü olduğu bulunmuştur. Başka bir ifade ile ağ düzeneginin içinde ya da dışında arabuluculuk/komisyonculuk görevini daha fazla üstlenenler, yenilikleri önce benimsemektedir. Bunun tersine ağ düzeneginde diğer firmalarla sıkı bağlar oluştururken ortaklaşa kurumlarda bulunanlar ve diğer firmalarca ağda güçlü konumda kabul edilirken aynı zamanda popüler görülenler, alandaki yenilikleri daha sonra benimsemektedir. Burada dikkati çeken noktalardan biri, alanda politik güce sahip olanların değişimin öncüleri olarak belirlenmesine karşı, politik güce sahip olanların aynı zamanda diğer firmalarla güçlü bağlara sahip olması durumunda değişimi takip edenler grubuna dahil olmasıdır. Ağ düzeneginde yer alan aktörlerden, üniversitede avukatlık ve eczacılık dalında eğitim alanlara göre diğer dallarda mezun olanların Çankırı ilindeki örgütsel alanın değişiminde öncü olduğu tespit edilmiştir.

4.5.2.2 Kapasite artırımı

Çankırı ili örgütsel alanındaki değişimin firmaların kapasitelerindeki artışa göre değerlendirilerek araştırıldığı bu bölümde ağ niteliklerinin temel etkilerinden bağın niteliği, içyapısal boşlukları dolduran bağlar, dış yapısal boşlukları dolduran bağlar, örgütsel ve politik güçten doğan bağlar analize katılırken, modeldeki istatistiksel anlamlılığı bozduğu için merkez-kenar bağları analizden çıkarılmıştır. Yine modeldeki bu değişkenlerin etkilerini güçlendirmek ve modeli istatistiksel açıdan anlamlı hale getirmek için yöneticinin üniversite dalı ve memleketi ile firmanın çalışan sayısı ve faaliyet yılı değişkenleri de modele ilave edilmiştir. Aşağıdaki tablo bu ilişkileri göstermektedir.

Tablo 38: Çankırı İli Ağ Düzenegi Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi

	D f	F	Significant (ist.anlamlılık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power (analiz gücü)*
Model	11	418,639	,002	1,000	1,000
Sabit	1	62,617	,016	,969	,955
Bağın niteliği	1	119,894	,008	,984	,997
İç yap. boş. dol. bağ	1	52,014	,019	,963	,925
Dış yap. boş. dol. bağ	1	193,035	,005	,990	1,000
Örg. güç ilişki bağı	1	23,760	,040	,922	,702
Politik güç ilişki bağı	1	684,445	,001	,997	1,000
Yön. üniversite dalı	3	224,597	,004	,997	1,000
Yön. memleketi	1	52,458	,019	,963	,926
Firma çalışan sayısı	1	147,565	,007	,987	,999
Firma faaliyet yılı	1	87,038	,011	,978	,986

R Squared = 1,000 (Adjusted R Squared = ,997), *p< .05.

Modelde kategorik değişkenler (kontrol değişkenler) içermesi sebebi ile modelin varyansların homojenliği varsayımını desteklemesi gerekmektedir. Daha önceki modellerde de uygulanan Levene testi sonucunda, $F(4,9) = 1.208$, $p < .05$, değeri ile varyansların homojenliği varsayımı kabul edilebilir bir seviyede bulunmuştur. Yerel tabanda analiz edilen değişim, $F(11,2) = 418.639$, $p < .05$, Düzeltilmiş $R^2 = .99$, değeri ile

istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu değişimdeki farklılık ağ düzeneği nitelikleri ve ilave edilen diğer faktörlerle % 99 gibi çok yüksek bir değer ile açıklanabilmektedir. Yapılan bu analizin tekrarlanması durumunda ise aynı sonucu bulma olasılığı %100'dür.

Tablo 39: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

	B	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	11,256	1,297	,013
Bağın niteliği	2828,929	258,359	,008
İç yap. boş. dol. Bağ	-,049	,007	,019
Dış yap. boş. dol. Bağ	-,513	,037	,005
Örg. güç ilişki bağı	,214	,044	,040
Politik güç ilişki bağı	-3,431	,131	,001
Yön. üniv. dalı : İİBF	-1,302	,147	,012
Yön. üniv. dalı : İnşaat müh.-Mimar	-6,599	,458	,005
Yön. üniv. dalı : Fen Bilimleri-Mühendis	-5,181	,210	,002
Yön. üniv. dalı : Avukat-eczacı	0(b)	.	.
Yön. memleketi : Çankırı	3,427	,473	,019
Yön. memleketi : Çankırı dışı	0(b)	.	.
Firma çalışan sayısı	,030	,003	,007
Firma faaliyet yılı	-,079	,008	,011

a-R Squared = 1,000 (Adjusted R Squared = ,997), *p< .05

b-Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Modelde bulunan ağ düzeneği özelliklerinin hepsinin temel etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır. Bunlara paralel modeldeki diğer faktörler, yöneticinin üniversite dalı ve memleketi ile firmaların çalışan sayısı ve faaliyet yıllarının da yerel tabandaki değişimi firmaların kapasiteleri doğrultusunda açıklayabildiği görülmektedir. Ağ niteliklerinin temel özelliklerinin alandaki değişimi açıklama oranına bakıldığında, bu değerlerin hemen hemen hepsinin bu değişimi açıklamada yüksek performansa sahip olduğu görülmektedir (etki büyüklüğü). Bu değişkenlerle ilgili ayrıntılı sonuçlar, Tablo 39'da özetlenmiştir.

Çankırı ili örgütsel alanının değişimindeki farklılıkları ortaya çıkarmak için yapılan bu analize göre, ağ düzeneğinde daha kuvvetli-güçlü bağlara sahip örgütlerin ve daha güçlü sayılanların, yenilikleri daha sonra benimsediği bulunmuştur. Bunun aksine, ağ düzeneğinde iç ve dış yapısal boşlukları dolduran örgütler ve daha fazla politik güce sahip olanlar yenilikleri daha önce benimsemektedir. Alanda değişimin öncüleri olarak kabul edilen bir diğer grup ise bu firmalardan daha uzun zamandır faaliyet gösteren firmalardır. Bu firmaların yöneticilerinden, üniversitede avukatlık ve eczacılık eğitime göre, İİBF, inşaat mühendisliği, mimarlık ve diğer mühendislik mezunu olanların alanda değişimi önce başlattığı bulunmuştur. Bu aktörlerden, Çankırlı olmayanlara nazaran Çankırı'lı olanlar ile firmalardan görece daha fazla çalışana sahip olanların, alandaki değişimi geç benimsediği görülmektedir.

Örgütsel alanda ağ düzeneği niteliklerinin kesişen etkilerinin araştırıldığı model aşağıda ifade edilmektedir. Bu modele kontrol değişken olarak yöneticilerin üniversite dala ilave edilirken, ağ düzeneği temel niteliklerinden her hangi birinin ilave edilmesine ihtiyaç duyulmamıştır.

Tablo 40: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi

	df	F	Significant (ist. anlamlılık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power (analiz gücü)*
Model	6	6,740	,012	,852	,903
Sabit	1	29,862	,001	,810	,996
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. bağ	1	5,846	,046	,455	,549
Bağın niteliği * Politik güç ilişki bağ	1	10,637	,014	,603	,798
Merkez- ken ils. bağ* örg. güç ilişki bağ	1	6,861	,034	,495	,615
Yön. üniversite dala	3	2,818	,117	,547	,435

R Squared = ,852 (Adjusted R Squared = ,726), *p< .05.

Örgütsel alan davranışlarından biri olarak belirlenen firmaların kapasite artırımlarındaki değişime Çankırı ili ağ düzeneğinin ana niteliklerinin beraber etkisinin araştırıldığı bu analizde; varyansların homojenliği varsayımının kabul edilebilir seviyede olduğu görülmektedir (Levene testi $F(3,10)= 1.581$, $p < .05$). Yapılan analiz, modelin $F(6,7) = 6.740$, $p < .05$. Düzeltilmiş $R^2 = .73$, değeri ile istatistiksel olarak anlamlı bulunmaktadır. Yerel tabandaki farklılığın % 72'si, ağ düzeneğindeki bu kesişen etkiler ve diğer faktörle açıklanabilirken, bu modelin tekrarlanması aynı sonucu elde etme olasılığı ise % 90 olarak bulunmuştur. Ancak bu modeldeki tüm ağ nitelikleri alandaki değişimi anlamlı olarak açıklayabilirken, aktörlerin üniversite dallarının alandaki değişime etkisi anlamsızdır.

Tablo 41: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Kapasite Artırımları Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi Parametre İstatistikleri

	B	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	14,297	3,002	,002
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. Bağ	,002	,001	,046
Bağın niteliği * Politik güç ilişki bağı	-102,200	31,335	,014
Merkez- ken ils. bağı* örg. güç ilişki bağı	-,151	,058	,034
Yön. üniv. dalı : İİBF	-1,376	1,210	,293
Yön. üniv. dalı : İnşaat müh.-Mimar	-1,208	1,708	,502
Yön. üniv. dalı : Fen Bilimleri-Mühendis	-3,764	1,463	,037
Yön. üniv. dalı : Avukat-eczacı	0(b)	.	.

a-R Squared = ,852 (Adjusted R Squared = ,726), * $p < .05$.

b –Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Yapılan analizler, alandaki bu değişime iç ve dış yapısal boşlukları aynı anda doldurabilen firmaların pozitif etkisi olduğunu gösterirken, diğer kesişen etkilerin bunun tersine negatif etkisi olduğunu göstermektedir (Tablo 41). Bir başka ifade ile Çankırı'daki örgütsel alandaki değişimi ağ düzeneğinde aynı anda güçlü ve politik güçten doğan bağlara sahip firmalar ve daha merkez konumda iken alanda da güçlü kabul edilen firmalar başlatmaktadır. Çankırı ilinde kapasite artırımı söz konusu olduğunda ağdaki yapısal boşlukları dolduran firmaların var olan değişimi benimsemeye rol oynadıkları görülmektedir.

4.5.2.3 Profesyonel İstihdam Etme Oranı

Yerel tabandaki örgütsel alan değişimini etkileyen ağ düzeneği özellikleri araştırılırken alan davranışlarından biri olarak belirlenen firmaların profesyonel istihdamları aşağıdaki tabloda ifade edilen model çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu modelde, ağ düzeneği özelliklerinden, örgütlerin iç ve dış yapısal boşlukları dolduran bağları, politik güçten doğan bağları ve merkez kenar ilişki bağları test edilmiştir. Ağdaki aktörlerin pozisyonu ve onların bağlı bulundukları firmaların üretim kapasitesi ve faaliyet yılı modele ilave edilen kontrol değişkenlerdir. Bu model diğerlerinden farklı olarak hem örgütlerin hem de o örgütlerde yer alan aktörlerin kesişen etkisinin de yer aldığı bir faktör içermektedir (Firmanın faaliyet alanı ve yöneticinin memleketinin beraber etkisi).

Tablo 42: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Profesyonel İstihdamları Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi

	df	F	Significant (ist. anlamlılık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power (analiz gücü)*
Model	18	659,644	,000	1,000	1,000
Sabit	1	142,042	,000	,973	1,000
İç yap. boş. dol. bağ	1	603,508	,000	,993	1,000
Dış yap. boş. dol. bağ	1	395,734	,000	,990	1,000
Politik güç ilişki bağ	1	177,036	,000	,978	1,000
Merkez- ken ils. bağ	1	65,166	,001	,942	1,000
Yön. pozisyonu	1	218,536	,000	,982	1,000
Fir. faaliyet alanı* Yön. memleketi	9	779,608	,000	,999	1,000
Fir. üretim kapasitesi	3	200,937	,000	,993	1,000
Fir. faaliyet yılı	1	413,607	,000	,990	1,000

R Squared = 1,000 (Adjusted R Squared = ,997), *p< .05.

Yerel alanda araştırılan, örgütsel alandaki değişimin firmaların profesyonel istihdamları çerçevesinde değerlendirildiği bu model kategorik değerler içermektedir. Bu sebeple yapılan Levene testi, $F(14,8) = 1.042$, $p < .05$ değeri ile profesyonel istihdam oranındaki hata varyansının gruplar arasında eşit olduğunu göstermektedir. Yapılan

analizler, modelin $F(18,4) = 659.644$, $p < .05$, Düzeltilmiş $R^2 = .99$ sonuçları ile istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Modelin etki büyüklüğünün ve analiz gücünün çok yüksek olması analizdeki değişkenlerin profesyonel istihdam bağlamında değişimi açıklama ve ifade etmede oluşturulan modelin güvenilir olduğunu göstermektedir. Tüm ağ özelliklerinin ve diğer faktörlerin profesyonel istihdam bağlamında alandaki değişimi izah etmede etkin oldukları bulunmuştur (etki büyüklükleri yüksek). Modeldeki değişkenlerin analiz gücüne etkilerinin de en yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Yerel tabanda oluşturulan bu model alandaki değişime, iç ve dış yapısal boşlukları doldurabilen firmaların, politik güce sahip olanların ve bu firmaların merkez-kenar konumlarının etkisi olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda bu firmaların, üretim kapasitesinin ve kaç yıldır faaliyet gösterdiklerinin de alandaki değişime etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ağ düzeneğindeki aktörlerin bu firmalardaki pozisyonunun örgütsel alandaki değişime etkisi anlamlıdır. Ağ düzeneğindeki firmalardan aynı sektörde faaliyet gösterenlerin yöneticilerinin hemşehri olması (Çankırılı olanlar) ya da olmaması (Çankırı dışından olan) alandaki değişime etki etmektedir. Bu ilişkilerin alanı etkileme şekilleri Tablo 43’de ifade edilmektedir.

Firmaların bulundukları ağ düzeneklerinde, ilişkileri çerçevesinde sahip oldukları görece daha fazla ağ içi arabuluculuk (komisyonculuk) konumları ve daha merkezi konumlar onların yenilikleri önce benimsediğini göstermektedir. Bunun aksine, bu arabuluculuk görevini daha çok ağ dışında yapabilen ve politik güce sahip örgütlerin alanda değişimi başlatmaktansa var olan değişimi takip ettiği görülmektedir. Başka bir ifade ile bu örgütler yenilikleri daha sonra benimsemektedir.

Tablo 43: Çankırı İli Ağ Düzenegİ Niteliklerinin Profesyonel İstihdamlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

	B	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	11,351	,221	,000
İç yap. boş. dol. Bağ	-,020	,001	,000
Dış yap. boş. dol. Bağ	,143	,007	,000
Politik güç ilişki bağı	,595	,045	,000
Merkez- ken ils. Bağ	-1,038	,129	,001
Yöneticinin pozisyonu : Firma sahibi	-2,060	,139	,000
Yöneticinin pozisyonu : Ücretli yönetici	0(b)	.	.
Yön. mem: Çankırı- Fir. fal. alanı: Gıda	-3,447	,183	,000
Yön. mem: Çankırı- Fir. fal. alanı: İnşaat	-,769	,124	,003
Yön. mem: Çankırı- Fir. fal. alanı: Otomotiv	,873	,205	,013
Yön. mem: Çankırı- Fir. fal. alanı: Hizmet-gıda	-3,866	,141	,000
Yön. mem: Çankırı- Fir. fal. alanı: Hizmet-iletişim	-10,207	,193	,000
Yön. mem: Çankırı- Fir. fal. alanı: Hizmet-diğer	-3,987	,159	,000
Yön. mem: Çankırı dışı- Fir. fal. alanı: Gıda	-8,181	,235	,000
Yön. mem: Çankırı dışı- Fir. fal. alanı: Maden	-4,211	,183	,000
Yön. mem: Çankırı dışı- Fir. fal. alanı: Otomotiv	,707	,219	,032
Yön. mem: Çankırı dışı- Fir. fal. alanı: Hizmet-diğer	0(b)	.	.
Firmanın ürt. kap. : 1.000.000 YTL<	-5,619	,232	,000
Firmanın ürt. kap. : 1.000.000-4.999.999 YTL	-3,950	,169	,000
Firmanın ürt. kap. : 5.000.000-9.999.999 YTL	-5,551	,261	,000
Firmanın ürt. kap. : 10.000.000 YTL>	0(b)	.	.
Fir. faaliyet yılı	,083	,004	,000

a-R Squared = 1,000 (Adjusted R Squared = ,997), *p< .05.

b –Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Ağ düzeneginde yer alan aktörlerden firma sahibi olanların ücretli çalışanlara nazaran alandaki değişimi benimsemede öncü olduğu görülmektedir. Yine ağdaki firmalardan üretim kapasiteleri 10.000.000 YTL.’den fazla olanlara göre kapasitesi daha küçük olanlar değişimi önce başlatmaktadır. Bunun aksine Çankırı’da daha uzun süredir faaliyet gösteren firmaların değişimin takipçisi olduğu görülmektedir. Ağ düzeneginde hemşehri olan aktörlerle bunların bağılı oldukları firmalardan aynı sektörde faaliyet

gösterenlerin alandaki değişime etkisi biraz daha karışık bir portre çizmektedir. Aktörlerden birbirleri ile hemşehri olsun ya da olmasın otomotiv sektöründe faaliyet gösterenler Çankırı'daki değişimde daha çok takipçi pozisyonda bulunurken, diğer bütün konumdakiler bu değişimin başlamasında etkin rol oynamaktadır. Aktörlerin hemşehrilik ilişkileri ve firmalarının faaliyet alanları söz konusu olduğunda, otomotiv sektöründe bulunan firma yöneticilerinin, ister birbirleri ile hemşehri olsun ister olmasın Çankırı'daki profesyonel istihdam bağlamındaki değişimi başlatmaktan çok takip etmeye yönelik hareket ettiği görülmektedir.

Tablo 44: Çankırı İli Ağ Düzenegi Niteliklerinin Profesyonel İstihdamlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi

	df	F	Significant (ist.anlamlılık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power *(analiz gücü)
Model	18	162,248	,000	,999	1,000
Sabit	1	,104	,763	,025	,057
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. bağ	1	112,964	,000	,966	1,000
Bağın niteliği * Politik güç ilişki bağı	1	44,268	,003	,917	,997
Merkez- ken ils. bağı* örg. güç ilişki bağı	1	339,804	,000	,988	1,000
Dış yap. boş. dol. bağ	1	124,401	,000	,969	1,000
Yön. pozisyonu	1	68,818	,001	,945	1,000
Yön. memleketi	1	63,458	,001	,941	1,000
Fir. faaliyet alanı	6	235,560	,000	,997	1,000
Firmanın türü	2	58,672	,001	,967	1,000
Fir. üretim kapasitesi	3	90,637	,000	,986	1,000
Fir. faaliyet yılı	1	68,483	,001	,945	1,000

R Squared = ,999 (Adjusted R Squared = ,992), *p< .05.

Tablo 44 Çankırı ili örgütsel alan değişimini firmaların istihdamları çerçevesinde ifade ederken, ağ düzeneginde bunların çoklu pozisyon etkisine bakmaktadır. Tabloda ifade edilen modele, yöneticinin ve firmanın bazı demografik özellikleri ilave edilirken

aynı zamanda modelin istatistiksel olarak anlamlı hale gelmesi için dış yapısal boşluğu dolduran bağların temel etkisi modele eklenmiştir. Bu modelde, Levene testi varyansların homojenliği varsayımı, $F(16,6) = 1.204$, $p < .05$ değeri ile kabul edilebilir seviyede bulunmuştur. Model $F(18,4) = 162.248$, $p < .05$, Düzeltilmiş $R^2 = .99$, değeri ile istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmektedir. Model değişkenlerinin tümü alandaki bu değişimi %99 gibi yüksek bir oranda açıklayabilirken, analizin aynı şartlarda tekrarlanması durumunda aynı sonuçların elde edilmesi olasılığı ise en yüksek seviyededir.

Analize dahil edilen tüm değişkenler, alandaki değişimi etkilemede anlamlı sonuçlar verirken özellikle örgütlerin eşzamanlı merkez-kenar ve örgütsel güç konumlarına dayanarak sahip oldukları bağların değişimi etkilemede ve farklılıkları izah etmedeki gücü oldukça yüksek bulunmuştur. Bu faktörlerin profesyonel istihdamı bağlamında alandaki değişimle ilişkileri Tablo 45’de ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

Yerel tabandaki değişime örgütlerin profesyonel istihdamları doğrultusunda baktığımız bu bölümdeki analizler, firmaların birden fazla pozisyonda aynı zamanda bulunabileceği varsayımından yola çıkılarak yapılmıştır. Bu firmalardan hem ağ düzeneği içinde hem ağ düzeneği dışında arabuluculuk görevinde daha fazla bulunanların, diğer firmalar arasında bulunarak bilginin yayılımında ve yorumlanmasında etkin olanların, yenilikleri önce benimsediği bulunmuştur. Bunun aksine, ağ düzeneğinde güçlü bağlara sahipken politik güç elde ederek karar mekanizmalarını etkileyebilenler alandaki yenilikleri daha sonra benimsemektedir. Benzer şekilde, bu firmalardan alanda daha saygın görülen ve popüler olanların ve ağda daha güçlü kabul edilenlerin de alandaki değişimi geç benimsedikleri bulunmuştur.

Tablo 45: Çankırı İli Ağ Düzenegi Niteliklerinin Profesyonel İstihdamlar Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi Parametre İstatistikleri

	B	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	1,440	,532	,054
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. Bağ	-,004	,000	,000
Bağın niteliği * Politik güç ilişki bağı	129,064	19,398	,003
Merkez- ken ils. bağ* örg. güç ilişki bağı	,148	,008	,000
Dış yap. boş. dol. Bağ	,238	,021	,000
Yöneticinin pozisyonu : Firma sahibi	-4,485	,541	,001
Yöneticinin pozisyonu : Ücretli yönetici	0(b)	.	.
Yön. memleketi : Çankırı	-1,650	,207	,001
Yön. memleketi : Çankırı dışı	0(b)	.	.
Firmanın faaliyet alanı: Gıda	-,769	,378	,112
Firmanın faaliyet alanı : Maden	-1,891	,281	,003
Firmanın faaliyet alanı : İnşaat	4,592	,386	,000
Firmanın faaliyet alanı : Otomotiv	4,054	,556	,002
Firmanın faaliyet alanı : Hizmet-gıda	1,628	,449	,022
Firmanın faaliyet alanı : Hizmet-iletişim	-2,715	,559	,008
Firmanın faaliyet alanı : Hizmet-diğer	0(b)	.	.
Firmanın türü : Şahıs firması	2,585	,251	,001
Firmanın türü : Aile ortaklığı	-1,669	,381	,012
Firmanın türü : Farklı ailelerin ortaklığı	0(b)	.	.
Firmanın ürt. kap. : 1.000.000 YTL<	-1,440	,922	,193
Firmanın ürt. kap. : 1.000.000-4.999.999 YTL	2,130	,473	,011
Firmanın ürt. kap. : 5.000.000-9.999.999 YTL	,614	,653	,400
Firmanın ürt. kap. : 10.000.000 YTL>	0(b)	.	.
Fir. faaliyet yılı	,131	,016	,001

a-R Squared = ,999 (Adjusted R Squared = ,992), *p< .05.

b –Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Bu ağ düzeneğindeki aktörlerin demografik özelliklerine bakıldığında ücretli yöneticilere göre firma sahipleri, hemşehri olmayanlara (Çankırlı olmayanlar) göre olanlar, alandaki değişimi sonra başlatmaktadır. Ağ düzeneğindeki firmaların demografik özellikleri söz konusu olduğunda, görece daha uzun yıllar faaliyet gösterenlerin, alanda

değişimi sora başlattığı bulunmuştur. Yine bu firmalardan, kapasitesi 1 ile 5 milyon yeni Türk Lirası arasında değişen firmaların, kapasitesi 10 milyon yeni Türk Lirasından fazla olanlara nazaran değişimin takipçisi konumunda yer aldığı görülmektedir. Bu firmaların, faaliyet gösterdikleri sektörler ve türleri söz konusu olduğunda alandaki bu değişimi etkilemede farklılık gösterdikleri dikkati çekmektedir. Gıda, maden ve hizmet sektörünün iletişim dalında faaliyet gösteren firmaların, diğer hizmet dallarında faaliyet gösterenlere göre alanda yenilikleri önce benimsediği görülmektedir. İnşaat, otomotiv ve hizmet sektörünün gıda dalında faaliyet gösterenler ise alanda değişimi sonra benimsemektedir. Çankırı’da aile ortaklığı firmalarının farklı aile ortaklığı firmalarına nazaran alandaki değişimde öncü olduğu bulunurken, şahıs firması olanların değişimin takipçisi olduğu görülmektedir.

4.5.2.4 İzlenim Oluşturma Teknikleri

Örgütsel alan davranışlarından örgütlerin izlenim oluşturma teknikleri bağlamında örgütsel alandaki değişimin araştırılacağı bu bölümde, bağımsız değişkenler olarak içyapısal boşluğu dolduran bağlar, örgütsel ve politik güçten doğan bağlar ve merkez-kenar ilişki bağları kullanılmıştır. Modelin istatistiksel olarak anlamlı olması adına yöneticinin eğitimi, firmaların üretim kapasitesi, faaliyet alanı ve çalışan sayısı değişkenleri modele ilave edilmiştir.

Alandaki değişimin firmaların oluşturmaya çalıştıkları izlenimlerle değerlendirildiği bu bölümde, yapılan Levene testi, $F(30,8) = .916$, $p < .05$ değeri ile varyansların homojenliği varsayımını kabul etmektedir. Model $F(19,19) = 4.737$, $p < .05$, Düzeltilmiş $R^2 = .63$ değeri ile istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmektedir. Alandaki değişim farklılıkları, diğer modellere nazaran ağ nitelikleri ve diğer faktörler tarafından daha düşük oranda açıklanabilmiştir. Alandaki değişim farklılıkları, değişkenler tarafından %63 oranında açıklanabilirken, modelin analiz gücünün %99 gibi yüksek bir oranda bulunması, modelin güvenilirliğinde şüpheye düşmeyi engellemektedir. Aynı örgütsel davranış bağlamında incelediğimiz alandaki eşbeçimlilik modelinde de aynı sorunlarla karşılaşılması (etki büyüklüğünün düşük, analiz gücünün yüksek) dikkat çekici niteliktedir.

Tablo 46: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin İzlenim Oluşturma Teknikleri Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi

	D f	F	Significant (ist.anlamlı lık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power (analiz gücü)*
Model	19	4,737	,001	,826	,998
Sabit	1	273,583	,000	,935	1,000
İç yap. boş. dol. bağ	1	11,652	,003	,380	,899
Örg. güç ilişki bağ	1	4,522	,047	,192	,523
Politik güç ilişki bağ	1	8,718	,008	,315	,800
Merkez- ken ils. bağ	1	5,394	,031	,221	,596
Yöneticinin eğitimi	5	7,735	,000	,671	,994
Fir. üretim kapasitesi	3	9,536	,000	,601	,989
Fir. faaliyet alanı	6	2,090	,103	,398	,600
Fir. çalışan sayısı	1	9,695	,006	,338	,840

R Squared = ,837 (Adjusted R Squared = ,635), *p< .05.

Yapılan analizler neticesinde ağ düzeneğinde örgüt içi yapısal boşluğu doldurabilmenin, örgütsel ve politik güce sahip olmanın, merkez-kenar konumlarına bağlı oluşan bağların alandaki bu değişime etkisini istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yine alandaki bu değişime, ağ düzeneğindeki aktörleri eğitiminin, firmaların üretim kapasitesinin, faaliyet alanının ve çalışan sayısının istatistiksel açıdan anlamlı etkisi söz konusudur. Tablo 47 alandaki değişime ağ özelliklerinin temel etkilerini, ayrıntılı olarak, firma ve yönetici demografik özelliklerinin de katılımıyla açıklamaktadır. Buna göre, Çankırı 'da firmaların oluşturdukları izlenimler söz konusu olduğunda, alandaki değişimi başlatanların görece daha fazla politik ve örgütsel güce sahip olan firmalar ve görece ağda merkezi konumda bulunan firmalar olduğu bulunmuştur. Bunun aksine, bu değişimi takip edenlerin ise ağda diğer firmaların arasında bulunarak bir nevi arabuluculuk görevi yapan firmalar olduğu belirlenmiştir.

Tablo 47: Çankırı İli Ağ Düzenegİ Niteliklerinin İzlenim Oluşturma Teknikleri Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Temel Etkisi Parametre İstatistikleri

	B	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	11,259	,989	,000
İç yap. boş. dol. Bağ	,010	,003	,003
Örg. güç ilişki bağı	-,062	,029	,047
Politik güç ilişki bağı	-,276	,093	,008
Merkez- ken ils. Bağ	-,888	,383	,031
Yöneticinin eğitimi :İlkokul	1,042	,591	,094
Yöneticinin eğitimi : Ortaokul	-,932	,761	,236
Yöneticinin eğitimi :Lise	-,296	,627	,642
Yöneticinin eğitimi : 2 yıllık YO	,492	,661	,466
Yöneticinin eğitimi : 4 yıllık fakülte	-,675	,592	,268
Yöneticinin eğitimi : YL ve doktora	0(b)	.	.
Firmanın ürt. kap. : 1.000.000 YTL<	,077	,518	,883
Firmanın ürt. kap. : 1.000.000-4.999.999 YTL	-1,236	,518	,028
Firmanın ürt. kap. : 5.000.000-9.999.999 YTL	-,890	,521	,104
Firmanın ürt. kap. : 10.000.000 YTL>	0(b)	.	.
Firmanın faaliyet alanı: Gıda	-,498	,452	,285
Firmanın faaliyet alanı : Maden	-,017	,366	,964
Firmanın faaliyet alanı : İnşaat	,090	,237	,707
Firmanın faaliyet alanı : Otomotiv	-1,011	,356	,010
Firmanın faaliyet alanı : Hizmet-gıda	-,613	,385	,127
Firmanın faaliyet alanı : Hizmet-iletişim	-,201	,381	,603
Firmanın faaliyet alanı : Hizmet-diğer	0(b)	.	.
Fir. çalışan sayısı	,015	,005	,006

a-R Squared = ,837 (Adjusted R Squared = ,635), *p< .05.

b –Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Ağ düzeneginde yer alan bu firmalardan kapasitesi 1 ile 5 milyon yeni Türk lirası arasında değişen firmaların kapasitesi 10 milyon yeni Türk lirasından fazla olanlara göre, yenilikleri önce benimsediğı bulunmuştur. Firmaların faaliyet sektörleri dikkate alındığında ise, otomotiv sektöründe hizmet veren firmaların ön plana çıktıkları görölmektedir. Bu sektörde faaliyet gösteren firmaların, gıda ve iletişim hizmet sektörü

dışında faaliyet gösteren firmalarla karşılaştırılmasında, alandaki değişimi başlatanlar olduğu görülmüştür.

Çankırı'daki değişim firmaların izlenim davranışları doğrultusunda ifade edilirken, diğer analizlerde olduğu gibi ağ düzeneğindeki çoklu pozisyonları da dikkate alınmıştır. Bu bağlamda oluşturulan modelde yine diğer modellerle aynı çoklu pozisyonları içermektedir. Modelin istatistiksel anlamlılığını sağlama adına, modele yöneticinin üniversite dalı, firmanın üretim kapasitesi ve çalışan sayısı değişkenleri ilave edilmiştir. Aşağıdaki tabloda firmaların Çankırı'daki ağ düzeneğindeki çoklu pozisyonlarına bağlı alan değişimine etkisi ifade edilmektedir. Modelin içerdiği kontrol değişkenlerden (yöneticinin üniversite dalı ve firmanın kapasitesi) bazılarının kategorik değerler içermesi modelin varyansların homojenliği varsayımını destekleyip desteklemediğini test etmemize neden olmaktadır. Yapılan Levene testi, $F(14,24) = 1.047$, $p < .05$ sonucu ile bu varsayımı destekler bir değerdedir.

Tablo 48: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin İzlenim Oluşturma Teknikleri Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi

	df	F	Significant (ist.anlamlılık)	Partial eta Squared (etki büyüklüğü)	Observed power (analiz gücü)*
Model	12	4,913	,000	,694	,997
Sabit	1	490,751	,000	,950	1,000
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. bağ	1	9,639	,005	,270	,848
Bağın niteliği *Politik güç ilişki bağı	1	16,590	,000	,390	,975
Merkez- ken ils. bağı* örg. güç ilişki bağı	1	6,098	,020	,190	,662
Yöneticinin eğitimi	5	5,930	,001	,533	,981
Fir. üretim kapasitesi	3	9,264	,000	,517	,991
Fir. çalışan sayısı	1	6,134	,020	,191	,664

R Squared = ,694 (Adjusted R Squared = ,553), *p< .05.

Yapılan analizler modelin tamamını $F(12,26) = 4,913$, $p < .05$, Düzeltilmiş $R^2 = .55$ değeri ile istatistiksel olarak anlamlı bulmuştur. Ağ niteliğinin temel etkilerinin araştırıldığı bölümde olduğu gibi bu bölümde de, alandaki yenilikleri benimseme sürecinin açıklanabilme oranı orta seviyeye yakın bulunmuştur (etki büyüklüğü; .55). Yine analiz gücünün yüksek olması, modelin güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu modelde açıklanan örgütsel alan değişimi, modelde kullanılan tüm çoklu ağ pozisyonları tarafından istatistiksel olarak anlamlı şekilde ifade edilebilmektedir. Bu ilişkiler Tablo 49'da ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

Tablo 49: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin İzlenim Oluşturma Teknikleri Bağlamında Örgütsel Alandaki Değişime Kesişen Etkisi Parametre İstatistikleri

	β	SS	Significant (ist. anlamlılık)
Sabit	11,264	,938	,000
İç yap. boş dol. bağ*Dış yap. boş. dol. Bağ	,001	,000	,005
Bağın niteliği * Politik güç ilişki bağı	-29,030	7,127	,000
Merkez- ken ils. bağı* örg. güç ilişki bağı	-,039	,016	,020
Yöneticinin eğitimi :İlkokul	,370	,623	,558
Yöneticinin eğitimi : Ortaokul	-1,223	,796	,136
Yöneticinin eğitimi :Lise	-,955	,641	,148
Yöneticinin eğitimi : 2 yıllık YO	,062	,671	,927
Yöneticinin eğitimi : 4 yıllık fakülte	-1,177	,632	,074
Yöneticinin eğitimi : YL ve doktora	0(b)	.	.
Firmanın ürt. kap. : 1.000.000 YTL<	,467	,499	,358
Firmanın ürt. kap. : 1.000.000-4.999.999 YTL	-,727	,472	,135
Firmanın ürt. kap. : 5.000.000-9.999.999 YTL	-,979	,519	,070
Firmanın ürt. kap. : 10.000.000 YTL>	0(b)	.	.
Fir. çalışan sayısı	,011	,004	,020

a-R Squared = ,694 (Adjusted R Squared = ,553), * $p < .05$

b-Bu parametre sabit tutulduğu için 0 sayılmıştır.

Yerel tabanda araştırdığımız örgütsel alan uygulamalarında, örgütlerin izlenim oluşturma teknikleri söz konusu olduğunda, firmaların örgütsel ağ düzeneğinde eş zamanlı politik güce sahip olması ve güçlü bağlar kurmasının, onların yenilikleri önce

benimsemesine neden olmaktadır. Yine bu ağ düzeneğindeki örgütlerden, ağ düzeneğinde hem itibarlı hem de güçlü kabul edilenlerin yenilikleri önce benimsediği bulunmuştur. Bunların aksine, alanda yenilikleri daha sonra benimsemeyen firmaların, eş zamanlı örgüt içi ve dışında arabuluculuk yapanlar olduğu tespit edilmiştir. Ağ düzeneğindeki bu firmalardan, görece daha fazla çalışana sahip olanların da alandaki değişimi başlatmaktansa takip etmekte olduğu görülmektedir. Ağ düzeneğindeki bu firmaların kapasitesinin ve aktörlerin eğitiminin genel anlamda alandaki firmaların oluşturmaya çalıştıkları izlenimlerde değişikliğe etkisi anlamlı bulunsa da bu faktörlerin kendi içlerindeki gruplarında tek tek etkileri istatistiksel olarak anlamsızdır.

Örgütsel alandaki değişimin ağ düzeneğindeki öncülerini bulmaya çalışan bu alt bölüm modelleri Tablo 50'den de anlaşılacağı üzere net bilgiler verememektedir. Örgütsel ağ düzeneği temel niteliklerinden politik güç ve merkez- kenar pozisyonları dışındaki niteliklerin örgütsel alan davranışlarındaki değişimi benimseme zamanlarını farklı etkilediği görülmektedir.

Tablo 50: Çankırı İli Ağ Düzeneği Niteliklerinin Örgütsel Alandaki Değişime Temel ve Kesişen Etkisi

Örgütsel alanda değişim ilişki şekli	A BTY	B KA	C PIO	D İOT
Bağın niteliği	Negatif	Pozitif		
İç yap. boş. dol. Bağ	Pozitif	Negatif	Negatif	Pozitif
Dış yap. boş. dol. Bağ		Negatif	Pozitif	
Örg. güç ilişki bağı	Pozitif	Pozitif	Pozitif	Negatif
Politik güç ilişki bağı	Negatif	Negatif	Negatif	Negatif
Merkez- kenar iliş. Bağı	Negatif			Negatif
İç yap. boş. dol. bağ*Dış yap. boş. dol. Bağ	Negatif	Pozitif	Negatif	Pozitif
Bağın niteliği *Kol. kur. politik güç	Pozitif	Negatif	Pozitif	Negatif
Merkez- kenar iliş. bağı* Örg. güç ilişki bağı	Pozitif	Negatif	Pozitif	Negatif
Yöneticinin pozisyonu: Firma sahibi	Pozitif		Pozitif-Negatif	
Yöneticinin yaşı	Pozitif			
Yön. üniv. dalı : İİBF	Negatif	Negatif		
Yön. üniv. dalı : İnşaat müh.-Mimar	Negatif	Negatif		
Yön. üniv. dalı : Fen Bilimleri-Mühendis	Negatif	Negatif		

Yöneticinin memleketi: Çankırı	Pozitif	Pozitif	Negatif	
Yön. mem: Çankırı- Fir. fal. alanı: Gıda			Negatif	
Yön. mem: Çankırı- Fir. fal. alanı: İnşaat			Negatif	
Yön. mem: Çankırı- Fir. fal. alanı: Otomotiv			Pozitif	
Yön. mem: Çankırı- Fir. fal. alanı: Hizmet-gıda			Negatif	
Yön. mem: Çankırı- Fir. fal. alanı: Hizmet-iletişim			Negatif	
Yön. mem: Çankırı- Fir. fal. alanı: Hizmet-diğer			Negatif	
Yön. mem: Çankırı dışı- Fir. fal. alanı: Gıda			Negatif	
Yön. mem: Çankırı dışı-Fir. fal. alanı: Maden			Negatif	
Yön. mem: Çankırı dışı- Fir. fal. alanı: Otomotiv			Pozitif	
Fir. faaliyet yılı		Negatif	Pozitif	
Firmanın ürt. kap. : 1.000.000 YTL<			Negatif	
Firmanın ürt. kap. : 1.000.000-4.999.999 YTL			Negatif Pozitif	Negatif
Firmanın ürt. kap. : 5.000.000-9.999.999 YTL			Negatif	
Fir. fal. alanı: Maden			Negatif	
Fir. fal. alanı: İnşaat			Pozitif	
Fir. fal. alanı: Otomotiv			Pozitif	Negatif
Fir. fal. alanı: Hizmet-gıda			Pozitif	
Fir. fal. alanı: Hizmet-iletişim			Negatif	
Firma Çalışan sayısı		Pozitif		Pozitif
Firmanın türü : Şahıs firması			Pozitif	
Firmanın türü : Aile ortaklığı			Negatif	

Çankırı ilinde incelediğimiz ağ düzeneğinde, daha fazla ortaklaşa kurumlarda bulunarak karar mekanizmalarında etkili olanlar, alanda yenilikleri önce benimsemektedir. Elde edilen sonuçlara göre yine ağ düzeneğinde görece daha merkezde bulunan firmaların, yani daha çok fikrine ihtiyaç duyulanların, alandaki değişimin öncüleri olduğu görülmektedir. Bu firmalardan güçlü-kuvvetli bağlara sahip olanların ya da iç ve dış

yapısal boşlukları doldurmada daha etkin olanların, örgütsel alandaki değişime etkisi farklı alan davranışları tarafından farklı bulunduğu için bu özelliklerin etki şekli net anlaşılamamaktadır. Örgütsel alandaki değişime firmaların ağ düzeneğindeki çoklu pozisyonlarının etkisine bakıldığında, alan davranışlarındaki gruplaşmanın, eşbiçimlilik çoklu pozisyonları ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bilişim teknolojilerine yapılan yatırımlardaki ve profesyonel istihdamlardaki değişimler aynı yönde, kapasite artırımı ve izlenim oluşturma tekniklerindeki değişim aynı yönde bulunmuştur. Çankırı'daki firmalardan, ağ içinde ve dışında diğer firmalar arasında yer alarak arabuluculuk görevini üstlenenlerin, alanda bilişim teknolojileri ve profesyonel istihdam yatırımları söz konusu olduğunda değişimin öncüsü olduğu belirlenmiştir. Ancak firmaların kapasite artırımları ve izlenimleri söz konusu olduğunda, iç ve dış arabuluculuk yapanların, alandaki değişimin takip ettiği görülmektedir. Bu firmalardan politik güce sahipken ağda güçlü bağlar oluşturabilenlerin ise bilişim teknolojileri ve istihdam söz konusu olduğunda, alandaki değişimi daha sonra benimsediği, kapasite ve izlenimler söz konusu olduğunda, bu değişimi daha önce benimsediği bulunmuştur. Çankırı'daki firmalardan, ağda saygınlığı (merkezilik) daha fazla olanlardan güçlü görülenlerin, teknolojik yatırımlar ve istihdam söz konusu olduğunda değişimi sonra benimsediği, kapasite artırımı ve izlenim oluşturma söz konusu olduğunda ise değişimi önce benimsediği bulunmuştur.

Ağ düzeneğindeki örgütlerin ve aktörlerin demografik özelliklerine bakıldığında ise, ağ niteliklerinin temel özelliklerinin alandaki değişime etkisinde olduğu gibi bir karmaşıklığın söz konusu olduğu görülmektedir. Ancak bu aktörlerden görece daha yaşlı olanların alandaki değişimi takip eden grupta yer aldığı görülmektedir. Üniversitede İİBF; Fen Bilimleri, inşaat, mimarlık ve diğer mühendislik dallarında eğitim alanların avukat ve eczacılık dallarında eğitim alanlara göre alandaki değişimi başlatmada daha fazla rol oynadıkları görülmektedir. Bu aktörlerden, Çankırlı olanların, hemşehri olmayanlara göre değişimi sonra benimsediği bulunmuştur. Çankırı'daki firmalardan farklı ailelerin ortak olduğu firmalara göre tek aile ortaklığı firmalarının alandaki değişimi başlatmada etkin olduğu, şahıs firmalarının ise değişimi takip etmede etkin olduğu bulunmuştur. Yine bu firmalardan görece daha fazla çalışanı bulunanların, alandaki değişimi sonra benimsediği bulunmuştur. Ağ düzeneğindeki firmalardan, yöneticileri hemşehri olsa da olmasa da otomotiv sektöründe faaliyet gösterenlerin alandaki değişimin takipçisi, diğer sektörlerde faaliyet gösterenlerin alandaki değişimin öncüsü olduğu görülmektedir. Ağ düzeneğindeki

firmaların kapasitelerine bakıldığında, farklı alan davranış boyutlarında ufak farklılıklar gösterebilir de genel olarak kapasitesi 10 milyon Türk Lirasından fazla olanlara göre daha küçük kapasitede olanların, alanda değişimi başlattıkları söylenebilmektedir. Firmaların faaliyet gösterdikleri sektörler söz konusu olduğunda ise, alandaki değişimi başlatanların maden ve iletişim sektöründe faaliyet gösteren firmalar olduğu, değişimi sonra benimseyenlerin ise inşaat ve gıda-hizmet sektöründe faaliyet gösterenler olduğu görülmektedir.

Çankırı’da araştırılan ağ düzeneğindeki firmaların pozisyonlarına bağlı olarak belirlenen ağ nitelikleri ve alandaki eşbiçimlilik ve değişim ilişkilerinin çıkartıldığı bu bölüm sonuçları, ağda çoklu pozisyon etkilerinin daha net sonuçlar verdiğini göstermektedir. Hem alandaki eşbiçimlilik hem değişim bağlamında bu örgütlerin, bilişim teknoloji yatırımları ve profesyonel istihdamları benzer; kapasite artırımları ve izlenim oluşturma teknikleri benzer sonuçlar vermektedir. Başka bir ifade ile ağda örgütlerin çoklu-pozisyonları söz konusu olduğunda, alandaki eşbiçimlilik ve değişim farklılıklarını belirlemek üzere seçilen alan davranış boyutlarının, kendi içinde gruplaşarak normatif ve taklitçi baskılar olarak farklı sonuçlar verdiği görülmüştür. Yerel tabanda faaliyet gösteren örgütlerin, bilişim teknolojilerine yaptıkları yatırımları ve profesyonel istihdamları, alandaki görece daha normatif baskılar olarak kabul edilmiştir. Çünkü yapılan mülakatlar, bu yeniliklerin büyük bir kısmının çağa ayak uydurmak ve sektörel zorunluluklardan (bilişim teknolojilerine yatırımların %73.7’si çağa ayak uydurmak ve teknolojileri sektörel kurumlar vasıtası ile kabul ederek hata yapmamak için; profesyonel istihdamlarının %69.7’si istihdam zorunluluğundan yapılmıştır) kaynaklandığını göstermektedir. Kapasite artırımı (kapasite artırımında yapılan yenilikler aktörlerin %2.7’si tarafından verimlilik ve kar için zorunlu bir davranış olarak kabul edilmiştir) ve izlenim oluşturma teknikleri ise daha taklitçi yaptırımlar olarak kabul edilmiştir. Sosyal ağ düzeneğinde; daha fazla iç ve dış yapısal boşlukları dolduran örgütlerin normatif baskılar söz konusu olduğunda, alandaki diğer örgütlere daha az benzerken değişimi de daha önce başlattığı bulunmuştur. Bu örgütlerin, bu bağlarını birbirini taklit etmekte kullandığında, alanda diğer örgütlere daha çok benzediği ve değişimi sonra başlattığı bulunmuştur. Sosyal ağ düzeneklerindeki güçlü ve merkezi konumda bulunan örgütler için durum tam tersidir. Bu örgütler, normatif baskılar söz konusu olduğunda alanın eşbiçimli hale gelmesine etki ederken, alandaki değişimleri de başlatmaktan çok takip etmektedirler. Örgütsel alanda daha taklitçi

yaptırımların benimsenmesinde ise bu örgütler alanda yenilikleri daha önce benimsemekte, alandaki diğer örgütlere daha az benzemektedir. Ağ düzeneklerindeki bağların gücükuvveti ve politik güçten kaynaklanan bağlar söz konusu olduğunda ise durum biraz daha karışık gözükmektedir. Bu bağlara sahip örgütler, normatif yaptırımları benimsediklerinde, alanın çeşitlenmesine etki etmekte, ancak değişimi başlatamamakta, daha çok var olan değişimi takip etmektedir. Yine bu örgütlerin, taklitçi alan davranışlarını benimserken alanın eşbiçimli hale gelmesine katkıda bulunduğu ve değişimi başlattığı görülmektedir. Alandaki eşbiçimliliğe ve değişime ağ düzeneği niteliklerinin etkisi araştırılırken, alan davranış biçimleri olarak belirlenen boyutların da kendi içinde gruplaşması bu anlamda dikkat çekicidir.

BÖLÜM V. TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Örgütlerin çevre ile etkileşimleri incelenirken, hangi çevre özelliklerinin örgütün yapı ve işleyişini anlamada etkili olduğu örgütsel çözümlemenin önemli konularından biridir. Örgütsel alanın nasıl inşa edildiği ve yapılandığı ile alakalı araştırmalar, bu alan içerisinde örgütlerin kurumlar oluşturduklarını ve bu bağlamda eşbiçimli yapılara büründüklerini belirtmektedir (DiMaggio ve Powell, 1983; Meyer ve Rowan, 1977). Özellikle 1990 sonrası yapılan çalışmalar, bu kurumların oluşum sürecinin çok da uzlaşma yolu ile inşa edilmediğine, aynı örgütsel alanda bazı örgütlerin diğerlerine nazaran daha avantajlı pozisyonda olduklarına dikkat çekmektedir. Bu araştırma, sosyal ağ düzeneğinde örgütler arası yerleşik ilişkilerden kaynaklanan bu avantajlı pozisyonların örgütsel alana etkisi olduğunu savunmaktadır. Ağ niteliklerinin, örgütsel alandaki eşbiçimlilik ve değişimle ilişkisi, dört farklı örgütsel alan davranışına altı farklı ağ düzeneği niteliğinin etkisi bağlamında ifade edilmektedir. Örgütsel alan davranışlarındaki eşbiçimlilik ve değişim bağlamındaki farklılıklar, sosyal ağ düzeneğindeki bağların gücü (kuvveti), iç ve dış yapısal boşluk bağları, örgütsel ve politik güç bağları ve merkezi konum bağları ile açıklanmıştır. Örgütsel alanda eşbiçimlilik söz konusu olduğunda, ağ düzeneklerindeki yerleşik ilişkilerle merkezi konumda bulunan, ağ düzeneğinde ve politik anlamda güçlü görülen örgütlerin, alandaki diğer örgütlere daha az benzemediği bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlar araştırmada varsayılan hipotezleri desteklemektedir. Kurumsal alandaki heterojenlik ve uyuşmazlık söz konusu olduğunda bu sosyal değişimi izah etmede, sosyal aktivitelerin ve hareketlerin etkisi (Strang ve Soule, 1998; Moore, 1999) ön plana çıkarken, bu çeşitliliğin benimsenmesinde görev politik ve örgütsel anlamda güçlü görülen örgütlere düşmektedir. Bir başka ifade ile örgütsel alanda güçlü görülen örgütler, alandaki çeşitliliği başlatarak diğer üyeler için meşru hale getirmektedir. Merkez konumda bulunan örgütlerin fikirlerini diğerlerine yaymakta zorlandığını belirten Krackhardt ve Hansen (1993) aynı zamanda ağ düzeneklerinde kenarda bulunan örgütlerin diğerleri ile yakın ilişkisine dikkat çekmektedir. Merkezdekilerin bu bağlamda kenardakilerden farklı olduğunu savunan Krackhardt ve Hansen (1993), bu araştırmadaki sonuçlara paralel varsayımlar oluşturmuştur. Araştırmada, varsayılan hipotezler ile uyum gösteren bu sonuçların aksine, dış yapısal boşlukları dolduran örgütlerin alanda benzer yapı ve süreçlerin oluşmasına neden olduğu bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda daha fazla insana zayıf bağlarla ulaşıldığına dikkat çekilmektedir. Özellikle zayıf bağlarla bilgi ve fikirlerin transferleri hız

kazanmaktadır (Granovetter, 1973). Yerel tabanda yapılan bu araştırma, sosyal ağda daha fazla dış yapısal boşluğu doldurabilen örgütlerin, örgütsel yapı ve süreçlerin yayılımındaki etkisini ön plana çıkartmaktadır. Bu bağlarla elde edilen kontrol gücü de örgütsel bilginin alanda yayılma hızını artırmaktadır. Ağda yaptırımların çok olduğu durumlarda, aktörlerin özerkliğinin de görece azaldığını belirten Burt (1992), yapısal boşlukları dolduran bağların sayısının da düştüğünü belirtmektedir. Daha az yaptırımla karşılaşan aktörler ise farklılık göstererek emekli olma ya da terfi etme yoluna gitmektedir. Sosyal ağ düzeneğinde daha fazla yaptırımla karşılaşan örgütlerin, yapısal boşlukları dolduran bağları ile alanın çeşitlenmesini engellediğini savunan Burt (1992), bu sonuçları destekler nitelikte bir varsayım ortaya atmıştır. Ancak Burt (2002), ağ düzeneğindeki arabuluculuk rolleri ile kazanılan değerli bilgi ve faydanın, kapalı (güçlü) bağlar sayesinde diğer örgütlerce yayılabildiğini ifade ederken, bu çalışma farklı olarak bu bilgi ve faydanın aynı –yapısal boşlukları dolduran- bağlar ile yayıldığına dikkat çekmektedir. Sosyal ağ düzeneğinde içyapısal boşluğu dolduran örgütler için ise durum biraz daha karmaşıktır. Regresyon analizi sonuçları, içyapısal boşluğu dolduran bağların alanda eşbiçimliliğe etkisini pozitif; korelasyon analiz sonuçları alandaki eşbiçimliliğe etkisini negatif bulmuştur. Yapılan korelasyon analizleri, içyapısal boşluğu dolduran bağlara sahip örgütlerin, alandaki diğer örgütlere benzeme olasılığını sadece bu değişken üzerinden ifade ederken, regresyon analiz sonuçları, bu ilişkiyi diğer ağ niteliklerinin etkisinden arındırarak ifade etmektedir. Bu bağlamda, sosyal ağda arabuluculuk yapan (örgüt içi) örgütlerin konumları diğer ağ konumlarıyla aynı anda değerlendirildiğinde (bağın gücü, merkezilik, politik ve örgütsel güçten kaynaklanan pozisyonlar), örgütün alandaki diğer örgütlere benzediği görülmektedir. Sosyal ağ yapısının örgütsel alana etkisi araştırılırken, ağ düzeneği niteliklerinin sadece biri üzerinden analizler yapmak alandaki eşbiçimliliği anlamada değişik sonuçlara ulaşılmasına neden olabilmektedir. Bunun temel nedenlerinden biri, örgütsel ağ düzeneğinde bulunan örgütlerin aynı anda birkaç avantajlı pozisyonda yer alabileceğidir (Kilduff, Tsai, 2003: 28 -32). Bir diğeri ise örgütsel ağ düzeneklerindeki bağ özelliklerinin birbiri ile ilişkili olduğudur (Brass, 1984). Bu noktada ağ düzeneği ve kurumsal yaklaşım analizlerinde, örgütlerin sosyal ağdaki birçok avantajlı pozisyonunun beraber değerlendirilmesinde fayda vardır. Bu çalışmada örgütsel alan yapı ve süreçlerindeki benzerliği etkileyen ağdaki kapalı ilişkilerin (güçlü bağların) etkisi diğer yapı özellikleri gibi ayrıntılı olarak ifade edilememiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bilgiler bu özelliğin alandaki farklılıklara etkisini iki ayrı alan davranışı boyutunda

farklı bulmuştur. Sonuçlar, sosyal ağ düzeneklerinde güçlü bağlara sahip örgütlerin alanın eşbiçimliliğine etkisi olduğunu, ancak bu etkinin hangi yönde olduğu konusunda bir karmaşıklığın söz konusu olduğunu göstermektedir. Regresyon sonuçlarının büyük bir kısmında (bilişim teknolojileri hariç) ve korelasyon sonucunda güçlü bağlara sahip örgütlerin, örgütsel alanı daha eşbiçimli hale getirdiği bulunmuştur. Bu sonuçlar, net olmamakla beraber, Burt (2004)'ün yapısal boşluklarda oluşan bilgi ve faydanın kapalı bağlarla yayıldığı varsayımını destekler niteliktedir. Yerel tabanda yapılan bu çalışma, kapalı bağların bilgi ve faydaların yayılımından çok çeşitliliğindeki etkisini göz önüne sermektedir. Krackhardt ve Porter (1985), aynı konumda iş yapan aktörlerin işlerini bırakmada birbirlerinden etkilendiklerine dikkat çekmektedir. Sosyal ağda işi bırakan aktörün yaptığı iş, ağdaki diğer örgütler tarafından ya kendilerine uygunsuz görülmekte ya da bu iş yerine, odak aktörün yaptığı gibi, daha iyi bir iş bulunabileceği düşünülmektedir. Bu anlamda örgütsel alanda da çeşitlilik gözlemlenmektedir.

Yerel tabanda yapılan bu çalışma, sosyal ağda örgütlerin yerleşik ilişkileri ile şekillenen bağlantı özellikleriyle, onların örgüt uygulamalarındaki yenilikleri benimseme zamanları arasındaki ilişkiyi de anlamlı bulmuştur. Ancak bu bağlantıların niteliklerinin değişimin önce ya da sonra gerçekleşmesine etkisi her nitelik için çok açık ifade edilememiştir. Örneğin, sosyal ağ düzeneğinde güçlü bağlantılara sahip olma, iç ve dış yapısal boşlukları doldurma ve örgütsel güçten kaynaklanan bağlantılar uygulamaların benimsenmesinde farklı alt alan davranışları için değişik sonuçlar vermektedir. Öte yandan, ağ düzeneklerinde politik güce sahip olan örgütler ve daha merkezde bulunan örgütler alanda değişimi önce uygulayan aktörler olarak dikkatimizi çekmektedir. Burkhardt ve Brass (1990), bu sonuçlara paralel bir değerlendirme ile teknolojik değişimleri araştırdığı çalışmasında, yeniliği önce benimseyenlerin daha merkezi konumda bulunan örgütler olduğunu belirtmiştir. Brass (2002), merkezi konumda bulunan, diğerleri ile baskın koalisyon ilişkileri ile birbirine bağlı örgütlerin, alanda politik anlamda güçlü görüldüğüne dikkat çekmektedir. Örgütsel alanda kuralları, normları ve kültürel değerleri başarılı bir şekilde inşa eden ve değiştirebilen bu örgütlerin politik güç elde etme adına avantaj sahibi olduğunu belirten Brass (2002)'in varsayımları bu çalışma ile desteklenmektedir.

Bu araştırmada, örgütsel ağ düzeneğindeki örgütlerin bağlantılarıyla elde ettikleri, avantajlı pozisyonların (Kilduff ve Tsai, 2003: 28- 32) bir kaçında aynı zamanda bulunabileceği varsayımları göz önünde bulundurulmuş ve ağ yapısı niteliklerinin beraber-kesişen etkileri araştırılmıştır. Bu sonuçlar, alandaki eşbiçimliliği ve değişikliği anlamada bilişim teknolojilerine yapılan yatırımlar ve profesyonel istihdam alan davranışlarının kendi aralarında, kapasite artırımı ve izlenim oluşturma tekniklerinin de kendi aralarında gruplaşarak örgütsel alanı aynı yönde etkilediğini göstermektedir. Bu örgütlerin çeşitli yapıları, süreçleri ve uygulamaları benimsemeleri normatif (bilişim teknolojilerine yatırım ve profesyonel istihdam) ve taklitçi (kapasite artırımı ve izlenim oluşturma teknikleri) bakış açıları olarak gruplara ayrıldığında, alanın eşbiçimliliğinde ve değişimindeki farklılıklar ağ yapısının niteliklerine göre değişmektedir. Örneğin iç ve dış yapısal boşluğu görece daha fazla dolduran örgütler, normatif baskılar söz konusu olduğunda alanın çeşitlenmesinde rol oynarken, alanda taklitçi baskılar söz konusu iken, alanın eşbiçimli hale gelmesinde rol oynamaktadır. Bu örgütler; normatif yaptırımların etkisi ile değişimi önce benimserken, taklitçi yaptırımlar söz konusu olduğunda bu yenilikleri sonra benimsemektedirler. Burt (1997a) yapısal boşluklar bakımından zengin olan ağlarda örgütsel bilgi ve pratiklerin hızlı yayıldığını, bürokrasinin azlığından aktörlerin daha hızlı hareket edebildiğini belirtmektedir. Sosyal ağ düzeneğindeki problemlerin çözüm alternatiflerinden önce haberdar olabilen bu örgütler, özellikle profesyonel baskılarla ve çevreye uyum bağlamında alanda yenilikleri önce benimsemekte ve örgütsel alanın çeşitlenmesine neden olmaktadır. Örgütler iç ve dış yapısal boşlukları doldururken, alanda bazı örgütleri taklit etme sureti ile bilgi elde etmekte ve bu bağlamda avantajlı pozisyonlarda bulunmaktadır. Bu örgütler, taklit edilen örgüte aynı bağlantı ile bağlıdır. Aynı odak aktöre aynı üçüncü bağ ile bağlı olanlar bilgi anlamında aynı kaynağa sahiptirler (Burt, 1997a). Buradan elde edilen ve birbirine eklenebilen bilgi faydası bu boşluklar vasıtası ile ortaya çıkıp, yayılmaktadır. Bu bağlamda alanda yeniliği geç benimseyen bu örgütler alanı daha eşbiçimli hale getirmektedir.

Sosyal alanda merkezi konumda bulunan ve güçlü görülen örgütler için durum tam tersidir. Yenilikleri uygularken normatif baskılarla karşılaşan bu örgütler alanda yenilikleri sonra benimsemektedir. Bunu daha çok alana uyum için yapan bu örgütler alanı da daha eşbiçimli hale getirmektedir (Westphal vd., 1997). Sosyal ağ düzeneğinde örgütler arası ilişkilerde daha çok aktörlerin birbirini taklit ettiği davranışlar söz konusu iken, bu örgütler

değişimi önce benimsemekte ve avantajlı pozisyonlarından elde ettikleri güçle takip edilen örgütler olmaktadır. Burkhardt ve Brass (1990), değişimlerin önce benimsenmesinin örgütün gücünü yeniden oluşturmaya neden olduğuna dikkat çekerken, bunu örgütlerin merkezi konumları ile ilişkilendirmektedir. Bu örgütler, fazla sayıdaki yakın bağları ile diğerlerine rahat ulaşabilmekte, diğer aktörlere referans olabilmekte ve taklit edilen örgüt olarak alanda çeşitlilik sağlamaktadır.

Sosyal ağ düzeneğinde örgütlerin, güçlü-kuvvetli bağlarla beraber politik güce sahip olması, onların alanda normatif yaptırımlar bağlamında diğer örgütlere daha az benzediğini göstermektedir. Buradaki dikkat çekici nokta, bu örgütlerin alanın çeşitlilik göstermesinde rol oynayan aktörler olmalarına rağmen değişimi başlatan örgüt olamamalarıdır. Birbirleri ile güçlü ilişkiler içinde bulunan, baskın koalisyonlarda bağları olan aktörler güçlerini artırmakta (Brass, 2002) ve alanda farklılık yaratabilmektedirler. Uzzi (1997), ortaklaşa çalışma ve güven gerektiren durumlarda az sayıda üye arasında tekrar edilen değişimlerde yerleşik ilişkilerin önemine dikkat çekmektedir. Sosyal ağ düzeneğinde aynı kurumlarda yer alan örgütler, sektörel yaptırımlar ya da profesyonel kaygılarla benimsedikleri uygulamalarda güçlü bağlarını kullanarak alana uyum sağlamak ve bu tür baskılar ancak bu bağlarla ortaya çıkabilmektedir. Coleman, Katz ve Menzel (1966), örgütsel ağ düzeneğinde, etkileri bilinmeyen yeni bir ilacın uygulamasını araştırdığı çalışmada aktörlerin yakın ilişkide bulunduğu kişilerin tavsiyesi ile uygulamaya geçtiğini bulmuştur. Aktörlerin, aynı kurumda bulunan yakın arkadaşlarının tavsiyeleri doğrultusunda önerdiği ilaç benimsenmiş, kullanımı yaygınlaşmıştır. Profesyonel ve sektörel baskılar söz konusu olduğunda daha fazla politik güce sahip örgütler, alanda yeniliklerin benimsenmesinde rol oynamaktadır. Ancak alandaki bu değişimlerin yayılması ağ düzeneğindeki güçlü bağların etkisi ile oluşan güven ortamında gerçekleşebilmektedir. Mizruchi ve Stearns (2001), kredilerin riskli olduğu dönemlerde, aktörlerin yakın arkadaşlarından tavsiye aldığını ve alanda çeşitlilik oluşturduğunu, yine aktörlerin yenilikleri bu yakın ilişkileri ile takip ettiklerini belirtmektedir. Sosyal ağ düzeneğinde ortaklaşa kurumlarda bulunarak güç elde eden kuvvetli bağlara sahip bu örgütlerin, normatif baskılar söz konusu olmadığında ise alanda diğer örgütlere daha çok benzediği görülmektedir. Kilduff ve Krackhardt (1994), bir aktörün önemli, saygın bir arkadaşının var olduğunun sosyal ağda bilinmesinin ağda iyi performansların uygulanmasına neden olduğunu savunmaktadır. Bu örgütler, alanda

değişimi önce başlatmaktadır. Ortaklaşa kurumlarda yer alarak saygın aktörlerle ilişki kurabilen aktörler, bu kurumlardaki güçlü bağları ile rahatça ilişki kurdukları diğer aktörlere referans olmaktadır. Sosyal ağ düzeneğindeki aktör, ortaklaşa kurumlardaki diğer aktörün yeterli kaynaklara sahip olduğuna inandığı için onu taklit etmekte ve bu bağlamda alan homojenleşmektedir. Ağ düzeneğindeki örgütler, alanda politik çevreye uyum göstermek zorunda kalırken, güçlü bağlar örtük bilginin yayılımı ve karmaşık bilginin transferinde önem kazanmaktadır (Hansen, 1998). Güçlü bağlantılara sahip örgütler diğer örgütlerle daha çabuk bağlantıya geçebilmekte ve bilgi daha çabuk işlenmektedir (Wasserman ve Faust, 1994; Gulati, 1999). Bu bağlamda örgüt daha kolay anlaşılmakta ve diğer örgütlere referans olmaktadır.

Bu çalışmada, büyüklük ve sektörel açıdan farklı olmalarına rağmen aynı coğrafi alanı paylaşan bir grup örgütün arasındaki ağ yapısının, bu örgütlerin çeşitli yapıları, süreçleri ve uygulamaları benimseme açısından eşbiçimlilik ve değişim düzeyine etkisi bulunmuştur. Bu araştırma, örgütsel pratik ve uygulamalardaki eşbiçimliliği ve değişimi dışsal nedenlerle (Kraatz ve Zajac, 1996; Westphal vd., 1997) ifade etmektedir. Ancak diğer ağ düzeneği ve kurumsal değişim çalışmalarından farklı (Westphal vd., 1997; Rulke ve Galaskiewicz, 2000; Lounsbury, 2001) olarak bu çalışma hem yerel tabanda hem de farklı sektörlerde faaliyet gösteren firmalar üzerinde yapılmıştır. Lounsbury (2001) kurumsal alandaki çeşitliliğe sosyal faaliyetlerin etki ettiğini ancak bu faaliyetlerin alandaki çeşitlilik işlevini yürütmediğini savunmaktadır. Bu araştırma örgütsel alandaki eşbiçimliliğin ve değişimin hangi ağ düzeneği niteliği ile alakalı olduğunu belirlemeye çalışırken, çeşitlilik işlevinin hangi örgütler tarafından yürütüldüğüne de cevap vermiştir. Çeşitlilik işlevinin yürütülmesinde sosyal ağ düzeneği temel niteliklerinden hangisinin etkili olduğunun yanı sıra ağda örgütlerin çoklu pozisyonlarının bu işleve etkileri de bulunmuştur. Birçok ağ düzeneği ve kurumsal değişim çalışmaları; ya ağ düzeneği yapısının özelliklerinin değişime etkisini genellemiş (Westphal vd., 1997) ya da bir ağ yapısı niteliğinin alandaki değişimle etkisini araştırmıştır. Bu çalışma, tek tek altı farklı ağ düzeneği yapı niteliğinin alandaki farklılıklara etkisini bularak daha önce yapılan araştırmaların alanını genişletmektedir. Sosyal ağ düzeneğindeki örgütlerin uygulamaları benimseme ve alandaki diğer örgütlere benzeme olasılığını araştıran bu çalışma, sosyal ağ düzeneklerinin sadece uzmanlık gerektiren bilgi ve örgüt uygulamalarının

benimsenmesinde etkili olduğu (Rulke ve Galaskiewicz, 2000) varsayımını da genelleştirmiştir.

Granovetter (1995), örgütsel ağ düzeneğinde aktörlerin ve grupların sosyal ilişkiler içerisinde yerleşik olduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda sosyal ağ düzeneğinde aktörlerin yerleşik ilişkileriyle şekillenen bağlarının özelliklerinin birbirleriyle ilişkisinin olması kaçınılmazdır. Aktörlerin sosyal ağdaki güçlü-kuvvetli bağları, arabuluculuk özellikleri ve merkezi konumları arasındaki aynı yöndeki ilişki (Brass, 1984), bu çalışmada örgüt içi arabuluculuk konumu ile bağlantıların gücü, merkezi konum ve örgütsel güçten kaynaklanan konumlar arasında bulunmuştur. Granovetter (1973), ağ yapısının yoğunluğunda yerleşik ağı kaplayan bağlar olarak nitelendirdiği güçlü bağların aktörün tüm doğrudan ve dolaylı bağlarını kapsadığını kabul etmektedir. Sosyal ağ düzeneğindeki aktörün ilişki boyutu olarak kabul edilen merkezilik (Granovetter, 1973) ise tüm doğrudan ve dolaylı bağların aktöre en kısa mesafede-en yakın olanlarını kapsamaktadır. Bu noktada, aktörün merkezi konumuna bağlı bağlantıları ile güçlü bağları arasında bir ilişki söz konusudur. Özellikle ağda merkezi konumda bulunan örgütlerin, aynı zamanda güçlü örgütler olarak da algılandığı görülmektedir (Burkhardt ve Brass, 1990; 1993; Burt, 1992; Krackhardt, 1990). Ancak bu çalışmada sosyal ağ düzeneğinde daha fazla merkezi konumda bulunmanın, örgüt içi arabuluculuk görevi, örgütsel güç ve politik güç ile ilişkisi anlamlı bulunurken, merkezi konum ve güçlü-kuvvetli bağlara sahip olma arasındaki ilişki ortaya çıkarılmamıştır. Örgütsel ağ düzeneğinde merkeziliği güçle ilişkilendiren çalışmalara (Burkhardt ve Brass, 1990; 1993; Burt, 1992; Krackhardt; 1990) benzer nitelikteki bu sonuçlar örgüt içi yapısal boşlukları doldurmanın güç ve merkezi konumla ilişkisini ön plana çıkartmaktadır. Merkezilik derecesi görece yüksek olan örgütler, daha çok örgüte ulaşabildiği için birbirleri ile bağlantısı olmayan diğer aktörler arasında arabuluculuk yapabilmektedir (Brass, 2002). Merkezileşmedeki bu aracılık onların yapısal boşlukları doldurmasına imkân vermektedir (Burt, 1992: 121–125).

Ağ düzeneği çalışmaları temelde aktörlerin yerleşik ilişkilerinin, onların davranışlarını nasıl etkilediğini incelemektedir. Bu varsayım, örgütler arası alanda araştırılıp genişletilerek örgütsel ağ düzeneği çalışmaları oluşturulmaktadır (Burt, 1982; Walker, 1988; Mizruchi, 1992; Gulati, 1998). Sosyal ağ düzeneğinin örgütsel alandaki farklılıklara etkisinin araştırıldığı bu çalışmada, benzer bir bakış açısı sergilenmekte, ağ

düzenindeki ilişkiler, sosyal sermaye aracılığı ile örgüt ve sosyal ağ boyutuna taşınmaktadır. Ağ düzeneklerinde, sosyal sermaye örgütlere sağladığı rekabet avantajı ile aktörlerin ve örgütlerin diğerleri ile farklılıklarını ortaya koymaktadır (Raider ve Krackhardt; 2002). Bu çalışmada da sosyal sermayenin, ağ düzeneklerinin bağlı bulunduğu örgütsel alana dolaylı etkisi açıklanırken, bu kavramın ağ yapısı- alan ilişkisindeki aracılık (mediating) etkisi ortaya çıkmıştır. Coleman (1988), sosyal sermayenin daha çok ağ düzenekleri yapısındaki kapalı ilişkilerle oluştuğuna dikkat çekerken, Burt (1992) bu oluşumu ağdaki aktörlerin arabuluculuk rolleri ile ilişkilendirmektedir. Ağ düzenekleri özelliklerine bakıldığında, bu niteliklerin birbiri ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu çalışmada, sosyal sermayeyi sadece ağ yapısındaki güçlü bağları (Coleman, 1988) ve yapısal boşlukları dolduran bağları ile ifade eden çalışmalardan biraz daha farklı bir bakış açısı benimsenmiştir. Bu araştırma, sosyal sermaye oluşumunda politik ve örgütsel güçten doğan bağlar ile merkezi konumdan doğan bağların da varlığını ortaya koymaktadır. Kısaca, yerel tabanda faaliyet gösteren ağ düzeneklerindeki yerleşik ilişkilerden kaynaklanan sosyal sermayenin oluşumunda, aktörlerin arabuluculuk rollerinin (Burt, 1992) ve güçlü, itibarlı konumlarının önemine dikkat çeken bu çalışma daha önceki çalışmaları desteklerken farklılık da oluşturmaktadır. Coleman (1988) örgüt ağ yapıları ne kadar kapalı ise bireylerin birbiri ile etkileşiminin de o oranda eşleceğini savunmaktadır. Bunun da güveni artırdığını ve içsel sosyal sermayeyi güçlendirdiğini savunmaktadır. Çevresel belirsizliğin güvensizliği, güvensizliğin de belirsizliği sürekli olarak etkilemesi ağ düzeneklerindeki yerleşik olası kaynakları sınırlamaktadır. Bu noktada örgütlerin geniş sermaye tabanına geçmesi de zorlaşmaktadır (Sargut, 2003). Bazı çalışmalarda (Özen ve Aslan, 2006), ekonomik aktörler arasında birincil ilişkilerle dayalı gelişmeyen, zaman içerisinde yerleşik hale gelen ilişkilerle güven oluştuğuna dikkat çekilirken bu ilişkilerin dışsal sosyal sermayenin gelişmesine katkıda bulunduğu belirtilmektedir. Türk toplumunun toplulukçuluk, belirsizlikten kaçınma ve güç mesafesi gibi baskın değerleri sonucunda örgütsel alanda güvensiz bir ortam oluşmaktadır. İnsanlar sadece akrabalık, hemşehrlik, arkadaşlık gibi birincil ilişkilere dayalı ilişkilerle işlerini yürütmektedir. Öte yandan Türkiye’de ekonomik aktörler arasında birincil ilişkilere dayalı olmayan, sonradan geliştirilen, ancak zaman içinde yerleşik hale gelen ilişkilerden de söz edilmektedir (Özen ve Aslan, 2006). Bu anlamda, yerel tabanda örgütler arası ilişkiler incelenirken alanı görece daha fazla güçlü bağlara sahip örgütlerin mi zayıf bağlara sahip örgütlerin mi etkilediği önem kazanmaktadır. Ekonomik işlemlerin yürütülmesinde birincil ilişkiler söz

konusu iken daha çok ie dönük klikle me yolu ile içsel sosyal sermayenin oluştuğu görülmektedir. İkincil ilişkiler söz konusu iken zayıf bağlar yolu ile dışsal sosyal sermaye oluşturmadan söz edilmektedir. Bu bağlamda, topluluktaki ilişkilerin birincil ya da ikincil olması o topluluktaki sosyal sermayenin anlaşılmasında önem kazanmaktadır. Gelecek araştırmalar sosyal sermaye ile merkezi ve güçlü konumdaki örgütler arasındaki ilişkileri ifade etmek için yapılabilircektir.

Bu araştırmada, örgütsel ağ düzeneği yapı ve süreçlerinin alandaki farklılıklara etkisi açıklanırken örgütler arası ilişkiler sadece ağdaki pozitif ilişkilerle değerlendirilmiştir. Gulati ve Daldin (2002), bazı ağ bağlarının örgüte avantaj ve fayda sağladığını, bu bağlamda performansını artırdığını belirtirken bazı bağların örgütlerin kapasitesini kullanmasını engellediğini ve performansını etkilediğini belirtmektedir. Özellikle ağ düzeneği dışındaki bağların ağ içindeki bağlarla ilişkisine dikkat çeken Westphal ve Gulati (1999), bazı ağ bağlarının  rg t  negatif yönde etkilediğinden bahsetmektedir. Gelecek araştırmalar örgütsel alandaki farklılıkları araştırırken, firmaların negatif ilişkilerini de değerlendirerek bu ilişkilerin alanda farklılık oluşturup olu turmayacağını araştırmak için yapılabilircektir.

Bu alı ma, sosyal ağ düzeneği özelliklerinin örgütsel alandaki eşbiçimlilik ve değişimle ilişkisini yerel tabanda ara tırmı tır. Aynı coğrafi alanı paylaşan bir grup örgüt arasındaki ağ düzeneği yapısının, çeşitli yapıları, süreçleri ve uygulamaları benimseme açısından eşbiçimlilik ve değişim düzeyine etkisi ileriki çalışmalarda kent düzeyine ta ınabilecektir. Kent düzeyinde yapılan araştırma sonuçları ile yerel düzeydeki bu araştırma sonuçlarının karşılaştırılması da gelecek çalışmalara ışık tutacaktır.

Sosyal ağ düzeneğindeki yerleşik ilişkilerle yapılanan ağ özelliklerinin, örgütlerin çeşitli yapıları, süreçleri ve uygulamaları benimsemelerinde alandaki eşbiçimlilik, çeşitlenme ve değişim düzeyine etkisi bu çalışmada ifade edilmiştir. Bu bağların nasıl ortaya çıktığı ve aktöre sağladığı faydalar belirlenmiştir (Raider ve Krackhardt, 2002). Ancak bu bağların yapıyla ilişkisi ifade edilirken, örgüt performans ve davranış etkisine fazla değinilmemektedir (Gulati, Daldin ve Wang, 2002). Bu alı ma ağ düzeneği bağlarının, alan davranışlarına etkisini belirlemede fikir vermekte, ancak örgüt

derecesindeki etkilerine değinmemektedir. İleri çalışmalar ağ yapısının alan davranışlarına etkisini örgütsel performans ve davranışları bağlamında araştırmak için yapılabilecektir.

BÖLÜM VI. SONUÇ

Bu çalışma; büyüklük ve sektörel açıdan farklı olmalarına rağmen aynı coğrafi alanı paylaşan bir grup örgüt arasındaki ağ düzeneği yapısının, çeşitli yapıları, süreçleri ve uygulamaları benimseme açısından eşbiçimlilik, çeşitlenme ve değişim düzeyine etkisini araştırmıştır. Yerel tabanda yapılan bu çalışma, sosyal ağ düzeneğinde yerleşik ilişkilere sahip örgütlerin bağlantılarının gücü, iç ve dış yapısal boşlukları doldurması, merkezi konumda bulunmaları ve güçlü (örgütsel ve politik) olmaları ile alandaki eşbiçimlilik ve değişim arasındaki ilişkiyi anlamlı bulmuştur. Bu anlamda, sosyal faktörlerin (ağ düzeneği niteliklerinin) örgütsel alana etkisi ifade edilmiştir. Bu araştırma, daha önce yapılan araştırmaların çalışma alanını genişleterek, örgütsel alanı etkileyen sosyal faktörleri tek tek belirlemeye çalışmıştır. Çankırı ilinde faaliyet gösteren 39 firma yöneticisi (bu yöneticilerin büyük bir kısmı firma sahibi ya da ortağıdır) ile yapılan mülakatlar sonucunda, ağ düzeneğinde görece merkezi konumda bulunan ve güçlü (örgütsel ve politik) örgütlerin, alandaki diğer örgütlere daha az benzediği bulunmuştur. Bu sonuçların aksine iç ve dış yapısal boşlukları dolduran örgütlerin, alandaki diğer örgütlere daha çok benzediği görülmüştür. Sosyal ağ düzeneğindeki kapalı ilişkilere sahip örgütlerin alanın eşbiçimlilik ve çeşitliliği ile ilişkisi bulunmuş, ancak bu bağlara sahip örgütlerin diğer örgütlere benzediği mi farklılık mı gösterdiği net olarak belirlenememiştir. Bu araştırma benzer şekilde, örgütsel ağ düzeneği bağ özellikleri ve örgüt uygulamalarındaki yenilikleri benimseme süreçleri arasındaki ilişkiyi de anlamlı bulmuştur. Ancak bu ilişkinin şekli sosyal ağ düzeneğinde güçlü bağlara sahip olan, iç ve dış yapısal boşlukları dolduran ve örgütsel güçten kaynaklanan bağlar için belirlenememiştir. Diğer taraftan, ağ düzeneklerinde politik güce sahip olan ve daha merkezde bulunan örgütler yenilikleri önce benimsemektedir.

Bu çalışmada; örgütlerin sosyal ağ düzeneğindeki çoklu pozisyonlarının, örgütsel alandaki eşbiçimlilik ve değişime etkisini de açıklamaktadır. Bu ilişki, alan davranışlarının normatif ya da taklide dayalı yaptırımlar içermesine göre farklılık göstermektedir. Alanın eşbiçimliğinde ve değişimindeki farklılıklar, örgütlerin uygulamaları benimsemeleri,

normatif (bilişim teknolojilerine yatırım ve profesyonel istihdam) ve taklitçi (kapasite artırımı ve izlenim oluşturma teknikleri) bakış açılarında, ağ yapısının niteliklerine göre farklılık göstermektedir. Örneğin; iç ve dış yapısal boşluğu daha fazla dolduran örgütler, normatif baskılar söz konusu olduğunda, alandaki diğer örgütlere daha az benzemektedir. Alanda taklitçi baskılar söz konusu iken, bu örgütler alandaki diğer örgütlere daha çok benzemektedir. Bu örgütler; normatif yaptırımların etkisi ile değişimi önce benimserken, taklitçi yaptırımlar söz konusu olduğunda bu yenilikleri sonra benimsemektedirler. Sosyal alanda merkezi konumda bulunan ve güçlü görülen örgütler için durum tam tersidir. Yeniliklerin uygularken normatif baskılarla karşılaşan bu örgütler, yenilikleri daha sonra benimsemektedir. Bu örgütler aynı zamanda, profesyonel yaptırımlar ve baskılar söz konusu olduğunda, alanda diğer örgütlere benzer yapı, süreç ve uygulamaları benimsemektedir. Çankırı'da faaliyet gösteren itibarlı (merkezi konuma görece daha yakın) ve güçlü örgütler taklide dayalı uygulamalar söz konusu olduğunda hem görece bu uygulamaları önce benimsemekte hem de alandaki bu uygulamalarda çeşitlilik sağlamaktadır. Sosyal ağ düzeneğinde güçlü-kuvvetli bağlarla beraber politik güce sahip olan bu örgütler, alandaki normatif yaptırımlarla, diğer örgütlere daha az benzemektedir. Buradaki dikkat çekici nokta, bu örgütlerin alanın çeşitlilik göstermesinde rol oynayan aktörler olmasına rağmen değişimi başlatan örgüt olmamalarıdır. Sosyal ağ düzeneğinde ortaklaşa kurumlarda bulunarak güç elde eden güçlü bağlara sahip bu örgütler, normatif baskılar söz konusu olmadığında alandaki diğer örgütlere benzemektedir. Bu örgütlerin aynı zamanda, yenilikleri daha önce benimsediği bulunmuştur.

Bu araştırmada, yerel tabanda faaliyet gösteren firmaların yerleşik ilişkilerinden kaynaklanan özelliklerinin, örgütsel alandaki eşbiçimliliğe ve yenilikleri benimseme zamanına etkisi sosyal sermaye üzerinden tartışılmıştır. Ancak sosyal sermaye ve ağ düzeneği niteliklerinin etkisi araştırılmamıştır. Gelecek araştırmalar sosyal sermaye ile sosyal ağ düzeneğindeki örgütler arasındaki ilişkileri ifade etmek için yapılabilecektir. Bu çalışma, diğer sosyal ağ ve kurumsal değişim çalışmalarından farklı olarak birçok ağ düzeneği özelliğinin etkisini bir arada araştırmıştır. Yapılan analizler, ağ düzeneği niteliklerinden içyapısal boşluğu dolduran örgütlerin kurumsal değişime etkisini tek başına farklı, diğer özelliklerle beraber farklı bulmuştur. Bu bağlamda, sosyal ağ düzeneği niteliklerinin kurumsal değişimle ilişkisi ifade edilirken; birbiri ile ilişkili birçok ağ yapısı niteliğinin aynı analizde değerlendirilmesi araştırmalara katkı sağlayacaktır. Sosyal ağ

özellikleri ile örgütsel alandaki eşbiçimlilik ve değişim arasındaki ilişkiler ifade edilirken, sadece örgütler arası pozitif ilişkiler değerlendirmeye alınmıştır. Gelecek çalışmalar örgütler arasındaki negatif ilişkileri de kapsayacak şekilde yapılabilecektir. Yine bu çalışma, örgütsel alandaki yapı, süreç ve uygulamalardaki benzerliklere ve yeniliklere sosyal ilişkilerin etkisini araştırırken örgütsel performansları değerlendirmemiştir. Daha sonraki çalışmalar, alan ve sosyal faktörler arasındaki ilişkiyi örgütsel performans çerçevesinde değerlendirerek yapılabilecektir.

KAYNAKÇA

- Abrahamson, E., ve Rosenkopf, L. 1993. Institutional and competitive bandwagons: Using Mathematical modeling as a tool to explore innovation diffusion. *Academy of Management Review*, 18: 487-517.
- Adler, P. S., ve Kwon, S-W. 2002. Social capital: Prospects for a new concept. *Academy of Management Review*, 27 (1):17-40.
- Alba, R D. 1982. Taking stock of network analysis: A decade results. *Research in the Sociology of Organizations*, 1:39-74.
- Aldrich, H. E. 1979. *Organizations and environments*. Englewood Cliffs, N. J.: Prentice-Hall.
- Aldrich, H. E. 1999. *Organizations Evolving*. London: Sage.
- Argote, L. 1989. Agreement about norms and work unit effectiveness: Evidence from the field. *Basic and Applied Social Psychology*, 10: 131-40.
- Allen, H. T. 1976. Communication networks - The hidden organizational chart. *The Personnel Administrator*, 21(6): 31-35.
- Astley, W. G., ve Van de Ven, A. H. 1983. Central perspectives and debates in organization theory. *Administrative Science Quarterly*,: 28, 245-273.
- Baker, W. E. 1984. The social structure of national securities market. *American Journal of Sociology*. 89, 775- 811.
- Baker, W. E. 1990. Market networks and corporate behavior *American Journal of Sociology*, 96: 589-625.
- Bass, B. 1980. Individual capability, team performance and team productivity. Marvin D. Dunnette, Edwin A. Fleishman, (Der.), *Human Performance and Productivity*: 179-232. Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale, NJ.
- Bavelas, A. 1950. Communication patterns in task-oriented groups. *J. Acoustical Social. Amer*, 22: 725-730.
- Borgatti, S.P., ve Foster, P.B. 2003. The network paradigm in organizational research: A review and typology. *Journal of Management*, 29(6): 123-148.
- Bourdieu, P. 1990. *In Other Words: Essays Towards a Reflexive Sociology*. Cambridge, UK: Polity Press.

- Bourdieu, P. 1993. Principles of Economic Anthropology. Neil, S. ve Richard S. (Der.) *The Handbook of Economic Sociology*. New York ve Princeton: Russell Sage Foundation and Princeton University Press.
- Bourdieu, P., ve Wacquant, L. 1992. *An Invitation to Reflexive Sociology*. Chicago: University of Chicago Press.
- Brass, D. J. 1984. Being in the right place: A structural analysis of individual influence in an organization. *Administrative Science Quarterly*, 29:518-539.
- Brass, D.J. 1985. Technology and structuring of jobs: Employee satisfaction, performance, and influence. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 35(44): 216-240.
- Brass, D. J. 2002. Intraorganizational power and dependence. Joel A. C. Baum (Der.), *The Blackwell Companion to Organizations*. Oxford: Blackwell, 138–157.
- Brass, D.J. ve Krackhardt, D. 1999. The social capital of 21st century leaders. J.G. Hunt ve R.L. Phillips (Der.), *Out-of-the box Leadership for the 21st Century*, 179–194, Stamford, CT: JAI Press.
- Brawn, R. H. 1978. Bureaucracy as praxis: Towards a political phenomenology of organizations. *Administrative Science Quarterly*, 23:365- 382.
- Burns, T., ve Stalker, G. M. 1961. *The Management of Innovation*. London: Tavistock.
- Burt, R. S. 1980. Models of network structure. *Annual Review of Sociology*, 6, 79–141
- Burt, R. S. 1982. *Toward a Structural Theory of Action*. New York: Academic Press.
- Burt, R. S. 1983. *Corporate profits and cooptation: Networks of market constraints and directorate ties in the American economy*. New York: Academic Press.
- Burt, R. S. 1984. Network items and the General Social Survey. *Social Networks*, 6: 293–340.
- Burt, R. S. 1987. Social contagion and innovation: Cohesion versus structural equivalence. *American Journal of Sociology*, 92: 1287–1335.
- Burt, R. S. 1992. *Structural Holes*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Burt, R. S. 1997a. The contingent value of social capital. *Administrative Science Quarterly*, 42: 339–365.
- Burt, R. S. 1997b. A Note on Social Capital and Network Content. *Social Networks*, 19(4): 355–73.
- Burt, R. S. 1998. The Gender of Social Capital. *Rationality and Society*, 10(1): 5–46.

- Burt, R. S. 2000. The network structure of social capital. B. Staw, ve Sutton, R. (Der.), *Research in organizational behavior*: 22. New York, NY, JAI Press.
- Burt, R. S. 2002. The Social Capital of Structural Holes. M. F. Guillén (Der.), *The New Economic Sociology: Developments in an Emerging Field*: 148–90. New York: Russell Sage Foundation.
- Burt, R. S. 2004. Structural Holes and Good Ideas. *American Journal of Sociology*, 110 (2): 349-399.
- Burt, R. S. ve Schott, T. 1985. Relation contents in multiple networks. *Social Science Research*, 14: 287–308.
- Burkhardt, M. E., ve Brass, D. J. 1990. Changing patterns or patterns of change: The effect of a change in technology on social network structure and power. *Administrative Science Quarterly*, 35: 104–127.
- Burkhardt, M. E., ve Brass, D. J. 1993. Potential power and power use: An investigation of structure and behavior. *Academy of Management Journal*, 36: 441–470.
- Clark, B. R. 1960. The “Cooling out Function” in higher education. *American Journal of Sociology*, 65: 569-576.
- Cohen, J. 1992. A power primer. *Psychological Bulletin*, 112(1): 155-159.
- Coleman, J. S. 1988. Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94: Ek, 95-120.
- Coleman, J. S. 1990. *Foundations of social theory*. Cambridge: Harvard University Press.
- Coleman, J. S., Katz, E., ve Menzel H. 1966. *Medical innovation*. New York: Bobbs-Merrill.
- Dahl, R. A. 1957. The concept of power. *Behavirol Science*, 2: 201-218.
- Davis, G. F., ve Greve, H. R. 1997. Corporate elite networks and governance change in the 1980's. *American Journal of Sociology*: 103, 1-37.
- Davis, G. F. ve Mizuhi, M.S. 1999. The monet center cannot hold: Commercial banks in US system of governance. *Administrative Science Quarterly*, 44: 215-239.
- DiMaggio, P. J. 1988. Interest and agency in institutional theory. Zucker, L.G. (Der.) *Institutional Patterns and Organizations*: 3-22. Chicago: University of Chicago Press.
- DiMaggio, P. J. 1991. Constructing an organizational field as a professional project: U.S. Art Museums, 1920-1940. Powell, W.W., ve P.J. DiMaggio (Der.) *The New*

- Institutionalism in Organizational Analysis*: 267-292. Chicago: University of Chicago Press.
- DiMaggio, P. J., ve Powell W. W. 1983. Iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*, 48: 147-160.
- DiMaggio, P. J., ve Powell W. W. 1991. Introduction. Powell, W.W., ve P.J. DiMaggio (Der.) *The New Institutionalism in Organizational Analysis*: 1-41. Chicago: University of Chicago Press.
- Dünya Türk İşadamları VI. Kurultayı, İller Yatırım Kataloğu.** 2006. Dünya Gazetesi Yayınları: Ankara.
- Dyer, J. H., ve Singh, H. 1998. The relational view: Cooperative strategy and sources of interorganizational competitive advantage. *The Academy of Management Review* 23(4): 660-679.
- Festinger, L. 1954. A Theory of Social Comparison Processes. *Human Relations*, 7, 114–140.
- Fligstein, N. 1990. *The transformation of corporate control*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Frank, O. ve Snijders, T. A. B. 1994. Estimating the size of hidden populations using snowball sampling. *Journal of Official Statistics*, 10: 53–67.
- Freeman, L. C. 1977. A set of measures of centrality based on betweenness. *Sociometry*, 40, 35–41.
- Freeman, L. C. 1979. Centrality in social networks: Conceptual clarification. *Social Networks*, 1: 215-239.
- Friedkin, N. 1988. *A structural theory of social influence*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fukuyama, F. 1995. *Trust: The social virtues and the creation of prosperity*. New York: The Free Press.
- Gargiulo, M., ve Benassi, M. 2000. Trapped in your own net? Network cohesion, structural holes, and the adaptation of social capital. *Organization Science*, 11(2), 183–196.
- Galaskiewicz, J., ve Burt, R. S. 1991. Interorganizational contagion in corporate philanthropy. *Administrative Science Quarterly*, 36: 88-105.

- Galaskiewicz, J., ve Wasserman, S. 1989. Mimetic and normative processes within an interorganizational field: An Empric test. *Administrative Science Quarterly*, 34 (3): 454-479.
- Granovetter, M. 1973. The strength of weak ties. *American Journal of Sociology*, 78, 1360–1380.
- Granovetter, M. 1974. *Getting a job*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Granovetter, M. 1983. The strength of weak ties: A network theory revisited. *Sociological Theory*, 1: 201–233.
- Granovetter, M. 1985. Economic action and social structure: The problem of embeddedness. *American Journal of Sociology*, 91 (3): 481-510.
- Granovetter, M. 1995. Coase Revisited: Business Groups in the Modern Economy. *Industrial and Corporate Change*, 4(1): 93-130.
- Greenwood, R. ve Hinings, C. R. 1996. Understanding radical organizational change: Bringing together the old and the new institutionalism. *Academy of Management Journal*, 21: 1022–1054.
- Greenwood, R., Suddaby, R. ve Hinings, C. R. 2002. Theorizing change: The role of Professional associations in the transformation of institutionalized fields. *Academy of Management Journal*, 45(1): 58–80.
- Greve, H. R. 1996. Patterns of competition: The diffusion of a market position in radio broadcasting. *Administrative Science Quarterly*, 41: 29-60.
- Gulati, R. 1995. Social structure and alliance formation patterns: A longitudinal analysis. *Administrative Science Quarterly*, 40: 619–652.
- Gulati, R. 1998. Alliances and networks. *Strategic Management Journal*, 19: 293–317.
- Gulati, R. 1999. Network location and learning: The influence of network resources and firm capabilities on alliance formation. *Strategic Management Journal*, 20: 397–420.
- Gulati, R. Ve Daldin, D. 2002. Firm capabilities, network characteristics, and firm performance, çalışma makalesi, Kellogg Graduate School of Management (içinde), Gulati, R., Daldin, D. A., ve Wang, L. 2002. Organizational Networks. Joel A. C. Baum (Der.), *The Blackwell Companion to Organizations*: 281–303. Oxford: Blackwell.
- Gulati, R., ve Gargiulo, M. 1999. Where do interorganizational networks come from? *American Journal of Sociology*, 105, 177–231.

- Gulati, R., Dialdin, D. A. Ve Wang, L. 2002. Organizational Networks. Joel A. C. Baum (Der.), *The Blackwell Companion to Organization*: 281- 303. Oxford: Blackwell.
- Hamilton, G. G. ve Biggart, N. W. 1987. An institutional theory of leadership. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 23 (4), 429-441.
- Hanneman, R. A. 2001. *Introduction to social network methods*. CA: University of California, Riverside. 10 Nisan 2007. < <http://www.faculty.ucr.edu/~hanneman/nettext/> >.
- Hanneman, R. A. Ve Riddle, M. 2005. *Introduction to social network methods*. CA: University of California, Riverside. Chapter: 1, 2,7,10. 10 Nisan 2007. <<http://www.faculty.ucr.edu/~hanneman/nettext/>>.
- Hansen, M. T. 1998. Combining network centrality and related knowledge: Explaining effective knowledge sharing in multiunit firms. *Working paper*. Harvard Business School: Boston.
- Hansen, M. T., Podolny, J. M. ve Pfeffer, J. 2000. So many times, so little time; A task contingency perspective on the value of social capital in organizations. 2000 sunumu. *Organization Science Winter Conference*.
- Hung, S., ve Whittington, R. 1997. Strategies and institutions: A pluralistic account of strategies in the Taiwanese computer industry. *Organization Studies*: 18 (4), 551-575.
- Huber, J. 1991. *Macro-micro linkages in sociology*. Newbury Park, Ca: Sage.
- İstatistiklerle ve fotoğraflarla 1992-95 yıllarında gelişen Çankırı*. 1995. Ankara: Kale Ofset Matbaacılık.
- Jackell, R. 1988. *Moral mazes: The world of corporate managers*. New York: Oxford University Press.
- Jepperson, R. L. 1991. Institutions, institutional effects and institutionalism. Powell, W.W., ve P.J. DiMaggio (Der.), *The New Institutionalism in Organizational Analysis*: 143-164, Chicago: University of Chicago Press.
- Joppke, J. 1993. *Mobilizing Against Nuclear Energy: A Comparison of Germany and United States*. Berkeley: University of California States.
- Kilduff, M., ve Krackhardt, D. 1994. Bringing the individual back in: A structural analysis of the internal market for reputation in organizations. *Academy of Management Journal*, 37: 87-108.

- Kilduff, M. ve Tsai, W. 2003. *Social networks and organizations*. London, UK: Sage Publications.
- KOSGEB web sitesi. *Teknoloji geliştirme destekleri yönetmeliği (2000)*. 01 Aralık 2004. <<http://www.kobinet.org.tr>>.
- Krackhardt, D. 1990. Assessing the political landscape: Structure, cognition, and power in organizations. *Administrative Science Quarterly*, 35: 342–369.
- Krackhardt, D. 1992. The strength of strong ties: The importance of philos in organizations. Nohria, N. ve Eccles, R. G. (Der.), *Networks and Organizations-Structure, Form, and Action*: 216- 239. Boston, Massachusetts: Harvard Business School Press.
- Krackhardt, D., ve Hansen, J. 1993. Informal networks: The company behind the chart. *Harvard Business Review*, 4: 104–111.
- Krackhardt, D., ve Porter, L. 1985. When friends leave: A structural analysis of the relationship between turnover and stayers attitudes. *Administrative Science Quarterly*, 30, 242–261.
- Kraatz, M. S., ve E. J. Zajac 1996. Causes and consequences of illegitimate organizational change. *American Sociological Review*, 61: 812–836.
- Lawrence, P. R., ve Lorsch, J. W. 1967. *Organization and environment*. Boston: Harvard Business School Press.
- Lane, C. 1992. European business systems: Britain and Germany compared. R. D. Whitley (Der.), *European business systems*: 64–97. London, UK: Sage Publications.
- Leavitt, H. J. 1951. Some effects of certain communication patterns on group performance. *J. Abnormal Social Psychology*, 46: 38–50.
- Levitt, B., ve March, J. G. 1988. Organizational learning. *Annual Review of Sociology*, 14: 319–340.
- Leblebici, H., Salancik, G. R., Copay, A., ve King, T. 1991. Institutional change and the transformation of interorganizational fields: An organizational history of the U.S. radio broadcasting industry. *Administrative Science Quarterly*, 36: 333–363.
- Lounsbury, M. 2001. Institutional Sources of Practice Variation: Staffing College and University Recycling Programs. *Administrative Science Quarterly*, 46: 29-56.
- Lounsbury, M., ve Ventresca, M. J. 2002. Social structure and organizations revisited. M. Lounsbury ve M. J. Ventresca (Der.), *Social structure and organizations revisited*: 3- 36. Oxford: Elsevier.

- Marsden, P. V., ve Campbell, K. E. 1984. Measuring tie strength. *Social Forces*, 63(2): 482–501.
- Mehra, A., Kilduff, M. ve Brass, D.J. 2001. The social Networks of high and low self-monitors: Implications for workplace performance. *Administrative Science Quarterly*, 35: 121-146.
- Meyer, J. W., ve Rowan B. 1977. Institutionalized organizations: Formal structure as myth and ceremony, *American Journal of Sociology*, 83: 340-363.
- Minor, M. J. 1983. New directions in multiplexity analysis. Burt, R. S., ve Minor, M. J. (Der.) *Applied network analysis: A methodological introduction*: Chapter 11. Beverly Hills: Sage.
- Mizruchi, M. 1992. *The Structure of Corporate Political Action: Inteifuin Relations and Their Consequences*, Boston: Harvard University Press.
- Mizruchi, M.S. ve Stearns, L. B. 2001. Getting deals done: The use of social networks in bank decision-making, *American Sociological Review*, 66: 647-671.
- Moore, K. 1999 . Political protest and institutional change: The anti Viet-nam War movement and American science. M. Giugni, D. McAdam, and C. Tilly (Der.), *How Social Movements Matter*. 97-118. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Ocasio, W. 2002. Organizational power and dependence. Joel A. C. Baum (Der.), *The Blackwell Companion to Organization*: 363- 385. Oxford: Blackwell.
- Özen, S. 2000. Kurumsal Kuram Işığında TKY'nin Türkiye'deki Yayılım Sürecinin Dinamikleri. *8. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildirileri*: 303- 319, 25–27 Mayıs 2000, Erciyes Üniversitesi: Nevşehir.
- Özen, S. ve Aslan, Z. 2006. İçsel de dışsal sosyal sermaye yaklaşımları açısından Türk Toplumunun sosyal sermaye potansiyeli: Ortadoğu Sanayi ve Ticaret Merkezi (Ostim) örneği. *Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi*, 12 (2): 130-161.
- Palmer, D. A., ve Biggart, N. W. 2002. Organizational institutions. Joel A. C. Baum (Der.), *The Blackwell Companion to Organizations*: 259–280. Oxford: Blackwell.
- Palmer, D. A., Jennings, P. D. ve Zhou, X. 1993. Late adoption of the multidivisional form by large U.S. corporations: Institutional, political, and economic accounts. *Administrative Science Quarterly*, 38: 100–131.

- Pfeffer, J., ve Salancik, S. R. 1978. *The external control of organizations*. Harper ve Row, Ch. 1-3.
- Podolny, J. M., Stuart, T. E., ve Hannan, M. T. 1996. Networks, knowledge, and niches: Competition in the worldwide semiconductor industry, 1984-1991. *American Journal of Sociology*, 102(3): 659-689.
- Powell, W. W. 1991. Expanding the scope of institutional analysis. Powell, W.W., ve P.J. DiMaggio (Der.) *The New Institutionalism in Organizational Analysis*: 183-203, Chicago: University of Chicago Press.
- Powell, W. W., Koput, K. W. Ve Smith-Doerr, L. 1996. Interorganizational colobration and the locus of innovation: Networks of learning in biotechnology. *Administrative Science Quarterly*, 41: 116-145.
- Putnam, R. D. 1993. *Making democracy work*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Raider, H. ve Krackhardt, D. J. 2002. Intraorganizational institutions. Joel A. C. Baum (Der.), *The Blackwell Companion to Organizations*: 58- 74. Oxford: Blackwell.
- Roethlisberger, F. J., ve Dickson, W. J. 1939. *Management and the Worker*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press)
- Rulke, D. L., ve Galaskiewicz, J. 2000. Distribution of Knowledge, Group Network Structure, and Group Performance. *Management Science*: 46(5), 612- 625.
- Sargut, S. 2003. Kurumsal alandaki örgüt yapılarının oluşmasında ve ekonomik işlemlerin yürütülmesinde güvenin rolü. F. Erdem (Der.), *Sosyal Bilimlerde Güven*: 89-124, Ankara: Vadi Yayınları.
- Scott, W. R. 1995. *Institutions and organizations*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Scott, W. R., ve Meyer J. W. 1991. Expanding the scope of institutional analysis. Powell, W.W., ve P.J. DiMaggio (Der.) *The New Institutionalism in Organizational Analysis*. 108-142, Chicago: University of Chicago Press.
- Selznick, P. 1949. *TVA and the Gross Roots*. Berkeley: University of California Press.
- Selznick, P. 1996. Institutionalism "old" and "new. *Administrative Science Quarterly*: 41 (2), 270- 277.
- Schoonhoven, C. B. 1981. Problems with contingency theory: Testing assumptions hidden within the language of contingency theory. *Administrative Science Quarterly*, 26: 349-377.
- Shan, W., Walker, G. ve Kogut, B. 1994. Interfirm cooperation and startup innovation in the biotechnology industry. *Strategic Management Journal*, 1 5: 387- 394.

- Shaw, M. E. 1981. *Group Dynamics: The Psychology of Small Group Behavior*. McGraw-Hill: New York.
- Shrader, C.B., Lincoln, J.R. ve Hoffman, A.N. 1989. The network structures of organizations: Effects of task contingencies and distributional form. *Human Relations*, 42: 43-46.
- Sorge, A. 1996. Societal effects in cross-national organization studies: Conceptualizing diversity in actors and systems. R. Whitley ve P. H. Kristensen (Der.), *The changing European firm: Limits to convergence*: 67-86. London: Routledge.
- Stephenson, K. 1998. What knowledge tears apart, networks make whole. *Internal Communication*, 36: 22-35.
- Stevenson, W. B. 2000. Agency and Social Networks: Strategies of Action in a Social Structure of Position, Opposition, and Opportunity - Statistical Data Included. *Administrative Science Quarterly*. 22 Şubat 2007. <http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m4035/is_4_45/ai_71361334>.
- Strang, D., ve Sine, W. D. 2002. Interorganizational institutions. Joel A. C. Baum (Der.) *The Blackwell Companion to Organizations*. Oxford: Blackwell, 497-519.
- Strang, D., ve Soule, S. A. 1998. Diffusion in organizations and social movements: From hybrid corn to poison pills. *Annual Review of Sociology*, 24: 265-290. Palo Alto, CA: Annual Reviews.
- Strang, D. ve Tuma, N. B. 1993. Spatial and temporal heterogeneity in diffusion. *American Journal of Sociology*, 99: 614-639.
- Suchman, M. C. 1995. Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *Academy of Management Review*, 20 (3): 571-610.
- T.C. Çankırı Valiliği web sitesi. 02 Aralık 2004. <www.cankiri.gov.tr>.
- Tichy, N. M. ve Tushman, M. L. 1979. Social network analysis for organizations. *The Academy of Management Review*, 4(4): 507- 519.
- Thornton, P. H., and W. Ocasio. 1999. Institutional logics and the historical contingency of power in organizations: Executive succession in the higher education publishing industry, 1958-1990. *American Journal of Sociology*, 105: 801-843.
- Tolbert, P S., ve Zucker, L. G. 1983. Institutional sources of change in the formal structure of organizations: The diffusion of civil service reform, 1880-1935. *Administrative Science Quarterly*, 28: 22-39.

- Tsai, W. 2001. Knowledge transfer in intraorganizational networks: Effects of network position and absorptive capacity on business unit innovation and performance. *Academy of Management Journal*, 44: 996-1004.
- Tushman, M. L. 1977. Communication across organizational boundaries: Special boundary roles in the innovation process. *Administrative Science Quarterly*, 22: 587- 605.
- Uzzi, B. 1997. Social structure and competition in interfirm Networks: The paradox of embeddedness, *Administrative Science Quarterly*, 42: 35- 67.
- Walker, G. 1988. Network analysis for cooperative interfirm relationships. F.K. Contractor ve P. Lorange (Der.), *Cooperative strategies in international business*, Lexington, KY: Lexington Press, 227-240.
- Wasserman, S. ve Faust, K. 1994. *Social Network Analysis: Methods and Applications*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Weber, M. 1922. *Economy and Society*. An Outline of Interpretive Sociology. Berkeley: University of California Press.
- Weick, K. 2001. *Making sense of organizations*. Oxford: Blackwell.
- Wellman, B. 1988. Structural analysis: From method and metaphor to theory and substance. In B. Wellman, & S. D. Berkowitz (Der.), *Social Structures: A Network Approach*. New York: Cambridge University Press.
- Westphal, J. D. 1998. Board games: How CEOs adapt to increases in structural board independence from management. *Administrative Science Quarterly*, 43: 511–537.
- Westphal, J. D., ve Gulati, R. 1999. Cooperative or controlling? The effects of CEO-board relations and the content of interlocks on the formation of joint ventures. *Administrative Science Quarterly*, 44: 473–506.
- Westphal, J.D., Gulati, R. ve Shortell S.M. 1997. Customization or Conformity? An Institutional and Network Perspective on the Content and Consequences of Total Quality Management Adoption. *Administrative Sciences Quarterly*, 42(366): 394.
- Westphal, J., ve Zajac, E. J. 1997. Defections from the inner circle: Social exchange, reciprocity and the diffusion of board independence in U.S. corporations. *Administrative Science Quarterly*, 42: 161- 183.

- Zucker, L G. 1983. Organizations as institutions. Samuel B. Bacharach (Der.), *Research in the Sociology of Organizations*, 2: 1–42. Greenwich, CT: JAI Press. APP.
- Zucker, L 1991. Postscript: Micro foundations of institutional thought (The Role of Institutionalization in Cultural Persistence makalesine ek), W.W Powell, ve P.J. DiMaggio (Der.), *The New Institutionalism in Organizational Analysis*. Chicago: University of Chicago Press.

EK-1 DOĞRUSAL MODELLER

Bağımlı-bağımsız değişken ilişkisi

Bağımlı Değişkenler

Bilişim teknolojilerine yatırım= BTY

Kapasite artırımı= KA

Profesyonel istihdam etme oranı= PIO

İzlenim yaratma teknikleri= IYT

Bağımsız değişkenler

Bağın niteliği: Güçlü bağlar- zayıf bağlar= BAGN

İçyapısal boşluğu dolduran bağlar= IYAPB

Dış yapısal boşluğu dolduran bağlar = DYAPB

Örgütsel güçten doğan ilişki bağları= ORGG

Kolektif kuruluşlarda ve karar mekanizmalarında etkili olma (politik güçten doğan ilişki bağları)= KOLG

Merkez- kenardaki ilişki bağları= MEKE

i = firma

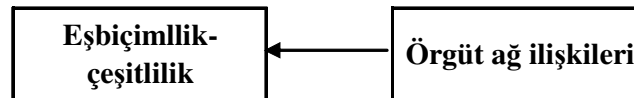
Bağımlı değişkenler = 1.....4

Bağımsız değişkenler = A(a).....F(f)

z = eşbiçimlilik- çeşitlilik

y = değişim (uygulamayı önce sonra benimseme)

Eşbiçimlilik- Çeşitlilik

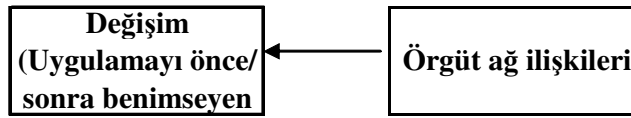
$$BTY_{ix} = \beta_{11x} + \beta_{11Ax} BAGN_i + \beta_{11Bx} IYAPB_i + \beta_{11Cx} DYAPB_i + \beta_{11Dx} ORGG_i + \beta_{11Ex} KOLG_i + \beta_{11Fx} MEKE_i + \epsilon_{11ix}$$

$$KA_{ix} = \beta_{22x} + \beta_{22Ax} BAGN_i + \beta_{22Bx} IYAPB_i + \beta_{22Cx} DYAPB_i + \beta_{22Dx} ORGG_i + \beta_{22Ex} KOLG_i + \beta_{22Fx} MEKE_i + \epsilon_{22ix}$$

$$PIO_{ix} = \beta_{33x} + \beta_{33Ax} BAGN_i + \beta_{33Bx} IYAPB_i + \beta_{33Cx} DYAPB_i + \beta_{33Dx} ORGG_i + \beta_{33Ex} KOLG_i + \beta_{33Fx} MEKE_i + \epsilon_{33ix}$$

$$IYT_{ix} = \beta_{44x} + \beta_{44Ax} BAGN_i + \beta_{44Bx} IYAPB_i + \beta_{44Cx} DYAPB_i + \beta_{44Dx} ORGG_i + \beta_{44Ex} KOLG_i + \beta_{44Fx} MEKE_i + \epsilon_{44ix}$$

Değişim (uygulamayı önce/ sonra benimseme)

$$BTY_{iy} = \beta_{11y} + \beta_{11Ay} BAGN_i + \beta_{11By} IYAPB_i + \beta_{11Cy} DYAPB_i + \beta_{11Dy} ORGG_i + \beta_{11Ey} KOLG_i + \beta_{11Fy} MEKE_i + \epsilon_{11iy}$$

$$KA_{iy} = \beta_{22y} + \beta_{22Ay} BAGN_i + \beta_{22By} IYAPB_i + \beta_{22Cy} DYAPB_i + \beta_{22Dy} ORGG_i + \beta_{22Ey} KOLG_i + \beta_{22Fy} MEKE_i + \epsilon_{22iy}$$

$$PIO_{iy} = \beta_{33y} + \beta_{33Ay} BAGN_i + \beta_{33By} IYAPB_i + \beta_{33Cy} DYAPB_i + \beta_{33Dy} ORGG_i + \beta_{33Ey} KOLG_i + \beta_{33Fy} MEKE_i + \epsilon_{33iy}$$

$$IYT_{iy} = \beta_{44y} + \beta_{44Ay} BAGN_i + \beta_{44By} IYAPB_i + \beta_{44Cy} DYAPB_i + \beta_{44Dy} ORGG_i + \beta_{44Ey} KOLG_i + \beta_{44Fy} MEKE_i + \epsilon_{44iy}$$

Kontrol değişkenler

Yöneticinin demografik özellikleri

Firmada yöneticinin pozisyonu = YPOZ

Yöneticinin yaşı = YYAS

Yöneticinin cinsiyeti = YCIN

Yöneticinin eğitimi = YEGT

Yöneticinin lise eğitimi = YLEGT

Yöneticinin üniversite dalı = YUEGT

Yöneticinin memleketi = YMEM

Firmanın demografik özellikleri

Firmanın faaliyet alanı = FFAL

Firmada çalışan sayısı = FCAL

Firmanın yaşı = FYAS

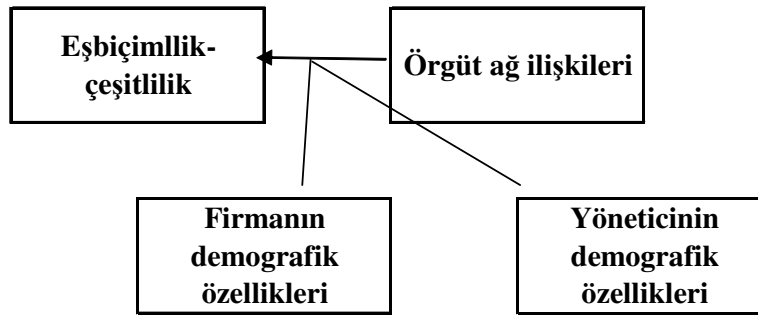
Firmanın cirosu = FCIR

Firmanın türü = FTUR

Firmanın üretim kapasitesi = FURT

Firmanın faaliyet yılı = FFYIL

Eşbiçimlilik- Çeşitlilik

$$BTY_{ixz} = \beta_{1xz} + (\beta_{1Gxz} FFAL_i + \beta_{1Hxz} FCAL_i + \beta_{1Ixz} FYAS_i + \beta_{1Jxz} FCIR_i + \beta_{1Kxz} FTUR_i + \beta_{1Lxz} FURT_i + \beta_{1Mxz} FFYIL_i) + (\beta_{1Nxz} YPOZ_i + \beta_{1Oxz} YYAS_i + \beta_{1Pxz} YCIN_i + \beta_{1Rxz} YEGT_i + \beta_{1Sxz} YLEGT_i + \beta_{1Txz} YUEGT_i + \beta_{1Uxz} YMEM_i) + \beta_{1Axz} BAGN_i + \beta_{1Bxz} IYAPB_i + \beta_{1Cxz} DYAPB_i + \beta_{1Dxz} ORGG_i + \beta_{1Exz} KOLG_i + \beta_{1Fxz} MEKE_i + \varepsilon_{1xz}$$

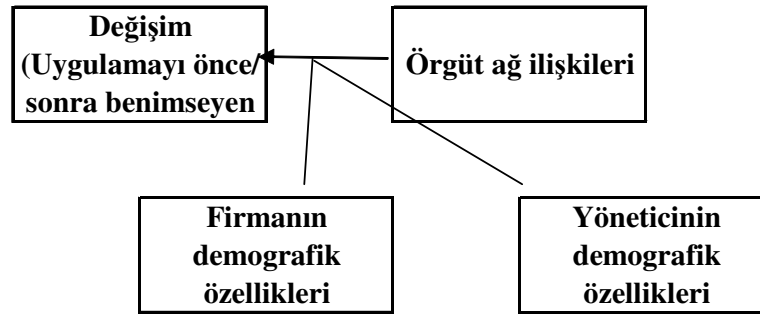
$$KA_{ixz} = \beta_{2xz} + (\beta_{2Gxz} FFAL_i + \beta_{2Hxz} FCAL_i + \beta_{2Ixz} FYAS_i + \beta_{2Jxz} FCIR_i + \beta_{2Kxz} FTUR_i + \beta_{2Lxz} FURT_i + \beta_{2Mxz} FFYIL_i) + (\beta_{2Nxz} YPOZ_i + \beta_{2Oxz} YYAS_i + \beta_{2Pxz} YCIN_i + \beta_{2Rxz} YEGT_i + \beta_{2Sxz} YLEGT_i + \beta_{2Txz} YUEGT_i + \beta_{2Uxz} YMEM_i) + \beta_{2Axz} BAGN_i + \beta_{2Bxz} IYAPB_i + \beta_{2Cxz} DYAPB_i + \beta_{2Dxz} ORGG_i + \beta_{2Exz} KOLG_i + \beta_{2Fxz} MEKE_i + \varepsilon_{2xz}$$

$$PIO_{ixz} = \beta_{3xz} + (\beta_{3Gxz} FFAL_i + \beta_{3Hxz} FCAL_i + \beta_{3Ixz} FYAS_i + \beta_{3Jxz} FCIR_i + \beta_{3Kxz} FTUR_i + \beta_{3Lxz} FURT_i + \beta_{3Mxz} FFYIL_i) + (\beta_{3Nxz} YPOZ_i + \beta_{3Oxz} YYAS_i + \beta_{3Pxz} YCIN_i + \beta_{3Rxz} YEGT_i +$$

$$\beta_{3Sxz} YLEGT_i + \beta_{3Txz} YUEGT_i + \beta_{3Uxz} YMEM_i) + \beta_{3Axz} BAGN_i + \beta_{3Bxz} IYAPB_i + \beta_{3Cxz} DYAPB_i + \beta_{3Dxz} ORGG_i + \beta_{3Exz} KOLG_i + \beta_{3Fxz} MEKE_i + \varepsilon_{3xz}$$

$$IYT_{ixz} = \beta_{4xz} + (\beta_{4Gxz} FFAL_i + \beta_{4Hxz} FCAL_i + \beta_{4Ixz} FYAS_i + \beta_{4Jxz} FCIR_i + \beta_{4Kxz} FTUR_i + \beta_{4Lxz} + FURT_i + \beta_{3Mxz} FFYIL_i) + (\beta_{3Nxz} YPOZ_i + \beta_{3Oxz} YYAS_i + \beta_{3Pxz} YCIN_i + \beta_{3Rxz} YEGT_i + \beta_{3Sxz} YLEGT_i + \beta_{4Txz} YUEGT_i + \beta_{4Uxz} YMEM_i) + \beta_{4Axz} BAGN_i + \beta_{4Bxz} IYAPB_i + \beta_{4Cxz} DYAPB_i + \beta_{4Dxz} ORGG_i + \beta_{4Exz} KOLG_i + \beta_{4Fxz} MEKE_i + \varepsilon_{4xz}$$

Değişim (uygulamayı önce/ sonra benimseme)

$$BTY_{iyz} = \beta_{1yz} + (\beta_{1Gyz} FFAL_i + \beta_{1Hyz} FCAL_i + \beta_{1Iyz} FYAS_i + \beta_{1Jyz} FCIR_i + \beta_{1Kyz} FTUR_i + \beta_{1Lyz} + FURT_i + \beta_{1Myz} FFYIL_i) + (\beta_{1Nyz} YPOZ_i + \beta_{1Oyz} YYAS_i + \beta_{1Pyz} YCIN_i + \beta_{1Ryz} YEGT_i + \beta_{1Syz} YLEGT_i + \beta_{1Tyz} YUEGT_i + \beta_{1Uyz} YMEM_i) + \beta_{1Ayz} BAGN_i + \beta_{1Byz} IYAPB_i + \beta_{1Cyz} DYAPB_i + \beta_{1Dyz} ORGG_i + \beta_{1Eyz} KOLG_i + \beta_{1Fyz} MEKE_i + \varepsilon_{1yz}$$

$$KA_{iyz} = \beta_{2yz} + (\beta_{2Gxz} FFAL_i + \beta_{2Hyz} FCAL_i + \beta_{2Iyz} FYAS_i + \beta_{2Jyz} FCIR_i + \beta_{2Kyz} FTUR_i + \beta_{2Lyz} + FURT_i + \beta_{2Myz} FFYIL_i) + (\beta_{2Nyz} YPOZ_i + \beta_{2Oyz} YYAS_i + \beta_{2Pyz} YCIN_i + \beta_{2Ryz} YEGT_i + \beta_{2Syz} YLEGT_i + \beta_{2Tyz} YUEGT_i + \beta_{2Uyz} YMEM_i) + \beta_{2Ayz} BAGN_i + \beta_{2Byz} IYAPB_i + \beta_{2Cyz} DYAPB_i + \beta_{2Dyz} ORGG_i + \beta_{2Eyz} KOLG_i + \beta_{2Fyz} MEKE_i + \varepsilon_{2yz}$$

$$PIO_{iyz} = \beta_{3yz} + (\beta_{3Gxz} FFAL_i + \beta_{3Hyz} FCAL_i + \beta_{3Iyz} FYAS_i + \beta_{3Jyz} FCIR_i + \beta_{2Kyz} FTUR_i + \beta_{3Lyz} + FURT_i + \beta_{3Myz} FFYIL_i) + (\beta_{3Nyz} YPOZ_i + \beta_{3Oyz} YYAS_i + \beta_{3Pyz} YCIN_i + \beta_{3Ryz} YEGT_i + \beta_{3Syz} YLEGT_i + \beta_{3Tyz} YUEGT_i + \beta_{3Uyz} YMEM_i) + \beta_{3Ayz} BAGN_i + \beta_{3Byz} IYAPB_i + \beta_{3Cyz} DYAPB_i + \beta_{3Dyz} ORGG_i + \beta_{3Eyz} KOLG_i + \beta_{3Fyz} MEKE_i + \varepsilon_{3yz}$$

$$\begin{aligned}
IYT_{iyz} = & \beta_{4yz} + (\beta_{4Gyz} FFAL_i + \beta_{4Hyz} FCAL_i + \beta_{4Iyz} FYAS_i + \beta_{4Jyz} FCIR_i + \beta_{4Kyz} \\
& FTUR_i + \beta_{4Lyz} FURT_i + \beta_{4Myz} FFYIL_i) + (\beta_{4Nyz} YPOZ_i + \beta_{4Oyz} YYAS_i + \beta_{4Pyz} YCIN_i + \beta_{4Ryz} \\
& YEGT_i + \beta_{4Syz} YLEGT_i + \beta_{4Tyz} YUEGT_i + \beta_{4Uyz} YMEM_i) + \beta_{4Ayz} BAGN_i + \beta_{4Byz} IYAPB_i + \\
& \beta_{4Cyz} DYAPB_i + \beta_{4Dyz} ORGG_i + \beta_{4Eyz} KOLG_i + \beta_{4Fyz} MEKE_i + \varepsilon_{4yz}
\end{aligned}$$

EK- 2 TEZ GÖRÜŞME SORULARI

ÖRGÜTSEL AĞ DÜZENİĞİNİN ÖRGÜTSEL ALANDAKİ ÇEŞİTLİLİK VE DEĞİŞİME ETKİSİ: ÇANKIRI ÖRNEĞİ

Bu soru kâğıdı, Çankırı'daki firmalar arası ilişkileri inceleyen bir araştırma için gerekli bilgileri toplamayı amaçlamaktadır. Bu araştırma firmalar arası ilişkilerin değişime ve yeniliklere katkısını incelemek amacıyla yapılmaktadır. Cevaplarınız, bireysel olarak hiçbir üçüncü şahıs veya kuruluşla paylaşılmayacaktır. Soru kâğıdında vereceğiniz firma isimleri hiçbir şekilde bilimsel yayınlarda firma kimliğini açıklayacak biçimde kullanılmayacaktır. Bu araştırmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Ela Özkan-Canbolat

Araştırma Sorumlusu

Doç. Dr. Şükrü Özen

Araştırma Danışmanı

A. Tanımlayıcı Sorular	
1. Adınız Soyadınız?	
2. Firmadaki pozisyonunuz	☐ Firma sahibi (ortağı)-yönetici ☐ Ücretli yönetici
3. Yaşınız	
4. Cinsiyetiniz	☐ Erkek ☐ Kadın
5. Eğitiminiz	☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Düz Lise ☐ Meslek Lisesi ☐ İki yıllık yüksek okul

	☐ Dört yıllık fakülte ☐ Yüksek Lisans veya Doktora
6. Firma sahibi (sahipleri) nerelidir?	
7. Firmanın ismi ve faaliyet gösterdiği alan (sektör) nedir?	
8. Firmanızda siz dâhil toplam kaç kişi çalışmaktadır?	
9. Firmanızın türü nedir?	☐ Şahıs firması (bir kişiye ait) ☐ Aile ortaklığı (bir ailenin üyelerine ait) ☐ Farklı ailelerin (kişilerin) ortaklığı
10. Yıllık ortalama üretim kapasiteniz nedir?	
11. Firmanız ilk ne zaman faaliyete başladı?	
12. Firmanızın kuruluş öyküsü nedir? Firma aile ortaklarından mı devralındı, siz mi kurdunuz? Nasıl büyüdü? İlk yükseliş işiniz neydi?	
B. Örgüt Ağları ve Ağ İlişkileri	Aşağıdaki 13-31 numaralı sorular ticari/sosyal ilişkide bulunduğunuzu belirttiğiniz firmalar ile ilgilidir. Lütfen bu firmalar için ayrı ayrı cevaplayınız
13. Çankırı’da birlikte en çok çalıştığınız 3 firmanın ve sahiplerinin adlarını belirtiniz.	1- 2- 3-

14. Faaliyetleriniz sırasında iş ilişkisinde bulunduğunuz bu kişilerle ne tür bir ilişkiniz bulunmaktadır?	a- Akrabalık b- Hemşerilik c- İş ile birlikte kurulan ahbablık d- İşten önce var olan ahbablık e- Ticari ilişki
15. Bu firmalar nerededir?	1- 2- 3-
16. Bu firmalarla kaç yıldır çalışıyorsunuz?	1- 2- 3-
17. Bu kişilerle hangi sıklıkta iş gereği bir araya gelirsiniz?	1- 2- 3-
18. Bu kişilerle akşamları ya da hafta sonları ne kadar sıklıkta görüşürsünüz?	☐ Her zaman ☐ Sık sık ☐ Bazen ☐ Nadiren ☐ Hiç
19. İş görüşmelerini genelde nerede yapmayı tercih edersiniz?	a- Ofiste b- Evde c- Restoranda
20. İş görüşmeleriniz ortalama kaç saat ya da dakika sürer?	1-

	2- 3-
21. Bu kişilerle aynı dünya görüşüne sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?	☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır
22. Aranızda ahbablık/dostluk ilişkisi olan Çankırı'da faaliyet gösteren 3 firma ve sahibinin adlarını belirtiniz.	1- 2- 3-
23. Sosyal ilişkide bulunduğunuzu belirttiğiniz firma sahipleri ile ne tür bir ilişkiniz bulunmaktadır?	a- Akrabalık b- Hemşerilik c- Ahbablık
24. Bu firmalar nerededir?	1- 2- 3-
25. Bu firmalarla kaç yıldır çalışıyorsunuz?	1- 2- 3-

26. Bu kişilerle hangi sıklıkta bir araya gelirsiniz?	1- 2- 3-
27. Bu kişilerle akşamları ya da hafta sonları ne kadar sıklıkta görüşürsünüz?	☐ Her zaman ☐ Sık sık ☐ Bazen ☐ Nadiren ☐ Hiç
28. Görüşmelerini genelde nerede yapmayı tercih edersiniz?	a- Ofiste b- Evde c- Restoranda
29. Görüşmeleriniz ortalama kaç saat ya da dakika sürer?	1- 2- 3-
30. Bu kişilerle aynı dünya görüşüne sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?	☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır
31. Ortak iş yaptığınız kişilerin tanıdık olmaları gerekir mi?	☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır

32. Tanıdıklarla iş yapmanın avantajları nelerdir?	
33. Tanıdıklarla iş yapmanın dezavantajları nelerdir?	
34. Ayda ortalama kaç kez iş gereği Çankırı dışına çıkarsınız?	
35. En sık nereye gidersiniz?	
36. Çankırı dışında faaliyet gösterip sizinle ticari ve sosyal ilişkide bulunan bu firmalardan en sık görüştüğünüz 3'ünün ismini söyley misiniz? Bu firmalar nerede yer almaktadır?	1- 2- 3-
37. Bu firmalarla hangi sıklıkta görüşmektedirsiniz?	☐ Her zaman ☐ Sık sık ☐ Bazen ☐ Nadiren ☐ Hiç

38. Görüşmelerini genelde nerede yapmayı tercih edersiniz?	a- Ofiste b- Evde c- Restoranda
39. Görüşmeleriniz ortalama kaç saat ya da dakika sürer?	1- 2- 3-
40. Bu kişilerle aynı dünya görüşüne sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?	☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır
41. Hangi firmalarla iş ilişkileriniz daha çok toplantı, resmi yazışma şeklinde ilerlemektedir? Hangileri yüz-yüze görüşme, ikili ilişkilere dayalı iletişimlere dayanmaktadır?	1- 2- 3-
42. Görece daha resmi ilişkilerde bulunduğunuz kişilerle hangi düzeyde ilişkilerinizi sürdürmektesiniz?	a-Alt-düzey Yönetici b- Orta düzey yönetici c- Üst düzey yönetici
43. Bu firmalar sizin firmanız için ne ölçüde ve ne açıdan önemlidir?	
44. Üye olduğunuz herhangi bir meslek odası, dernek, sivil toplum kuruluşu var mıdır? Var ise ismi?	
45. Aktif olarak herhangi bir siyasi	☐ Evet ☐ Hayır

partide görev almakta mısınız?	
46. Bu sivil toplum kuruluşlarında hangi pozisyondasınız?	a- Yönetim Kurulu Başkanı b- Yönetim Kurulu üyesi c- İdari Kurul üyesi.
47. Ne zamandan bu yana bu kurumlarda yer almaktasınız?	
48. Üye olduğunuz bu kurumlarda yukarıda belirttiğiniz sizinle iş ve sosyal anlamda ilişkide bulunan kişiler yer almakta mıdır?	
49. Bu kurumlarda iş başında bulunan yönetim sizin desteklediğiniz grup mu yoksa muhalif grup mu?	
50. Bu dernek/kuruluşlarda bulunmak sizin ve firmanız açısından ne derece önemlidir?	
51. Bağlı bulunduğunuz bu dernek/kuruluşlarda Çankırı Sanayisini etkileyebilecek kararlar alınmakta mıdır?	☐ Her zaman ☐ Sık sık ☐ Bazen ☐ Nadiren ☐ Hiç
52. Bu kararları ne kadar etkilediğinizi düşünüyorsunuz?	<i>Az Etkili</i> <i>Çok Etkili</i> 1 2 3 4 5
53. Sizce bir firmanın güçlü olduğunu ifade eden özellikleri nelerdir?	a- Büyüklüğü (kapasitesi) b- Ortakların sermayesi c- Ortakların şahsi para ya da para mukabili değerleri d- İtibarı / saygınlığı
54. Sizce Çankırı'da faaliyet gösteren	1-

en güçlü 3 firma hangisidir?	2- 3-
55. Bu firmaların gücü nereden kaynaklanmaktadır?	
56. Bir firmanın siyasi güce sahip olması, o firmanın faaliyetlerini olumlu yönde etkiler mi?	☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
C. Örgütsel alan davranışları	
57. Son 10 yılda üretim ya da satış kapasitenizde artış oldu mu? Üretim kapasitesindeki artış kararı almanızdaki en önemli etken nedir?	☐ Evet ☐ Hayır
58. Bu kararı alırken herhangi bir	☐ Evet ☐ Hayır

firmadan esinlendiniz mi? Esinlendiniz ise hangi firmalardan?	
59. Ne zaman kapasite artırımını gerçekleştirdiğiniz?	☐ Sene ☐ Ay
60. Son 10 yılda bilişim teknolojilerine (bilgisayar, yazılım, web sayfası, sanal reklâm, vb) ne kadar yatırım yaptınız? Bu kararı almanızdaki en önemli etken nedir?	☐ Evet ☐ Hayır
61. Bu kararı alırken herhangi bir firmadan esinlendiniz mi? Esinlendiniz ise hangi firmalardan?	☐ Evet ☐ Hayır
62. Ne zaman bu yeniliği benimsediniz? Hangi yılda, ayda BT yatırım yaptınız?	☐ Sene ☐ Ay
63. Son 10 yılda profesyonel istihdam etme oranınızda artış oldu mu? Bu kararı almanızdaki en önemli etken nedir?	☐ Evet ☐ Hayır
64. Bu kararı alırken herhangi bir firmadan esinlendiniz mi? Esinlendiniz ise hangi firmalardan?	☐ Evet ☐ Hayır
65. Ne zaman bu kimselerle çalışmaya başladınız?	☐ Sene ☐ Ay
66. Bu kimseleri kimler vasıtası ile işe aldınız?	
Son 10 yılda	
67. Kendinize, birinci derece	☐ Evet ☐ Hayır

akrabalarınıza, iş ortaklarınıza ya da onların birinci derece akrabalarına araba aldınız mı? Ne zaman?	
68. Kendinize, birinci derece akrabalarınıza, iş ortaklarınıza ya da onların birinci derece akrabalarına ev aldınız mı ya da evde büyük bir tadilat yaptınız mı? Ne zaman?	☐ Evet ☐ Hayır
69. İleride ev ya da arabanızı yenileme planınız var mı? Ne zaman?	☐ Evet ☐ Hayır
70. Nakliye araçlarınız varsa bunları yenilediniz mi? Ne zaman?	☐ Evet ☐ Hayır
71. Ofisinizde tadilat yaptınız mı, iş faaliyeti yapma amaçlı arsa aldınız mı? Ne zaman?	☐ Evet ☐ Hayır
72. Son 10 yılda faaliyet gösterdiğiniz her hangi bir sosyal yardımlaşma kuruluşu var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
73. Çankırı ‘da organize edilen yardım amaçlı yemek, çay gibi organizasyonlara katılır mısınız?	☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır

74. Sizce bu kurumlar gerçek amacına ulaşmakta mıdır? Neden?	☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır
75. Bu tür organizasyonlara hangi sıklıkta katılırsınız?	☐ Her zaman ☐ Sık sık ☐ Bazen ☐ Nadiren ☐ Hiç
76. Hangi konularda yaptıklarınız ile diğer firmalarca taklit edildiğinizi düşünüyorsunuz?	

**EK- 3 İLİŞKİSEL ve AĞIRLIKLIL ORANLAR BAĞLAMINDA ÇANKIRI İLİ AĞ
DÜZENEGİ AGNA 2.1 PROGRAMI ÇIKTISI**

Agna 2.1.1 Report, Sat Dec 08 22:31:22 EET 2007

Basic description of New Network

Number of nodes: 39

Number of edges: 191

This network is weighted (ie, nonuniform) and nonsymmetric (ie, directed).

Agna 2.1.1 Report, Sat Dec 08 22:31:28 EET 2007

Diameter of New Network

Diameter = 6.0

Agna 2.1.1 Report, Sat Dec 08 22:31:32 EET 2007

Distribution of Eccentricity in New Network

<i>Node</i>	<i>Eccentricity</i>
<i>Untas Gida As.</i>	4.0
<i>Sevindi Yem As.</i>	5.0
<i>Cankiri Yem As.</i>	5.0
<i>Tekinak Gida As.</i>	4.0
<i>Civitcioglu As.</i>	4.0
<i>Eren As.</i>	4.0
<i>Aksoy Torna Ltd.</i>	5.0
<i>Filiz As.</i>	4.0
<i>Uysal Tic.As.</i>	4.0
<i>Pasabeyoglu Ins. As.</i>	4.0
<i>Kentbir As.</i>	5.0
<i>Akper Perlit As.</i>	5.0
<i>Sezginler As.</i>	5.0
<i>Acar As.</i>	4.0

<i>Baskent Mobilya As.</i>	5.0
<i>Kosar Iletisim Ltd.</i>	4.0
<i>Can Telekomik. As.</i>	4.0
<i>Ulker Bay. As.</i>	4.0
<i>Ayanoglu As.</i>	5.0
<i>Katik Gıda As.</i>	5.0
<i>Sadik Iletisim As.</i>	5.0
<i>Ray Sigorta Acen. As.</i>	5.0
<i>Safir Tuz As.</i>	4.0
<i>Dostlar As.</i>	4.0
<i>Cakir As.</i>	5.0
<i>Sevindim Petrol As.</i>	5.0
<i>Saray Tic. As.</i>	5.0
<i>Karatas Kuyumculuk As.</i>	5.0
<i>Ericekli As.</i>	5.0
<i>Astarlioglu As.</i>	4.0
<i>Adim Kirtasiye Ltd.</i>	4.0
<i>Buyruk As.</i>	5.0
<i>Canbolat Boya Ltd.</i>	5.0
<i>Bulutsan Ltd.</i>	4.0
<i>Özcenk İns. As.</i>	5.0
<i>Sarikaya As.</i>	4.0
<i>Fuji Ltd.</i>	5.0
<i>Usta İns. As.</i>	4.0
<i>Uce Ltd.</i>	6.0

Statistics

<i>Minimum</i>	4.0
<i>Maximum</i>	6.0
<i>Sum</i>	178.0
<i>Mean</i>	4.5641026
<i>Variance</i>	0.2971729
<i>Standard Deviance</i>	0.5451357
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.6564603
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616
<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	5.275157
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	0.19383776

Agna 2.1.1 Report, Sat Dec 08 22:31:32 EET 2007

Density of New Network

Density = 0.12887989

Weighted Density = 0.42511472

Agna 2.1.1 Report, Sat Dec 08 22:31:32 EET 2007

Cohesion = 0.067476384

Agna 2.1.1 Report, Sat Dec 08 22:31:39 EET 2007

Distribution of Emission Degree in New Network

<i>Node</i>	<i>Emission</i>
<i>Untas Gida As.</i>	17.7
<i>Sevindi Yem As.</i>	15.425
<i>Cankiri Yem As.</i>	12.075
<i>Tekinak Gida As.</i>	13.975

<i>Civitcioglu As.</i>	15.475
<i>Eren As.</i>	13.0
<i>Aksoy Torna Ltd.</i>	16.55
<i>Filiz As.</i>	18.95
<i>Uysal Tic.As.</i>	15.65
<i>Pasabeyoglu Ins. As.</i>	18.45
<i>Kentbir As.</i>	15.95
<i>Akper Perlit As.</i>	16.7
<i>Sezginler As.</i>	16.05
<i>Acar As.</i>	16.9
<i>Baskent Mobilya As.</i>	16.8
<i>Kosar Iletisim Ltd.</i>	15.0
<i>Can Telekomik. As.</i>	16.025
<i>Ulker Bay. As.</i>	16.35
<i>Ayanoglu As.</i>	16.575
<i>Katik Gıda As.</i>	19.05
<i>Sadik Iletisim As.</i>	14.72
<i>Ray Sigorta Acen. As.</i>	14.65
<i>Safir Tuz As.</i>	14.95
<i>Dostlar As.</i>	15.25
<i>Cakir As.</i>	16.525
<i>Sevindim Petrol As.</i>	12.9
<i>Saray Tic. As.</i>	15.85
<i>Karatas Kuyumculuk As.</i>	15.35
<i>Ericekli As.</i>	17.35
<i>Astarlioglu As.</i>	20.5
<i>Adim Kirtasiye Ltd.</i>	15.2

<i>Buyruk As.</i>	16.075
<i>Canbolat Boya Ltd.</i>	18.075
<i>Bulutsan Ltd.</i>	19.6
<i>Özcenk İns. As.</i>	15.3
<i>Sarikaya As.</i>	16.75
<i>Fuji Ltd.</i>	17.85
<i>Usta İns. As.</i>	14.85
<i>Uce Ltd.</i>	15.625

Statistics

<i>Minimum</i>	12.075
<i>Maximum</i>	20.5
<i>Sum</i>	630.02
<i>Mean</i>	16.15436
<i>Variance</i>	3.0841775
<i>Standard Deviance</i>	1.7561827
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.6576548
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616
<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	5.2768803
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	0.1612312

Agna 2.1.1 Report, Sat Dec 08 22:31:44 EET 2007

Distribution of Reception Degree in New Network

<i>Node</i>	<i>Reception</i>
<i>Untas Gida As.</i>	58.65

<i>Sevindi Yem As.</i>	34.1
<i>Cankiri Yem As.</i>	11.175
<i>Tekinak Gıda As.</i>	23.1
<i>Civitcioglu As.</i>	44.45
<i>Eren As.</i>	3.95
<i>Aksoy Torna Ltd.</i>	11.35
<i>Filiz As.</i>	11.25
<i>Uysal Tic.As.</i>	13.8
<i>Pasabeyoglu Ins. As.</i>	16.9
<i>Kentbir As.</i>	34.35
<i>Akper Perlit As.</i>	12.7
<i>Sezginler As.</i>	9.95
<i>Acar As.</i>	38.425
<i>Baskent Mobilya As.</i>	17.975
<i>Kosar İletişim Ltd.</i>	7.0699997
<i>Can Telekomik. As.</i>	9.1
<i>Ulker Bay. As.</i>	8.0
<i>Ayanoglu As.</i>	7.95
<i>Katık Gıda As.</i>	2.4
<i>Sadık İletişim As.</i>	6.0
<i>Ray Sigorta Acen. As.</i>	5.0
<i>Safir Tuz As.</i>	17.4
<i>Dostlar As.</i>	13.075
<i>Cakir As.</i>	18.75
<i>Sevindim Petrol As.</i>	3.0
<i>Saray Tic. As.</i>	5.6
<i>Karatas Kuyumculuk As.</i>	12.75

<i>Ericekli As.</i>	17.95
<i>Astarlioglu As.</i>	11.75
<i>Adim Kirtasiye Ltd.</i>	2.6
<i>Buyruk As.</i>	9.5
<i>Canbolat Boya Ltd.</i>	65.625
<i>Bulutsan Ltd.</i>	35.5
<i>Özcenk İns. As.</i>	5.4
<i>Sarikaya As.</i>	6.5
<i>Fuji Ltd.</i>	8.375
<i>Usta İns. As.</i>	2.75
<i>Uce Ltd.</i>	5.85

Statistics

<i>Minimum</i>	2.4
<i>Maximum</i>	65.625
<i>Sum</i>	630.02
<i>Mean</i>	16.15436
<i>Variance</i>	223.2987
<i>Standard Deviance</i>	14.943183
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.3188083
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616
<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	4.7880282
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	9.410333

Agna 2.1.1 Report, Sat Dec 08 22:31:49 EET 2007

Distribution of Outdegree in New Network

* relative to number of all other nodes (self excluded)

** relative to number of all nodes (self included)

<i>Node</i>	<i>Outdegree*</i>	<i>Outdegree**</i>	<i>Weighted Outdegree*</i>	<i>Weighted Outdegree**</i>
<i>Untas Gida As.</i>	0.15789473	0.15384616	0.4657895	0.4538462
<i>Sevindi Yem As.</i>	0.10526316	0.102564104	0.40592107	0.39551282
<i>Cankiri Yem As.</i>	0.10526316	0.102564104	0.31776315	0.30961537
<i>Tekinak Gida As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.36776316	0.35833335
<i>Civitcioglu As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.40723684	0.3967949
<i>Eren As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.34210527	0.33333334
<i>Aksoy Torna Ltd.</i>	0.13157895	0.12820514	0.43552628	0.42435896
<i>Filiz As.</i>	0.15789473	0.15384616	0.49868423	0.48589745
<i>Uysal Tic.As.</i>	0.15789473	0.15384616	0.4118421	0.40128204
<i>Pasabeyoglu Ins. As.</i>	0.15789473	0.15384616	0.48552632	0.47307694
<i>Kentbir As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.41973683	0.40897435
<i>Akper Perlit As.</i>	0.15789473	0.15384616	0.43947372	0.42820516
<i>Sezginler As.</i>	0.10526316	0.102564104	0.4223684	0.41153845
<i>Acar As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.44473684	0.43333334
<i>Baskent Mobilya As.</i>	0.078947365	0.07692308	0.44210523	0.4307692
<i>Kosar Iletisim Ltd.</i>	0.15789473	0.15384616	0.39473686	0.3846154
<i>Can Telekomik. As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.42171052	0.41089743
<i>Ulker Bay. As.</i>	0.15789473	0.15384616	0.43026316	0.4192308
<i>Ayanoglu As.</i>	0.10526316	0.102564104	0.43618423	0.425
<i>Katik Gıda As.</i>	0.15789473	0.15384616	0.5013158	0.48846152
<i>Sadik Iletisim As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.38736844	0.3774359
<i>Ray Sigorta Acen. As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.3855263	0.37564102

<i>Safir Tuz As.</i>	0.15789473	0.15384616	0.39342105	0.38333333
<i>Dostlar As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.40131578	0.39102563
<i>Cakir As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.43486843	0.42371795
<i>Sevindim Petrol As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.33947366	0.3307692
<i>Saray Tic. As.</i>	0.10526316	0.102564104	0.4171053	0.40641028
<i>Karatas Kuyumculuk As.</i>	0.10526316	0.102564104	0.40394738	0.39358976
<i>Ericekli As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.45657897	0.4448718
<i>Astarlioglu As.</i>	0.15789473	0.15384616	0.5394737	0.525641
<i>Adim Kirtasiye Ltd.</i>	0.13157895	0.12820514	0.4	0.3897436
<i>Buyruk As.</i>	0.10526316	0.102564104	0.42302632	0.4121795
<i>Canbolat Boya Ltd.</i>	0.13157895	0.12820514	0.4756579	0.46346155
<i>Bulutsan Ltd.</i>	0.15789473	0.15384616	0.5157895	0.50256413
<i>Özcenk İns. As.</i>	0.10526316	0.102564104	0.40263158	0.3923077
<i>Sarikaya As.</i>	0.10526316	0.102564104	0.44078946	0.42948717
<i>Fuji Ltd.</i>	0.078947365	0.07692308	0.46973684	0.45769233
<i>Usta İns. As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.39078948	0.38076925
<i>Uce Ltd.</i>	0.078947365	0.07692308	0.41118422	0.40064102

Outdegree* Statistics

<i>Minimum</i>	0.078947365
<i>Maximum</i>	0.15789473
<i>Sum</i>	5.0263157
<i>Mean</i>	0.12887989
<i>Variance</i>	5.609372E-4
<i>Standard Deviance</i>	0.023684112
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.6459632

<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616
<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	5.260013
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	0.48036608

Outdegree** Statistics

<i>Minimum</i>	0.07692308
<i>Maximum</i>	0.15384616
<i>Sum</i>	4.897436
<i>Mean</i>	0.12557529
<i>Variance</i>	5.3254014E-4
<i>Standard Deviance</i>	0.02307683
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.6459632
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616
<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	5.260013
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	0.48036614

Weighted Outdegree* Statistics

<i>Minimum</i>	0.31776315
<i>Maximum</i>	0.5394737
<i>Sum</i>	16.579473
<i>Mean</i>	0.42511472
<i>Variance</i>	0.0021358572
<i>Standard Deviance</i>	0.046215337
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.6576548
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616

<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	5.2768803
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	0.16123122

Weighted Outdegree** Statistics

<i>Minimum</i>	0.30961537
<i>Maximum</i>	0.525641
<i>Sum</i>	16.15436
<i>Mean</i>	0.41421434
<i>Variance</i>	0.0020277302
<i>Standard Deviance</i>	0.045030326
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.6576548
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616
<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	5.2768803
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	0.1612312

Agna 2.1.1 Report, Sat Dec 08 22:31:55 EET 2007

Distribution of Indegree in New Network

** relative to number of all other nodes (self excluded)*

*** relative to number of all nodes (self included)*

<i>Node</i>	<i>Indegree*</i>	<i>Indegree**</i>	<i>Weighted Indegree*</i>	<i>Weighted Indegree**</i>
<i>Untas Gida As.</i>	0.4473684	0.43589744	1.5434211	1.5038462
<i>Sevindi Yem As.</i>	0.28947368	0.2820513	0.8973684	0.87435895
<i>Cankiri Yem As.</i>	0.078947365	0.07692308	0.29407895	0.28653845
<i>Tekinak Gida As.</i>	0.2631579	0.25641027	0.6078947	0.5923077

<i>Civitcioglu As.</i>	0.36842105	0.35897437	1.1697369	1.1397436
<i>Eren As.</i>	0.05263158	0.051282052	0.10394737	0.10128205
<i>Aksoy Torna Ltd.</i>	0.10526316	0.102564104	0.2986842	0.29102564
<i>Filiz As.</i>	0.10526316	0.102564104	0.29605263	0.28846154
<i>Uysal Tic.As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.3631579	0.35384616
<i>Pasabeyoglu Ins. As.</i>	0.15789473	0.15384616	0.44473684	0.43333334
<i>Kentbir As.</i>	0.23684211	0.23076923	0.90394735	0.8807692
<i>Akper Perlit As.</i>	0.10526316	0.102564104	0.33421052	0.325641
<i>Sezginler As.</i>	0.078947365	0.07692308	0.2618421	0.2551282
<i>Acar As.</i>	0.2631579	0.25641027	1.0111842	0.9852564
<i>Baskent Mobilya As.</i>	0.10526316	0.102564104	0.47302634	0.46089745
<i>Kosar Iletisim Ltd.</i>	0.05263158	0.051282052	0.18605262	0.18128204
<i>Can Telekomik. As.</i>	0.10526316	0.102564104	0.2394737	0.23333335
<i>Ulker Bay. As.</i>	0.078947365	0.07692308	0.21052632	0.20512821
<i>Ayanoglu As.</i>	0.078947365	0.07692308	0.20921052	0.20384614
<i>Katkı Gıda As.</i>	0.02631579	0.025641026	0.06315789	0.061538465
<i>Sadık İletisim As.</i>	0.05263158	0.051282052	0.15789473	0.15384616
<i>Ray Sigorta Acen. As.</i>	0.05263158	0.051282052	0.13157895	0.12820514
<i>Safir Tuz As.</i>	0.15789473	0.15384616	0.4578947	0.44615385
<i>Dostlar As.</i>	0.10526316	0.102564104	0.34407893	0.3352564
<i>Cakir As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.49342105	0.48076922
<i>Sevindim Petrol As.</i>	0.02631579	0.025641026	0.078947365	0.07692308
<i>Saray Tic. As.</i>	0.05263158	0.051282052	0.14736842	0.14358974
<i>Karatas Kuyumculuk As.</i>	0.078947365	0.07692308	0.33552632	0.32692307
<i>Ericekli As.</i>	0.13157895	0.12820514	0.47236845	0.46025643
<i>Astarlioglu As.</i>	0.078947365	0.07692308	0.30921054	0.30128205

<i>Adim Kirtasiye Ltd.</i>	0.02631579	0.025641026	0.06842105	0.06666666
<i>Buyruk As.</i>	0.078947365	0.07692308	0.25	0.24358974
<i>Canbolat Boya Ltd.</i>	0.4473684	0.43589744	1.7269737	1.6826923
<i>Bulutsan Ltd.</i>	0.2631579	0.25641027	0.93421054	0.9102564
<i>Özcenk İns. As.</i>	0.05263158	0.051282052	0.14210527	0.13846155
<i>Sarikaya As.</i>	0.05263158	0.051282052	0.17105263	0.16666667
<i>Fuji Ltd.</i>	0.05263158	0.051282052	0.22039473	0.21474358
<i>Usta İns. As.</i>	0.02631579	0.025641026	0.07236842	0.070512824
<i>Uce Ltd.</i>	0.02631579	0.025641026	0.15394737	0.14999999

Indegree* Statistics

<i>Minimum</i>	0.02631579
<i>Maximum</i>	0.4473684
<i>Sum</i>	5.0263157
<i>Mean</i>	0.12887989
<i>Variance</i>	0.012138464
<i>Standard Deviance</i>	0.1101747
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.3591821
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616
<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	4.8462753
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	8.308295

Indegree** Statistics

<i>Minimum</i>	0.025641026
<i>Maximum</i>	0.43589744
<i>Sum</i>	4.897436

<i>Mean</i>	0.12557529
<i>Variance</i>	0.01152396
<i>Standard Deviance</i>	0.10734971
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.3591821
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616
<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	4.8462753
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	8.308295

Weighted Indegree* Statistics

<i>Minimum</i>	0.06315789
<i>Maximum</i>	1.7269737
<i>Sum</i>	16.579473
<i>Mean</i>	0.42511472
<i>Variance</i>	0.15463899
<i>Standard Deviance</i>	0.39324164
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.3188083
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616
<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	4.7880282
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	9.410333

Weighted Indegree** Statistics

<i>Minimum</i>	0.061538465
<i>Maximum</i>	1.6826923
<i>Sum</i>	16.154358
<i>Mean</i>	0.41421434

<i>Variance</i>	0.14681046
<i>Standard Deviance</i>	0.3831585
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.3188083
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616
<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	4.7880282
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	9.410333

Agna 2.1.1 Report, Sat Dec 08 22:32:01 EET 2007

Distribution of Determination Degree in New Network

<i>Node</i>	<i>Determination</i>
<i>Untas Gida As.</i>	1.0776316
<i>Sevindi Yem As.</i>	0.49144736
<i>Cankiri Yem As.</i>	-0.023684207
<i>Tekinak Gida As.</i>	0.24013157
<i>Civitcioglu As.</i>	0.7625
<i>Eren As.</i>	-0.2381579
<i>Aksoy Torna Ltd.</i>	-0.1368421
<i>Filiz As.</i>	-0.20263158
<i>Uysal Tic.As.</i>	-0.048684213
<i>Pasabeyoglu Ins. As.</i>	-0.040789478
<i>Kentbir As.</i>	0.48421052
<i>Akper Perlit As.</i>	-0.10526316
<i>Sezginler As.</i>	-0.16052632
<i>Acar As.</i>	0.5664474
<i>Baskent Mobilya As.</i>	0.030921057

<i>Kosar İletisim Ltd.</i>	-0.2086842
<i>Can Telekomik. As.</i>	-0.18223685
<i>Ulker Bay. As.</i>	-0.21973684
<i>Ayanoglu As.</i>	-0.22697368
<i>Katık Gıda As.</i>	-0.4381579
<i>Sadık İletisim As.</i>	-0.22947368
<i>Ray Sigorta Acen. As.</i>	-0.25394738
<i>Safir Tuz As.</i>	0.06447368
<i>Dostlar As.</i>	-0.05723684
<i>Cakir As.</i>	0.05855263
<i>Sevindim Petrol As.</i>	-0.26052633
<i>Saray Tic. As.</i>	-0.26973686
<i>Karatas Kuyumculuk As.</i>	-0.06842105
<i>Ericekli As.</i>	0.015789477
<i>Astarlioglu As.</i>	-0.23026316
<i>Adim Kirtasiye Ltd.</i>	-0.33157894
<i>Buyruk As.</i>	-0.17302632
<i>Canbolat Boya Ltd.</i>	1.2513158
<i>Bulutsan Ltd.</i>	0.41842106
<i>Özcenk İns. As.</i>	-0.2605263
<i>Sarikaya As.</i>	-0.26973686
<i>Fuji Ltd.</i>	-0.2493421
<i>Usta İns. As.</i>	-0.31842104
<i>Uce Ltd.</i>	-0.25723684

Statistics

<i>Minimum</i>	-0.4381579
----------------	------------

<i>Maximum</i>	1.2513158
<i>Sum</i>	3.9115548E-8
<i>Mean</i>	1.0029628E-9
<i>Variance</i>	0.14621432
<i>Standard Deviance</i>	0.38237983

Agna 2.1.1 Report, Sat Dec 08 22:32:09 EET 2007

Distribution of Sociometric Status in New Network

<i>Node</i>	<i>Status</i>
<i>Untas Gida As.</i>	2.0092106
<i>Sevindi Yem As.</i>	1.3032895
<i>Cankiri Yem As.</i>	0.6118421
<i>Tekinak Gida As.</i>	0.9756579
<i>Civitcioglu As.</i>	1.5769737
<i>Eren As.</i>	0.44605264
<i>Aksoy Torna Ltd.</i>	0.73421055
<i>Filiz As.</i>	0.79473686
<i>Uysal Tic.As.</i>	0.775
<i>Pasabeyoglu Ins. As.</i>	0.93026316
<i>Kentbir As.</i>	1.3236842
<i>Akper Perlit As.</i>	0.7736842
<i>Sezginler As.</i>	0.68421054
<i>Acar As.</i>	1.455921
<i>Baskent Mobilya As.</i>	0.91513157
<i>Kosar Iletisim Ltd.</i>	0.58078945
<i>Can Telekomik. As.</i>	0.6611842

<i>Ulker Bay. As.</i>	0.64078945
<i>Ayanoglu As.</i>	0.64539474
<i>Katik Gıda As.</i>	0.5644737
<i>Sadik İletisim As.</i>	0.5452632
<i>Ray Sigorta Acen. As.</i>	0.5171053
<i>Safir Tuz As.</i>	0.8513158
<i>Dostlar As.</i>	0.74539477
<i>Cakir As.</i>	0.9282895
<i>Sevindim Petrol As.</i>	0.41842106
<i>Saray Tic. As.</i>	0.5644737
<i>Karatas Kuyumculuk As.</i>	0.7394737
<i>Ericekli As.</i>	0.9289474
<i>Astarlioglu As.</i>	0.8486842
<i>Adim Kirtasiye Ltd.</i>	0.46842104
<i>Buyruk As.</i>	0.6730263
<i>Canbolat Boya Ltd.</i>	2.2026315
<i>Bulutsan Ltd.</i>	1.45
<i>Özcenk İns. As.</i>	0.54473686
<i>Sarikaya As.</i>	0.6118421
<i>Fuji Ltd.</i>	0.6901316
<i>Usta İns. As.</i>	0.4631579
<i>Uce Ltd.</i>	0.5651316

Statistics

<i>Minimum</i>	0.41842106
<i>Maximum</i>	2.2026315
<i>Sum</i>	33.158947

<i>Mean</i>	0.85022944
<i>Variance</i>	0.16733538
<i>Standard Deviance</i>	0.40906647
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.5652378
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616
<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	5.143551
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	2.683832

Agna 2.1.1 Report, Sat Dec 08 22:32:31 EET 2007

Distribution of Bavelas-Leavitt Centrality in New Network

<i>Node</i>	<i>B-L Centrality</i>
<i>Untas Gida As.</i>	26.288591
<i>Sevindi Yem As.</i>	23.041176
<i>Cankiri Yem As.</i>	19.984694
<i>Tekinak Gida As.</i>	23.177515
<i>Civitcioglu As.</i>	24.79114
<i>Eren As.</i>	17.644144
<i>Aksoy Torna Ltd.</i>	20.08718
<i>Filiz As.</i>	23.177515
<i>Uysal Tic.As.</i>	20.724867
<i>Pasabeyoglu Ins. As.</i>	22.382856
<i>Kentbir As.</i>	21.404371
<i>Akper Perlit As.</i>	21.05914
<i>Sezginler As.</i>	18.303738
<i>Acar As.</i>	22.382856

<i>Baskent Mobilya As.</i>	18.652382
<i>Kosar İletişim Ltd.</i>	17.885845
<i>Can Telekomik. As.</i>	17.723982
<i>Ulker Bay. As.</i>	20.835106
<i>Ayanoglu As.</i>	17.565022
<i>Katkı Gıda As.</i>	17.40889
<i>Sadık İletişim As.</i>	15.668
<i>Ray Sigorta Acen. As.</i>	16.320833
<i>Safir Tuz As.</i>	22.641619
<i>Dostlar As.</i>	18.922705
<i>Cakir As.</i>	20.401041
<i>Sevindim Petrol As.</i>	18.83173
<i>Saray Tic. As.</i>	18.83173
<i>Karatas Kuyumculuk As.</i>	18.050692
<i>Ericekli As.</i>	20.295338
<i>Astarlıoğlu As.</i>	19.984694
<i>Adim Kirtasiye Ltd.</i>	16.668085
<i>Buyruk As.</i>	17.331858
<i>Canbolat Boya Ltd.</i>	24.48125
<i>Bulutsan Ltd.</i>	23.177515
<i>Özçenk İnş. As.</i>	19.683416
<i>Sarıkaya As.</i>	18.050692
<i>Fuji Ltd.</i>	17.885845
<i>Usta İnş. As.</i>	17.804546
<i>Uçe Ltd.</i>	14.561338

Freeman General Coefficient = 0.3717407

Bavelas-Leavitt Centrality Statistics

<i>Minimum</i>	14.561338
<i>Maximum</i>	26.288591
<i>Sum</i>	774.11395
<i>Mean</i>	19.849075
<i>Variance</i>	7.119452
<i>Standard Deviance</i>	2.66823
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.6546187
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616
<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	5.2725005
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	0.24410295

Agna 2.1.1 Report, Sat Dec 08 22:32:35 EET 2007

Distribution of Closeness Centrality in New Network

<i>Node</i>	<i>Closeness</i>	<i>Standard Closeness</i>
<i>Untas Gida As.</i>	0.011111111	0.42222223
<i>Sevindi Yem As.</i>	0.009615385	0.36538464
<i>Cankiri Yem As.</i>	0.009615385	0.36538464
<i>Tekinak Gida As.</i>	0.010204081	0.3877551
<i>Civitcioglu As.</i>	0.010752688	0.40860215
<i>Eren As.</i>	0.01010101	0.3838384
<i>Aksoy Torna Ltd.</i>	0.01	0.38
<i>Filiz As.</i>	0.011494253	0.43678162
<i>Uysal Tic.As.</i>	0.011111111	0.42222223
<i>Pasabeyoglu Ins. As.</i>	0.010638298	0.4042553

<i>Kentbir As.</i>	0.009259259	0.35185185
<i>Akper Perlit As.</i>	0.00990099	0.37623763
<i>Sezginler As.</i>	0.0091743115	0.34862384
<i>Acar As.</i>	0.009708738	0.36893204
<i>Baskent Mobilya As.</i>	0.008333334	0.3166667
<i>Kosar Iletisim Ltd.</i>	0.011111111	0.42222223
<i>Can Telekomik. As.</i>	0.010526316	0.4
<i>Ulker Bay. As.</i>	0.010869565	0.4130435
<i>Ayanoglu As.</i>	0.008695652	0.33043477
<i>Katik Gıda As.</i>	0.010869565	0.4130435
<i>Sadik Iletisim As.</i>	0.009803922	0.37254903
<i>Ray Sigorta Acen. As.</i>	0.009090909	0.34545454
<i>Safir Tuz As.</i>	0.011494253	0.43678162
<i>Dostlar As.</i>	0.010416667	0.39583334
<i>Cakir As.</i>	0.010416667	0.39583334
<i>Sevindim Petrol As.</i>	0.010309278	0.39175257
<i>Saray Tic. As.</i>	0.009345794	0.35514018
<i>Karatas Kuyumculuk As.</i>	0.009090909	0.34545454
<i>Ericekli As.</i>	0.010309278	0.39175257
<i>Astarlioglu As.</i>	0.010869565	0.4130435
<i>Adim Kirtasiye Ltd.</i>	0.010638298	0.4042553
<i>Buyruk As.</i>	0.009009009	0.34234235
<i>Canbolat Boya Ltd.</i>	0.01	0.38
<i>Bulutsan Ltd.</i>	0.010526316	0.4
<i>Özcenk İns. As.</i>	0.009708738	0.36893204
<i>Sarikaya As.</i>	0.009433962	0.3584906
<i>Fuji Ltd.</i>	0.009090909	0.34545454

<i>Usta İns. As.</i>	0.010309278	0.39175257
<i>Uce Ltd.</i>	0.008130081	0.3089431

Freeman General Coefficient = 0.122280955

Closeness Statistics

<i>Minimum</i>	0.008130081
<i>Maximum</i>	0.011494253
<i>Sum</i>	0.391086
<i>Mean</i>	0.010027846
<i>Variance</i>	6.9124707E-7
<i>Standard Deviance</i>	8.314127E-4
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.6600883
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616
<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	5.280391
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	0.09480788

Standard Closeness Statistics

<i>Minimum</i>	0.3089431
<i>Maximum</i>	0.43678162
<i>Sum</i>	14.861268
<i>Mean</i>	0.38105816
<i>Variance</i>	9.981606E-4
<i>Standard Deviance</i>	0.03159368
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.6600883
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616

<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	5.280391
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	0.09480786

Agna 2.1.1 Report, Sat Dec 08 22:32:42 EET 2007

Distribution of Fareness Centrality in New Network

<i>Node</i>	<i>Fareness</i>
<i>Untas Gida As.</i>	90.0
<i>Sevindi Yem As.</i>	104.0
<i>Cankiri Yem As.</i>	104.0
<i>Tekinak Gida As.</i>	98.0
<i>Civitcioglu As.</i>	93.0
<i>Eren As.</i>	99.0
<i>Aksoy Torna Ltd.</i>	100.0
<i>Filiz As.</i>	87.0
<i>Uysal Tic.As.</i>	90.0
<i>Pasabeyoglu Ins. As.</i>	94.0
<i>Kentbir As.</i>	108.0
<i>Akper Perlit As.</i>	101.0
<i>Sezginler As.</i>	109.0
<i>Acar As.</i>	103.0
<i>Baskent Mobilya As.</i>	120.0
<i>Kosar Iletisim Ltd.</i>	90.0
<i>Can Telekomik. As.</i>	95.0
<i>Ulker Bay. As.</i>	92.0
<i>Ayanoglu As.</i>	115.0

<i>Katık Gıda As.</i>	92.0
<i>Sadık İletişim As.</i>	102.0
<i>Ray Sigorta Acen. As.</i>	110.0
<i>Safir Tuz As.</i>	87.0
<i>Dostlar As.</i>	96.0
<i>Cakir As.</i>	96.0
<i>Sevindim Petrol As.</i>	97.0
<i>Saray Tic. As.</i>	107.0
<i>Karatas Kuyumculuk As.</i>	110.0
<i>Ericekli As.</i>	97.0
<i>Astarlıoğlu As.</i>	92.0
<i>Adim Kirtasiye Ltd.</i>	94.0
<i>Buyruk As.</i>	111.0
<i>Canbolat Boya Ltd.</i>	100.0
<i>Bulutsan Ltd.</i>	95.0
<i>Özçenk İns. As.</i>	103.0
<i>Sarikaya As.</i>	106.0
<i>Fuji Ltd.</i>	110.0
<i>Usta İns. As.</i>	97.0
<i>Uce Ltd.</i>	123.0

Freeman General Coefficient = 24.444445

Statistics

<i>Minimum</i>	87.0
<i>Maximum</i>	123.0
<i>Sum</i>	3917.0

<i>Mean</i>	100.4359
<i>Variance</i>	74.80999
<i>Standard Deviance</i>	8.649277
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.6599083
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616
<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	5.2801313
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	0.099722505

Agna 2.1.1 Report, Sat Dec 08 22:32:47 EET 2007

Distribution of Betweenness Centrality in New Network

<i>Node</i>	<i>Betweenness</i>
<i>Untas Gida As.</i>	244.94598
<i>Sevindi Yem As.</i>	56.30216
<i>Cankiri Yem As.</i>	73.21548
<i>Tekinak Gida As.</i>	107.953545
<i>Civitcioglu As.</i>	174.55069
<i>Eren As.</i>	11.726191
<i>Aksoy Torna Ltd.</i>	29.644444
<i>Filiz As.</i>	100.70772
<i>Uysal Tic.As.</i>	83.18924
<i>Pasabeyoglu Ins. As.</i>	90.82124
<i>Kentbir As.</i>	62.298687
<i>Akper Perlit As.</i>	36.36905
<i>Sezginler As.</i>	11.259523
<i>Acar As.</i>	91.41192

<i>Baskent Mobilya As.</i>	39.05126
<i>Kosar Iletisim Ltd.</i>	27.257612
<i>Can Telekomik. As.</i>	40.462517
<i>Ulker Bay. As.</i>	118.92249
<i>Ayanoglu As.</i>	33.559525
<i>Katik Gıda As.</i>	26.433117
<i>Sadik Iletisim As.</i>	23.166666
<i>Ray Sigorta Acen. As.</i>	14.226191
<i>Safir Tuz As.</i>	118.42879
<i>Dostlar As.</i>	26.152382
<i>Cakir As.</i>	67.69554
<i>Sevindim Petrol As.</i>	15.435715
<i>Saray Tic. As.</i>	18.71069
<i>Karatas Kuyumculuk As.</i>	38.12233
<i>Ericekli As.</i>	46.442062
<i>Astarlioglu As.</i>	74.75444
<i>Adim Kirtasiye Ltd.</i>	13.957179
<i>Buyruk As.</i>	31.709524
<i>Canbolat Boya Ltd.</i>	151.9645
<i>Bulutsan Ltd.</i>	261.75516
<i>Özcenk İns. As.</i>	7.929365
<i>Sarikaya As.</i>	5.0833335
<i>Fuji Ltd.</i>	45.45517
<i>Usta İns. As.</i>	12.428572
<i>Uce Ltd.</i>	1.5

Freeman General Coefficient = 0.14549395

Statistics

<i>Minimum</i>	1.5
<i>Maximum</i>	261.75516
<i>Sum</i>	2435.0
<i>Mean</i>	62.435898
<i>Variance</i>	3678.0752
<i>Standard Deviance</i>	60.647137
<i>Absolute Entropy (natural log.)</i>	3.2676601
<i>Maximum Entropy (natural log.)</i>	3.6635616
<i>Absolute Entropy (base 2 log.)</i>	4.7142367
<i>Maximum Entropy (base 2 log.)</i>	5.2854023
<i>Relative Entropy (%)</i>	10.806467

EK-4 ÖRGÜTSEL AĞ DÜZENEGİ KAVRAM İNDEKSİ

İngilizce

Baveles-Leavitt centrality
 Betweenness centrality
 Binary
 Bridge
 Centrality degree
 Click
 Closeness centrality
 Cluster
 Cohesion
 Confirmation
 Density
 Determination degree
 Diameter
 Eccentricity of node
 Edge
 Emission degree
 Fareness centrality
 Freeman general centrality index
 Gate keeper
 Geodesic distance
 Hubs
 Indegree of node
 Indegree centrality
 Isolates
 Laison
 Multiplexity
 Mutual edges
 Network
 Network closure
 Node
 Outdegree of node
 Outdegree centrality
 Pulse takers
 Reachability
 Reception degree
 Size
 Sociometric status
 Star
 Stability
 Structural holes
 Strength of edge
 Symetry of node

Türkçe

Baveles-Leavitt merkeziliği
 Arasındalık merkeziliği
 İkili
 Ağ düzeneğinde aktörün köprü rolü
 Merkezilik derecesi
 Klik-birbirine kapalı bağlarla bağlı aktörler alt grubu
 Kapalılık merkeziliği
 Ağ düzeneğinde demet
 Ağ düzeneğinde bağlılık
 Ağ düzeneğinde bağı tasdik etme
 Ağ düzeneğinde yoğunluk
 Belirginlik derecesi
 Ağ düzeneğinin çapı
 Aktörün dış merkeziliği
 Bağ
 Kabul etme derecesi
 Uzaklık merkeziliği
 Freeman genel merkezilik indeksi
 Ağ düzeneğinde kapı tutucu
 Jeodezik mesafe
 Ağ düzeneğinde tekerlek göbeği konumu
 Aktörün içsellik derecesi
 İçsellik merkeziliği
 Ağ düzeneğinde izole aktör
 Ağ düzeneğinde aktörün bağlantı rolü
 Ağ düzeneğinde bağın çok yönlülüğü
 Karşılıklı bağlar
 Örgütsel ağ düzeneği
 İçe dönük ağı düzeneği, kapalı ağ düzeneği
 Aktör
 Aktörün dışsallık derecesi
 Dışsallık merkeziliği
 Ağ düzeneğinde nabız sayanlar
 Ağ düzeneğinde erişebilirlik
 Kabul görme derecesi
 Ağ düzeneğinin büyüklüğü
 Sosyometrik statü
 Ağ düzeneğinde yıldız aktör
 Ağ düzeneğinde durağanlık
 Yapısal boşluklar
 Bağın gücü
 Bağın simetrisi

